

PAULA BĂNICĂ

ADRIANA BUICĂ

LUMINIȚA VASILE

MONOGRAFIA ORAȘULUI BALȘ

PRIMĂRIA ORAȘULUI BALȘ
BALȘ - 2013

MONOGRAFIA ORAȘULUI BALȘ

Paula BĂNICĂ

Adriana BUICĂ

Elisabeta-Luminița VASILE

BALȘ - 2013

BĂNICĂ, PAULA

**MONOGRAFIA ORAȘULUI BALȘ / Paula Bănică,
Adriana Buică, Elisabeta-Luminița Vasile.–**

Balș, 2013

224 pagini: 29 cm

I.S.B.N. 978-973-0-14908-1

908(498-35 Balș)

**Lucrare apărută cu sprijinul
Primăriei orașului Balș**

PAULA BĂNICĂ

ADRIANA BUICĂ

ELISABETA-LUMINIȚA VASILE

MONOGRAFIA ORAȘULUI BALȘ

BALȘ - 2013

CUPRINS

ARGUMENT.....	7
<i>Capitolul 1</i>	
ORAȘUL BALȘ. CARACTERISTICI FIZICO-GEOGRAFICE.....	9
1.1. Caracteristici generale, așezare geografică, limite.....	9
1.2. Structura geologică și resursele naturale.....	11
1.3. Caracteristici ale reliefului.....	14
1.4. Particularități climatice.....	15
1.5. Rețeaua hidrografică.....	16
1.6. Vegetația, fauna, solurile.....	19
<i>Capitolul 2</i>	
ISTORICUL LOCALITĂȚII BALȘ.....	23
2.1. Atestarea arheologică a localității Balș.....	23
2.2. Atestarea documentară a localității Balș.....	25
2.3. Ipoteze privind originea numelui „Balș”.....	32
<i>Capitolul 3</i>	
CONTRIBUȚIA LOCUIITORILOR ORAȘULUI BALȘ LA MARILE EVENIMENTE ISTORICE.....	34
3.1. Revoluția din 1821.....	34
3.2. Revoluția de la 1848.....	36
3.3. Unirea de la 24 Ianuarie 1859.....	37
3.4. Războiul de Independență (1877-1878).....	37
3.5. Primul Război Mondial (1914-1918).....	39
3.6. Al Doilea Război Mondial (1939-1945).....	41
<i>Capitolul 4</i>	
CARACTERISTICI GEODEMOGRAFICE ȘI URBANISTICE.....	42
4.1. Evoluția numerică a populației localității Balș.....	42
4.2. Mișcarea naturală a populației orașului Balș.....	45
4.3. Mobilitatea teritorială a populației din Balș.....	46
4.4. Densitatea și structura populației.....	47
4.5. Aspecte de geografie urbană.....	51
<i>Capitolul 5</i>	
VIAȚA ECONOMICĂ ȘI SOCIAL - POLITICĂ A LOCALITĂȚII BALȘ...	65
5.1. Situația economică a Balșului în trecut.....	65
5.2. Situația economică a Balșului în condițiile economiei de piață.....	82
5.3. Structura socială în localitatea Balș.....	94
5.4. Viața politică în trecut și în prezent.....	99
5.5. Instituții publice.....	102

Capitolul 6

EDUCAȚIA, CULTURA ȘI VIAȚA SPIRITUALĂ ÎN BALȘ.....	114
6.1. Învățământul.....	114
6.2. Sănătatea.....	131
6.3. Instituții culturale.....	136
6.4. Publicații.....	142
6.5. Personalități ale Balșului.....	147
6.6. Monumente istorice și de cult.....	156
6.7. Tradiții și obiceiuri - ieri și azi în Balș.....	180
 CONCLUZII.....	 204
 ANEXE.....	 206
 BIBLIOGRAFIE.....	 222

ARGUMENT

*„Societatea există și va dăinui prin oameni;
ea va prospera în măsura în care va reuși
să le asigure bunăstarea, libertatea și demnitatea.”*

(Nicolae Bălcescu, Cuvânt preliminar despre izvoarele istoriei românilor)

Evoluția economică și istorică a orașului Balș, de-a lungul vremii, nu s-a deosebit cu nimic față de localitățile vecine și chiar de cele de pe întreaga întindere a Câmpiei Dunărene.

Ca și în cazul celor mai multe dintre orașele României, apariția și dezvoltarea treptată pe vatra actuală, a acestei așezări urbane, a fost condiționată în mod complex, atât de evoluția modului de producție și de situația social-economică ce a caracterizat diferite perioade istorice, cât și de condițiile urbigene ale cadrului natural.

Așezat pe valea Oltețului, în lunca fertilă a acestuia, la întretăierea drumurilor comerciale care veneau de-a lungul văii Oltului și Jiului cu cele care legau capitala de vestul țării, orașul Balș s-a dezvoltat, de la stadiul unui „târgușor” de schimbare a produselor „dealului” cu cele de „câmpie”, la stadiul unui oraș cu activitate complexă. Asupra dezvoltării sale și-au pus amprenta și condițiile fizico-geografice favorabile.

Fiind situat în zona de interferență a Podișului Getic cu Câmpia Română, orașul Balș s-a dezvoltat ca un centru predominant agricol, bazat pe cultura cerealelor (îndeosebi grâu și porumb), urmând ca după anul 1965 să devină un important centru agro-industrial din județul Olt, cu importante obiective industriale.

Cu toată evoluția sa complexă, orașul Balș *nu a beneficiat de o monografie în adevăratul sens al cuvântului*.

Studii, articole ori lucrări despre istoricul localității Balș au fost sporadice, însă o monografie dedicată în exclusivitate acestei localități lipsește din bibliografia istoriografică românească. Există însă numeroase documente de cancelarie emise de diferite autorități, însemnări despre Balș în catagrafii, hărți cartografice sau în „*Monografia județului Romanați*”, „*Monografia județului Olt*” etc., lucrări în care se fac referiri la întregul județ, tratând și anumite aspecte din orașul Balș.

De aceea, autoarele acestei lucrări încearcă, într-o formă succintă și accesibilă, să prezinte evoluția localității Balș, sub aspectul economic, social, politic, cultural etc., de-a lungul timpului și până în prezent.

Monografia este structurată pe șase capitole.

Astfel, în *Capitolul 1* sunt prezentate principalele caracteristici fizico-geografice ale localității Balș: așezarea geografică, structura geologică, relieful, clima, rețeaua hidrografică, vegetația, fauna, solurile.

Capitolul 2 redă istoricul localității Balș din punct de vedere al atestării arheologice și documentare, continuând cu *Capitolul 3*, ce cuprinde contribuția locuitorilor bălșeni la marile evenimente istorice.

Capitolul 4 se referă la caracteristicile geodemografice și urbanistice ale localității,

urmând *Capitolul 5*, cu descrierea activităților economice și social-politice, în trecut și în prezent, și terminând cu *Capitolul 6*, care prezintă educația, cultura și viața spirituală din orașul Balș.

Lucrarea de față poate constitui o sursă de informare și reflecție, fiind prezentată într-o concepție originală, modernă, accesibilă tuturor cititorilor iubitori ai trecutului și prezentului acestei așezări urbane de pe Olteț.

În elaborarea acestei lucrări am folosit materiale multiple, pornind de la lucrări generale de referință geografică, istorică, lingvistică, sociologică și terminând cu studii, articole, broșuri.

În mod deosebit am folosit materiale inedite, documente vechi existente în Arhivele Statului București, Arhivele Olteniei Craiova, Arhivele Statului Slatina, dar și cele existente la Primăria orașului Balș, Biblioteca orașenească „*Petre Pandrea*” Balș, arhivele din unitățile industriale, arhivele școlilor și bisericilor.

De asemenea, au fost consultate și folosite datele rezultate în urma recensămintelor populației orașului Balș, de la Direcția de Statistică Olt, Anuarele Statistice ale României. Toate acestea au avut o importanță majoră în completarea datelor și evenimentelor trecute și prezente.

Au fost folosite unele date din lucrări de licență sau lucrări de gradul I, monografii ale unor școli, care au avut ca temă aspecte de ordin geografic, istoric, cultural, social, lingvistic, din orașul Balș.

Multe date din lucrare sunt luate ca mărturisiri ale unor localnici, care au copilărit și trăit în această localitate, luând parte efectiv la evoluția acestei așezări urbane.

În elaborarea acestei monografii am găsit sprijin la **domnul primar Mădălin-Ady Teodosescu**, interesat ca orașul Balș să aibă o monografie editată, punându-ne la dispoziție materialul existent în Arhiva Primăriei Balș. Autoarele aduc mulțumiri pentru felul în care s-a implicat ajutând la elaborarea acestei monografii.

Autoarele acestei lucrări sunt profesoare de specialități diferite, istorie și geografie, din orașul Balș, interesate să cerceteze și să contribuie la elaborarea acestei monografii, dedicată în exclusivitate orașului Balș.

Considerăm că în această lucrare nu am reușit să redăm totul despre orașul Balș, de aceea facem apel la cei interesați, să continue cercetările despre această localitate și să completeze unele omisiuni involuntare.

Aceste date de istorie locală pot fi utilizate de toți aceia care doresc să cunoască istoria orașului Balș, de la începuturi și până în prezent. Elementele de istorie locală vor putea fi valorificate de către profesori și elevi în orele de istorie, contribuind la promovarea valorilor istorice locale și a valorilor culturale autentice de pe valea Oltețului.

Autoarele,

Paula Bănică - profesor de istorie, gr. I (pensionar)

Adriana Buică - profesor de geografie, gr. I, Colegiul Tehnic Balș

Elisabeta Luminița Vasile - profesor de istorie, gr. I,

Liceul Teoretic „Petre Pandrea” Balș

Capitolul 1

ORAȘUL BALȘ. CARACTERISTICI FIZICO-GEOGRAFICE

1.1 Caracteristici generale, așezare geografică, limite

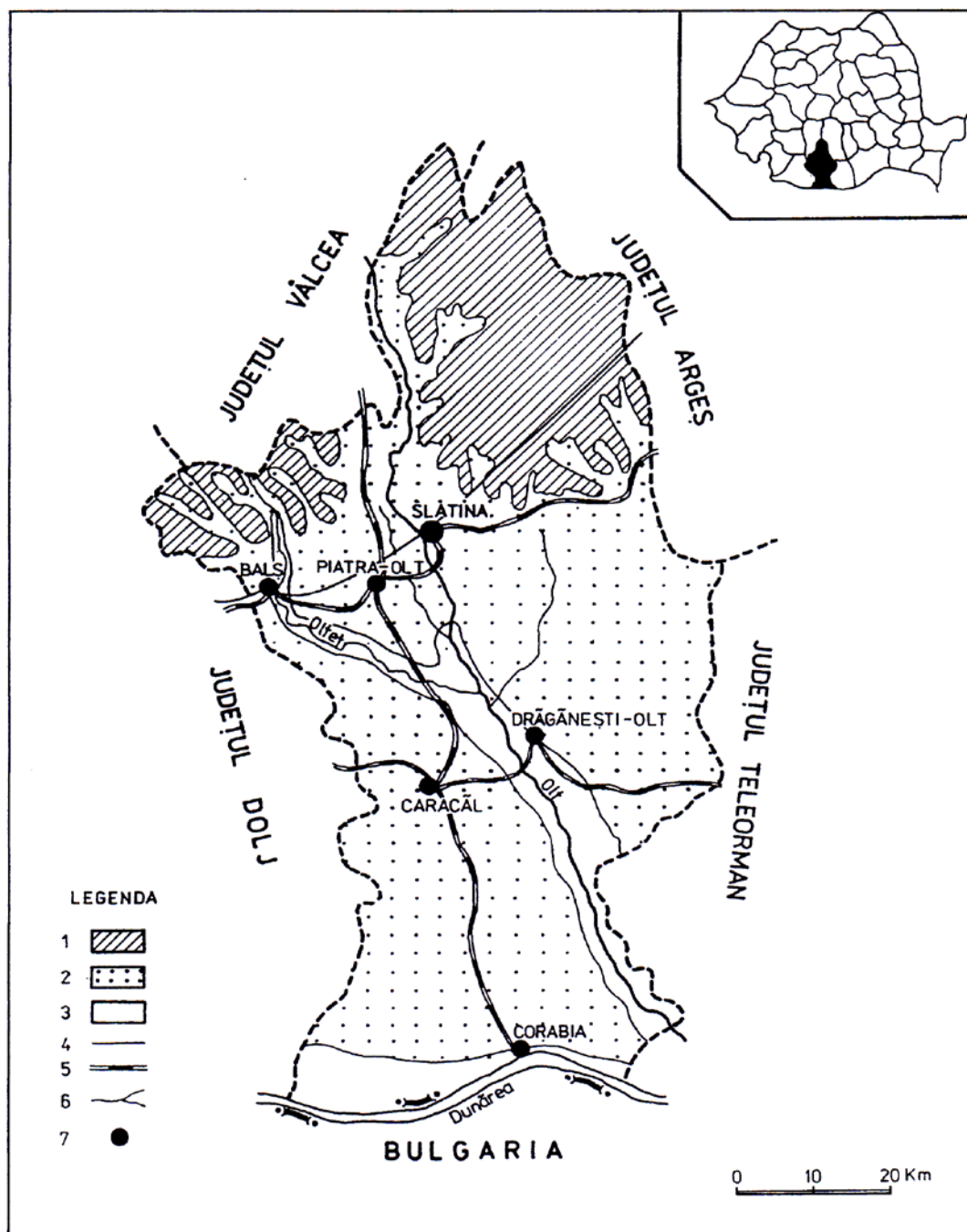

Fig.1. ORAȘUL BALȘ. POZIȚIE GEOGRAFICĂ

1- câmpie înaltă; 2- câmpie joasă; 3- luncă; 4- drum național modernizat; 5- cale ferată;
6- râu; 7- orașe.

Orașul Balș face parte din județul Olt.

„Teritorial, actualul județ Olt, a luat ființă pe locul fostelor județe Olt (a cărui întindere mergea până la Dunăre) și Romanați (aflat în dreapta Oltului). Județul Olt este unul din cele mai vechi județe ale țării (...), menționat într-un hrisov dat la 26 aprilie 1500, în timpul lui Radu cel Mare”¹

„Județul Olt situat în partea de sud a țării, cuprinde un număr însemnat de localități din dreapta și stânga râului Olt, al cărui nume îl poartă. Suprafața totală este de 5507 kmp, reprezentând 2,3 % din teritoriul țării.”²

Cu mici modificări, județele Olt și Romanați s-au menținut până în 1950, când au fost desființate. Localitățile fostului județ Olt, grupate în raioanele Slatina, Potcoava și Vedea, au aparținut administrativ regiunii Argeș, iar localitățile fostului județ Romanați, cu raioanele Balș, Caracal, Corabia și Gura Jiului, au făcut parte din regiunea Craiova, respectiv Oltenia.

În baza Legii nr. 2 din 17 februarie 1968, privind organizarea administrativ-teritorială a țării, județul Olt a fost reînființat, actualul teritoriu cuprinzând raza de activitate a fostelor județe Olt și Romanați, cu excepția unor localități care au trecut la județul Dolj.

Localitatea Balș a făcut parte din județul Romanați (plasa Oltețului de Sus, începând cu anul 1831, apoi, între anii 1833-1840, din plasa Oltețului, fiind și reședință de plasă).

În perioada 1864-1921, satul Balș din județul Romanați devine comună rurală, pentru ca la 22 octombrie 1921 să se transforme în „comună urbană”, iar „oraș în 1941”.³

Între anii 1950-1968, Balșul devine reședința Raionului Balș din Regiunea Oltenia. După ultima împărțire administrativ-teritorială a țării în anul 1968, Balșul devine oraș al județului Olt.

Orașul Balș se află așezat în vestul județului Olt, la intersecția paralelei de 44° 21' latitudine nordică cu meridianul de 24° 05' longitudine estică, la contactul dintre Podișul Getic (Platforma Oltețului) și Câmpia Română (Câmpia Olteniei, respectiv Câmpia Romanaților), pe valea râului Olteț, la o altitudine medie de 136 m.

Localitatea Balș este străbătută, de la est la vest, de drumul european E 574 și linia de cale ferată București - Pitești - Slatina - Piatra Olt - Balș - Craiova - Timișoara.

Față de Slatina - reședința județului Olt, orașul Balș se află la o distanță de 25 km, aceeași distanță având-o și față de orașul Craiova - reședința județului Dolj. Față de capitala țării - București, Balșul se află situat la o distanță de aproximativ 210 km.

„În ceea ce privește limitele sale administrativ-teritoriale, orașul Balș are ca vecini: la nord comuna Oboga, la nord-est - comuna Bobicești, la nord-vest - comuna Baldovinești, la sud - comuna Voineasa, la sud-est - comuna Bârza, la sud-vest - județul Dolj (vezi harta)”⁴.

Suprafața totală a orașului Balș este

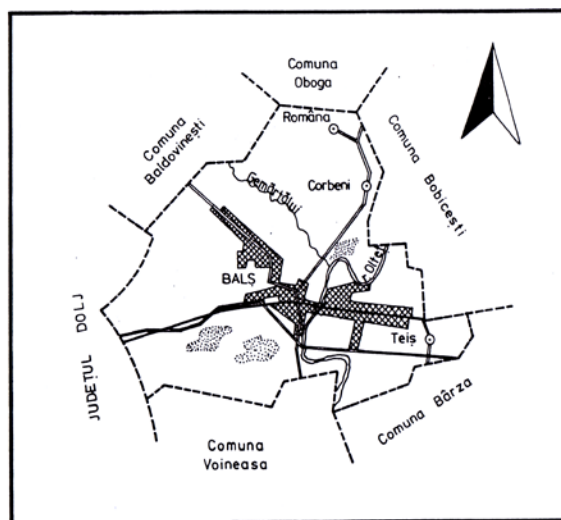

FIG. 2. ORAȘUL BALȘ. LOCALIZAREA GEOGRAFICĂ.

LEGENDA
— Cale ferată — Râu
— Drum modernizat - - - Limită oraș

¹ Mihai Gheorghe, *Filiala Arhivelor Statului. Județul Olt*, București, 1984, p. 26.

² *Județele României socialiste*, ediția a II-a, Editura Politică, București, 1972, p. 419

³ Primăria Balș, Biblioteca orașenească „Petre Pandrea” Balș, „Balș... Mărturie...”, Premier L.T.D. Balș, 2011, p. 8.

⁴ *Județul Olt*, editată de Comitetul județean Olt, 1975, p. 109

de 37 km² (4113 ha, din care 701 ha intravilan).

1.2 Structura geologică și resursele naturale

„Sub raport tectonic, județul Olt aparține zonei de vorland, având în partea sudică ca fundament Platforma Moesică (Prebalcanică), iar la nord de Slatina, zona de contact a acesteia cu orogenul carpatic, căzută în trepte. Peste acest fundament eterogen și destul de complex stă o cuvertură sedimentară cu litologie și grosimi variate.”⁵

„Din analiza hărții geologice a județului Olt (foaia Slatina la scara 1: 200.000), reiese că, în sectorul Balș - Optași, situat în zona de contact dintre Câmpia Română și Piemontul Getic, se observă în profunzime o ridicare, unde fundamentul cristalin al Platformei Moesice ocupă o poziție relativ înaltă sub o cuvertură paleozoică de grosime redusă, dar care se îngroașă către sud. Ea comportă ca formațiune, o masă importantă de porfire, în parte cuarțifere (riolite) cu intercalații de roci bazice pe alocuri”.⁶

„Paleozoicul, interceptat în forajele de la Slatina și Balș, este reprezentat prin formațiuni ce aparțin Ordovicianului, Silurianului, Carboniferului și Permianului. Ordovicianul este constituit din gresii silicioase, foarte dure, de culoare alb-gălbuie cu benzi cărămizii.

Silurianul este alcătuit din șisturi argiloase tari și argilite cenușii sau cenușii-verzui. Urmează, discordant peste Silurian, Carboniferul, reprezentat prin calcare și dolomite având cel puțin 250 m grosime. Permianului i s-au atribuit rocile eruptive formate din porfire cuarțifere. Grosimea depozitelor mezozoice este redusă în această zonă”.⁷

Depozitele cuaternare se situează, în general, deasupra bazei de eroziune locală și sunt reprezentate prin toți termenii Cuaternarului care iau parte la alcătuirea câmpului înalt și a formațiunilor de terasă.

„Litologia depozitelor de suprafață este destul de variată și corespunde formațiunilor levantine și cuaternare. Levantinul, reprezentat prin argile, marne, nisipuri și pietrișuri, apare la baza versanților abrupti din lungul văilor mai mari (Olt, Olteț, Vedea etc.) sau chiar la piciorul unora dintre terase. Acesta a fost descris în toată Depresiunea Getică de către I. Ionescu-Argetoia (1918).”⁸

Se consideră că în regiunea valahă procesul de subsidență a încetat la sfârșitul Pliocenului; din aceasta rezultă, pe de o parte, că depozitele cuaternare sunt depuse cvasi-orizantal, iar, pe de altă parte, că eroziunea fluviatilă ulterioară a avansat până la baza depozitelor cuaternare, ajungând la nivelul complexului marnos-argilos levantin.

„Cuaternarul formează cuvertura superficială cea mai extinsă și destul de variată sub raport genetic și litologic, în cadrul căruia se disting o serie de complexe litologice: complexul fluvio-lacustru, complexul marnos-argilos, complexul loessoid, complexul aluvionar”.⁹

„Pleistocenul inferior este reprezentat prin pietrișuri, argile, nisipuri, cunoscute sub numele de „strate de Căndești”, cu mare răspândire în spațiile interfluviale: Teslui - Olt - Olteț. În zona de confluență a Oltețului cu Oltul, aceste depozite au fost îndepărtate prin eroziune.

La suprafață, stratele de Căndești apar la sud de Balș, la Racovița și Mărgăritești.

⁵ Coteț Petre, Urucu Veselina, *Județele patriei - Județul Olt*, Editura Academiei R.S.R., București, 1975, p. 12.

⁶ Mutihac V., Ionesi L., *Geologia României*, Editura Tehnică, București, 1974, p. 9.

⁷ Oncescu N., *Geologia R.P.R.*, Editura Tehnică, București, 1959, p. 47.

⁸ Coteț Petre, Urucu Veselina, *Județele patriei - Județul Olt*, Editura Academiei R.S.R., București, 1975, p. 12.

⁹ *Ibidem*, p. 14 -15.

Stratele de Frățești sunt atribuite părții superioare a Pleistocenului inferior și sunt reprezentate printr-un orizont de nisipuri cu pietrișuri. Aceste formațiuni se întâlnesc numai în spațiul corespunzător câmpului înalt dintre Jiu și Olt, în rest fiind îndepărtate.

Litologic, stratele de Frățești au în bază pietrișuri și bolovănișuri, iar spre partea superioară, nisipurile au concrețiuni sau plăci grezoase. Stratele de Frățești apar în deschideri naturale pe malul drept al Oltețului, în aval de Balș, și în forajele efectuate pentru alimentarea cu apă a localităților”.¹⁰

„Pleistocenului mediu îi mai sunt atribuite depozitele loessoide și aluvionare depuse la periferia câmpului și de-a lungul Oltețului, la confluența cu Oltul, procesele deluviale fiind mai active.

În Pleistocenul superior sunt încadrate depozitele teraselor. Aceste depozite apar la zi în câteva puncte, de cele mai multe ori la baza terasei respective, fiind formate din argile loessoide, gălbui - slab nisipoase, argile cenușii compacte, argile cenușii - slab nisipoase și din nisip fin gălbui-roșcat.

Depozitele cele mai tinere ce aparțin Holocenului sunt reprezentate prin argile lutoase care constituie cuvertura terasei joase și depozitele aluvionare din luncile văilor.

Depozitele acoperitoare ale terasei joase, formate din loess, sunt bine reprezentate în zona aluvionară a Oltețului, ca o fâșie lată de aproximativ 2 km și dezvoltată fără întrerupere, din extremitatea nordică până în cea sudică, pe aproximativ 4 - 5 km.

Terasa joasă este alcătuită dintr-o alternanță de nisip fin cenușiu-galben, argilă compactă nisipoasă, argilă vineție și nisipuri. Deci, Holocenul, constituie ultima secvență din evoluția geologică a regiunii, în timpul căreia s-a format lunca Oltețului”.¹¹

În concluzie, „din punct de vedere geologic, Balșul este situat în zona neogenă a Depresiunii Getice, devenită uscat la sfârșitul Pliocenului, odată cu umplerea lacului levantin cu nisipuri, pietrișuri și argile. Profilele geologice executate în perimetrul orașului Balș au scos în evidență depunerea peste depozitele levantine (cu facies nisipos, argilos, marnos și cu resturi de lamelibranhiate) a celor cuaternare.”¹²

În cursul inferior al Oltețului resursele naturale sunt puține. Astfel, cercetările prin foraje au semnalat intercalații lenticulare de lignit, însă nicăieri nu sunt apte de exploatare rentabilă.

Cariere pentru exploatarea rocilor de construcție se întâlnesc rar, în primul rând pentru valorificarea pietrișurilor și nisipurilor (agregate minerale) din albia Oltețului. Au apărut astfel balastiere care extrăgeau inițial doar nisipul din râu, însă la ora actuală au apărut balastiere specializate pentru sortarea agregatelor minerale.

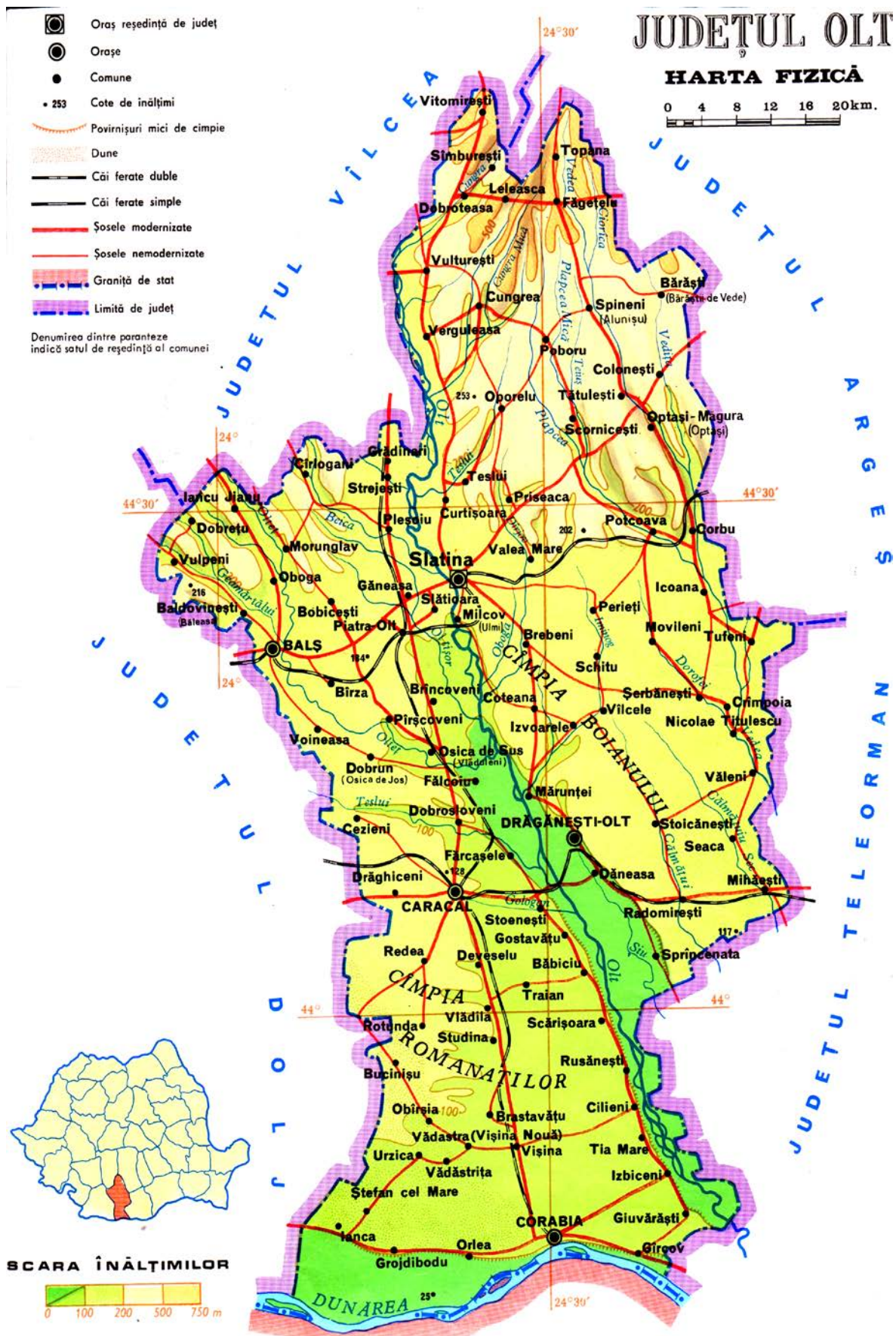
Argilele de calitate superioară sunt folosite de către meșterii olari din zona Oltețului - zonă vestită pentru ceramica produsă la Oboga, Româna, Corbeni (Balș). Acest străvechi meșteșug se reflectă și în toponimia din zonă (de exemplu, satul „Olari”, comuna Pârșcoveni).

Stratele acvifere de adâncime și cele freatice constituie, pentru cea mai mare parte a zonei, sursă de alimentare cu apă potabilă a așezărilor.

¹⁰ Coteț Petre, *Câmpia Olteniei, studiu geomorfologic cu privire specială asupra Cuaternarului*, Editura Științifică, București, 1975, p. 14.

¹¹ Liteanu E., *Aspectele generale ale stratigrafiei Pleistocenului și genetice reliefului din Câmpia Română*, STE, seria E, Hidrogeologie, 5, CG, 1961.

¹² Avram Cezar, Bușă Daniela, Ceașescu Anca, și colab., *Dicționarul istoric al localităților Olt (Orașe)*, din județul Academia Română, Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu Plopșor” - Craiova, Editura Alma, Craiova, 2006, p. 172.

1.3 Caracteristici ale reliefului

Sectorul inferior al Oltețului constituie partea nordică a Câmpiei Caracalului aflată în estul Câmpiei Olteniei, la zona de contact cu Piemontul Getic (Platforma Oltețului), pe aliniamentul: Craiova - Balș - Slatina - Pitești.

„Geomorfologic, limita amintită este justificată de energia reliefului, de lățimea văilor, de eroziunea solurilor, mai accentuate în podiș decât în câmpie. Deci, din punct de vedere geomorfologic, suntem în prezența câmpului înalt, a zonei aluvionare a râului Olteț și a afluenților acestuia.

*Dealurile Balșului aparțin părții de nord-vest a județului Olt și fac parte din Podișul Getic. Ele au altitudine între 170 și 230 m și reprezintă ultimele prelungiri ale interfluviului dintre Jiu și Olt, mărginit de văile Oltețului și Oltului, fragmentat de o serie de afluenți mai mici.”*¹³

„Câmpul înalt se prezintă ca o formă plană ce se înclină ușor de la vest spre sud și sud-est, lucru ilustrat și de cotele care în extremitatea nordică a zonei ating 246 m în Dealul Dobriceni (la nord de Balș), 237 m în Dealul Curtișoara (nord-vest de Balș), ca să coboare la 191 m în Dealul Viilor și 188 m în Dealul Chiliei, la Balș. De aici începe delimitarea la vest a Văii Oltețului, cu Dealul Racoviței care domină cu 50 m lunca, Dealul Popânzălești și Dealul Voineasa.

*La sud de aceste dealuri, marginea vestică a Văii Oltețului se pierde treptat, unde dispare și terasa Voineasa. La est, Dealul Sarului (175m) și Dealul Leotești (169 m), despărțite de Valea Bârluiului, pătrund ca un pinten spre sud, separând prin cumpăna apelor, bazinul Oltețului de cel al Oltului, Oltețul prezentând doar cele mai importante elemente morfologice majore: lunca și terasele.”*¹⁴

„Valea Oltețului este a doua ca mărime din bazinul hidrografic al Oltului. Mult mai îngustă în cuprinsul dealurilor, ea se lărgeste în cuprinsul Câmpiei Române, începând de la Balș în jos, unde primește apele pârâului Bîrlui.

Lunca este destul de întinsă, atingând 3 - 4 km, cu excepția sectorului Teiș, unde se îngustează datorită terasei joase de aici. Meandrele albiei minore sunt mai accentuate și mai numeroase în aval de Șopârlița, înainte ca Oltețul să ajungă în lunca Oltului. Ea este intens aluvionată și are aspectul unei veritabile terase de luncă.

*Terasele sunt larg dezvoltate pe partea stângă, începând de la Leotești și până la nord de Osica de Sus. Cea mai extinsă este terasa Braneț (sincronă cu terasa Caracal), cu altitudine de 25- 30 metri. Începând de la această localitate în avale apar terasele joase, terasa Teișu și terasa Pîrșcoveni, dezvoltate tot pe partea stângă. Pe dreapta, la localitatea Voineasa, apare o terasă înaltă, ce domină terasa Caracal din valea Oltului și care se poate separa foarte greu de interfluviul învecinat, cu aspect de vechi con aluvionar al Oltețului.”*¹⁵

„Partea redusă a luncii Oltețului (de aproximativ 1,25 m la un kilometru), face ca la intrarea în lunca Oltului să depună materiale transportate (nisipuri, mături, pietrișuri), să formeze meandre foarte largi, să-și schimbe cursul și să inunde lunca primăvara.

*Microrelieful este destul de variat și extins, fiind reprezentat de versanți, cu surupări și alunecări de teren, mai ales cel generat de torenți, cu aspect de ogașe și bazine de recepție de tipul hârtoapelor și de acumulări de tipul conurilor de dejecție, care contribuie la degradarea solurilor, generând și alte pagube materiale în urma ploilor torențiale”.*¹⁶

¹³ Coteț Petre, Urucu, Veselina, *Județele patriei - Județul Olt*, Editura Academiei R.S.R., București, 1975, p. 143.

¹⁴ Coteț Petre, *Cîmpia Olteniei*, Editura Științifică, București, 1957.

¹⁵ Coteț Petre, Urucu Veselina, *Județele patriei - Județul Olt*, Editura Academiei R.S.R, București, 1975, p. 24.

¹⁶ Posea Gr., Popescu N., Ielenicz Mihai, *Relieful României*, Editura Științifică, București, 1974.

1.4 Particularități climatice

Situat în partea de sud a țării, orașului Balș îi este specific caracterul *temperat-continental* al climei de la noi din țară, dar cu elemente proprii, determinate de așezarea geografică a localității, de relieful specific de câmpie și de existența unei bogate rețele hidrografice.

Acest tip de climă este influențat de masele de aer rece și uscat din est care se manifestă prin ierni aspre și veri secetoase, dar și de masele de aer vestice care aduc umezeală. Datorită curenților barici dinspre Marea Mediterană și Oceanul Atlantic, temperaturile din aceasta zonă sunt puțin mai ridicate față de zona de la nord, cu amplitudini mai mari.

„Regimul termic al aerului este strâns legat de condițiile generale ale părții de sud a Podișului Getic și ale Câmpiei Române, unde predomină climatul continental.

De exemplu, în Piemontul Oltețului, temperaturile medii anuale sunt cuprinse între 9 - 10 °C, iar spre sud, în Câmpia Română, au valori cuprinse între 10,5 - 11 °C.

La Balș, se înregistrează o temperatură medie anuală de 10,6 °C.

Temperaturile medii lunare înregistrează valori variabile. Astfel, temperatura medie a lunii iulie este de 22,8 °C, iar a lunii ianuarie de -2,8 °C.

*Amplitudinea termică medie anuală este deci de 25,6 °C și reprezintă indicatorul cel mai expresiv al gradului de continentalism al climei.”*¹⁷

*„Vara se caracterizează prin timp senin, uscat și călduros, în care perioadele de secetă sunt destul de numeroase, cu temperaturi extreme ce depășesc 40 °C, ca urmare directă a valorilor ridicate ale bilanșului radiativ (120 kcal/cmp), a influenței maselor de aer continental uscat-fierbinte din est și a maselor de aer tropical din sud.”*¹⁸

„Valorile cele mai mari ale mediilor zilnice, înregistrează vara peste 25 °C. În cazul încălzirii intense, vara, în zilele caniculare, se ating valori maxime de 30 - 38 °C. Au fost cazuri când valorile maxime zilnice au crescut la peste 40 °C.

Temperatura maximă înregistrată la 14 august 1959 la stația meteorologică Craiova a fost de +41,1 °C, iar temperatura maximă înregistrată la stația Strehareț - Slatina a fost de +41 °C, la 4 august 1952 și la 14 iulie 2000.

*Temperatura minimă absolută a fost de -31 °C, înregistrată la stația meteo Slatina - Strehareț, la 25 ianuarie 1942.”*¹⁹

Menționăm că orașul Balș nu dispune de o stație meteorologică.

„Precipitațiile atmosferice prezintă aceeași influență continentală ca și temperatura aerului și ele cad mai mult sub formă de ploi în cea mai mare parte a anului, cantitatea medie anuală de precipitații atingând valori de 500-550 mm (46,3 l/mp/lună). Luna cu precipitații maxime este luna iunie, însă și toamna precipitațiile sunt abundente.

Precipitații minime s-au înregistrat în luna octombrie 2001 (0,2 l/mp), iar maxima precipitațiilor s-a înregistrat în luna august 2002 (104,0 l/mp).

*În intervalul octombrie - februarie precipitațiile ating valori medii de 225 mm și cad în special sub formă solidă. Numărul mediu al zilelor cu strat de zăpadă nu depășește 50 zile pe an. Fenomenul cel mai caracteristic al iernilor este cel de viscol, care are loc de obicei sub influența Crivățului și se produce în timpul invaziilor puternice ale maselor de aer rece dinspre est și nord.”*²⁰

¹⁷ Coteț Petre, Urucu Veselina, *Județele patriei - Județul Olt*, Editura Academiei R.S.R., București, 1975, p. 30.

¹⁸ *Ibidem*, p. 35.

¹⁹ *Ibidem*, p. 31.

²⁰ *Ibidem*, p. 36.

Ciclonii mediteraneeni determină modificări ale vremii în funcție de contrastul termic existent și de particularitățile geografice tipice zonei. Ei înrăutățesc simțitor vremea, producând precipitații abundente care depășesc 20 litri/mp în 24 de ore.

În primăvara anului 1971 timpul ploios s-a datorat unei puternice activități ciclonice deasupra Mediteranei, caracterizată prin contraste termice evidente care a determinat dezvoltarea mare pe verticală a norilor și precipitații deosebit de abundente care au produs inundații în lungul Oltului și Oltețului.

Influența anticiclonului Azoric asupra vestului și sud-vestului județului se face simțită printr-o creștere a umezelii și a nebulozității, prin frecvența sporită a vânturilor de vest și mai puțin prin producerea precipitațiilor.

Anticiclonul Siberian afectează teritoriul de la est de Olt cu o intensitate mai redusă decât în restul Câmpiei Române. În luna februarie atinge maxim de intensitate și durată, iar în martie începe să se retragă spre est. Produce inversiuni termice, cețuri, nebulozitate ridicată. În anotimpurile de tranziție (primăvara, toamna) poate determina răciri accentuate, înghețuri timpurii, brumă.

Suma medie a radiației solare în zona studiată este de circa 70 - 75 mii calorii/cmp.

Morfologia zonei determină condiții climatice diferite specific treptelor de relief. Spre exemplu, precipitațiile atmosferice scăzute sunt influențate de altitudinea mică a teraselor.

Orientarea câmpiilor față de circulația generală a atmosferei duce la favorizarea circulației maselor de aer de-a lungul văii Oltețului și Oltului, iar înclinarea și expoziția pantelor la repartitia diferențiată a radiației solare.

Netezirea relativă a teraselor favorizează deplasarea rapidă a maselor de aer și desfășurarea aproape simultană a tuturor proceselor climatice.

Umiditatea relativă, indicator important în caracterizarea climei, variază invers față de temperatura aerului. Ea este influențată de particularitățile fizice ale maselor de aer și de caracteristicile locale ale suprafeței active. Umiditatea aerului prezintă valori mai mari iarna, o scădere a lor primăvara și vara, pentru ca apoi să crească din nou toamna.

Lunile cu umiditate maximă sunt decembrie și ianuarie, iar cu umiditate minimă sunt iulie și august. Temperaturile ridicate din zilele de vară și umiditatea scăzută, accentuează evapotranspirația și determină manifestări ale fenomenului de secetă, cu implicații negative asupra dezvoltării plantelor.

*„Prezența sistemelor barice și a lanțului carpatic sunt elemente importante ce generează caracterul **regimului vânturilor**. Vânturile scot în evidență prezența unei zone de interferență între partea estică a Câmpiei Române (cu vânturi dominante din sectorul estic: Crivățul) și partea vestică a aceleiași regiuni (cu vânturi dominante din sectorul vestic: Austrul)”.*²¹

Rezultă, deci, că pe teritoriul localității Balș dominante sunt vânturile de Est și de Vest, cu o frecvență medie de 4,0 m/s. Valori maxime au fost înregistrate în noiembrie 1979 (de 40 m/s).

Vântul de est, cunoscut sub numele de Crivăț, bate iarna, aducând zăpadă și îngheț, iar vara se comportă ca un vânt uscat. Vântul dinspre sud-vest (Austrul) se resimte mai mult primăvara și este un vânt uscat ce determină topirea timpurie a zăpezilor.

(Sursa: Stațiile meteorologice Craiova și Slatina - Strehareț)

1.5 Rețeaua hidrografică

Rețeaua hidrografică ce străbate teritoriul localității Balș este bogată în cursuri de apă cu caracter permanent și temporar.

²¹ Ibidem, p. 34.

Artera hidrografică principală o constituie râul **Olteț**, care își are izvoarele în Munții Căpățâni din grupa Parâng a Carpaților Meridionali, iar pe traseul pe care îl parcurge (186 km) se alimentează din precipitații, precum și din pâraiele pe care le adună.

Săpându-și valea în roci eruptive vechi, Oltețul străbate sectorul montan în linie dreaptă, cu pante mari (45-50 m/km) și fără afluenți. În amonte de Polovragi, în calea lui apare un masiv calcaros de vârstă jurasică prin care râul și-a tăiat impunătoarele chei de la Polovragi, numite „Cheile Oltețului”, în care s-a format peștera cu același nume (Polovragi). De aici își continuă drumul său în linie dreaptă, traversând cele două culoare depresionare și șirul de dealuri longitudinale subcarpatice. La Roșia, în culoarul extern, reușește să capteze doi afluenți: pe dreapta Cornățelul, pe stânga Tărăia.

*„Debitul mediu multianual este de circa 12,7 mc/s. La stația Balș, debitul maxim cu asigurare de 1% are o valoare de circa 1200 mc/s, iar debitul mediu zilnic minim cu asigurare de 80% în perioada anuală la circa 0,15 mc/sec.”*²²

*„Important afluent al Oltului, Oltețul primește pe teritoriul județului Olt o serie de afluenți dintre care amintim: Călușul (15 km), Gemărtălușul (48 km) și Bîrluiul (39 km)”*²³.

În zona Balșului, Oltețul capătă o extensie mare a albiei minore și majore.

Râul Olteț, 2012

În dreptul localității Balș, Oltețul primește doi afluenți: Gemărtălușul, cu Bălșita și Bîrluiul, cu Gengea.

²² *Ibidem*, p. 41.

²³ *Județul Olt*, editat de Comitetul județean Olt, 1975, p. 12.

Gemărtălușul, 2012

Gemărtălușul (48km lungime) - este un pâraie ce vine dinspre nord-vest, udă satele Gropșani, Dobrețu, Vulpeni, Găvănești și se varsă în Olteț, la intrarea dinspre Iancu-Jianu în Balș.

Bârluiul (39km), mai mic decât Gemărtălușul, își poartă apele prin regiunea estică a orașului, pe lângă Pădurea Sarului și se varsă în Olteț în apropiere de satul Olari, comuna Pârșcoveni.

Bâlșuța, este un alt pâraie care își adună apele din zona satelor Dosul Sandei, Ungureni, curge pe lângă Câmpeni, Vârtina și se varsă în Gemărtăluș la marginea orașului Balș.

Gengea, un pâraie ce își are izvoarele sub terasa Leotești, de multe ori colmatat de propriile aluviuni și de vegetație, se varsă în Bârlui în dreptul localității Bârza-Braneț.

Oltețul se varsă în râul Olt în dreptul localității Cioroiu, județul Olt.

„Formarea și regimul maselor de apă sunt determinate de condițiile fizico-geografice și geologice, dar influențe asupra debitului de apă îl prezintă și condițiile climatice.

*Temperatura apei este influențată de temperatura aerului și prezintă oscilații mari în timpul anului. Apa Oltețului are o transparență redusă datorită suspensiilor de argilă și de loess, aduse de afluenți. Valoarea pH-ului este cuprinsă între 6,5 - 7,5 reprezentând variații sezoniere. ”*²⁴

Lacurile și bălțile din zona Balș au suprafețe reduse și importanță economică locală (irigații, adăpatul vitelor, agrement) și sunt puține: lacul de acumulare de la Olari și Balta Gării din Balș, ambele în lunca Oltețului.

*„Balta Gării care se întinde pe o suprafață de 9 ha, s-a format dintr-un meandru părăsit al Oltețului, care, datorită depunerilor aluvionare și intervențiilor omului, nu a mai comunicat cu râul nici la apele mari.”*²⁵

²⁴ Coteț Petre, *Câmpia Română. Studiu de geomorfologie integrată*, Editura Ceres, București, 1976.

²⁵ Coteț Petre, Urucu Veselina, *Județele patriei - Județul Olt*, Editura Academiei R.S.R., București, 1975, p. 43.

Balta Gării, 2012

Lacul de la barajul Olari - Pârșcoveni de pe pârâul Bârlui, are o suprafață de circa 2 ha și o adâncime de 0,4 m. Alimentarea celor două suprafețe lacustre este freatică și pluvionivală.

*„Pânza freatică se află cantonată în orizonturi cu adâncimi de 10 - 15 m, strâns legate de litologia și de morfologia reliefului.”*²⁶

1.6 Vegetația, fauna, solurile

„Vegetația este caracteristică zonei de silvostepă, cu specii arborescente ce fac parte din etajul stejarului: stejarul brumăriu (*Quercus pedunculiflora*) și stejarul pufos (*Quercus pubescens*). Ele apar atât ca arborete pure, la nord de Balș, cât și ca „șleauri”, împreună cu cerul (*Quercus cerris*), gârnița (*Quercus frainetto*), teiul alb (*Tilia tomentosa*), carpenul (*Carpinus betulus*) etc.

În Pădurea Sarului, la est de Balș, sunt specifice formațiunile vegetale de cer și gârniță.

Arbuștii întâlniți frecvent sunt socul, păducelul (*Crataegus monogyna*), măceșul (*Rosa canina*), alunul (*Corylus avellana*), porumbarul (*Prunus spinosa*), cornul (*Cornus mas*).

²⁶ *Ibidem*, p. 17.

Pădurea Sarului, 2012

Printre șleaurile de câmpie (pădure de stejar amestecată) care pot fi considerate ca formațiuni caracteristice acestei zone (întâlnite la altitudini cuprinse între 50-160 m) se află și vegetația erbacee de stepă cu graminee, reprezentată prin pelinița de stepă (*Artemisia austriaca*), pir gros (*Cynodon dactylon*), negara (*Stipa capillata*), păiușul (*Festuca valesiaca*), iarba deasă (*Poa nemoralis*), firuța (*Poa pratensis*), vinarița (*Asperula odorata*), ochiul boului (*Chrysanthemum leucanthemum*) etc.”.²⁷

În aval de Balș, până la confluența cu Oltul, pe valea Oltețului apar și pajiști de câmpie care s-au format, fie pe locul pădurilor defrișate, fie în zonele de silvostepă și stepă, unde aparțin vegetației primare. Ca urmare a extinderii culturilor agricole, astfel de asociații vegetale naturale nu mai pot fi întâlnite decât în pășuni, fânețe și pe marginea drumurilor.

„Vegetația azonală, de luncă și acvatică, apare în lungul Oltețului și este adaptată la inundații și la exces de umiditate. Se întâlnesc zăvoaie de arbori cu lemn moale: plop (*Populus alba*, *Populus nigra*, *Populus canescens*), sălcii și răchite (*Salix alba*, *Salix fragilis*, *Salix triandra*) etc., care se află exclusiv în albia majoră. Stratul erbaceu are o dezvoltare variabilă.

În locurile joase se dezvoltă o vegetație hidrofilă specifică luncilor: rogozul (*Carex gracilis*), stânjenelul de baltă (*Iris pseudacorus*), limbarița (*Alisma plantago*) etc. Vegetația acvatică se dezvoltă în condiții ecologice specifice create de apele curgătoare, bălți și terenurile cu ape stagnante.

Diferențierea asociațiilor vegetale este determinată de adâncimea stratului de apă, de fluctuațiile sale în decursul anului și de compoziția chimică a apei. Astfel, pe râul Olteț, la Fălcoiu, vegetația malurilor este reprezentată prin *Phragmites communis*, *Typha augustifolia*, pe când în zona Balș vegetația malurilor este lemnoasă. În apele stagnante, vegetația este diferită în funcție de condițiile fizico-chimice ale apei.”²⁸

²⁷ *** *Geografia României, I, Geografia fizică*, Universitatea din București, Institutul de Geografie București - coord. Lucian Badea, Petre Gâtescu, Valeria Velcea, Editura Academiei R.S.R., București, 1983, p. 413.

²⁸ Coteț Petre, Urucu Veselina, *Județele patriei - Județul Olt*, Editura Academiei R.S.R., București, 1975, p.50-51.

Fauna din zona Balș, este reprezentată de specii caracteristice silvostepii, care trăiesc în pădure, luncă, câmpie, cât și în mediul acvatic.

„Fauna de pădure este alcătuită din mamifere, reptile și păsări. Mamiferele, deși rare, au o repartitie largă: căprioara (*Capreolus capreolus*), vulpea (*Vulpes vulpes*), iepurele (*Lepus europaeus*), veverița, mistrețul (*Sus scrofa*), bursucul etc.

Bogăția stratului erbaceu creează condiții favorabile dezvoltării unor forme de reptile și batracieni. Numeroase sunt păsările insectivore sau cu hrănire mixtă: turturica, ciocârlia de pădure, mierla, cucul, ciocănitoarea.

Fauna de interes cinegetic este reprezentată prin: sitar (*Scolopax scolopax*), fazan (*Phasianus colchicus*) și iepure (*Lepus europaeus*).

Zona de câmpie este reprezentată prin câteva rozătoare: popândăul (*Citellus citellus*), hârciogul (*Cricetus cricetus*), șoarecele de câmp (*Microtus arvalis*), iepurele de câmp. Se întâlnesc și carnivore care au o arie mai largă de răspândire: dihorul (*Putorius putorius*), nevăstuica (*Mustella nivalis*), vulpea și viezurele.

Dintre păsări, menționăm prepelița (*Coturnix coturnix*), potârnichea, ciocârlia, presura și răpitoare ca șorecarul mare și eretele. Nu lipsesc nici speciile de reptile, reprezentate prin șerpi și șopârle: șarpele rău (*Colubus casipines*), șopârla de stepă (*Lacerta taurica*).

Fauna de luncă și acvatică este variată. Predomină păsările (gâște, rațe, stârci) și anume speciile: rața cârâitoare, rața mare, gâsca de vară, stârcul roșu, stârcul galben.

Fauna acvatică este alcătuită din: clean, mreană, obleț, porcușor. ²⁹

Solurile

„Solurile sunt destul de variate ca geneză, iar ca distribuție geografică se observă o mare diversitate a lor. Studiul solurilor are o importanță deosebită întrucât reflectă, prin caracterele lor, conlucrarea în timp și spațiu sub diverse forme a elementelor componente ale structurii fizico-geografice. Învelișul de sol reflectă influența factorilor pedogenetici: relief, climă, vegetație, faună, ape și om.” ³⁰

Tipurile de sol din zona Balș:

- cernoziomul - este prezent în zonele joase de câmpie;
- solurile brun-roșcate se întâlnesc pe câmpul înalt, la vest de Olteț și sunt formate din loessuri sau luturi loessoide, nisipuri și mai rar pe argile ;pe suprafețele cu acest tip de sol se practică cultura cerealelor;
- soluri brun-roșcate podzolice sau luvice mari, specifice teraselor și câmpurilor joase sub vegetația de pădure, de cer, de gârniță;
- solurile argiluviale se află pe suprafețe slab înclinate și, datorită potențialului scăzut de fertilitate, acest tip de soluri necesită amendamente, ocupă suprafețe mici izolate;
- solurile brune podzolice ocupă suprafețe restrânse sub păduri sau pe unele coame de dealuri;
- soluri aluviale - pe terase cu conținut bogat în humus;
- solurile organice ocupă suprafețe particulare edafice și hidrologice locale; ele sunt soluri neminerale care au un orizont turbos de suprafețe bine dezvoltate de peste 50 cm grosime și apar în zona Balta Gării Balș și în zonele meandrelor părăsite și belciugelor Văii Oltețului. (Sursa: Primăria orașului Balș - Serviciul Agricol).

Vegetația abundentă și umiditatea duc la descompunerea materiei organice, foarte săracă în substanțe minerale. Distribuția azonală a solurilor este reflectată clar în harta solurilor.

La contactul câmpurilor cu terasele și pe interfluviile Olt - Olteț, Olteț - Teslui cu versanții mai înclinați apar soluri mai puțin evolute.

²⁹ Ibidem, p. 52-53.

³⁰ Ibidem, p. 45.

În lunca Oltețului întâlnim aluviuni și soluri aluviale, la care se adaugă pe mici porțiuni solurile hidromorfe și halomorfe.

Ca geneză, solurile din zona Balș sunt destul de variate și constituie potențialul pedologic valorificat ca bază de dezvoltare a biocenozelor și a culturilor diversificate în raport cu condițiile mediului înconjurător.

„Condițiile pedoclimatice favorabile, subsolul alcătuit până la mari adâncimi din roci friabile (marne, argile, nisipuri, pietrișuri) și permeabile, lipsite de produse minerale, au determinat în această zonă o mare dezvoltare a terenurilor cultivate cu cereale, alternând cu pomi fructiferi, viță de vie și păduri.”³¹

Fiecare dintre acestea constituie domenii economice diferite, care pun la îndemâna locuitorilor orașului produse numeroase și variate. Datorită faptului că aceste terenuri (soluri) sunt situate într-o zonă cu secete frecvente, în anii cu precipitații slabe nu se înregistrează creșteri de producție la unele culturi agricole (grâu, porumb, floarea soarelui etc.).

Caracteristicile reliefului, climei, apei, solului, la care se adaugă particularitățile topoclimatului, constituția geologică, influența exercitată de om asupra peisajului, au determinat o mare diversitate a vegetației. Județul Olt, ca de altfel întreaga regiune a Olteniei, în contextul extinderii spațiului construit și al defrișărilor masive, se confruntă tot mai mult cu efectele schimbărilor climatice globale: creșterea temperaturii medii a aerului, secetă, inundații, modificarea arealului de răspândire a unor specii etc.

³¹ Chițu C., *Relieful și solurile României*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1975.

Capitolul 2 ISTORICUL LOCALITĂȚII BALȘ

2.1 Atestarea arheologică a localității Balș

Orașul Balș, tradițional centru politico-administrativ, s-a dezvoltat dintr-un sat, aflat la întretăierea drumului comercial de pe valea râului Olteț cu cel ce leagă orașele Craiova și Slatina, într-un frumos oraș al județului Olt.

Așezat pe malurile Oltețului, într-o fermecătoare poziție geografică, în zona de interferență a Podișului Getic cu Câmpia Română, localitatea Balș a cunoscut același drum anevoios urmat de numeroasele așezări românești.

Construirea șoselei naționale și mai ales a căii ferate Vârciorova - Craiova - Balș - Slatina - București (în 1875) a reprezentat cel mai de seamă element în propulsarea nașterii orașului Balș.

De fapt, investirea oficială cu atributul de comună urbană, a avut loc la 22 octombrie 1921.

În documentele vremii, localitatea Balș apare cu numele de „târg”, o așezare mare, ce reprezenta locul unde avea loc schimbul produselor de câmpie cu cele ale dealului, la intersecția Oltețului cu drumul vechi al „olacului”: Slatina - Craiova.

Tocmai din această cauză, așezarea se dezvoltă la umbra celor două orașe mari, Craiova și Slatina, orașe care în evul mediu și la începutul epocii moderne cunosc o dezvoltare însemnată, situație influențată și de cele două drumuri comerciale ce urmau Valea Oltului și Valea Jiului.

Localitatea Balș s-a dezvoltat pe locul unei vechi așezări geto-dace care, în secolele II-III d. Hr., avea o populație numeroasă, fapt atestat de rezultatele cercetărilor arheologice, care au pus în evidență urme materiale care certifică o activitate umană încă din Paleolitic, mărturie fiind descoperirile de la Gropșani, Mărgăritești, Racovița, Voineasa, toate aflate la 5 - 15 km depărtare de Balș.

Din perioada Daciei lui Burebista și Decebal nu avem urme arheologice în localitatea Balș.

Lucrările istorice au arătat că, încă din vremea dacilor, în stadiul descompunerii orânduirii gentilice se poate stabili începutul epocii de trecere a obștii de la faza gentilică la obștea teritorială. Apoi, *„timp de mai multe secole, între retragerea aureliană din Dacia și apariția feudalismului (sec. III-X), obștea și asociațiile de obști au alcătuit singura formă a vieții sociale a poporului românesc pe cale de formare.”*³²

*„În numeroase așezări getice din Oltenia s-au descoperit monede republicane romane sau din primul secol.”*³³

*„Descoperiri monetare înainte de cucerirea romană s-au găsit la Racovița (un sat aflat la câțiva km de Balș). În anul 1913 s-a descoperit un tezaur de monede republicane din argint, dintre care au ajuns 86 piese la M.N.A.”*³⁴

Pentru urmărirea răspândirii colonizării romane și a dezvoltării relațiilor economice în sec. II-III d. Hr., pe teritoriul Olteniei s-au identificat resturi de materiale, ceramică, cărămidă, monumente sculpturale, inscripții.

„Câmpia a fost preferată de coloniști (...) Pe fosta moșie Racovița (în vecinătatea gării Balș), s-au descoperit monede romane, izolate, de argint și bronz, din sec. I-IV e.n. din timpul împărașilor: Vespasianus, Hadrian, Antonius, Marcus Aurelius, Filip Arabul, Galienus

³² P. P. Panaitescu, *Obștea țărănească în Țara Românească și Moldova*, Editura Academiei, București, 1964, p. 17.

³³ Dumitru Tudor, *Oltenia romană*, ediția a II-a, Editura Științifică, București, 1958, p. 384.

³⁴ *Ibidem*, p. 385.

Maximianus(...)

Tot aici s-a descoperit și un inel de aur cu trei pietre din secolul III e.n. (...)

Într-o așezare din secolul IV au fost descoperite monede de bronz (în anul 1963, la Racovița) de la împărații Licinus, Constantin cel Mare și Constantin al II-lea. Ceramică și urme romane au fost descoperite la Voineasa, lângă Balș. Se cunosc și 8 monede (Vespasian - Severus Alexander).³⁵

În cadrul unor săpături arheologice, ori cu prilejul cercetărilor de suprafață, au fost identificate puncte de unde s-au cules materiale arheologice și monede: „la Voineasa s-a găsit ceramică, iar la Balș s-au găsit monede.”³⁶

În așezări rurale (sec. II-III), sau pe locul unor foste orașe sau în apropierea lor, au fost descoperite materiale arheologice și monede ce datează din perioada retragerii aureliene, ceea ce, dacă nu dovedește o continuitate nemijlocită de viață în așezările respective, lasă posibilitatea presupunerii acestei continuități: „în 47 localități, printre care și Balșul, viața continuă din sec. II-III și până la prima jumătate a secolului V.”³⁷

„În raport cu durata așezărilor din Oltenia, în perioada post-aureliană, 50 de așezări datează de la sfârșitul secolului III și din secolul IV, printre care și Balș - Mărgăritești.

La Balș și Mărgăritești au fost descoperite complexe arheologice din perioada anilor 270 - 1025 d. Hr.; la Balș - complexe arheologice, antichități, monede bizantine neprecizate, iar la Mărgăritești - ceramică.”³⁸

„În satul Mărgăritești din comuna Voineasa a fost descoperită o așezare fortificată, „La Cetate”, datând din epoca Latène (cultura geto-dacică). Aici s-au găsit 3 monede de bronz de la Filip II și o monedă de tip „Aninoasa-Dobrești”. Fortificația geto-dacă din punctul Cetățuia (La Cetate) ocupă un bot de deal apărut natural, pe trei laturi, de pante abrupte. Face parte din categoria celor de tipul „pinten barat”. Este fortificată în zona accesibilă cu șanț și val. În partea de sud a cetății, săpăturile din 1971 au scos la iveală la adâncimea de 0,60 m, un mormânt de incinerare. Vasul urnă în care a fost depusă cremația era lucrat cu mână. Avea corp bombat și gura evazată. Ca decor avea, sub buză, proeminențe cilindrice unite de un brâu alveolar. Printre oasele calcinate s-a găsit și o fibulă de bronz atribuită sec. IV î.Hr. Cetatea se datează între sec V î.Hr. și I d.Hr.”³⁹

*„În martie 2005, la Balș, în apropiere de IAC, a fost descoperită în curtea unui localnic, o piesă ce reprezintă un **coif grecesc chalcidic de tipul II, grupa tracică**, datat din a doua jumătate a secolului IV, înainte de Christos. Este o piesă rară pe plan mondial, iar în România este a treia descoperire de acest gen. Se pare că în acel loc se afla o așezare geto-dacică, fiind descoperite și urme de ceramică”. Informația a fost furnizată, la data de 22 martie 2013, de către domnul cercetător dr. Laurențiu Guțică, directorul Muzeului Județean Olt.*

„De la Balș provin 2 tezaure monetare medievale: unul în greutate de 1½ kg, cuprinzând piese de bronz emise în secolele XII-XIII, din vremea împăraților bizantini, Alexios III și Angelos Comnenul și Ioan III Ducas Vatatzes; celălalt, compus din 279 monede de argint, majoritatea emise în vremea țarului din Vidin, Ivan Sraimir (1371-1396).”⁴⁰

La 15 km de orașul Balș se află satul Gropșani din comuna Vulpeni, județul Olt, unde

³⁵ *Ibidem.*

³⁶ Toropu Octavian, *Romanitatea târzie: străromânii în Dacia Traiană Sud-Carpatică (sec. III-XI)*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1976, p. 79.

³⁷ *Ibidem.*

³⁸ *Ibidem.*

³⁹ Gherghe Petre, *Repertoriul arheologic al jud. Olt epoca geto-dacă*, Muzeul Oltului 2, Slatina 2012, Ed. MJM, Craiova, 2012, p. 15.

⁴⁰ Avram Cezar, Bușă Daniela, Ceașescu Anca, și colab., *Dicționarul istoric al localităților din județul Olt (Orașe)*, Academia Română, Institutul de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu Plopșor” - Craiova, Editura Alma, Craiova, 2006, p. 178.

s-au efectuat cercetări arheologice, începute în 1973 și continuate în 1975, de către cercetători de la Universitatea din Craiova și Institutul Arheologic București.

Mergând pe șoseaua Balș - Gropșani, la intrarea în cătunul Dosul Sandei, spre stânga, la numai 400 m depărtare de șosea, se observă o mică terasă, nu prea înaltă, ușor înclinată a pârâului Gemărtăului, cuprinsă între două dealuri, ca într-un clește. La gura acestei văi pe care locuitorii au numit-o „*Gura Gurgotei*”, se află așezarea prefeudală din sec. V-VII, care suprapune la rândul ei o altă așezare din sec. II-III d. Hr.

Pornită din Valea Gemărtăului, așezarea se observă greu. Prin urmare, caracterul dosit al așezării, bogăția de izvoare, lunca lungă a pârâului Gemărtăului cu pășuni bogate, păduri seculare, au atras comunitățile omenești încă din epoca bronzului. Pe terasa Gemărtăului, așezările din epoca bronzului se țin lanț.

O altă așezare care a fost descoperită pe terasa opusă, este „*La Ovrei*”. Aceasta, s-a constatat că este o așezare dacică din sec. II și I î.Hr., din vremea lui Burebista, care se suprapune peste o altă așezare din epoca bronzului. În așezarea de la Gropșani, s-au săpat 13 secțiuni. Într-una din secțiuni s-au descoperit 7 locuințe prefeudale, una feudală și una daco-romană. Inventarul este aproape exclusiv din ceramică, forma caracteristică a vasului fiind „*oala borcan*”, cu corpul bombat, cu buzele înalte, înclinate în afară.

Așezările din secolul V-VI, se plasează pe vechile vetre locuite în sec. II și III. De menționat faptul că, vechile așezări din sec. II-III s-au dezvoltat pe vetrele străvechi ale așezărilor dacice, dinainte de stăpânirea romană. Așezările din sec. VI sunt deschise, nefortificate și de aceea ele sunt plasate pe mari artere de circulație.

2.2 Atestarea documentară a localității Balș

Formele sub care apare în documente localitatea Balș, este de *Balșu*, *Balșa*, *Balșa lui Stan*, *Balșii Coicăi*, *Vulpeanca-Balș*.

Localitatea Balș este menționată într-o sursă care este contestată de istoriografie, ca nefiind autentică, și datează din noiembrie 1477. Sursa este un document prin care Vlad Țepeș, domnul Țării Românești, întârea cnezilor Teodor și Ioan Balș „*ocină lângă Olt, să facă târg, ca să fie puse numele lor*.”⁴¹

Unii istorici pun la îndoială autenticitatea documentului: „*ca dată nu ar corespunde domniei lui Vlad Țepeș, iar componența divanului nu corespunde nici cu voievodul, nici ca dată*.”⁴²

De fapt, în anul 1477 nici nu mai trăia Vlad Țepeș, el fiind prins și ucis în timpul celei de-a treia domnii care a durat o lună (noiembrie 1476). Dacă studiem cu atenție componența divanului, documentul ar corespunde domniei lui Vlad Călugăru, fratele lui Vlad Țepeș, fiul lui Vlad Dracul, care a emis Hrisovul în anul 6996 (1487) și nu în anul 1477. Această greșală s-ar datora și faptului că documentul este o copie din sec. al XIX-lea, după o traducere a originalului, sau cel mai posibil, după o altă copie, și a fost datat în mod eronat.

Hrisovul este emis de cancelaria lui Vlad Călugăru în anul 6996 (1487), care acordă knezilor Teodor și Ioan Balșu „*veniți în țara noastră de peste Dunăre, din pământul sârbesc*”, dreptul „*să strângă oameni pașnici și să facă târgul*” cu numele lor, „*ca de cinste*”, susținând că cei doi nobili arătaseră documente de la Frederic al III-lea, împăratul german, și de la dogele Veneției, prin care probau pretinsa lor origine nobilă.”⁴³

„*Intru Hristose dumnezeu, precredinciosul și pre supusul și de Hristose iubitoru și*

⁴¹ Documente privind Istoria României, sec. XVI, vol. I, București, 1952, p. 133.

⁴² Ibidem.

⁴³ Avram Cezar, Bușă Daniela, Ceașescu, Anca, și colab., *Dicționarul istoric al localităților din județul Olt (Orașe)*, Academia Română, Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu Plopșor” Craiova, Editura Alma, Craiova, 2006, p. 178.

pre puternicu Ion Vlad voevodu și domn, fiul marelui voevodu Vladu, cu mila lui dumnezeu... Am binevoit și cu a mea buna voința, din curata și luminata inima a domniei mele și dat-am acest de față pre cinstit și pre frumosu și pre respectatu hrisovu al domniei mele. Ca, iată, viind înaintea noastră knezii Teodor și Ioan Balșu în țara noastră, de pite Dunărea din pamuntul serbescu și vadzand ca ei a fost așadzați acolo și având obleduire pite mai multe țări, dorind acești knezi a dobandi pamant în țara noastră, noi am miluit aciasta stăpânire, dupe cum ne arate acești knezi, pe lângă Oltu și întărim ca ocina ce au dobândit cu banii dela însăși ei, se strângă oameni pașnici și să facă târgu ca să fie puse numile loru ca de cinste...”⁴⁴

Documentul nu poate atesta vechimea localității Balș, dar poate explica numele acesteia.

Boierii Teodor și Ioan Balș au stat o perioadă în Țara Românească, apoi au plecat în Moldova, stabilindu-se acolo. Deci, *„târgul Balș a luat ființă la 6 noiembrie 1487, numele lui avându-și originea de la knezii Teodor și Ioan Balș, întemeietorii acestei așezări omenești și în același timp stăpânii ei.”*⁴⁵

Balșul era un târg, o așezare mai mare care cuprindea casele, dar și un teritoriu rural, cu ogoare, pășuni, păduri și mai multe sate. Târgurile erau conduse de boieri, care aveau în subordine un număr însemnat de slujbași. Așa era și târgul Balș.

Locuitorii târgului Balș erau moșneni (țărani liberi ce aveau pământurile lor din moși-strămoși). După plecarea boierilor Teodor și Ioan Balș, moșiile lor s-au divizat, iar numărul stăpânilor a crescut. Proprietățile Balșului au continuat să rămână în posesia moșnenilor și a altor boieri.

La început exista obștea satească, în cadrul căreia, pământurile erau folosite în colectiv sau individual. Uneori se îmbinau cele două forme de proprietate. Treptat s-a trecut la proprietatea privată, membrii obștii folosind în comun doar pășunile, pădurile, pământul nedestelenit și apele.

Primul document autentic ce menționează localitatea Balș este un hrisov domnesc din 18 aprilie 1564 (7072), prin care *„Petru cel Tânăr, domn al Țării Românești, întărește lui Oprea cu frații săi Diiniș și Toader, și lui Stan cu frate-său Teofil și cu feciorii săi, căți dumnezeu le va dăruia, ca să le fie lor moșie în Balș, lui Stoian, din partea Vladului, a treia parte și din câmp și din apă și de pretutindinea, din hotar în hotar.*

*Și iar să fie lui Daniil și fră<ți>-ni-său, lui Pătru și Stanciului și Radului cu frații săi Voicea și Stan și Pătru și Dragomir și Lupul cu frații săi Vladul și Coica, moșie din partea Vladului a treia parte de pretutindene, din hotar în hotar.”*⁴⁶

Din acest document reiese și faptul că, deja moșia Balșului era divizată. Petru Voievod, în 1564, a dat în stăpânire boierului Oprea, o parte din moșia Balșului, iar mai târziu Mihai Viteazul întărește dreptul de proprietate căpitanilor săi, Frații Buzești, asupra moșiei Corbeni-Balș.

*„În 1599 aprilie 16, Mihai Viteazul întărește mănăstirii Călui, moșie la „Balșa Coicăi”, cumpărată de Radu, marele clucer Buzescu, de la Oancea, Coica, Gorga, Oprea, Ban, Rada, Stanciul, Nicola Ureche, Costea Crăciun, cumpărată de la Ureche partea lui Urs și alții, pentru 12.000 de aspri.”*⁴⁷

„Printre oamenii liberi din sat este menționat și un anume Crăciun, jurător, alături de alți boieri, la 9 ianuarie 1613. În sec. al XVII-lea, satul este amintit cu prilejul a numeroase tranzacții de bunuri sau când sunt menționați unii boieri din localitate, precum Vintilă

⁴⁴ Primăria Balș, Biblioteca orașenească Petre Pandrea Balș, *Balș... Mărturii...*, 2011, p. 33.

⁴⁵ Pâslaru Theodor, *Istoria orașului Balș de la începuturi până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial*, Primăria orașului Balș, Premier L.T.D., Balș, 2011, p. 7.

⁴⁶ D.I.R.B., *Țara Românească*, sec. XVI, vol. III, p. 193-194.

⁴⁷ Arhivele Statului Slatina, Fondul Prefecturii Jud. Romanați, fila 5.

„postelnic ot Balș”(26 noiembrie 1642, 16 ianuarie 1643), Preda „postelnicul din Balșu” (20 iulie 1645, 20 martie 1647), Dumitru „de la Balșu” (20 iulie 1645, 24 iulie 1645).(...) La 10 august 1652, Crăciun din Vulpeni vinde lui Dumitru logofăt din Balș un vad de moară; la 9 mai 1658, Radu vinde lui Dumitru logofătul, fiul lui Stan Grozav, partea sa de moșie, contra sumei de 1300 bani.”⁴⁸

Un alt document îl reprezintă hrisovul lui Matei Basarab din 1654: „cu prilejul slobozeniei de rumînie a lui Lupu cu frații săi Stan, Radu și Ioan din Bircești, județul Romanai, care citează ca martori pe Stan Vatmanul din Balș și fratele său Ventilă și de la Mănești Preda Postelnicul.”⁴⁹

Ulterior Balșul este menționat în mai multe documente din secolele XVII-XVIII, în izvoarele geografice și memorialistice: „Schwantz (1722), Bauer (1779), Specht (1790), Pinkerton (1814), în cataografiile din 1831, 1833, 1838, 1840, sub numele de Baloșu Corbeni, în harta rusă din anul 1853, în Indicele orașelor, târgurilor și satelor din județul Romanai din anul 1861, sub numele de Vulpeanca, în Sztarmy (1864).”⁵⁰

„Teritoriul pe care se află așezat în prezent orașul Balș, este foarte mare, cuprinzând și unele așezări omenesti care cu mult timp înainte, erau independente. Astfel, în secolul al XVI-lea exista în estul Balșului, pe malul stîng al Oltețului, satul **Doicești**.

Un document de la 28 ianuarie 1518, menționează că se afla așezat între Mirila și Mănești și se întindea de la luncă la câmp. Această luncă este cea care a existat până nu demult, dar pe o întindere mai mică, în partea de nord-est a orașului, spre satul Mirila. De fapt, un cartier al Balșului, în această parte, poartă și azi numele de „Luncă”. Despre înființarea Doiceștiului, nu avem nicio știre, dar existența sa este anterioară anului 1518, pentru că în documentul citat se scrie că a fost cumpărat de **marele logofăt Harvat** „de la Barbul al Gropeai și de la fămeia lui Mușă, drept 1500 aspri”, deci de la proprietari mai vechi aici. Harvat a fost un boier de seamă al Țării Românești, având rangul de vel spătar între anii 1508-1511, vel vistier între anii 1511-1514 și vel logofăt între anii 1514-1521.

Demn de remarcat este faptul că Harvat a fost strămoș al domnitorului Matei Basarab. El a avut ca fiică pe Neacșa iar aceasta pe Calea. Unul dintre fiii Calei, Danciu vornicul, a fost tatăl lui Matei Basarab. Doiceștiul a fost înglobat în târgul Balș. Satul Doicești se afla deci pe actualul teritoriu al orașului Balș, în partea sa estică până la râul Olteț, între Mirila și Mănești, făcând parte din multele moșii ale Basarabilor, o parte din ele fiind date boierilor sârbi, Teodor și Ioan Balș, care au pus bazele târgului Balș, cu numele lor, ei stăpînind partea din dreapta Oltețului, cumpărând apoi și pe cea din stînga acestui râu.”⁵¹

Din hrisovul de la 1518, aflăm că atunci exista și satul **Mirila**, care mulți ani a făcut parte din Balș, el fiind atestat și de alte documente din secolele următoare, ca de exemplu cel din 9 octombrie 1568, păstrat și astăzi în originalul slav la Arhivele Naționale și două traduceri românești.

Poiana Bisericii - sat dispărut

„Sat foarte vechi ce se afla așezat în partea de vest, spre Spineni, fiind proprietatea boierului căpitan Șerban. În timpul unuia dintre războaiele care au avut loc în acest secol, satul a fost ars de către turci, iar locuitorii lui au coborât în valea Bălșitei, unde s-au stabilit.

⁴⁸ Avram Cezar, Bușă Daniela, Ceașescu Anca, și colab., *Dicționarul istoric al localităților din județul Olt (Orașe)*, Academia Română, Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu Plopșor” Craiova, Editura Alma, Craiova, 2006, p. 180.

⁴⁹ Arhivele Olteniei Craiova, Documente-anul V, 1926, p. 115.

⁵⁰ Avram Cezar, Bușă Daniela, Ceașescu Anca, și colab., *Dicționarul istoric al localităților din județul Olt (Orașe)*, Academia Română, Institutul de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu Plopșor” Craiova, Editura Alma, Craiova, 2006, p. 179.

⁵¹ Pâslaru Theodor, op. cit., p. 8

*Șerban s-a călugărit, luând numele de Mitrofan, iar moșia a dăruit-o Episcopiei Râmnicului. Numele satului, își avea originea de la biserica din lemn ce se afla aici, în mijlocul unei poieni, unde era și satul. Biserica a fost coborâtă de locuitori în cătunul Gorgănași, în timpul arderii satului de către turci. De atunci, satul Poiana Bisericii nu a mai existat ca așezare omenească.*⁵²

În componența Balșului au intrat în urma împărțirii administrativ-teritoriale din anul 1968, următoarele sate și cătune: Corbeni, Gorgănaș, Măinești, Româna, Spineni, Vârtina, Teiș, atestate documentar după cum urmează:

Satul **CORBENI** (et. <n. grup. Corbeni(i), Corbi, Corbenii lui Lupu; sat) apare sub numele „Corbeni” și „Corbenii lui Lupu”, într-un document emis de cancelaria domnitorului Mihai Viteazul la 3 iunie 1596, prin care întărește boierilor Buzești „ocine în Corbeni, cumpărate de la Stanciu, Stoica, Brătuleasa.”⁵³

„A fost menționat în numeroase documente din sec. XVII-XVIII (19 mai 1608, 8 sept. 1615, 14 ian. 1664), în izvoarele geografice și memorialistice: „Schwantz” (1722) și „Bauer” (1778- sat cu biserică), în cataografiile din anii 1831, 1838, în „Indicele localităților din anul 1861”, în „Szathmary”(1864).

Din punct de vedere administrativ, satul Corbeni, a făcut parte din județul Romanați, plasa Oltețul de Sus (1831), plasa Oltețul (1833, 1838, 1840, 1861). A făcut parte din comunele Corbeni (1864-1865), Vârtina (1865-1873; 1887-1930), Balș (1873-1887), din comuna urbană Balș (1930-1941), din orașul Balș (1941 - prezent).

A fost sat de moșneni. Din documentul emis la 3 iunie 1596, rezultă că părți din sat, cumpărate cu 800 de aspri, erau stăpânite de frații Buzești. Hrisovul din 19 mai 1608, menționează că locuitorii s-au vândut vecini lui Preda Buzescu, mare ban, cu 50000 de aspri, plus „alte dări și mâncături pe care le-a plătit banul la visterie”. Proprietatea a fost transmisă soției sale, Cătălina, conform documentului din 8 septembrie 1615. La 2 ianuarie 1644, Matei Basarab, a întărit eliberarea din rumânie a doi locuitori din Corbeni, pe apa Oltețului, care s-au răscumpărat de la Preda Spătarul. La 14 ianuarie 1664, jupânița Caplea, nepoata banului Preda Buzescu, a dăruit moșia sa din Corbeni, cu vad de moară, mănăstirii Căluu. Părți de moșie au mai fost achiziționate la Corbeni de aceeași mănăstire, la 1672.

În anii 1670-1671, Paraschiva paharnic și fiul său Mateiaș vând lui Mardalie jumătate din moșia sa din Corbeni pentru 20 ughi în contul unei datorii. Un alt proprietar, mănăstirea Brâncoveni, a cumpărat la 7 august 1676, părți de moșie contra sumei de 50 de galbeni. Catagrafia din anul 1838 înregistrează moșia Balașul-Corbeni pe moșia mănăstirii Brâncoveni.

Aplicarea reformei agrare din anul 1864 nu a fost lipsită de dificultăți. Datorită absenței reprezentantului statului, pentru efectuarea măsurătorilor suprafețelor cuvenite țăranilor, operația a fost reluată în vara anului 1865, la cererea sătenilor. În final au fost împroprietăriți 2 locuitori cu 4 boi, 44 locuitori cu 2 boi, 6 locuitori cu brațele și 3 locuitori cu locuri de casă.

Prin reforma agrară din anul 1921 au fost împroprietăriți 57 locuitori, iar prin reforma agrară din anul 1945, 12 locuitori. Localitatea a fost complet colectivizată în anul 1962 (cooperativa agricolă de producție Balș). Începând cu anul 1990, orașenilor le-a fost restituită proprietatea în limitele Legii 18/1991, Legii 1/2000 și Legii 10/2001.

Ca instituții importante amintim: școală în anul 1887 (în anul 1840 candidat pentru postul de învățător era Pătru Lepădatu, care primea 203 lei de la 102 familii din satul Corbeni; la 15 septembrie Eforia Școalelor Naționale a numit învățător pe Ioan K. Grecu în

⁵² Pâslaru Theodor, *Istoria orașului Balș de la începuturi până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial*, Balș, Premier L.T.D., 2011, p. 8

⁵³ D.I.R., B, Țara Românească, sec. XVI, vol. VI, p. 216-217.

locul lui Ioan Popa Grigorie); biserică (cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, zidită în anul 1900 pe locul alteia ridicată în anul 1828).”⁵⁴

Satul **GORGĂNAȘU** (et. *gorgan*; *Vârtop*; *sat*)

Înregistrat în județul Romanați, plasa Oltețul de Sus (1831), plasa Oltețu (în anii 1833, 1838, 1840, 1861); a făcut parte din comuna rurală Balș (1864- 1921), comuna urbană Balș (1921-1941), orașul Balș (1941-1968); începând cu nomenclatorul administrativ din anul 1968 nu mai este menționat, devenind cartier al orașului Balș.

Este atestat documentar la 10 iulie 1647: „*Preda armașul, fiul lui Bratu, comis de la Uiești, care era proprietar peste o parte din moșia de la Gorgănași.*”⁵⁵

Topicul „*Capul gorganului*” apare menționat la Balș, într-o hotărnicie din 14 octombrie 1653. Ulterior, este menționat în cataografiile și statisticile subocârmuirii locale din anii 1831, 1837, 1855 și în *Indicele localităților din județul Romanați*, din anul 1861.”⁵⁶

„Moșia a intrat în proprietatea Episcopiei Râmnic în secolul al XVIII-lea. Satul și moșia Gorgănașu reapar în catagrafia din anul 1831, „*la Baloș a Episcopiei Râmnicului*”, în statistica moșiilor mănăstirilor din plasa Oltețului, județul Romanați, din anul 1837, întocmită de subocârmuirea locală, ca fiind situate „*pe moșia Episcopiei Râmnicului*”, pe care se aflau 18 familii de clăcași, ce lucrau în acel an 169 pogoane și 7 prăjini pământ „*legiuit și 87 pogoane și 19 prăjini ca prisos*”. În anul 1855, în sat se găseau 10 moșneni proprietari (10 birnici).

Înainte aplicării legii rurale din anul 1864, moșia Gorganu număra 1021 pogoane, din care foștilor clăcași le-au revenit 377 pogoane, iar statului 644 pogoane; la acestea s-au adăugat 54 pogoane din trupul Vulpeanca al moșnenilor Bălșeni-Vulpeanca. Moșia va fi cumpărată de la stat, în anul 1868, contra sumei de 140010 lei noi. Noua proprietară, Elionor I. Vergatti, va face un împrumut la Creditul Funciar Rural, în anul 1879; la această dată moșia avea o suprafață de 698 pogoane din care 504 arătură, 50 pogoane pădure de 30 de ani, 70 pogoane pădure tânără, 20 pogoane locuri sterpe și 54 pogoane loc înfundat în trupul Vulpeanca.

În anul 1908 în sat se afla o familie de moșneni; în anul 1912 în localitate se aflau 5 moșneni, 30 împrumutăriți și 29 fără pământ. Prin reforma agrară din anul 1921 au fost împrumutăriți 19 săteni, iar prin reforma agrară din anul 1945, 5 locuitori.

În 1912 în sat se găsea o biserică (cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, adusă din satul dispărut Poiana Bisericii de către proprietarul moșiei, căpitan Șerban Grizaru care s-a călugărit luând numele de Mitrofan, moșia dăruind-o Episcopiei Râmnicului.

Satul **MĂINEȘTI** (et. < n. *grup măinești(i)*; *sat*) este cea mai veche localitate ca atestare documentară.

Localitate înregistrată în județul Romanați, plasa Oltețului de Sus (1831), plasa Oltețu (în anii 1833, 1838, 1840 sub numele de Baloșu Mânești, iar în anul 1861 sub numele de Mânești). A făcut parte din comuna rurală Balș, între anii 1864-1926; începând cu anul 1926 devine parte componentă a comunei urbane Balș, iar din anul 1941 parte componentă a orașului Balș. În anul 1968 devine cartier al orașului Balș, dispărând din nomenclatorul administrativ.

„*Satul este menționat în hrisovul emis de cancelaria voievodului Neagoe Basarab în 28 ianuarie 1518, când se întărește lui Harvat, mare logofăt, moșia Doiceștilor, ce este menționată între moșia Mirila și Mânești. Documentarea continuă în sec. XVI-XVIII în cataografiile și statisticile din anii 1831, 1834, 1855, în hărțile ruse din anii 1835, 1853, în*

⁵⁴ Avram Cezar și colab., *Dicționarul istoric al localităților din județul Olt (Orașe)*, 2006, pag. 186.

⁵⁵ *Ibidem*.

⁵⁶ *Ibidem*.

*Indicele localităților din județul Romanați din anul 1861, în Szatmary - 1864.*⁵⁷

„Un alt hrisov, din 22 februarie 1539, menționează existența satului Mănești, unde Radu Voievod întărise dreptul de moșie boierului Stan, pe care o avusese aici din timpuri foarte vechi”⁵⁸.

În anul 1782 Episcopia Râmnicului apare ca proprietară a moșiei. Ulterior are loc revenirea la condiția de moșneni a locuitorilor Măneștilor. În anul 1855, în sat erau 16 moșneni proprietari (6 birnici, 3 patentari, 4 boieri de neam, un fiu de boier de neam, 2 postelnice); în 1908 în sat se găseau 19 familii de moșneni; în anul 1912 erau 15 moșneni și 12 fără pământ.

Prin reforma agrară din anul 1921 au fost împrăștiți 39 de săteni iar prin reforma agrară din anul 1945 au fost împrăștiți 11 săteni.

Instituții: schitul Mănești (cu hramul „Sfinții Voievozi”) închinat în anul 1743 Episcopiei Râmnicului; biserica cu hramul „Sfântul Nicolae”, construită de postelnicul Ianache, Preda și postelnicul Nicolae Măinescu în anul 1805, zugrăvită în anul 1810.

Satul **ROMÂNA** (et. „rumân”, „țăran”, „iobag”, „vecin”) , „a cărei vechime este greu de stabilit, mai ales în contextul confuziilor cu un alt sat cu numele Rumânii, din județul Dolj, amintit în anul 1580.”⁵⁹

Satul Româna apare menționat într-un hrisov, emis la 6 ianuarie 1580 (7088) la Târgoviște de către domnitorul Mihnea Turcitul care „întărea Mănăstirea Bistrița cu mai multe sate, printre care și Româna.”⁶⁰

„În anul 1668, când are loc stabilirea hotarelor moșiei mănăstirii Căluu din Corbeni, este menționată și „Gura Rumânii”, moșie care în anul următor este donată mănăstirii, de jupânița Caplea, nepoata boierilor Buzești.”⁶¹

„Localitatea este menționată în Indicele localităților din județul Romanați (1861), în Szathmary (1864).

În anul 1858, moșia Vârtina-Româna-Baldovinești, proprietatea mănăstirii Căluu, a fost arendată pe 5 ani lui Sava Gioroceanu. În anul 1887 era cătun al comunei Vârtina și avea 67 împrăștiți prin reforma agrară din anul 1864, prin reforma agrară din anul 1921 au fost împrăștiți 36 locuitori, iar prin reforma agrară din anul 1945, 8 locuitori. Pe lângă agricultură și comerț, în anul 1912, în localitate se găseau 167 ateliere de olărie, 3 cârciumi. Tot în anul 1912 în sat exista o școală.

Din punct de vedere administrativ, satul Româna a fost înregistrat în județul Romanați, plasa Oltețului de Sus (1831), plasa Oltețu (1833, 1838, 1840, 1861). A făcut parte din comunele Vârtina (1864-1873, 1887-1926), Balș (1873-1887), din comuna urbană Balș (1921-1941), din orașul Balș (1941- prezent). ”⁶²

Satul **SPINENI** (et.n. grup; spineni - sat) „este menționat într-un document din 16 iulie 1639 sub numele de „Spinea”, apoi și în alte documente din anii 1640, 1644, 1645, 1647, 1657, 1662, 1664, 1674, 1696, 1704, 1779, în catagrafii și statistici din prima jumătate a secolului al XIX-lea (1831, 1833, 1838, 1840), în *Indicele localităților din județul Romanați* din anul 1861.

În anul 1754, moșia era stăpânită de Episcopia Râmnicului, care își va mări proprietatea în anul 1761, când cumpăra de la mai mulți săteni „moșia lor veche

⁵⁷ Avram C., Bușă D., Ceașescu A., și colab., *Dicționarul istoric al localităților din județul Olt (Orașe)*, Editura Alma, Craiova, 2006, p. 190.

⁵⁸ Documente privind istoria României, B., Țara Românească, vol. II, p. 258.

⁵⁹ Ibidem.

⁶⁰ Arhivele Statului București, Fondul Episcopia Râmnicului Noului Severin, XC, 16, nr. 77/29, fila 86-87.

⁶¹ Avram C., Bușă D., Ceașescu A., și colab., *Dicționarul istoric al localităților din județul Olt (Orașe)*, Editura Alma, Craiova, 2006, p. 190.

⁶² Ibidem., p. 191

moșnenească". Ulterior, locuitorii revin la condiția de moșneni. În catagrafia din 1831, este menționată ca moșie megieșească, stăpânită de-a valma de 4 moși. În anul 1860, moșia era deținută de Ștefan Balșiu și moșnenii Albulești, fiind vecină cu Vârtina și Bălșița. În anul 1900, în sat erau 14 moșneni cu 153,50 ha, în anul 1912 - 14 moșneni, 13 împroprietăriți, 9 fără pământ. Prin reforma agrară din 1921 au fost împroprietăriți 16 locuitori iar prin reforma agrară din 1945, 8 locuitori.

Din punct de vedere administrativ, satul a fost înregistrat în județul Romanați, plasa Oltețului de Sus (1831), plasa Oltețu (în anii 1833, 1838, 1840, 1861); a făcut parte din comuna rurală Balș (1864-1926), comuna urbană Balș (1921-1941), orașul Balș (1941-1968), începând cu anul 1968 devine cartier al orașului Balș.”⁶³

Satul **VÂRTINA**, „înregistrat în județul Romanați, plasa Oltețului de Sus (1831), plasa Oltețu (1833, 1838, 1840 sub numele de Baloșul Vârtina, iar în anul 1861, sub numele de Vârtina); a făcut parte din comunele Vârtina (1864 -1873, 1887-1930), Balș (1873-1887), comuna urbană Balș (1930-1941), orașul Balș (1941-1968); în anul 1968 devine cartier al Balșului.

Prin legea administrativă din 30 martie 1864, Vârtina devine comună rurală până în anul 1873, când este desființată. În anul 1887 este reînființată, până în anul 1930 când este desființată și înglobată în comuna urbană Balș. Comuna Vârtina se compunea din satele Corbeni, Româna, Vârtina (1864-1873, 1887-1930).

Instituții: în 1887 - primărie (local propriu din anul 1872), post de jandarmi, poșta-telegraf, două biserici (cu același hram „*Adormirea Maicii Domnului*”, în satul Vârtina ridicată în anul 1866 și în satul Corbeni ridicată în anul 1828).

Satul Vârtina este menționat documentar la 18 aprilie 1564 într-un document care se referă la „moșia Balș”. Satul este amintit și în alte documente emise în secolele XVI-XVIII, în Catagrafia din anul 1831, în Nomenclatorul administrativ din anul 1861.”⁶⁴

Satul **TEIȘ** (*et. teiș „pădure mică de tei”*) este menționat la 3 iulie 1712 (7260), într-un act al lui Barbu Văcărescu, mare ban al Craiovei, prin care împuternicește doi boieri „*să aibă hotarele moșiei Măinești învecinate cu hotarele Teișului.*”⁶⁵

Satul Teiș este menționat în statistica cu proprietățile Episcopiei Râmnicului din anul 1754, ulterior satul apare și sub numele de Teiuș. În catagrafia din anul 1831 apare sub numele de *Teișul Mirilii*, iar în Indicele localităților județului Romanați din anul 1861, sub numele *Teișiu*.

O parte a moșiei era stăpânită de Episcopia Râmnicului. În anul 1761, aceasta își va mări proprietatea cumpărând de la mai mulți săteni „*moșia lor veche moșnenească*”. La sfârșitul sec. al XVIII-lea, o parte a locuitorilor revin la condiția de moșneni. În anul 1860, moșia era deținută de Ștefan Balșiu și moșnenii Albulești, fiind vecină cu Vârtina și Bălșița. Prin reforma agrară din 1864 au fost împroprietăriți 18 săteni, prin reforma agrară din 1921, 18 săteni, iar prin reforma agrară din 1945, 12 săteni.

În anul 1887, în localitate se găseau: o cârciumă, o gospodărie agricolă mare, iar în anul 1912-Bancă populară „Sprijinul Plugarului”, o biserică de lemn cu hramul „*Sf. Gheorghe*” ante 1824 (în anul 1887 hramul „*Cuvioasa Paraschiva*”).

Satul Teiș a făcut parte din jud. Romanați, plasa Oltețului de Sus (1831), plasa Oltețu (1861); a făcut parte din comunele Leotești (1864-1908, 1930-1932), Bârza (1908-1930, 1932-1968); din anul 1968 intră în componența orașului Balș.”⁶⁶

⁶³ *Ibidem*, p. 192.

⁶⁴ *Ibidem*, p. 195.

⁶⁵ Arhivele Statului București, Fondul Episcopiei Râmnicului Noului Severin, XC, 16, nr. 77/29, fila 87.

⁶⁶ Avram C., Bușă D., Ceaulescu A., și colab., *Dicționarul istoric al localităților din județul Olt (Orașe)*, Editura Alma, Craiova, 2006, p. 193.

VÂRTOP (*Vulpeanca, Baloșu- Vulpeanca; sat*)

„Sat înregistrat în jud. Romanați, plasa Oltețului de Sus (1831), plasa Oltețu (1861).

În anul 1861, numele satului Baloșu-Vulpeanca, este schimbat în Vulpeanca. A făcut parte din comuna Balș (1864-1892); la sfârșitul sec. al XIX-lea este înglobat în satul Balș (târgul din Balș a purtat numele de Vulpeanca).

Atestare documentară: Dintr-o hotărnicie din anul 1782, reiese că satul exista la 14 noiembrie 1612, moșia fiind deținută la acea dată de banul Crăciun (amintit la Balș, într-un document din 9 ianuarie 1613). Satul este amintit și în alte documente din sec. al XVIII-lea, în catagrafia din anul 1831, în Indicele localităților din județul Romanați, din anul 1861, fiind sat de moșneni.

În hotărnicia din anul 1782, apar menționați, popa Barbu cu frații lui, Matei cu frații lui și Constantin Cărăban „*ce se numesc boieri*”, urmași îndepărtați ai banului Crăciun. Potrivit acestui document, proprietarii desemnați, erau „*megieși, cetași și preoți ce se numesc ei moșnenii Căzăneștilor*”, moșnenii din Balș, un Ștefan Balșiu și Episcopia Râmnicului. Delimitarea proprietăților s-a făcut în felul următor: moșnenii Căzănești au primit 2/3 din moșie, „*pe din sus, despre hotarul Balșului*”, iar „*ceata boierească*” „*pe de la vale, despre hotarul Măineștilor și Episcopiei și al Racoviceanului*”.⁶⁷

2.3 Ipoteze privind originea numelui „Balș”

Etimologic, cuvântul „*balș*” este un toponim traco-dac, sanscrit = blond, alb, spălăcit. El vine de la antroponimul „*Balș*” care este anterior apariției toponimului.

Primul document care lămurește originea toponimului este cel al lui Vlad Voievod Călugărul, fiul lui Vlad Dracul, care întârea cnezilor Teodor și Ioan Balș, moșie lângă Olt și să facă târg cu numele lor. Se pare că numele localității Balș este luat de la acești cnezi.

„*Istoricul Șt. Ștefănescu a considerat că este posibil ca cei doi cnezi să fi făcut parte din dinastia Balsizilor care a stăpânit regiunea Zeta (Muntenegro), între anii 1360-1421 și care s-ar fi refugiat peste Dunăre în vremea domniei lui Vlad Călugărul.*”⁶⁸

„*Reiese clar de aici că moșia era loc domnesc și că numele localității Balș vine de la acești cnezi Teodor și Ioan Balș, dacă nu cumva vor fi luat ei numele de la localitatea Balș. Se afirmă aceste lucruri deoarece o parte (cea de sud a Balșului) era proprietate bisericească, iar cea de la nord aparținea moșnenilor.*”⁶⁹

Cu privire la originea numelui de „Balș” au existat și alte ipoteze.

Conform legendei, Balșul „*își poartă numele de la pâraul Bălșița, ce udă partea de miază-noapte a comunei, între satul Vârtina și oraș*”.⁷⁰

O altă ipoteză arată că Balșul, al cărui nucleu s-a format în jurul Podului Mare de peste Olteț, și-ar fi luat numele de la acesta. Această referire o întâlnim în lucrarea lui Nicolae Bălcescu „*Puterea armată de la așezarea domnilor fanarioți, până la Regulament*”, când, înșirând căpeteniile din județul Romanați amintește și de „Podul Mare-Balș de peste Olteț”, „mare” provenind din comparativul slav „*balșoi*”.

Ipoteza susținută de N. Popescu în „*Marginalii. Contribuții la Monografia județului Romanați*”, leagă denumirea localității Balș de cuvântul turcesc „*baliș*”, acesta provenind din contopirea cuvântului „*bal*” = miere, cu „*iș*” = afacere.

Aici, la Balș, era o zonă apicolă de unde li se furniza turcilor mierea. Omul care se ocupa cu mierea, în turcește se numea „*balșa*”. Această ipoteză apare izolat.

⁶⁷ Ibidem, p. 197

⁶⁸ Ibidem, p. 179.

⁶⁹ Ibidem.

⁷⁰ Ricman Ștefan, Iosif Fr., Enescu V., Constant Paul, *Monografia județului Romanați*, Craiova, Ramuri S. A., 1928, p. 369

În documente, Balșul mai apare și cu denumirea de „*Vulpeanca-Balș*”. Unul dintre aceste documente îl reprezintă Cartea de Hotărnicie a moșiei Vulpeanca-Balș din anul 1782 noiembrie 6, care amintește că „*biv-vel logofătul Constantin Târnoveanu a descurcat dreptul de proprietate dintre Preda Bărbierul și Andrei Socol, și cu toți moșnenii ce au moșie în hotarul Vulpenilor și boieri.*”⁷¹

Numele de Vulpeanca („*loc printre vâlcele*”), se găsește menționat și în „Marele dicționar geografic din 1898” ce se află în Arhivele Olteniei, la Craiova și în care se precizează numele de „*Vulpeanca-Balș, comună rurală a județului Romanați, reședință a plășii Oltețul de Sus.*”⁷²

⁷¹ Arhivele Olteniei, Craiova, 1932 și Arhiva bisericii „*Cuvioasa Paraschiva*” din Balș - act de hotărnicie, 1782, nov. 6.

⁷² Lahovari I., *Marele Dicționar Geografic al României din 1898*, Arhivele Statului Craiova.

Capitolul 3

CONTRIBUȚIA LOCUITORILOR ORAȘULUI BALȘ LA MARILE EVENIMENTE ISTORICE

„Bălșenii sunt martorii trecerii pandurilor lui Tudor în marșul lor spre Slatina și sunt participanți la revoluția din anul 1848 (în iulie jură pe Constituție; 9 voluntari pentru oastea lui Magheru).

Locuitorii participă la războiul de independență (ofrande și donații în bani, căraușie pentru front; soldatul Florin Petrașcu din Regimentul I de geniu a fost ucis în luptele de la Plevna).

În anul 1898, în Balș a luat ființă un club socialist.

În primăvara anului 1907, locuitorii din Balș s-au alăturat răsculaților din localitățile învecinate. În zilele de 14 și 15 martie, răsculații au încercat să ocupe „*orașelul Balș*”, fiind respinși de armată în seara zilei de 16 martie. Represiunea care a urmat s-a soldat cu numeroase arestări. În legătură cu evenimentele, există mărturii contemporane, printre care o scrisoare expediată din Balș lui N. Iorga, la 3 aprilie 1907, și o relatare despre tratamentul îndurat de învățătorul Gheorghe Vasilescu.

Locuitorii participă la războiul din anii 1916-1918 (116 morți; mai mulți locuitori au fost arestați în timpul ocupației, pentru „*refuzul de a se supune rechizițiilor și jafurilor germanilor*”), la războiul din anii 1941-1945 (236 morți).⁷³

3.1 Revoluția de la 1821

Revoluția condusă de Tudor Vladimirescu, a pornit din partea de vest a Olteniei cuprinzând județele Gorj, Mehedinți, Dolj, Olt, după care s-a întins în toate județele Olteniei.

După ce Tudor și-a întărit tabăra la Țânțăreni, lângă Craiova, a făcut pregătirile necesare pentru marșul armatei spre București. De la Țânțăreni la Slatina, cea mai mare parte din panduri a urmat „*Drumul poștei*”, trecând și prin Balș.

O altă grupare a armatei a mers spre Bălcești, Oteteliș - Vâlcea, Drăgășani, coborând pe Olt, pe care l-a trecut cu bărcile la Slatina. Tudor a urmat acest traseu din motive tactice: pentru a pune în mișcare mai multe sate. Ca puncte de rezistență au fost mănăstirile: Tismana, Strehaia, Motru. A trecut și pe la mănăstirea Măinești - Balș.

„*Alături de el va fi și haiducul Iancu-Jianu cu o ceată de 21 haiduci. Este vorba despre: Cauș Duță, devenit mai târziu căpitan de haiduci, Logofăt Oană, care ținea socotelile pandurilor, Marin Vântu, Ilie și Pantelimon, frați gemeni, feciori ai unei călugărițe, Preda Lupu, Zaharia Robu, Ion Bâțan, Duduveică, Ion Turcitu, Scarlat, Pătrașcu, Zlătara, Nica Matei.*”⁷⁴

Iancu avea în ceata sa de haiduci și mercenari sârbi și bulgari, plătiți cu luna și cu anul. Când s-a sfârșit răzmerița, aceștia au fost eliberați. Legenda spune că mulți dintre haiduci s-au retras la mănăstirea Măinești, numită sugestiv „*mănăstirea de haiduci*”. Alții ar fi rămas alături de Iancu până acesta a murit.

La Fălcoiu, bătrânii l-au păstrat mereu în suflet, au țesut povești și cântece în jurul

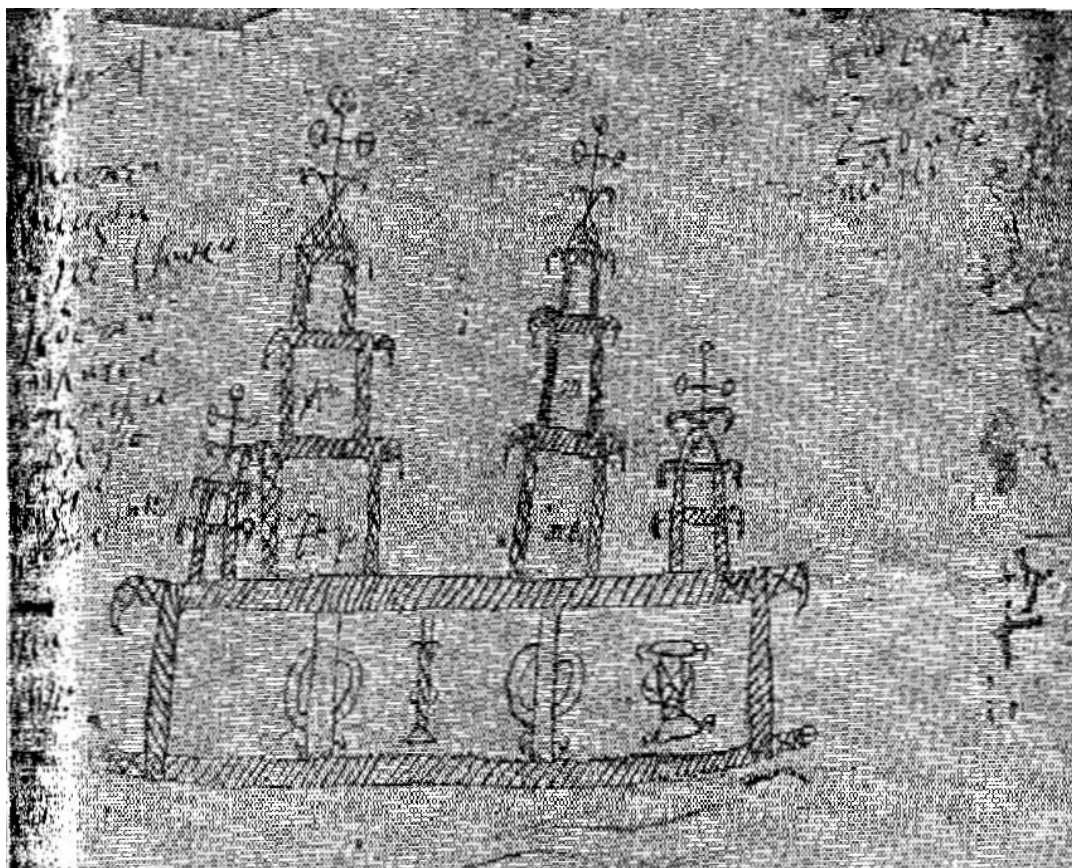
⁷³ Avram Cezar și colab., *Dicționarul istoric al localităților din județul Olt - Orașe*, Editura Alma, Craiova, 2006, p. 184

⁷⁴ Ricman Ștefan, Iosif Fr., Enescu Vasile, Constant Paul, *Monografia județului Romanați*, Institutul de arte grafice „Ramuri”, Craiova, 1928, p. 139.

numelui său. Unul din cântece se referă la urmărirea lui Iancu Jianu după înfrângerea Revoluției din 1821, când se grăbea să treacă Oltul, să nu-l prindă potera. Strigarea lui Iancu către podarul aflat pe celălalt mal suna așa:

*„Trage podul mă, mai drept
Că ’ți trimit un glonț în piept
Trage podul mai la vale
Că ’ți trântesc un glonț în șale
Ș’apoi murgul mi-i nărod
Trecu Oltu’ fără pod
Și mi-e murgul zău, nebun,
Trecu Oltu’ ca pe drum.”⁷⁵*

În ultima parte a vieții, Iancu Jianu s-a domolit și a căpătat înclinații sfinte. Cartea pe care o citea mereu era Evanghelia lui Clement Ieromonahul, păstrată de Iancu în copertă de lemn, căptușită cu piele. Pe coperta acestei evanghelii, Iancu a desenat o schiță de biserică cu linii strâmbe, cu înflorituri de începător. Era, poate, planul unei ctitorii, dar a murit la numai 55 de ani, pe 14 decembrie 1842.

Desen preluat din Monografia județului Romanați, 1928 (Ricman Șt.)

Demn de reținut este faptul că, Iancu Jianu a fost în anul 1831 în Comisia de catagrafiere a pădurilor și dumbrăvilor din plășile Oltul de Sus și Oltețul de Jos. De asemenea, a fost în acest timp și subcârmuitor al plășii Oltețul.

Nicolae Bălcescu în lucrarea sa „Mersul revoluției în istoria românilor” din anul

⁷⁵ *Ibidem*, p. 140.

1850, referindu-se la anul 1821, preciza că „a avut loc o revoluție națională și democratică”. Pentru Nicolae Bălcescu, Revoluția de la 1821 încheia o etapă a luptei naționale, dar deschidea o altă în mersul revoluției la români.

3.2 Revoluția de la 1848

Locuitorii din plasele județului Romanați au avut un rol important în Revoluția de la 1848. Ei au participat la luptele de pe câmpia de la Islaz la 9 iunie 1848. Revoluția a fost declanșată cu succes la Islaz, cu concursul unităților militare comandate de maiorul Cristian Tell și a căpitanului Nicolae Pleșoianu (de origine dintr-o localitate de pe malul drept al Oltului).

La Islaz, Adunarea a adoptat „Proclamația de la Islaz”, împreună cu un program de acțiune, socotit drept „Constituție”, pe toată perioada revoluției.

În ziua de 13 septembrie 1848, populația orașului Caracal împreună cu locuitorii satelor din apropiere, inclusiv cei din plasa Balș, au luat parte la arderea Regulamentului Organic și adoptarea Constituției la Islaz. „Printre participanții la această manifestație au fost Gheorghe Vlad din satul Vulpeni-Balș și Barbu Bărbescu din satul Știrbei (Iancu-Jianu).”⁷⁶

În timpul Revoluției de la 1848, un rol important l-a avut organizarea taberei militare de pe „Câmpul lui Traian”, la Râureni (situat la sud de Râmnicu-Vâlcea), de către generalul Gheorghe Magheru. „La Râureni au pierit în luptă mii de voluntari, dorobanți din districtul Olt și Romanați. Au pierit acolo și locuitori ai plășii Balș: Gîrniță Păun din Vulpeanca-Balș, Ștefănescu Telegeanu din Câmpeni, Preda Marcu din Corbeni-Balș, Lisandru Ion din Gorgănași-Balș, Pătru Cuicămeanu din Vârtina-Balș, Iordache Ion din Găvănești, Marin Tolea din Pietriș.”⁷⁷

Scriitorul bălșean Petre Pandrea, în volumul” *Reeducarea de la Aiud*”, ediție îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea, în capitolul Magna Carta Libertatu, vorbește despre evenimentele de la 1848: „Raionul meu natal Balș, face parte din fostul district Romanați. Revoluția de la 1848 este indiscutabil legată de acest județ, prin numele căpitanului Nicolae Pleșoianu și al preotului Radu Șapcă de la Islaz, la care s-a mai adăugat cârmuitorul Romanațiului și comandantul dorobanților, Gheorghe Magheru de la Caracal, care fusese în tinerețe voluntar, comandant de voluntari, de panduri, contra turcilor.”⁷⁸

„Fără căpitanul Pleșoianu și Magheru anul 1848 ar fi avut alte aspecte (...).”⁷⁹

La Islaz, se hotărâse cucerirea Olteniei, după propunerea lui Heliade: „linia de mișcare a grupului revoluționar fu stabilită astfel: Corabia – Caracal – Balș - Craiova.”⁸⁰

Dar Revoluția de la 1848 a fost înfrântă prin concursul dat de armatele turcești și rusești: „În urma înfrângerii au fost luate măsuri drastice împotriva celor ce și-au adus aportul la revoluție. A fost formată o Comisie de cercetare împotriva celor vinovați de tulburările revoluționare. Aceasta a anchetat la 7 martie 1848 pe Nicolae Paraschivescu, socotit „unul dintre capii revoluției.”⁸¹

Același lucru s-a făcut și cu „cei doi participanți din plasa Balș, Gheorghe Vlad și Barbu Bărbescu, care au fost arestați și închiși.”⁸²

⁷⁶ Arhivele Statului București, Documente privind anul revoluționar 1848 în Țara Românească, 1968, p. 165.

⁷⁷ Arhivele Statului Craiova, Fondul gen. Gheorghe Magheru, XIV/4, p. 36-39.

⁷⁸ Pandrea Petre, *Reeducarea de la Aiud*, Ediție îngrijită de Nadia Marcu Pandrea, Editura Vremea, București, 2000, p. 382.

⁷⁹ *Ibidem*, p. 382.

⁸⁰ *Ibidem*, p. 385.

⁸¹ Arhivele Statului București, Documente privind anul revoluționar 1848 în Țara Românească, 1968, p.162-163.

⁸² *Ibidem*, p. 164.

3.3 Unirea de la 24 Ianuarie 1859

Deși înfrântă, Revoluția de la 1848 a jucat un rol important în actul Unirii Moldovei cu Țara Românească la 24 ianuarie 1859.

Din inițiativa Partidei Naționale au fost create Comitete Centrale și Locale ale Uniunii la București și Iași, cu o largă rețea de organisme unioniste în satele și orașele românești.

Dintre alegătorii județului Romanați „*au făcut parte și alegători din Plasa Balș: Iorgu Băbeanu, Nicolae Florea, Bănică Vasile, iar din Caracal: Nicolae Socoleanu, Costache Dumitrescu, Ghiță Urdăreanu, Nae Măldăreanu, Ștefan Obogeanu.(...) Din rândul alegătorilor direcți au făcut parte din județul Romanați următorii: Costache Slătineanu, Petre Hageopol, Ștefan Vlădoianu, Drăghiceanu și Farco-Sini.*”⁸³

„*În înfăptuirea marelui deziderat – Unirea -, din rândul maselor populare din județul Olt s-au ridicat elemente active, precum țaranul pontas Constantin Tănase, Marin Pîrcălăbescu din Rotunda-Romanați, birnicii: Ioan Oprescu, Nicolae Popescu, Nicolae Dincă, frații Văleanu, Iancu Ionașcu și alții, mulți dintre ei participanți și la revoluția din 1848.*”⁸⁴

3.4 Războiul de Independență (1877-1878)

Asemenea tuturor românilor și locuitorii județelor Olt și Romanați s-au aflat în vârtejul luptelor pentru triumful aspirațiilor legitime românești în noua epopee a istoriei poporului român pentru cucerirea independenței.

Evoluția evenimentelor din timpul războiului pentru independență a impus ca trupele române să fie concentrate în zona cuprinsă între râul Olt și orașul Drobeta Turnu-Severin. În acest fel, prin pozițiile lor, județele Olt și Romanați, aveau să joace un rol important, râul Olt devenind o principală arteră de transportare a plutelor, pontoanelor, precum și a materialelor lemnoase, a furajelor și a alimentelor.

La Slatina, la Piatra-Olt (nod de cale ferată) și Caracal au fost înființate depozite militare cu muniții, furaje pentru vite și alimente necesare armatei române. Lipsa transportului era pregnantă. Se foloseau care de transport din toate plasele județelor Olt și Romanați. Munițiile erau depozitate la Piatra-Olt și transportate cu căruțele trase de boi la Corabia.

În urma bombardării Calafatului de către turci, au început luptele de-a lungul malului drept al Dunării. Datorită situației create la sfârșitul anului 1876, Marele Cartier General Român a inițiat măsuri preventive în efectuarea lucrărilor de fortificare a zonei Calafat: „*S-au creat cu acest prilej 8 noi regimente de dorobanți și două regimente de infanterie.*”⁸⁵

Regimentul 3 Dorobanți avea reședința la Slatina și cuprindea județele Olt și Romanați: „*Întâiul batalion Romanați avea reședința la Caracal, Compania 1 avea reședința la Balș și se compunea din plășile Oltul și Oltul de Sus.*”⁸⁶

„*La 4 mai 1877, în lupta de la Izlaz, a căzut ucis de proiectilul turcesc, primul ostaș român care și-a dat viața în războiul de independență: sergentul major Florea Blejan din*

⁸³ Ricman Șt., Iosif Fr., Enescu Vasile, Constant Paul, *Monografia județului Romanați*, Institutul de Arte Grafice „Ramuri”, Craiova, 1928, p. 142.

⁸⁴ Mihai Gheorghe, *Filiala Arhivelor Statului - Județul Olt*, București, 1984, p. 13

⁸⁵ Olteanu Constantin, *Contribuții la cercetarea conceptului de putere armată la români*, Editura Militară, București, 1978, p. 205.

⁸⁶ Arhivele Statului Slatina, Fondul Contribuția maselor populare din fostele județe Olt și Romanați la Războiul de Independență din 1877-1878, p. 1.

regimentul 3 Dorobanți.”⁸⁷

Luptele între armata română și turci continuă. Armatele românești se regroupează în Oltenia: „era nevoie să treacă Oltul pe poduri umblătoare pe la Drăgănești, dar ploile abundente i-au obligat să schimbe direcția spre Slatina.”⁸⁸

De acolo marșul s-a efectuat pe itinerariul Balș - Craiova - Radovan - Băilești - Calafat. Regimentul 3 Dorobanți ocupă pichetul de la Ciuperceni, escadronul 3 Romanați pichetul de la Cetate, iar escadronul 4 Olt pichetul de la Desa.

Cu ocazia trecerii Dunării de către armata rusească în noaptea de 14\15 iunie 1877, conform înțelegerii cu comandamentul armatei române, toată artileria românească a bombardat pozițiile turcești pentru a proteja operațiunile de debarcare ale rușilor. În raportul colonelului August Gorjean, este evidențiat soldatul *Petre Roșca* care în timp ce se afla în serviciu ca santinelă „a fost rănit la mâna dreaptă de o sfărâmatură de obuz, unde a stat 4 ore fără să se miște din loc, până a venit schimbul său și apoi s-a trimis la spitalul din Poiana”⁸⁹.

„Regimentul 3 Dorobanți ocupa pozițiile din jurul orașului Calafat și malurile fluviului. Pe 16 noiembrie 1877 un batalion al regimentului întărit cu escadronul 4 Olt trece Dunărea și debarcă la Lom-Palanka. În urma acestui atac la baionetă, soldații acestei unități cuceresc localitatea fixându-și ca viitor obiectiv: *Rahova*. În tot acest timp, efectivul regimentului rămas în țară apără linia Dunării în zona Ciuperceni.”⁹⁰

Armata rusă fiind înfrântă în Balcani, la Plevna, a cerut ajutor militar României. Fără a avea o convenție militară, dar cu o dorință acerbă de obținere a independenței, în august 1877, armata română acceptă să treacă Dunărea pe podul de pontoane de la Siliștioara-Corabia și să participe la atacurile de la Plevna și Smârdan, acoperindu-se de glorie. Această intervenție este socotită „cheia” războiului din 1877-1878.

În luptele de la Plevna a fost ucis soldatul Florin Petrașcu din Regimentul I de geniu.

Pentru vitejia ostașilor români din județele Olt și Romanați au fost acordate decorații și medalii.

„Prin Înaltul Decret 2019/25 oct. 1877, pentru a răsplăti curajul și serviciile făcute în luptele ce s-au succedat în zilele de 30 august și 2 și 6 septembrie, precum și pentru neadormita priveghere ce a desfășurat armata de observație, se acordă Virtutea Militară medalia de argint soldatului *Roșca Petre* din Regimentul 3 Dorobanți.”⁹¹

Masele populare din comunele județului Romanați participă direct la lupte și ajută armata prin ofrande trimise armatei române. În acest sens sunt date câteva nume ale locuitorilor din plasa Oltețul - Balș, județul Romanați: „pr. *D. Diaconescu, Teodor Bălșanu, Ion Diaconu Matei, Dumitru Neacșu, Florea Ion, Ilie Ionescu, Andrei Cismaru, pr. M. Theodorescu, Grigorie Cristescu și alții*.”⁹²

În Monitorul oficial 253/11/23 XI 1877, f. 6394, este menționat picherul Nicolae Oprescu din Balș, căruia Ministrul de Interne îi mulțumește (ca de altfel tuturor salariaților Circumscripție II poduri și șosele - județul Olt) pentru sumele oferite trupelor românești.

„Ofrande trimise de județul Romanați armatei române în războiul din 1877-1878: 3705,70 lei, 20.305 kg grâu, 12.720 kg orz, 2.417 kg porumb, 42.525 kg mălai, 382 buc. pâine, 7.391kg carne, 3.964 kg sare, 523 oi, 3.051 boi și vaci, 94 cai.”⁹³

⁸⁷ Adăniloaie N., *Independența Națională a României*, Editura Academiei R.S.R., București, 1986, p. 181.

⁸⁸ Arhivele Statului București, *Istoricul Războiului de Independență din 1877-1878*, partea I, p. 132-134.

⁸⁹ Muzeul Oltului 2, Slatina, 2012, p. 122

⁹⁰ Ibidem, p. 123

⁹¹ Monitorul Oficial nr. 250/6/18 XI 1877, fila 6304.

⁹² Arhivele Statului Slatina, Contribuția maselor populare din județul Romanați la Războiul de Independență din 1877-1878, Dosarul - foi volante.

⁹³ Ibidem.

Mulți dintre ostașii regimentului 3 Dorobanți-Olt, au căzut în luptele pentru independența României. În Arhivele Statului județului Olt - colecția foi volante, este lista cu soldații din plasa Balș, jud. Romanați, căzuți în război: Ciuciuc Ion Marin (din Baldovinești)-batalionul 1 Vânători, Petranu Florea (din Balș)- bat. 1 Geniu, Dumitrașcu Polifronie- reg. 1 Călărași, Simionescu Florea- sold. Bat. 1 Vânători, Tuță Ghiță- reg. 3 Dorobanți (toți trei din Călu), Gherceanu Constantin- reg. 7 linie (din Gropșani), Anghel Dorin- bat. 1 Vânători, Chivăran D. Stan- reg. 1 linie, Râpeanu Dumitru- reg. 4 linie (toți patru din Morunglav).

În Arhivele Statului București, Marele Stat Major, dosar 251 a /1877/1878, fila 12, sunt înscrise 13 morți căzuți la datorie din Regimentul 4 linie, printre ei fiind și Dumitru Marcu, soldat din Gropșani- Balș, județul Romanați.

Luptele din Balcani sunt descrise de căpitanul Gheorghe Varlam Chițescu, comandantul Companiei 1 Balș din 3 Olt: *„La Ciuperceni, am instruit Compania 1 Balș din 3 Olt, ca pe o companie de linie. Numit comandant de companie în ziua de 6 Decembrie 1877, am trecut Dunărea în acea zi, la ora 4 sara în luntri, printre sloiuri mari, lapoviță, neguri; iar la orele 5 pe întunecate am luat cu asalt orașul Lom-Palanka atacându-le în flanc trupele, ce se retrăgeau de la Rahova spre Vidin.”*⁹⁴

*„În nopțile următoare, în capul Batalionului 1, ajutat și de al 2-lea, urcau pe poziție, bateria de artilerie, sub focul cării aveam să înaintez a doua zi la atacul redutei Smîrdan, Compania 1 fiind aleasă ca o trupă hotărâtă luptelor învierșunate: Morți sau învingători, nicio vorbă mai mult. Trupa mă iubea, încât mergeam la izbândă sigură.”*⁹⁵

*„În Balș au fost Compania a II a a Regimentului 19 Dorobanți (în 1880) și apoi în locul ei a venit Regimentul 26 Dorobanți-Filiași.”*⁹⁶

3.5 Primul Război Mondial (1914 -1918)

După doi ani de neutralitate (1914-1916), România a intrat în război, la 15 august 1916, de partea Antantei, împotriva Germaniei și Austro-Ungariei. Unica explicație privind alăturarea României la Antantă (Anglia, Franța, Rusia), a constituit-o faptul că, aceasta promitea României realizarea unității noastre naționale. Lupte au avut loc concomitent, pe crestele Carpaților, în defilee și în Dobrogea.

În 5 septembrie 1916, în lupta de la Rașova- Dobrogea, locotenentul Aureliu F. Florescu, în vârstă de 31 de ani din Balș, a căzut în luptă. El făcea parte din Regimentul 66 Infanterie. A fost reînhumat în anul 1926 în cimitirul din curtea bisericii „Sfântul Dumitru” din Balș, de către fratele său, care a construit un monument al eroului martir. Până în preajma anilor 1960, aici se depuneau coroane de flori, de „Ziua Eroilor”.

După spargerea frontului la Târgu-Jiu, inamicul a ocupat pas cu pas întreaga Oltenie, înaintând spre București. În Oltenia s-a încercat o rezistență la Filiași, dar fără succes. La 8 noiembrie 1916, Craiova a fost ocupată de nemți.

După ocuparea Craiovei, *„în noaptea de 8 noiembrie 1916, Divizia I cavalerie trimite la Balș brigada I roșiori la dispoziția colonelului Anastasiu, iar brigada II este trimisă în direcția Craiova-Caracal și brigada IV roșiori este trimisă la Găneasa pentru a supraveghea înaintarea inamicului pe direcția Balș-Slatina. Au fost luate măsuri de evacuare de pe calea ferată a celor 36 trenuri de muniții, materiale și răniți ce staționau în gările Piatra-Olt, Balș și Caracal.*

⁹⁴ Ciucă M., Predescu Bianca, Ciucă D. Ioan, *Priorități istorice oltene și românățene*, Parohia Câmpu-Mare, jud. Olt, 2005, p. 328.

⁹⁵ *Ibidem*, p. 330.

⁹⁶ Ricman Șt., Iosif Fr., Enescu V., Constant Paul, *Monografia județului Romanați*, Institutul de Arte Grafice „Ramuri”, Craiova, 1928, p. 269-270.

O ultimă rezistență în Oltenia a avut loc pe 10 noiembrie 1916 la Robănești, un rol important având Escadronul III din Regimentul 9 roșiori condus de Alexandru Filiti.”⁹⁷

Trupele române, după scurgerea grosului armatei în retragere, pentru a zădărnici trecerea armatei germane, au încercat să distrugă podul de fier rutier de peste Olteț, astfel încât Divizia 41 Infanterie germană a fost nevoită să treacă prin vad.

Rând pe rând, satele Olteniei au fost ocupate de inamic și obligate să suporte impozitele și rechizițiile impuse, fiindu-le lăsate doar cele ale „strictului necesar”. La 6 decembrie 1916, capitala - București a fost ocupată, iar autoritățile, armata și o parte din populație s-au retras în Moldova pentru refacerea armatei și continuarea luptelor în vara anului 1917.

În august 1917, la luptele de la Mărăști și Mărășești a participat Regimentul 42/46 Infanterie ce avea sediul în Drăgășani și deținea un batalion în Balș. Din acest ultim regiment a făcut parte și colonelul Spiridon Popescu (din batalionul Balș). Populația orașului Balș, ca de fapt locuitorii întregii țări, a participat la prima conflagrație mondială. Jertfa de sânge a fost imensă (116 morți și mai mulți locuitori arestați în timpul ocupației pentru „refuzul de a se supune rechizițiilor și jafurilor germanilor”).

În cinstea eroilor căzuți în luptă, s-a ridicat în anul 1927, un Monument, așezat la intersecția străzii Petre Pandrea cu strada Nicolae Bălcescu. Numele eroilor de pe acest monument, căzuți în primul război mondial, sunt: căpitan Zidaru Toma, locotenent Dinculescu Constantin, sublocotenent Tudor Băloi, plutonier-major Petrescu Constantin, Marin Toma-elev la Academia Militară, soldații Lepădatu Dumitru, Marcu Grigore, Marinică Ștefan, Ilie Gheorghe, Cercelaru Nicolae, Firoiu Ilie etc.

În urma victoriei Antantei, alături de care a participat și România, s-au creat condițiile pentru formarea statului național unitar român, la 1 decembrie 1918.

Monumentul Eroilor, 2013

⁹⁷ Botar Dumitru, *Atunci la Robănești*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., 1992, București, p. 17.

3.6 Al Doilea Război Mondial (1939-1945)

România a intrat în război de partea Germaniei și a aliaților săi la 22 iunie 1941, împotriva U.R.S.S., cu scopul de a elibera teritoriile răpite de aceasta în iunie 1940. Având ca suport dorința de a elibera pe frații din Basarabia și Bucovina, militarii români au luptat cu eroism la Odessa, cotul Donului, Stalingrad.

În timpul celui de-al doilea război mondial populația țării trăia în lipsuri mari, ca de altfel și populația localității Balș. Aflăm acest lucru și dintr-o adresă a pretorului plășii Balș, Filip Trifon, din 4 oct. 1940: „*Din informațiile primite de la primarii comunelor din această plasă locuitorii duc mari lipsuri de ulei comestibil, fasole, porumb, orez, sare, zahăr, bumbac.*”⁹⁸

În Darea de seamă a județului Romanați, înaintată Inspectoratului General Administrativ Craiova în anul 1944, se relatează că în județ lipsesc: „*încălțăminte, îmbrăcăminte, pânzeturi, de aceste articole de primă necesitate au nevoie refugiații care și-au pierdut averile în timpul războiului.*”⁹⁹

Locuitorii din Balș nu aveau de asemenea medicamente, încălțăminte, îmbrăcăminte, articole de primă necesitate. Oamenii sufereau de numeroase boli.

Economia și transporturile erau paralizate, mai ales în urma bombardării podului de cale ferată de peste Olteț, la 8 aprilie 1943, de către inamic.

La 23 August 1944, armata română întoarce armele împotriva Germaniei hitleriste participând la eliberarea Transilvaniei, la eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei, până la victoria deplină din 9 mai 1945.

La aceste lupte au participat și ostașii Regimentului 66 Infanterie din Balș. Cazarma acestui regiment a funcționat în clădirea construită în 1914, pe locul dat de filantropul Petre D. Roșca, clădire care există și astăzi, pe strada Cireșului.

Locuitorii Balșului s-au jertfit pe câmpul de luptă, astfel că „*la războiul din anii 1941-1945 au fost 236 morți.*”¹⁰⁰

⁹⁸ Arhivele Statului Slatina, Fondul Prefecturii jud. Romanați, Dosar nr. 14/1940- foi volante.

⁹⁹ Arhivele Statului Craiova, Fondul Inspectoratului General Administrativ Craiova, Dosar 24/1944, fila 3.

¹⁰⁰ Avram Cezar, Bușă Daniela, Ceașescu Anca, și colab., *Dicționarul istoric al localităților din județul Olt (Orașe)*, Editura Alma, Craiova, 2006, p. 184.

Capitolul 4

CARACTERISTICI GEODEMOGRAFICE ȘI URBANISTICE

Studiul asupra populației unui teritoriu prezintă o deosebită importanță din punct de vedere economic, social și politic. Ele dau factorilor de decizie, indicii prețioase în repartitia cât mai cuprinzătoare a forței de muncă pe teritoriul respectiv, în concordanță cu potențialul economic natural, cu politica economică de transformare a peisajului geografic. De aceea, populația nu trebuie privită ca un simplu fenomen demografic, ci ca un factor esențial al progresului societății omenești de care depinde dinamismul întregii noastre existențe.

Cunoașterea complexă a populației oricărei localități implică, printre altele, o analiză cât mai amănunțită a tuturor componentelor acesteia.

Populația așezării Balș a fost întotdeauna legată de teritoriul pe care l-a locuit în decursul timpului, preocupată fiind de dezvoltarea economică a localității.

Evoluția sa numerică în decursul timpului și repartitia în teritoriu au fost determinate de factorii sociali, economici, istorici.

Interferența zonei colinare cu cea de câmpie, lunca fertilă a Oltețului care străbate întreaga zonă, vegetația din abundență și existența solurilor fertile, au favorizat, în decursul vremurilor, așezarea pe aceste meleaguri a unei populații relativ numeroase.

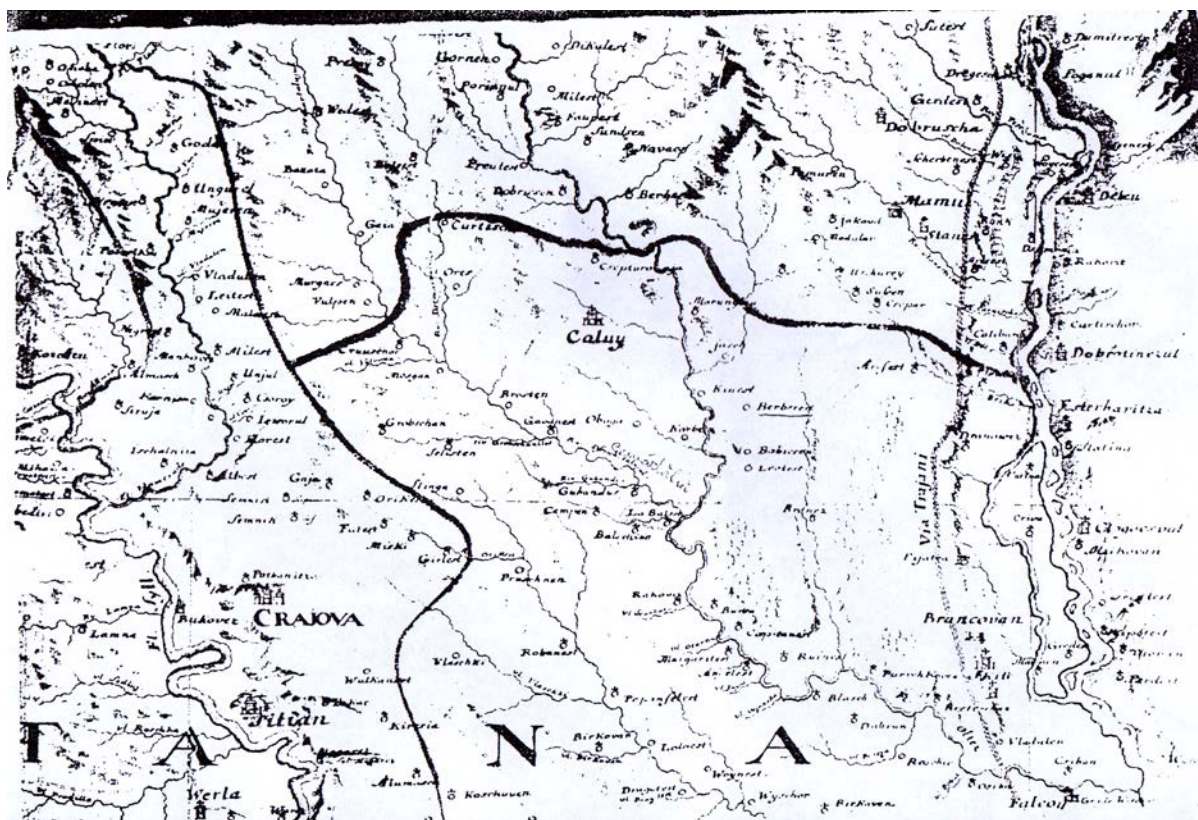
Viața economică și socială a oamenilor din această localitate, deși în ansamblu modestă, a fost influențată favorabil de existența orașelor mai mari din apropiere: Slatina, Craiova, Caracal. Rezultă deci, că factorii socio-economici și poziția fizico-geografică, au favorizat dezvoltarea forțelor de producție, care au atras după sine noi obiective economice, implicit necesitatea creșterii numărului de locuitori.

Astfel, această așezare a cunoscut pe parcursul dezvoltării sale, o serie de perioade, în care numărul populației a înregistrat fluctuații destul de însemnate.

În afara distrugerilor cauzate de intervențiile militare (războaie), de-a lungul vremii, localitatea a avut de suferit și din cauza unor calamități naturale, cutremure, inundații, epidemii (ex., holera din 1741 și 1831), care au dus la scăderea numărului de locuitori.

4.1 Evoluția numerică a populației localității Balș

Sursele cartografice din secolul al XVIII-lea și al XIX-lea - ne referim aici la Harta austriacă, cunoscută sub numele de „*Harta Specht*”, întocmită de specialiști militari ai Armatei de ocupație a Olteniei, precum și „*Harta Schwantz*” (1722), sau „*Harta rusă*” din anul 1835, - furnizează date importante despre localitatea Balș, catalogând-o ca o așezare cu un număr mare de locuitori.

Harta Schwantz-copie

Primele recensăminte care stabilesc populația exactă a orașului sunt efectuate în secolul al XIX-lea. Astfel, în *Catagrafia din 28 octombrie 1819* sunt cunoscute o serie de date importante: în Balș existau 378 familii, cu un număr de aproximativ 1890 locuitori.

În *Tabla de sumă a muncitorilor plugari*, întocmită în 1831, întâlnim următoarele date despre populația Balșului, structurată pe cătune: „Corbeni- 49 familii, Vulpeanca- 125 familii, Bălșița- 36 familii, Teiș- 49 familii, Vârtina- 133 familii, Măinești- 125 familii.”¹⁰¹

Aceasta înseamnă că acum două veacuri, Balșul avea o populație de ordinul miilor.

Din *Raportul Corpului geodezic al militarilor ruși*, se arată că în 1832, Balșul era categorisit cu numele de „târg”, având un număr mare de locuitori.

Satul Balș, avea în anul 1835, patru mahalale și anume: Podul cel Mare, Teiș, Mirila și Corbeni.

Din *Lista enoriașilor din satele județului Romanați*, întocmită în 1842, de către subocârmuitorii de plăși ai județului în vederea stabilirii unor dări, rezultă că „în satul Vulpeanca- Balș, existau 197 enoriași, adică 788- 795 locuitori, Bălșița- 49 enoriași, adică 164- 205 locuitori, Gorgănași, 19 enoriași, respectiv 76-95 de suflete și Teișu- 70 de enoriași, revenind 280-350 locuitori.”¹⁰²

Astfel, în anul 1842, localitatea Balș avea 327 capi de familie, adică 1635 de locuitori.

„În anul 1864, localitatea Balș avea 350 de case cu un număr de 1750 locuitori, ajungând în anul 1872 la circa 1950 locuitori, iar în 1884 la 2500 locuitori.”¹⁰³

Această creștere a populației, se datorează și faptului că localitatea Balș îndeplinea, pe lângă funcția economică și pe cea politico-administrativă, cu întreaga rețea de unități caracteristice unei reședințe de Plasă a județului Romanați.

¹⁰¹ Arhivele Statului Slatina, Fondul Prefecturii Județului Romanați, Dosar 15/1932, fila 1-3.

¹⁰² Arhivele Statului București, Fondul Ministerul Instrucției Publice, Dosar 3394/1842, fila 28.

¹⁰³ Arhivele Statului Slatina jud. Olt, Fondul Prefecturii Jud. Romanați, Dosar 12/1884, fila 183.

Astfel, „răspunzând la Ordinul Prefecturii județului Romanați, Plasa Balș comunica în 1884 că are o populație de 2500 de locuitori.”¹⁰⁴

În anul **1898**, *Dicționarul geografic al județului Romanați* indică următoarea situație a numărului de locuitori: „Balșul cu 2021 locuitori, din care 1025 bărbați și 996 femei, compusă din satele: Vârtina, Corbeni și Româna.”¹⁰⁵

În 1898, în Balș, din cei 2021 locuitori, 514 erau capi de familie și 439 contribuabili.

Transformările social-economice de la începutul secolului XX, s-au răsfrânt și asupra creșterii numărului populației. „În anul **1908**, erau 3387 locuitori, în anul **1912** erau 3400 locuitori (din care 1768 bărbați și 1632 femei), 663 clădiri locuite, 45 clădiri nelocuite, 805 gospodării.”¹⁰⁶

După primul război mondial se va observa o creștere a populației, dar fără a depăși caracterul de „lent” (în anul **1921** erau 5000 de locuitori în Balș)

După o statistică a recensământului din **1930**, „Balșul cu localitățile componente număra 5570 locuitori (2668 bărbați, 2902 femei), iar în **1938** număra 5300 locuitori.”¹⁰⁷

După mai bine de un deceniu, ca urmare a dezvoltării economice în general, recensământul populației României din **1941**, consemna următoarele: „localitatea Balș, cu 6548 locuitori, din care 3243 bărbați, 1567 clădiri, 1529 gospodării.”¹⁰⁸

Declanșarea celui de-al doilea război mondial va avea repercusiuni, nu numai asupra economiei localității, dar și asupra micșorării numărului de locuitori al acestei așezări urbane de pe Olteț. Dintr-o situație a Primăriei orașului Balș, trimisă Prefecturii județului Romanați, aflăm că „în iulie **1945** localitatea avea în total 6500 de locuitori.”¹⁰⁹

La recensământul populației din **25 ianuarie 1948**, „orașul Balș avea 1625 de gospodării și 6128 de locuitori (2949 M și 3179 F).”¹¹⁰

Putem formula concluzia că, în continuare, până în anii socialismului, Balșul a avut o creștere „lentă”. După această dată, prin construirea forțată de obiective industriale, a avut loc o atracție masivă de forță de muncă de la sate.

Odată cu dezvoltarea industriei, a avut loc o „explozie” în ceea ce privește creșterea numărului de locuitori, pusă pe seama intrării în funcțiune, a două mari întreprinderi în Balș: Întreprinderea de Mecanizare a Agriculturii și Industriei Alimentare (I.M.A.I.A.) în 1968, și întreprinderea-gigant a industriei de material rulant pentru căi ferate: Întreprinderea de Osii și Boghiuri (I.O.B.), în anul 1971.

Tabelul de mai jos redă evoluția numerică a populației din localitatea Balș¹¹¹

Recensământ (an)	1938	1948	1956	1966	1973	1977	1985	1992	2002
Populație (loc.)	5300	6128	6956	9174	11578	16495	20372	24560	21194

„În anul **1960**, localitatea număra 7158 locuitori (3520 M, 3638 F), în anul 1973, 11578 locuitori (5979 M și 5599 F), în anul **1977** erau 14.444 locuitori, 2047 clădiri și 4298 locuințe.”¹¹²

¹⁰⁴ Ibidem.

¹⁰⁵ Locusteanu C., *Dicționar geografic al jud. Romanați*, București, 1889, p. 37.

¹⁰⁶ Avram Cezar, Bușă Daniela, Ceaușescu Anca, și colab., *Dicționarul istoric al localităților din județul Olt (Orașe)*, Editura Alma, Craiova, 2006, p. 176.

¹⁰⁷ Recensământul general al României din 29 dec. 1930-cifre preliminare, București, 1931, p. 33.

¹⁰⁸ Recensământul general al României din 6 aprilie 1941, București, p. 227-231.

¹⁰⁹ Arhivele Statului Slatina, Fondul Prefecturii Jud. Romanați, Dosar nr. 12/1944-1945, fila 80.

¹¹⁰ Recensământul populației R.P.R. din 25 ianuarie 1948, București, p. 37.

¹¹¹ Breviarul Statistic al jud. Olt, editat de Direcția Județeană de Statistică Olt, Slatina, 1971- p. 2, 1978- p. 4, 1994- p. 15, 2004- p. 7.

¹¹² Avram Cezar, Bușă Daniela, Ceaușescu Anca, și colab., *Dicționarul istoric al localităților din județul Olt (Orașe)*, Editura Alma, Craiova, 2006, p. 176.

La 1 iulie **1973**, populația era de 11.578 locuitori, din care 5979 B și 5599 F.

În anul **1992**, populația Balșului era de 24.560, din care 12.500 de sex masculin și 12.060 de sex feminin.

La recensământul populației din anul **2002**, în Balș au fost înregistrați 21.194 locuitori, din care 10.028 bărbați și 11.166 femei, orașul propriu-zis numărând 19.231 locuitori, iar în cartierele componente existau 444 locuitori (Româna), 795 locuitori (Corbeni), 724 locuitori în Teiș. (Sursa: *Primăria orașului Balș*)

„În anul **2004**, orașul Balș avea 22.393 locuitori (10.977 M, 11.416 F), 7591 locuințe (263.101 mp suprafață locuibilă), 5126 salariați (2707 în industrie, 107 în construcții, 2 în agricultură, 663 în comerț, 49 în activități financiar-bancare, 114 în administrația publică, 648 în învățământ, 417 în sănătate și asistență socială).”¹¹³

„În anul **2005**, Balșul avea o populație de 22.192 locuitori (10.865 M, 11.327 F).”¹¹⁴

În momentul de față nu dispunem de datele oficiale ale ultimului recensământ al populației, cel din **octombrie 2011**, însă, din informațiile Primăriei Balș și din Comunicatul de Presă din 24 august 2012 privind **rezultatele preliminare ale Recensământului populației** și locuințelor din luna octombrie 2011 din județul Olt, avem ca populație stabilă în orașul Balș: 16.840 locuitori și 6174 gospodării.

4.2 Mișcarea naturală a populației orașului Balș

Ritmul rapid de creștere a populației orașului Balș după anul 1865, s-a datorat, atât natalității ridicate și reducerii mortalității la mia de locuitori, cât și fluxului migrator al populației rurale. În general însă, *ritmul de creștere a populației* a fost relativ mic, de aproximativ 1700 persoane la 10 ani. În ansamblu, ritmul de creștere este superior celui înregistrat la nivelul țării.

Creșterea numerică a populației orașului Balș, se apreciază în primul rând după sporul natural, rezultat din diferența dintre natalitate și mortalitate.

Între cele două războaie mondiale, **natalitatea** a fost de 15 ‰, iar **mortalitatea** de 8,5 ‰, sporul natural fiind pozitiv (6,5‰).

Unele salturi numerice s-au înregistrat între anii 1948-1956, dar fără a depăși nivelul antebelic, creșterea populației înregistrându-se pe seama scăderii mortalității.

Până în anul 1967, natalitatea cunoaște o ușoară scădere, ca apoi să crească brusc, ca urmare a legislației de politică demografică impusă de regimul comunist.

Începând cu anul 1967 a fost interzisă întreruperea de sarcină. În acest caz, ținând cont și de mișcarea naturală a populației orașului Balș, comparând-o cu cea a României, în perioada 1965-1977, putem spune că ea diferă, în sensul că, natalitatea în Balș cunoaște o creștere mai mare decât a țării (13,6 ‰ în 1965 și 24,9 ‰ în 1977, față de 14,6 ‰, respectiv 19,6 ‰, cât era natalitatea în România), iar mortalitatea este și ea mai mică decât cea pe țară (7,1 ‰ în 1965 și 7,0 ‰ în 1977, față de 8,9 ‰ și 9,6 ‰, cât era mortalitatea în România în acei ani).

Astfel, se observă că după 1965, natalitatea cunoaște o creștere, datorită unei susținute acțiuni de control față de procesul reproducerii umane, sporul natural fiind mereu pozitiv (6,5 ‰ în 1965, 13,5 ‰ în 1970, 17,9 ‰ în anul 1977). (Sursa: *Anuarul statistic al României, 1979*)

În perioada **1985-1992**, în Balș, numărul *născuților-vii* la 1000 de locuitori, a scăzut treptat, de la 467 în 1985, la 360 în 1990 și 255 în 1992, concomitent cu cel al decedaților (159 în 1985, 142 în 1990, 147 în 1992). (Sursa: *Direcția de Statistică Slatina, jud. Olt, 1992*)

¹¹³Ibidem.

¹¹⁴Ibidem.

Vom urmări **mișcarea naturală** a orașului Balș (natalitatea și mortalitatea), între anii 1966-1977, comparativ cu celelalte orașe ale județului Olt.

*Natalitatea(‰)*¹¹⁵

Anii	1966	1968	1970	1975	1977
Total jud. Olt	16,0	28,2	22,2	20,1	19,6
Slatina	12,5	26,7	20,1	27,1	27,3
Balș	13,6	20,0	23,2	26,4	24,9
Caracal	12,7	30,5	23,5	24,6	24,0
Corabia	13,8	22,8	19,5	21,5	19,8
Drăgănești-Olt	16,9	30,9	25,2	24,0	22,9

*Mortalitatea(‰)*¹¹⁶

Anii	1966	1968	1970	1975	1977
Total jud. Olt	8,6	9,7	10,6	10,0	10,4
Slatina	6,5	8,3	7,4	6,0	4,9
Balș	7,1	8,6	9,7	8,0	7,0
Caracal	7,4	8,6	9,3	8,3	8,8
Corabia	8,5	9,4	10,5	9,7	9,9
Drăgănești-Olt	6,9	11,0	11,1	9,5	10,7

Dacă comparăm cifrele din cele două tabele, observăm că orașul Balș are o rată mai mare al natalității, comparativ cu celelalte orașe din județ.

Ceea ce influențează mișcarea naturală a populației, o constituie și *numărul căsătoriilor și al divorțurilor*. Astfel, în 1985, numărul căsătoriilor în orașul Balș a fost de 135, iar al divorțurilor de 21.

În anul 1990, s-au înregistrat 207 căsătorii și 35 de divorțuri. După 1990, numărul acestora a scăzut, ajungându-se ca în 1994 să se înregistreze 117 căsătorii și 19 divorțuri. (Sursa: Primăria orașului Balș)

4.3 Mobilitatea teritorială a populației din Balș

În ceea ce privește mobilitatea populației, în prezent, orașul Balș se caracterizează printr-un proces de mobilitate din ce în ce mai scăzut, comparativ cu anii precedenți, când a avut loc o deplasare masivă a populației de la sat la oraș. Deplasările de la oraș la sat sunt sezoniere, în funcție de lucrările agricole și de faptul că o parte de forța de muncă din industrie a devenit disponibilă, îndeosebi cea feminină.

Acest fenomen a avut repercusiuni și în scăderea numărului navetiștilor (de la aproximativ 7000 înainte de anul 1989, la câteva sute în prezent), mulți dintre ei nemaiavând loc de muncă în oraș, au rămas în localitatea de origine și s-au ocupat de agricultură.

După Revoluția din 1989, prin *Legea 18/1990*, a avut loc retrocedarea terenurilor, și mulți dintre foștii navetiști și-au făcut gospodării în satul de baștină. Cel mai mare flux al populației de la oraș la sat, care a presupus schimbarea domiciliului și a locului de muncă, s-a înregistrat între anii 1990-1992, când au plecat din Balș 1292 locuitori.

¹¹⁵Breviarul Statistic al jud. Olt, editat de Direcția Județeană de Statistică Olt, Slatina, 1978- p. 22 .

¹¹⁶ *Ibidem*.

„Stabiliri de domiciliu în Balș au fost: 482 în anul 1985, 466 în 1990, 271 în 1992, 252 în anul 2002, iar plecări (cu schimbare de domiciliu) din Balș: 160 în anul 1985, 806 în 1990, 486 în 1992, 301 în anul 2002.”¹¹⁷

Se poate observa că, în afara plecărilor persoanelor domiciliate în Balș, au avut loc simultan și stabiliri de domiciliu în Balș, însă într-un ritm mai scăzut.

Începând cu anul 1995, plecările din localitate au devenit din ce în ce mai puține, datorită faptului că mulți locuitori și-au schimbat locurile de muncă în alte ramuri ale economiei și mai ales în sectorul privat. Însă, orașul Balș a exercitat și exercită în continuare o influență deosebită asupra populației din zona limitrofă, imprimând o dinamică specifică populației și în mod deosebit a populației active, mobilitatea periodică a forței de muncă și structurarea profesională a acesteia.

Industria, ramură de bază a economiei orașului, s-a caracterizat printr-o dezvoltare rapidă care s-a reflectat în schimbările care au avut loc în intensificarea mobilității spațiale a populației (mai ales a mișcării pendulatorii), în complexitatea mai accentuată a migrațiilor reciproce între mediul rural și urban, în mobilitatea definitivă, creșterea numărului de locuitori ai Balșului făcându-se, atât pe seama sporului migratoriu, cât și pe cea a sporului natural.

Populația tânără care se menține în număr însemnat, a fost antrenată tot mai mult în deplasările zilnice, sau cu perioade mai mari, spre oraș, unde are posibilitatea efectuării de munci nonagricole.

Mobilitatea populației active s-a generalizat tot mai mult, în funcție de noile locuri de muncă din cadrul orașului Balș, dar și de progresul mijloacelor de transport, prin firmele private care asigură efectuarea unui transport ritmic zilnic, între mediul rural și cel urban.

Fluxul mobilității zilnice spre orașul Balș este orientat după direcția principalelor căi de comunicație, care leagă principalii furnizori de forță de muncă (comunele învecinate: Bobicești, Morunglav, Vulpeni, Baldovinești, Oboga, Bârza, Dobrețu, Voineasa, Pârșcoveni etc.), de orașul Balș.

Mișcarea pendulatorie între localitatea de reședință și locul de muncă, are profunde implicații sociale, răsfrângându-se asupra nivelului de trai. La acestea, trebuie să adăugăm însă și unele aspecte, și anume faptul că, deplasările zilnice cu o durată de timp mai mare, afectează bugetul de timp al migranților (navetiștilor) și calitatea muncii, datorită gradului de oboseală mai ridicat, comparativ cu muncitorii din localitate.

Navetismul de la sat la oraș afectează negativ și sectorul de bază al economiei - agricultura, aceasta fiind lipsită în mare parte de populația masculină, mai ales în zona de influență imediată a orașului.

4.4 Densitatea și structura populației

Densitatea și structura populației constituie o problemă cu implicații sociale multiple în orice așezare de tip urban. Distribuția în teritoriu a populației este influențată de factorii social-economici, nivelul industrializării și urbanizării, modul de valorificare a terenurilor, precum și de o serie de factori naturali.

De-a lungul timpului, densitatea populației (raportul dintre populație și suprafața ocupată) în Balș, a înregistrat o creștere continuă. Datorită condițiilor istorico-sociale în care a apărut orașul, se constată unele particularități și anume: fiind format din sate și cătune ce au intrat în componența sa, există suprafețe întinse de terenuri ocupate de curți și grădini, deci o densitate mică a clădirilor, cu consecințe directe asupra densității populației.

¹¹⁷ Arhiva Primăriei orașului Balș - Statistica.

Densitatea populației în orașul Balș, este de peste 400 loc./kmp, oscilând în funcție de evoluția numărului de locuitori.

a. Structura socială și profesională

Creșterea accelerată a potențialului economic ca urmare a industrializării rapide după 1970, a avut efecte pozitive asupra structurii sociale, cea mai importantă schimbare în acest sens constituind-o creșterea numerică a muncitorilor industriali, care a atras după sine creșterea gradului de urbanizare.

Urbanizarea a dus la atragerea unui număr considerabil de locuitori ai satului, spre a se încadra în activitățile industriale sau comerț, servicii publice etc.

Diviziunea profundă a muncii, ca și recalificările de ordin profesional au dus la schimbarea raportului numeric dintre populația agricolă și cea nonagricolă, munca agricolă nu mai deține rolul preponderent în economie.

Rezultă deci, că **până în 1989** rolul preponderent era deținut de ramura industrială ce a produs un exod masiv al populației de la sat la oraș. O mare parte din lucrătorii orașului Balș își au domiciliul la sat și practică o așa-zisă „*agricultură de timp parțial*”, în timpul orelor libere, pendulând permanent între cele două tipuri de habitat, dar fără să aparțină integral niciuneia dintre ele.

Acest fenomen se menține în continuare în țara noastră, dar mai ales în orașele de talie mică.

În această situație se încadrează și orașul Balș, ca urmare a industrializării rapide, după intrarea în funcțiune după 1970, a Întreprinderii de Osii și Boghiuri (I.O.B.), care solicita forță de muncă numeroasă și o calificare rapidă. Deci, industrializarea a dus la mutații de ordin cantitativ și calitativ în sensul creșterii cu preponderență a clasei muncitoare, care reprezenta în 1970 peste 60% din totalul populației ocupate.

Au fost atrași de la sate mai ales tinerii care și-au întemeiat propriile familii, alcătuite numai din părinți și copii. Acest lucru a avut efect pozitiv în creșterea numărului de locuitori ai orașului. Aproape jumătate din populația stabilă a Balșului, își are undeva originea în lumea satelor, de unde au plecat și s-au stabilit în Balș.

Pentru fiecare oraș în parte, de asemenea și pentru orașul Balș, structura populației sub aspectul originii geografice, a suferit modificări de la o etapă la alta, în funcție de importanța care i s-a acordat orașului, în cadrul economiei naționale, și de ritmul de dezvoltare al economiei acestuia.

Forța de muncă din Balș a fost atrasă din satele din jur (comunele Oboga, Iancu-Jianu, Morunglav, Vulpeni, Bobicești, Dobrețu, Bârza, Șopârlița, Osica, Voineasa, Pârșcoveni etc.). Numai în cadrul I.O.B. Balș, lucrau aproximativ 8000 de persoane, ceea ce a determinat mutații profunde în trei direcții: reîntoarcerea pe meleagurile natale a muncitorilor care lucrau în alte orașe vecine (cei mai mulți au provenit de la uzina Electroputere Craiova și de la Slatina); atragerea unui număr mai mare dintre locuitorii satelor din jur și calificarea lor ca viitori muncitori; creșterea sporului natural al populației orașului Balș.

Pe seama ultimilor doi factori, populația Balșului a crescut între anii 1975-1978 cu 18%. Datorită specificului unor secții ca turnătorie, oțelărie, din cadrul I.O.B., a fost necesară o forță de muncă masculină mai mare la început.

b. Structura pe sexe și pe grupe de vârstă

Populația de sex masculin în perioada **1975-1985** era 50,2%, mai mare față de media pe țară de 49,2%. (Sursa: *Arhiva Primăriei orașului Balș*)

Analizând structura populației pe sexe din recensămintele populației orașului Balș, constatăm că în perioada 1970-1985, a avut loc o creștere a populației masculine, iar după această dată și până în prezent, se observă o depășire a acesteia de către populația feminină,

ca urmare a apariției unor noi locuri de muncă (croitorie, coafură, cofetărie-patiserie, tricotaje etc.) și a cererii de forță de muncă feminină pe piața muncii.

La recensământul din anul **2002**, din totalul de 21.194 locuitori ai Balșului, 10.028 erau de sex masculin și 11.166 de sex feminin. (*Sursa: Primăria orașului Balș*)

În urma **rezultatelor preliminare de la Recensământul din octombrie 2011**, din totalul populației stabile a orașului Balș, de 16.840 de locuitori, 8116 sunt de sex masculin și 8724 de sex feminin.

Analizând populația orașului Balș pe sexe, pe o perioadă mai lungă, ne permitem să afirmăm că este aproape o structură echilibrată, cu puțin depășind populația feminină. Acest lucru reflectă un raport bun între ramurile economiei, care antrenează aproape în egală măsură ambele sexe.

Structura populației pe grupe de vârstă, constituie o componentă de mare importanță a structurii demografice, care permite evoluția potențialului de forță de muncă și este de asemenea răspunzătoare pentru valoarea sporului natural. Caracteristica principală a acestei structuri pentru orașe este ponderea forței de muncă a adulților, existența unei populații tinere; aceasta constituie o caracteristică importantă în problema demografică.

Chiar din **1966**, orașul Balș avea o pondere mare la adulți (între 20-59 ani), aceasta reprezentând circa 55,6% din total. Aceeași proporție mare s-a menținut și în anul **1977**, în jur de 56,4%. Perioada care a urmat, cu multiple prefaceri economice, a făcut ca ponderea adulților să crească și mai mult, în 1992 atingând 57,3%. Rezultă deci, că prin sporul natural mare, orașul Balș a avut permanent o pondere mare a tineretului.

Grupa care a suferit cele mai importante modificări, a fost cea de-a treia vârstă (peste 60 de ani), care a crescut proporțional față de anul 1966, prin ridicarea duratei medii de viață și prin reducerea mortalității. De aici se poate deduce faptul că, în perioada **1966-1977**, populația de până la 40 de ani era preponderent masculină, ocupând 51,6% , iar cea de peste 40 de ani era preponderent feminină (54,1%).

La recensământul populației din anul **2002**, structura populației pe grupe de vârstă era următoarea: 12.344 locuitori (58 %) cu vârste cuprinse între 14- 64 ani, 3.800 loc.(18 %) cu vârste între 0- 14 ani și 5.050 loc. (24 %) cu vârste peste 64 ani. (*Sursa: Primăria orașului Balș, Planul Integrat de Dezvoltare Urbană al orașului Balș pe perioada 2008-2013*).

c. Structura populației pe sectoare economice

Ca orice oraș industrial și comercial, Balșul are o pondere destul de mare a populației ocupate. Aceasta a oscilat în funcție de ritmul de dezvoltare al orașului, sub toate aspectele sale.

Astfel, până în 1965, populația orașului Balș era dominată de populația din *sectorul primar-agricultura* (circa 1.183) și un număr mic de lucrători își desfășurau activități în *sectorul secundar (în unități industriale, în construcții)*, și doar aproximativ 1.000 de muncitori lucrau în întreprinderi industriale, însă în alte orașe (exemplu: la Electroputere Craiova, la C.F.R Piatra-Olt și Slatina), și puțini erau angajați la fabrica „*Jiul*” din Balș sau în transporturi, comerț.

În anul **1966**, populația ocupată reprezenta 43,7% din total, aceasta fiind considerată o pondere medie de antrenare a populației în activități productive și neproductive. Industrializarea puternică în ultimele decenii în special, a făcut să crească numărul personalului muncitor.

Importante transformări în structura populației pe ramuri, s-a produs după intrarea în funcțiune a celor două mari întreprinderi: I.M.A.I.A și I.O.B., având loc o adevărată „explozie” în creșterea numărului muncitorilor.

Aceeași explozie înscrie și structura pe sexe a populației active, în sensul că a crescut continuu ponderea personalului de sex feminin în diverse activități. Sunt însă unele ramuri de

activitate unde sexul feminin predomină, de exemplu în industria textilă, alimentară, comerț, alimentație publică, învățământ, sănătate.

Structura profesională a populației ocupate, poate fi abordată în diverse moduri, dar o apreciere cuprinzătoare și sintetică se face analizând cele trei sectoare de activitate: *primar (agricultura)*, *secundar (industrie, construcții)* și *terțiar (servicii)*.

În anul **2004**, în orașul Balș existau 5126 salariați.

La sfârșitul anului **2007**, numărul persoanelor apte de muncă era de 12344, dar specializați pe diverse domenii, doar 5686 de persoane. Astfel, *repartiția forței de muncă pe sectoare de activitate* în orașul Balș, este următoarea:

Forța de muncă/ sectoare	Număr mediu personal
Total personal	5686
Personal în agricultură	53
Personal în industrie-total	3242
Personal în servicii(electricitate, termic, gaze, apă-canal)	150
Personal în construcții	204
Personal în comerț	399
Personal în transporturi și poștă	164
Personal în activități financiare, bancare și de asigurări	70
Personal în administrația publică	185
Personal în învățământ	572
Personal în sănătate și asistență socială	452

(Sursa: Direcția de Statistică Olt)

Din tabelul de mai sus, se observă că cca 77% din totalul forței de muncă, este ocupată în industrie.

În ceea ce privește numărul de șomeri, înregistrați în orașul Balș la sfârșitul anului **2008**, situația era următoarea: 236 total, femei 114, șomeri indemnizați 147, șomeri neindemnizați 90. (Sursa: A.J.O.F.M. Olt)

d. Structura etnică

La recensământul din **2002**, structura etnică (pe naționalități), era următoarea: 20.650 români (97,43 %), 534 rromi (2,52 %), 4 maghiari (0,019 %), 1 ucrainean (0,005 %), 1 german, 1 rus-lipovean, 3 alte etnii (0,014 %). (Sursa: Primăria Balș, Planul Integrat de Dezvoltare Urbană al orașului Balș pe perioada 2008-2013).

În anul **2011**, din totalul populației stabile din orașul Balș (16.840 locuitori), 16.452 vorbeau ca limbă maternă limba română, 3 limba maghiară, 378 limba romani, 6 alte limbi materne. (Comunicat de Presă din 24 august 2012 privind rezultatele preliminare ale Recensământului Populației și Locuințelor din octombrie 2011 - jud. Olt, www.recensamantromania.ro).

e. Structura populației după religie (confesiune)

Din punct de vedere confesional, majoritatea locuitorilor sunt creștini ortodocși. Foarte puțini locuitori ai orașului Balș sunt adepții altor ritualuri religioase. Astfel, din totalul de 21.194 locuitori, cât număra Balșul în anul **2002**, circa 21.043 erau creștini ortodocși și 149 de alte religii: 8 romano-catolici, 36 baptiști, 47 adventiști de ziua a șaptea, 2 reformați, 19 penticostali, 5 atei, 32 de altă religie. (Sursa: Primăria oraș Balș).

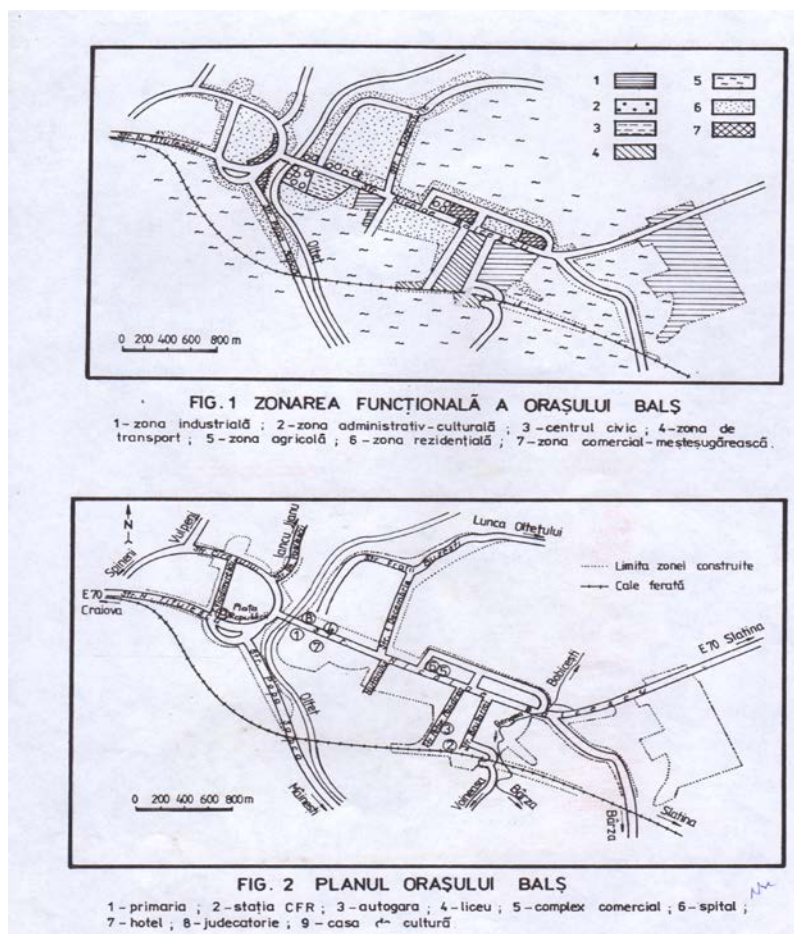
La **Recensământul din anul 2011 - rezultate preliminare** aveam: 16.840 locuitori - populație stabilă, din care 16.675 ortodocși, 30 baptiști, 28 penticostali, 37 adventiști de ziua a șaptea, 50 alte religii, 4 fără religie, 6 atei, 5 nedeclarați.

4.5 Aspecte de geografie urbană

Organizarea spațiului urban pe zone funcționale.

Prezența mai multor funcții în aceeași așezare, este una din trăsăturile cele mai caracteristice ale orașelor. Zonarea funcțională a orașului influențează în mod direct celelalte aspecte ale vieții urbane: repartitia populației, mobilitatea zilnică a acesteia pe direcțiile majore ale transportului public, distribuția necesarului de apă și energie etc.

În ordine evolutivă, în orașul Balș, s-au conturat următoarele zone funcționale:

a) Zona rezidențială

„Spațiul destinat locuințelor este dominant în structura oricărui oraș. El dă nota distinctivă a personalității sau siluetei orașului. Înfățișarea zonei de locuit este în strânsă legătură cu factorii de bază care au generat dezvoltarea orașului.”¹¹⁸

Zona rezidențială a orașului Balș, ocupă orașul propriu-zis, a cărui suprafață construibilă este de 272,37 ha. Așa cum am mai spus, orașul Balș, are în componența sa mai multe sate și cătune, asimilate drept cartiere. De aceea, există o mare diferențiere în privința spațiului, a dotărilor edilitare și a tipurilor de clădiri. Aceste sate sunt dispersate în jurul

¹¹⁸ Cucu Vasile, *Geografia populației și așezărilor umane*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981.

centrului nou, cât și al celui vechi. În ele predomină curțile cu grădini. Majoritatea locuințelor sunt construite cu un nivel sau chiar două.

Astăzi, există 47 de străzi, grupate în 7 cartiere sau zone mari: „Teiș”, „Turnuri”, „Monument”, „Jiul”(„Orașul Nou”), „Centru”, „Vârtina”, „Româna”.

Strada principală Nicolae Bălcescu ce se desfășoară pe axul drumului european E 574 (DN 65), se caracterizează prin predominarea blocurilor cu patru etaje, doar 3 blocuri având zece etaje, în zona „Turnuri”.

Cartierul Turnuri

Trama stradală are aspecte diferite: în „Orașul Nou” (care se întinde pe partea dreaptă din zona „Centru” spre zona „Monument”), este aproape geometrică, intersectată de străzi scurte, perpendiculare.

Satele componente asimilate orașului Balș (Teiș, Româna, Vârtina), se caracterizează prin menținerea tramei stradale moștenite de la apariția lor.

În prezent, prin proiectul Consiliului Local Balș de reabilitare și reamenajare a cartierului „Orașul Nou”(Jiul), sunt în curs de amenajare parcări moderne, fântâni arteziene și dotări cu mobilier urban, terenuri de joacă moderne, containere și pubele pentru deșeuri.(Sursa: Primăria oraș Balș)

Din exteriorul orașului, se îndreaptă spre Centru, trei artere de circulație: dinspre Craiova spre Slatina, dinspre Bălcești (Vâlcea) pe valea Oltețului și dinspre Dobrețu pe valea Gemărtăluului, toate converg spre podul de peste Olteț din „Orașul Vechi”

b)Zona comercial-meșteșugărească

Cea mai veche astfel de zonă și de altfel, cel mai vechi element constitutiv al orașului, este nucleul comercial-meșteșugăresc de lângă „Podul Vechi”, care a apărut odată cu orașul și a fost zona sa cea mai caracteristică. Acest nucleu s-a bazat inițial, pe coexistența

locuinței cu locul de exercitare a meseriei sau comerțului (spațiile comerciale se aflau la parterul clădirilor cu două nivele, sau în camera special amenajată din clădirile numai cu parter ce aveau o formă alungită spre interiorul curților), fapt care explică, printre altele, densitatea ridicată a populației și se distinge printr-o mare stabilitate în timp. În acest spațiu, s-a dezvoltat la început orașul, ca apoi să se extindă spre est.

Dacă în anul 1967, suprafețele comerciale dețineau 1050 mp, pe măsură ce s-au construit noi blocuri în zona centrală și în zona „Jiul” („*Orașul Nou*”), pe stânga Oltețului, au apărut noi unități comerciale, fie la parterul blocurilor, fie în spațiile special amenajate ale complexelor comerciale, astfel că în anul 1980 ajunseseră la o suprafață de 8300 mp. După Revoluția din 1989, ca urmare a dezvoltării economiei de piață, spațiile comerciale s-au extins aproape pe întreg teritoriul orașului.

În anul 2010, în zona „*Monument*”, a fost deschis de către investitori străini, un modern supermarket: „*PLUS*”, care a fost transformat apoi în „*LIDL*” (în 2011).

c) Zona culturală

Ca și nucleul comercial-meșteșugăresc și această zonă este foarte caracteristică peisajului urban și, de asemenea, bine conturată. Apariția a numeroase instituții noi, cu rol administrativ, școlar sau sanitar, au impus construcția a tot mai numeroase clădiri speciale, sau adaptarea unor clădiri vechi rezidențiale, de dimensiuni mai mari și de bună calitate, la funcția de instituții publice, școli sau spitale.

Funcția culturală a orașului se realizează prin activitatea mai multor instituții cu acest caracter: Casa de Cultură, Casa Tineretului, Biblioteca orașenească „*Petre Pandrea*”, care sunt concentrate în zona centrului.

Unitățile școlare sunt mai dispersate, în fiecare cartier funcționând câte o școală generală. Doar 2 licee (Liceul Teoretic „*Petre Pandrea*” și Colegiul Tehnic „*Nicolae Bălcescu*” - fostul Liceu Agricol), sunt așezate în partea centrală a orașului, iar Colegiul Tehnic (fost Liceul industrial nr.1/Gr. Șc. Ind. Constr. Mașini), este așezat în extremitatea estică, la intrarea în Balș, pe partea dreaptă cum vîi dinspre Slatina. Toate cele 3 licee sunt axate pe principala arteră rutieră: strada Nicolae Bălcescu (care face parte din drumul european E 574/DN 65).

d) Centrul civic, este un element nou al structurii urbane care se dezvoltă în condițiile urbanismului actual. El caută să sintetizeze în mod armonios funcția administrativă cu cea culturală, cu funcția comercială, într-un ansamblu arhitectural coerent și impunător. În cazul orașului Balș, centrul civic este situat pe artera principală de circulație, respectiv strada Nicolae Bălcescu. Aici se află următoarele edificii publice: Primăria Balș, Casa Tineretului, Hotel *Central* și Restaurantul *Central*, C.E.C. Bank, Trezoreria, Poșta, Biblioteca orașenească „*Petre Pandrea*”, Judecătoria, Clubul Elevilor.

Hotel CENTRAL, 2013

e) zona de transport

Această zonă se conturează în special în partea centrală și sudică a orașului, fiind profilată pe transportul feroviar și rutier. Zona feroviară cu Gara Balș, apare după 1875, odată cu construirea căii ferate ce leagă capitala București de Craiova, în partea de sud-est a orașului, pe partea stângă a Oltețului, fiind o zonă destul de redusă ca suprafață, cu rampe de depozitare și depozitele principalelor unități de aprovizionare cu materiale, triaj de mărfuri. Unitățile de transport auto în comun se aflau lângă stația C.F.R.(Autogara, S.C. Oltețul și I.J.T.L.), care desfășurau activități de transport rutier (astăzi desființate).

Circulația rutieră constituie mijlocul care înlesnește legăturile cu toate zonele funcționale ale orașului. Intrarea în funcțiune a „*Podului Nou de Fier*” de peste Olteț în octombrie 1993, înlesnește mult circulația rutieră.

Noul Pod de Fier

În prezent, transportul în orașul Balș se face cu microbuzele și taximetrele diferitelor firme particulare. Aceste mijloace de transport circulă din Balș pe toate arterele principale și fac legătura cu satele și orașele din jurul Balșului.

f) zona industrială

În perioada contemporană, în distribuția și structura zonelor industriale au intervenit schimbări profunde, determinate de procesul de industrializare. Au fost organizate noi zone industriale după principiul platformelor industriale, dotate în comun cu energie electrică, gaze, apă industrială, mijloace de transport, instalații de epurare a apei.

Ținându-se seama de terenul liber pentru construcții, precum și de regimul vânturilor, pentru a evita poluarea atmosferei și a locuințelor, s-a construit principala zonă industrială în partea de est a orașului, acolo unde funcționează și azi S.C. S.M.R. S.A. (fosta I.O.B.). Amplasarea acestei platforme industriale s-a făcut într-o zonă cu terenuri neproductive, degradate. Amplasarea ei s-a realizat de-a lungul drumului național (DN 65) și european (E 70 transformată în prezent în E 574), în apropierea căii ferate, înlesnind cheltuielile de transport, atât pentru forța de muncă, cât și pentru materiile prime aduse de la distanțe mari, sau produsele finite, exportate peste hotare.

Există și unele unități industriale dispersate în mijlocul cartierelor de locuințe (S.C. *Instirig S.A.*, S.C. *Termex S.A.*), dar prin mărimea și activitatea lor mai redusă, nu afectează prea mult peisajul urban.

În anul 2011 Grupul „*International Automotive Components*” (I.A.C. Group) a construit la Balș, lângă S.C. S.M.R. S.A, pe cca 6 ha, o fabrică de componente pentru interioare auto - din plastic (planșe de bord, console centrale, panouri portiere spate, panouri portiere față, plafoane etc., utilizând tehnologie de ultimă generație), care deservește uzina Ford Motor Company de la Craiova, dar și alți producători de autovehicule.

Suprafața ocupată în Balș de zona industrială este de 66 ha, ceea ce reprezintă aproximativ 24% din suprafața orașului.

g) zona agricolă

Agricultura este un sector specific orașului nostru, prin cererea mare de produse agro-alimentare, necesare aprovizionării unei populații în creștere și concentrarea în oraș a unor sedii ca A.P.I.A. (unde toți locuitorii satelor vecine care au terenuri agricole, își depun documentația privitoare la teren și creșterea animalelor, urmând să primească subvenții de la stat). Un prim gen de zonă agricolă este aceea a concentrării unor dotări agricole, reprezentate prin firme particulare cu caracter industrial, în special cu destinație zootehnică și existența unor unități veterinare. Dar ținând cont că, în componența Balșului, se află cartierele ce reprezintă foste sate, unde principala ocupație o deține încă agricultura (creșterea animalelor și cultura cerealelor), și azi Balșul este considerat un oraș agro-industrial.

În concluzie, se poate aprecia că, orașul Balș, dispune de o structură zonală diferențială și complexă, specifică orașelor românești.

În prezent, s-a ajuns la un acord aproape general, că una din problemele cheie în continuarea dezvoltării economiei orașului Balș, este o dezvoltare dinamică a unei infrastructuri pe termen lung.

h) zona de agrement

Deși nu prezintă o importanță deosebită ca extensiune și organizare, „zona verde” se remarcă distinct în peisajul urbanistic al Balșului, prin zone de agrement și parcuri pe 4,82 ha și spații verzi pe 3,18 ha, rezultând 3,77 mp zonă verde/locuitor.

Acestea se rezumă la *Parcul Central* (pe 2,60 ha), de curând amenajat, situat pe malul stâng al Oltețului, lângă Podul de Fier și la spații verzi amenajate sub forma unor mici părculețe (*Părculeț Liceu Teoretic* pe 0,24 ha, *Părculeț Gengea* pe 0,50 ha, *Părculeț Primărie* pe 0,33 ha), și cele din zona „*Monument*”-”*Turnuri*”(0,86 ha) și *Părculețul „Gării”* (0,43 ha). (Sursa: *Primăria oraș Balș. Bilanțul de mediu din 31.12.2004*)

În apropierea Gării Balș, în partea de sud-est a orașului, există un lac de luncă, numit sugestiv „*Balta Gării*”, care se află în plin proces de amenajare, urmând a fi transformat într-un complex de agrement.

De asemenea, posibilitățile de recreere ale locuitorilor orașului sunt asigurate de Pădurea Sarului și de popasul turistic cu același nume, situat la numai 7 km distanță de centrul orașului, pe șoseaua care merge spre Slatina.

Structura urbanistică

a. Fizionomia orașului Balș

Particularitățile fizionomice ale unui oraș sunt determinate de o serie întreagă de cauze: specificul cadrului natural, caracteristicile dezvoltării teritoriale de-a lungul timpului, tradiția etnografică, aceste particularități punând în evidență două elemente componente de bază: textura orașului și profilul acesteia.

Textura orașului (*trama stradală* sau *planul*), este determinată de condițiile de așezare (topografia locală), de particularitățile dezvoltării istorice, de evoluția zonării funcționale interne, structura populației, însă elementul principal care determină orientarea axei principale a tramei stradale, este poziția geografică, deoarece direcționează principalele artere de legătură cu celelalte centre urbane și cu așezările rurale înconjurătoare.

Astfel, în Balș, se disting: strada Nicolae Bălcescu continuată cu strada Nicolae Titulescu (axa sau artera principală de legătură spre orașele Craiova și Slatina), strada Gheorghe Vasilescu (spre comuna Iancu-Jianu), strada Cireșului (spre Vulpeni), precum și străzi cu rol secundar în structura urbană.

Așezat pe malul unui râu cu debit mic și de o importanță economică redusă, orașul Balș a fost puțin influențat în orientarea axelor planului de Olteț, impunându-se o orientare mai degrabă transversală (E-V) a arterei stradale principale, față de râu (N-S).

Orașul Balș s-a dezvoltat pe ambele maluri ale Oltețului, mai întâi pe dreapta, iar mult mai târziu, începând cu secolul al XIX-lea, pe stânga, așa încât astăzi, el este dezvoltat perpendicular pe Olteț, de-a lungul principalei artere rutiere, drumul european E 547 (fost E 70), de unde denumirea de „*oraș-stradă*” sau „*oraș-linear*”.

Strada urbană constituie elementul component principal al texturii, făcând posibilă desfășurarea întregii game de activități umane specifice orașului. Străzile sunt diferite ca origine. Cele mai vechi sunt cele de legătură cu zonele vecine.

Odată cu creșterea teritorială a orașului au apărut numeroase străzi, noi străzi de extindere urbană, de acces la locuințe.

Fiind un oraș de talie mică, Balșul nu are străzi cu o anumită funcționalitate, ci în general, ele au funcții mixte, în special strada Nicolae Bălcescu, numită sugestiv strada „*Principală*”, pe care sunt amplasate aproape toate obiectivele industriale, comerciale, bancare, culturale, sanitare și de învățământ din oraș.

b. Dinamica investițiilor în zona de acțiune urbană

După decembrie 1989, demontarea bruscă a sistemului comunist centralizat, s-a soldat, într-o primă fază, cu adâncirea efectelor perturbatoare ale dezechilibrelor structurale, exacerbate de insuficienta pregătire a clasei politice, a managerilor și a populației pentru acțiunea în condițiile democrației și a mecanismelor economiei de piață.

Forța de atracție a investitorilor, atât a celor români, cât - mai ales - a celor din străinătate, a fost foarte redusă, datorită fiscalității exagerate. Dobânzile foarte ridicate practicate în sistemul bancar, nu au făcut posibilă funcționarea sistemului de atragere a surselor de investiții din sistemul bancar. Analizând evoluția investițiilor pe elemente de structură, la nivel local, se pot constata următoarele:

- în perioada **1992-2000**, s-a înregistrat o scădere importantă a fondurilor de investiții, repartizate centralizat, investițiile locale fiind puține, de valori mici, iar perioada s-a caracterizat prin lipsa unor documentații de finanțare și execuție adecvate. Amintim câteva dintre investițiile din această perioadă: alimentarea cu apă potabilă a orașului-sursa Baldovinești, introducerea gaze naturale în 1455 apartamente și pe străzile Petre Pandrea, Nufărului, 1 Decembrie, Ion Creangă, Frații Buzzești, etapa a I-a, transformare PT în CT zona Centru etc.

- în perioada **2001-2004**, resursele avute la dispoziție au fost direcționate către investiții mai mari, proces care ar fi putut avea un ritm mai susținut în condițiile existenței unei legislații fiscale mai stimulative. Numărul acestora a scăzut, dar valoarea investițiilor realizate aproape că s-a triplat. Administrația locală a investit mult și în servicii de inginerie și proiectare, realizând foarte multe documentații (PUG, SF-uri, PT-uri etc.), necesare relansării activității investiționale, mai ales în infrastructura orașului. Au început să fie accesate și finanțări externe, realizându-se două proiecte în domeniul social, în valoare de cca. 300000

euro. Dintre investiții în această perioadă amintim: modernizare str. Cuza Vodă, transformare CT - zona Centru de pe CLU pe GN, extindere rețele distribuție gaze naturale pe străzi, etapa a II-a etc.

- în perioada **2005-2007**, investițiile la nivelul orașului, au cunoscut o dezvoltare explozivă, mai ales în infrastructură, în domeniul sănătății și învățământului. Exemple de investiții derulate în această perioadă: șarpantă sediu Primărie - corpul A, introducerea gaze naturale la Șc. Gen. nr. 1 (Vârtina), la Grupul Școlar Agricol, construire bloc ANL, introducerea gaze naturale pe str. T. Vladimirescu, Zambilelor, M. Drumeș, 1 Mai, canalizare str. P. Pandrea, extindere rețea alimentară cu apă str. Chiliei, M. Drumeș, Teiș, 1 Decembrie etc., canalizare str. P. Pandrea, M. Drumeș, Cireșului, Plopului, Trandafirilor, N. Titulescu etc., modernizare trotuare etc.

- în perioada **2008-2012**, s-a menținut un ritm alert al investițiilor și prin atragerea mai eficientă a fondurilor externe de finanțare. La sfârșitul anului 2008 se aflau în derulare trei proiecte cu finanțare externă, valoarea granturilor atrase depășind 2.000.000 euro. Dintre investiții din această perioadă amintim: reabilitare Grădinița P.N. nr. 6, construire șarpantă - Pediatrie Spitalul orașenesc Balș, extindere rețea alimentară cu apă str. Oltețului, Pietrișului, Câmpului, Anton Pann, Gh. Vasilescu etc., iluminat arhitectural zona Centru, amenajare parcuri, modernizări trotuare și străzi, extindere rețea canalizare, locuințe sociale - 60 de apartamente, amenajare locuri de joacă pentru copii, amenajare spații verzi, amenajarea Parcului Central, introducerea centrale termice pe gaze naturale-clădirea principală și cantină, centrale electrice - Cămin nr. 1 și Atelier la Colegiul Tehnic „Nicolae Bălcescu”, modernizare Monumentul Eroilor, reabilitare Ambulatoriu Spital, amenajarea și modernizarea Pieții Centrale etc.

Administrația publică locală dorește să realizeze proiecte mari, cum ar fi varianta ocolitoare a orașului (șoseaua de centură a Balșului), cu finanțare externă și să acceseze programele REGIO și pe cele de Mediu.

Investițiile derulate în perioada **1992-2009**, au fost următoarele:

Nr. crt.	Denumirea investiției	Valoare total oraș Balș	Valoare partea estică a orașului	Obs.
A	Investiții derulate în perioada 1992-2000	237	160	67,5%
B	Investiții derulate în perioada 2001-2004	823	446	54,2%
C	Investiții derulate în perioada 2005-2007	7321	4799	65,6%
D	Investiții derulate în perioada 2008-2009	4000,5	2195,5	54,9%
	Total general	12381,5	7600,5	61,4%

Proiecte Europene - Programul Operațional Regional, în derulare în anul 2012: modernizarea străzilor Teiș, Măinești, Mihai Viteazul, reabilitarea și reamenajarea cartierului „Orașul Nou” - Jiul (parcuri, locuri de joacă pentru copii, fântâni arteziene, iluminat public, spații verzi, montare camere de luat vederi etc.).

(Sursa: Primăria orașului Balș, Planul Integrat de Dezvoltare Urbană pe 2008-2013)

c. Fondul locativ

Factorul declanșator al crizei imobiliare l-a constituit masivul aflux al populației în orașul Balș, ca de altfel în toate orașele României, odată cu inaugurarea politicii de industrializare forțată din perioada comunistă.

Investițiile în construcția de locuințe au fost până în 1965 destul de reduse. După această dată, ritmul de creștere a fondului locativ a fost accelerat, însă deficitul de locuințe nu a putut fi eliminat. Apartamentele din blocurile construite erau repartizate pe întreprindere, iar aceasta oferea muncitorilor locuințele.

După Revoluția din 1989, situația s-a schimbat; o bună parte din populația venită de la satele din jur s-a retras la vechile așezări. De asemenea, s-a trecut la construirea de proprietăți private. Din punct de vedere cantitativ, în momentul de față, fondul locativ existent pare a acoperi nevoile minimale de locuit ale populației.

Potrivit recensământului populației și locuințelor din 7 ianuarie 1992, în orașul Balș, exista un număr de 2778 clădiri și 7215 locuințe, precum și 22 unități de locuit în comun (20 de locuințe de tip cămin și 2 tip hotel, situate lângă restaurantul Central, respectiv lângă I.O.B.).

Din totalul de 7215 locuințe, 5093 erau locuințe de apartament, iar restul gospodării proprietate personală.

Comparând cu anul 1977, observăm că are loc o creștere a numărului clădirilor, cât și a spațiului de locuit și al suprafeței camerelor. Vom ilustra acest fapt prin tabelul următor.

Tabel privind fondul locativ în anii 1977, comparativ cu anul 1992:

Anii	1977	1992
Nr. clădiri	2586	2778
Nr. locuințe	4839	7215
Camere de locuit	11358	18175
Suprafața în mp	139893	230882

(Sursa: *Anuarul statistic al României pe anii 1977 și 1992*)

Suprafața locuibilă a apartamentelor construite, era în medie 32 mp/locuință și 9,9 mp/persoană în 1992, față de 28,9 mp/locuință, respectiv 9,5 mp/persoană, în anul 1977.

În anul 2004, în Balș, suprafața locuibilă era de 17,3 mp/persoană, ponderea cea mai mare având-o apartamentele cu două și trei camere. (Sursa: *Primăria oraș Balș. Bilanțul de mediu din 31.12. 2004*)

Din datele prezentate mai sus se pot determina o serie de indicatori sociali ai calității vieții populației orașului Balș.

Astfel, în anul 1992, numărul de locuințe ce reveneau la 1000 de locuitori era de 292,8, numărul de camere la 1000 de locuitori - 737,6, numărul mediu de persoane pe o cameră de locuit 1-3. Dacă de exemplu considerăm rațional ca fiecare persoană să aibă propria sa cameră de locuit, este necesar ca raportul dintre numărul total al camerelor și al locatarilor, să fie minim 1-1, ceea ce înseamnă în cazul nostru de 1-3. Aceasta dovedește existența unui deficit de locuințe.

În prezent, se manifestă în general o creștere puternică a nivelului absolut al cererii de locuințe, în urma conjugării consecințelor celor două fenomene distincte din trecut: abrogarea restricțiilor privitoare la stabilirea oamenilor în orașele mari; ajungerea generației exploziei demografice din 1968, la vârsta formării cuplurilor familiale și apoi a fertilității maxime.

Din punct de vedere cantitativ, ar corespunde, dar privit din punct de vedere calitativ, situația nu este prea bună deoarece, o parte a fondului locativ existent este impropriu locuirii, în sensul că nu poate realiza funcțiile sale principale. În această categorie sunt apartamentele de „confort III și IV”, care au camere mici, bucătăria foarte mică (2 mp), baia fără cadă, iar spațiile de depozitare (cămară, debara, balcon), lipsesc.

La **Recensământul din octombrie 2011 - rezultate preliminare**, în orașul Balș existau 2915 clădiri, 6174 gospodării (rezultând un număr mediu de 2,71

persoane/gospodărie) și 7700 locuințe convenționale. De asemenea, 6875 locuințe (89,3%) aveau bucătărie în locuința proprie, iar 5640 de locuințe (73,2%) dispuneau de baie proprie.

d. Apa potabilă

Este distribuită pe vatra orașului venind din două fronturi de captare: de la Balaurea-Spineni și de la Pietriș (comuna Baldovinești), adusă prin conducte de aducțiune, cu o lungime de 10 km. Fiecare dintre cele două fronturi de captare au un volum de 45 l/s, umplând bazinul gigantic de înmagazinare a apei cu un volum de 2500 mc.

Apa potabilă este epurată înainte de trimitere la utilizatori, la stația de epurare cu treaptă mecanică, cu un ritm de 120 l/s, care are un proiect de extindere pe viitor cu treaptă mecanică-biologică, cu o capacitate de cca 200 l/s.

Rețeaua de distribuție a apei însuma (în anul **1992**) pe teritoriul orașului, cca 17 km, existând cca 4701 locuințe racordate la această rețea (65,2%), față de total.

În prezent consumul de apă este de 110 l/zi/persoană din sută la sută ape subterane. (Sursa: *Primăria Balș*)

La **Recensământul populației și locuințelor din oct. 2011– rezultate preliminare**, 6228 (80,9 %) din locuințele din Balș aveau alimentare cu apă potabilă.

e. Alimentarea cu energie termică

Încălzirea zonelor de locuințe și a instituțiilor, se realiza înainte și după 1990, în sistem centralizat, agentul termic fiind apa fierbinte furnizată de Centrala electrică de termoficare (CET), a orașului. Inițial, combustibilii folosiți erau cei lichizi, gazoși și solizi, dar treptat, odată cu racordarea orașului Balș la sistemul național de gaz metan, ponderea combustibilului gazos a crescut foarte mult.

Rețeaua de termoficare a ajuns în 1992, la o lungime de 20 km, numărul locuințelor racordate la rețea fiind de 4448 (61,6% față de total).

Reabilitarea infrastructurii de producere, transport și distribuție de energie termică a orașului prin repararea, înlocuirea traseelor, extinderea și modernizarea punctelor și centralelor termice, rețelelor de distribuție și contorizarea consumatorilor, fac parte din prioritățile anilor 2008-2013.

Trebuie să facem precizarea că distribuția centralizată a energiei termice se face numai în partea estică a orașului. În anul 2008, au fost distribuite cca. 3200 Gcal. (Sursa: *Primăria orașului Balș, Planul Integrat de Dezvoltare Urbană pe perioada 2008-2013*)

La Recensământul din oct. 2011- rezultate preliminare, 3884 locuințe (50,4%) aveau încălzire centrală.

f. Alimentarea cu gaze naturale

Racordarea orașului Balș la rețeaua națională de distribuție a gazelor naturale (gaz metan), s-a realizat în anul 1987, ajungând în anul 1992 la o lungime de 5,6 km în intravilan, cu extindere continuă.

În orașul Balș, alimentarea cu gaze naturale se realizează de către DISTRIGAZ SUD S.A. - formația operativă de lucru nr. 4 (S.C. G.D.F. SUEZ Energy România S.A.). În perspectiva extinderii teritoriale și demografice a orașului, gazele naturale vor reprezenta o resursă energetică importantă, ieftină și accesibilă, atât consumatorilor casnici, cât și agenților economici. În acest context, Administrația Publică Locală, își propune să dezvolte exponențial infrastructura de distribuție și să-și diversifice serviciile oferite, în sensul asigurării necesarului de consum și ajustării la cerințele pieței. În acest sens, până la sfârșitul anului 2008, rețeaua de distribuție a gazelor naturale s-a extins cu încă 5 km.

În prezent, în Balș, rețeaua de gaze naturale are o lungime de 39,3 km și 3227 mii nmc/an gaze naturale distribuite. (Sursa: *Primăria orașului Balș, 2012*)

g. Alimentarea cu energie electrică și iluminatul public

Distribuția și furnizarea energiei electrice este asigurată de S.C. Electrica S.A. (S.C. CEZ Vânzare S.A.).

În perioada 1994 – 2008, sistemul de iluminat public în orașul Balș, a fost reabilitat și modernizat la inițiativa Administrației Publice Locale. În cadrul acestui amplu program de reabilitare, modernizare și extindere a iluminatului public din orașul Balș, au fost realizați 9,4 km, beneficiind toți locuitorii orașului.

În prezent, rețeaua de iluminat public din Balș are o lungime de peste 56 km.

Ca urmare a dezvoltării într-un ritm rapid a industriei orașului Balș, au crescut mult cerințele de energie electrică ale orașului. Localitatea este racordată la sistemul energetic național printr-o linie de înaltă tensiune. Numărul locuințelor racordate la rețea sau dotate cu instalații electrice este de 7077 (circa 98,1% față de total). (*Sursa: Primăria oraș Balș, 2008*)

La recensământul din 2011 - rezultate preliminare, 7645 locuințe (99,3%) aveau instalație electrică .

h. Rețeaua de canalizare

De asemenea o importanță deosebită în creșterea calității vieții orașului și implicit a locuitorilor săi, o are serviciul de salubritate care se ocupă cu epurarea, canalizarea apelor uzate și cu evacuarea deșeurilor.

Astfel, în anul 1992, circa 42% din locuințe erau legate la rețeaua de canalizare a orașului, în Balș existând 2 stații de tratare ape uzate cu clor gazos, cu o capacitate de 3500 mc/zi fiecare.

La Recensământul din 2011 - date preliminare, 5953 de locuințe (77,3%) erau racordate la rețeaua de canalizare în orașul Balș.

Canalizarea apelor uzate, industriale și menajere, precum și a apelor pluviale, se face în sistem unitar printr-o rețea de canalizare cu o lungime de 13 km cu deversare în râul Olteț (direct și indirect).

i. Transportul urban

Transporturile au o importanță deosebită pentru orașul Balș, deoarece asigură racordarea orașului la rețeaua urbană națională. Încă din trecut, odată cu construirea căii ferate București - Timișoara (în 1875), orașul a început să se extindă și să se dezvolte continuu. Calea ferată și Gara Balș au o amplasare bine stabilită în peisajul urbanistic al orașului, ocupând o zonă destul de redusă ca suprafață, neafectând activitatea populației sau perimetrul construibil al orașului.

Transportul feroviar, de marfă și călători, se derulează în principal pe magistrala Balș - Craiova, dar și pe traseul Balș - București Nord.

Zilnic, circulă 12 trenuri Regio (regionale) și InterRegio (inter-regionale) care leagă Balșul de Craiova, iar dintre acestea 5 trenuri InterRegio circulă zilnic, spre capitala București.

În ceea ce privește transportul feroviar de marfă, acesta este foarte bine dezvoltat și beneficiază de o infrastructură modernă și adaptată tuturor categoriilor de servicii solicitate.

În afară de calea ferată, orașul Balș, este așezat pe o lungime de circa 8 km de drum național și european DN 65 (E 574, fost E70), constituind un nod de legătură rutieră cu estul, sudul și nordul județului Olt.

Zona de acțiune urbană este străbătută de 47 de străzi, care facilitează accesul rapid la toate zonele rezidențiale, industriale și de prestări servicii existente în oraș.

Partea de est a orașului, fiind caracterizată prin blocurile de locuințe (circa 5000 apartamente), are o rețea de alei carosabile și pietonale dezvoltată.

Nr. crt.	Specificație	1994	2000	2004	2005	2008	Previziuni 2012
1	Lungime drumuri publice (km)	50,1	51,1	51,1	51,1	58,5	60,5
	- străzi orășenești	34,0	35,0	35,0	35,0	37,0	39,0
	- naționale	8,2	8,2	8,2	8,2	13,4	13,4
	- comunale	7,9	7,9	7,9	7,9	7,9	7,9
2	Modernizări drumuri publice (km/an)	2,0	22,1	12,0	4,0	13,2	21,1
	- străzi orășenești	2,0	6,0	7,0	4,0	8,0	10,0
	- naționale	-	8,2	-	-	5,2	8,2
	- comunale	-	7,9	5,0	-	-	2,9

(Sursa: Primăria orașului Balș, Programul Operațional Regional 2007-2013, Axa prioritară 1, Planul Integrat de Dezvoltare Urbană al orașului Balș, pe perioada 2008-2013)

Din tabelul de mai sus, analizând pe parcursul a opt ani situația drumurilor din orașul Balș, se observă că din 1994 până în 2000 s-a prelungit cu 1 km, apoi avem o perioadă de 5 ani de menținere a numărului de kilometri, iar între 2005 și 2008, o creștere cu 7,4 km de drumuri publice, iar până la sfârșitul anului 2012 să existe o creștere de 2 km. Rezultă că rețeaua de transport cuprinde în prezent 45 km căi de comunicație (3,50 % din suprafața urbană). (Sursa: Primăria oraș Balș, P.I.D.U. pe perioada 2008-2013)

Conjugarea celor două tipuri de transport (feroviar și rutier), a constituit și constituie în continuare, baza pe care se sprijină și de care depinde evoluția acestui micuț oraș.

Întreprinderile de transport din oraș au fost: I.J.T.L. Balș (Întreprinderea Județeană de Transport Local), care asigura transportul în interiorul orașului și S.C. „Oltețul” S.A. (fosta Autobaza 5 - transporturi de mărfuri și călători).

Până la Revoluție, Autobaza 5 Balș (str. Depozitelor), avea 50 de autobuze ce transportau muncitorii din toate comunele din jurul Balșului, care veneau să lucreze la întreprinderile din Balș. Această societate a cunoscut în anul 1990 o serie de restructurări, prin reducerea parcului de mașini, dar și a numărului de personal. Aceasta s-a privatizat și s-a numit S.C. Oltețul S.A. până în anul 2000, când si-a pierdut obiectul de activitate.

Străzile din Balș și-au schimbat denumirea, de la o perioadă de timp la alta.

„În urma studierii documentelor existente la Arhivele Slatina descoperim că străzile din Balș, aveau următoarele denumiri: Bulevardul Carol I, strada Bisericii, Principesa Elena, Principele Mihai, I. C. Brătianu, Iuliu Maniu, P. D. Roșca, generalul Dragalina, generalul Averescu, căpitan I. Zidaru, plut. M. Petrescu, lt. Dinculescu, Știrbei Vodă, V. Alecsandri, C. Petrescu, Chiliei, București, Craiova, Măinești, Banat, Olari, Perețul, Perișor, Gorgănași, Olteț, Filip Radulian, Aurel Florescu.

Printr-o decizie din anul 1933, numele străzilor sus menționate se schimbă după cum urmează:

- strada „I.V. Marineanu”, care pleacă din bulevardul „Carol” până la Balta Gării, devine strada „8 iunie”

- strada „I. Maniu”, care pleacă din centrul orașului până la podul de fier C.F.R., devine strada „24 februarie”

- strada „C. Stănescu” care pleacă din strada „24 februarie” până la bulevardul „Regelul Carol”, devine strada „Mărășești”

- strada „Dumitrescu Căciu”, ce pleacă din bulevardul „Carol” până la strada „P. D. Roșca”, devine strada „10 mai”

- strada „Voievod Mihai”, din centrul oraşului, ce pleacă din faţa primăriei până la capetele străzilor „Carol II” şi „24 februarie”, devine (în anul 1933) strada „Marele Voievod Mihai.”¹¹⁹

Denumirea străzilor s-a schimbat şi în epoca comunistă.

Strada principală ce străbate oraşul Balş, de la est la vest, a luat numele de strada Nicolae Bălcescu, apoi au apărut: strada 30 Decembrie, strada Fraţii Buzeşti, strada Teiului (Gării), strada Popa Şapcă etc.

După 1989, unele străzi îşi schimbă din nou denumirea: str. 30 Decembrie devine str. 1 Decembrie, str. Teiului devine str. Petre Pandrea, str. Dobrogeanu-Gherea devine str. Nicolae Titulescu etc.

În prezent există următoarele străzi: Nicolae Bălcescu (4 km lungime), Nufărului, Teiş (2,7 km), Ion Creangă, Fraţii Buzeşti, 1 Decembrie, Depozitelor, Petre Pandrea, Cuza-Vodă, Salcânilor, Cometa, Bradului, Macului, Stejarului, Viilor, Zambilelor, Anton Pann, Olteţului, Câmpului, Olarilor, Pietrişului, Măineşti, Chiliei, Turda, 1 Mai, Spineni, 9 Mai, Crinilor, Răsăritului, Ciocârliei, Plopului, Lalelelor, Trandafirilor, Libertăţii, Mihail Drumeş, Popa Şapcă, Mărăşeşti, Bujorului, Mihai Viteazul (DJ 643), Tudor Vladimirescu (DJ 643A), Cireşului, Gheorghe Vasilescu, Crizantemelor, Nicolae Titulescu, Măceşului, Luncii.

Din punct de vedere edilitar, oraşul Balş a beneficiat de mai multe variante de modernizare urbanistică. Elementele acestei modernizări aduc în prim plan activităţile de gospodărire şi amenajare a teritoriului.

Mutaţia demografică impusă de dezvoltarea industrială, prin apariţia de noi capacităţi de producţie, a determinat modernizarea reţelei stradale, creşterea gradului de salubritate, aducţiunea de apă potabilă, canalizare, introducerea termoficării şi a gazului metan.

Se poate spune că fizionomia oraşului Balş are un caracter modern, cu o îmbinare plăcută între tradiţional şi nou, care satisface tot mai mult cerinţele actuale ale populaţiei şi care urmăresc ridicarea standardului de viaţă la nivelul ţărilor din U.E.

j. Turismul

Oraşul Balş, prin amplasarea geografică în zona de câmpie, nu beneficiază de o dezvoltare prea mare a turismului, având puţine obiective naturale: *valea şi lunca Olteţului, Balta Gării*.

De asemenea, fiind un oraş de talie mică, Balşul nu are obiective antropice (create de om) importante la nivel naţional, ci doar local şi regional.

Astfel, printre *obiectivele turistice* de pe raza localităţii Balş, enumerăm: Biserica Sf. Dumitru de pe str. Gheorghe Vasilescu - monument istoric, catedrala Sf. Apostoli Petru şi Pavel pe str. Nicolae Bălcescu, lângă Pod, biserica Sf. Paraschiva de pe str. Popa Şapcă, *Mănăstirea Măineşti*, Monumentul Eroilor construit în anul 1927, *Podul Vechi* peste râul Olteţ, construit în 1897, precum şi multe *case vechi*, unele dintre ele declarate monumente istorice, construite la sfârşitul sec. al XIX-lea şi începutul sec. XX, aflate pe strada Nicolae Titulescu şi str. Nicolae Bălcescu.

De asemenea, la câţiva km de oraş se află Pădurea Sarului - o adevărată oază de recreere, cu un popas turistic „European TransSaru”, cu terasă, restaurant şi locuri de cazare.

¹¹⁹ Primăria Balş, Biblioteca oraşenească „Petre Pandrea” Balş, *Mărturii...*, Balş, Premier L.T.D., 2011, p. 15.

Popasul turistic European Transsarau, 2013

Parcul Central, situat pe malul stâng al Oltețului, frumos amenajat și modernizat, constituie un loc de odihnă și recreere, cu posibilitate de a realiza drumeții în lunca Oltețului.

Parcul Central din Balș, 2013

La nivelul oraşului Balş, funcţionează mai multe agenţii de turism şi firme de transport intern şi internaţional:

- Agenţia de Turism „*PREMIER*” (str. Nicolae Bălcescu, nr. 18 - Casa Tineretului, etaj 1), organizează excursii în ţară şi străinătate, vacanţe, bilete de odihnă şi tratament, tabere şcolare, concedii de relaxare, vacanţe la schi în toate staţiunile europene şi nu numai, pachete de Revelion, Crăciun şi Paşte, transport cu autocar şi avion, toate rutele interne şi internaţionale. (*Sursa: Agenţia de Turism „Premier”, Balş, 2013*);

- Agenţia de Transport „*ELITUR TRANS S.R.L.*”, are sediul central în oraşul Balş, str. N. Bălcescu, nr. 2A, care se ocupă cu transport intern şi extern, închirieri microbuze şi autocare, coletărie, bilete de avion şi autocar, traduceri legalizate, apostile Haga etc. (*Sursa: Agenţia Elitur Trans SRL, Balş, 2013*);

- Firma „*CDI AIR-BUS LINES INTERNAŢIONAL S.R.L.*” (str. N. Bălcescu nr. 18 - Casa Tineretului, parter), cu sediul central la Bucureşti, punct de lucru Balş (Agenţie de voiaj), se ocupă cu vânzare bilete de avion, bilete autocar, asigurări medicale, RCA, PAD etc. (*Sursa: Agenţia Balş, 2013*);

- Agenţia „*SAIZ TOURS*” - Transport internaţional de persoane, str. N. Bălcescu;

- Agenţia de voiaj „*S.C. POPTUR S.R.L.*”, înfiinţată în anul 2004, cu sediul în str. N. Bălcescu nr. 7 (vechiul Complex „Unirea”), organizează transporturi internaţionale, pachete turistice (autocar şi avion), înmatriculări auto, asigurări auto, CASCO, pensii private etc. (*Sursa: S.C. POPTUR S.R.L., Balş, 2013*).

Capitolul 5

VIAȚA ECONOMICĂ ȘI SOCIAL - POLITICĂ A LOCALITĂȚII BALȘ

5.1 Situația economică a Balșului în trecut

Așezată în Câmpia Romanațiului, pe malurile râului Olteț, localitatea Balș a cunoscut de la începuturile sale, o intensă activitate economică, bazată pe cultura plantelor și creșterea animalelor. Locuitorii acestei localități, se mai ocupau cu albinăritul (datorită întinselor plantații de salcâmi), cu meșteșugurile și comerțul.

Suprafețele de teren folosite pentru agricultură s-au extins mereu, prin defrișarea arborilor din pădurile care ocupau o mare suprafață în localitate, pe Dealul Chiliei, Dealul Viilor, spre Măinești, în vestul Balșului spre Spineni, precum și zăvoaiele ce se întindeau în văile Oltețului, Geamărtăluului, Bălșitei.

Locuitorii Balșului cultivau mei, grâu, orz, ovăz, mai puțin secară, porumbul mai târziu, iar pe suprafețe mici: inul, cânepa, floarea-soarelui.

Pe lângă cultura plantelor, în fiecare gospodărie se creșteau animale mari și mici (oi, capre, porci). Păstoritul oilor se desfășura în satele unde locuiau stăpânii lor, iar creșterea vitelor mari era legată de pășunile satului. Stăpânii de oi se ocupau în același timp și cu creșterea vitelor mari, a porcilor, dar și cu cultivarea pământului. Producția de lână era folosită în asigurarea îmbrăcăminte, iar carnea, laptele etc., pentru hrana membrilor gospodăriei.

O altă ramură importantă a agriculturii era albinăritul. Albinele se țineau în stupi, în trunchiuri de copaci, în prisăci, care erau în păduri. Albinăritul avea o importanță deosebită pentru că mierea era folosită în alimentație, iar ceara se folosea la iluminat.

Mai târziu, aceste produse vor fi folosite spre comercializare.

După secolul al XVIII-lea, în Balș, baza economică va fi producția animală și cea agricolă, ca apoi caracterul agricol să se îndeplinească cu cel meșteșugăresc și industrial.

În agricultură, erau folosite unelte rudimentare. Mult timp, pentru arat, s-a folosit plugul de lemn. „În județul Romanați, până pe la anii 1870-1880 a fost folosit plugul de lemn. Recoltatul cerealelor se făcea manual, iar treieratul meiului și grâului se făcea, la început în „vrau”, cu ajutorul cailor care călcau snopii de grâu adunați în grămezi, după care boabele erau adunate, vânturate și duse acasă.”¹²⁰

În secolul al XIX-lea, au apărut batoze mici, acționate de cai, care învârteau o manivelă, iar mai târziu au fost înlocuite de batoze acționate de locomobile, apoi și de tractoare. Aceste batoze erau aduse la arii, unde erau așezate șirele cu snopii de grâu ce urmau a fi treierați. Această operație dura mult, deoarece în Balș, fiind o zonă agricolă mare, erau multe arii.

„La 1 ianuarie 1919, la Caracal, a luat ființă, Consiliul Agricol al județului Romanați, cu șase subdiviziuni numite „regiuni agricole”, cu sedii în comunele cele mai mari, una dintre acestea fiind și Balșul, condusă la început de agronomul I. Vasilescu.”¹²¹

Această măsură luată la nivelul județului, avea menirea să ajute progresul agriculturii. În Balș, pe dealurile Chiliei, în dealul Viilor, se aflau livezi cu pomi roditori și plantații cu viță de vie ce ocupa suprafețe mari pe aceste dealuri, dar și în satele Corbeni, Măinești, Spineni și în gospodăriile locuitorilor.

„Cel mai vechi document care menționează existența viilor în aceste locuri, datează din anul 1596.”¹²²

¹²⁰ Ricman Șt., Iosif Fr., Enescu V., Constant P., *Monografia Jud. Romanați*, Institutul de arte grafice „Ramuri”, Craiova, 1928, p. 297.

¹²¹ *Ibidem*, p. 298-299.

¹²² Pâslaru Th., *Istoria orașului Balș de la începuturi până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial*,

„Un document de la 3 septembrie 1818, consemnează faptul că, locuitorii din Balș, trebuiau să dea bani și vin Mănăstirii Vlahu-Saraiu din Țarigrad, precum și unei mănăstiri al cărei nume nu îl știm, deoarece localitatea deține multe vii.(...)”

Filoxera le-a distrus în mai multe rânduri, dar s-au făcut replantări în special cu viță de bună calitate. Vinul se strângea în butii mari care rămăneau, unele din ele, la cramă, în mijlocul câmpului. O astfel de cramă exista în secolul al XVIII-lea și pe Dealul Viilor, așa cum menționează un document din acele timpuri.”¹²³

Culesul viilor reprezenta o adevărată sărbătoare. Muncile la vii se făceau în clacă, în mare veselie, cântând și chiuind.

„Un rol important în combaterea filoxerei și aducerea de noi soiuri de viță de vie și replantate la nivel de țară, l-a avut George Nicolescu (1858-1928), viticultor, publicist și director în Ministerul Agriculturii, Industriei și Comerțului, în 1890.”

„Întinse terenuri au avut în Balș, Corbeni, Vârtina, moșiile familiilor Buzeștilor, moșiile mănăstirilor Căluș, Brâncoveni; Episcopia Râmnicului va deveni proprietară în Balș. Astfel, la 8 noiembrie 1728, Șerban Căpitan dăruiește episcopiei o moșie cu casă și biserică în Balș.”¹²⁴

„În Vulpeni și Balș avea 2 mari proprietăți boierul Crăciun. La 14 noiembrie 1612, domnitorul Radu Vodă, fiul lui Mihnea Vodă, a dat boierului Crăciun-banul, hrisov în care se specifica dreptul de proprietate în Vulpeni și Balș. Acestea erau cele două moșii mari ale Balșului dinaintea secolului al XVII-lea. Originea numelui „Vulpeni” este de la vâlcea cu același nume ce se afla în Dealul Viilor. Crăciun a fost unul dintre cei mai mari boieri care aveau moșii aici, fiind vel ban al Craiovei.”¹²⁵

Dar majoritatea proprietăților le dețineau însă moșnenii Căzănești, „două părți și o parte boierii”, așa cum reiese din Cartea de Hotărnicie din anul 1782, noiembrie 6, menționată în Monografia județului Romanați din anul 1928 (aflată la acea dată în arhiva bisericii „Cuvioasa Paraschiva” din Balș).

În acest document, se preciza că era necesar să se descurce dreptul de proprietate dintre Preda Bărbieru și Andrei Socol, și toți moșnenii ce aveau moșie în Dealul Vulpenilor și boieri.

Astfel că, biv vel logofătul Constantin Târnoveanu și vel logofătul Pătru Niveanu sunt aleși de Divanul domnesc să descurce conflictul. Ei au cerut să li se arate cărțile de moștenire și actele de cumpărare. Nu au găsit decât zapisul, dat la 14 noiembrie 1612 de către Radu Vodă, boierului Crăciun banul.

Moșnenii Căzănești au declarat că au pierdut zapisele în timpul răzmerițelor, dar au avut aici moșii din timpuri vechi, deținând două părți ei și boierii o parte.

„Boierii Păișești au prezentat un act de proprietate din anul 1751, iar grupul moșnenilor Căzănești „ce se trage din Balaure”, un zapis. Lor în mod separat li s-au dat proprietăți așa cum se scria în zapisul din anul 1751 pe care l-au prezentat trimișilor divanului”.(Th. Pâslaru, Istoria orașului Balș de la începuturi până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, Balș, 2011, pag. 11)

După prezentarea documentelor au fost împărțite moșiile din Vulpeni-Balș, de către Constantin Târnoveanu, în trei, dând Căzăneștilor, două părți, și boierilor una: „Căzăneștilor le-a dat pe din sus de hotarul Balșului, iar boierilor pe de la vale dinspre hotarul Măineștilor și Episcopiei și al Racoviceanului.(...), le-a pus șase pietre de hotar și le fixează numărul de

Primăria orașului Balș, Premier L.T.D., Balș, 2011, p. 18.

¹²³ Ibidem.

¹²⁴ Avram C., Bușă D., Ceașescu Anca, și colab., Dicționarul istoric al localităților din jud. Olt (Orașe), Ed. Alma, Craiova, 2006, p. 180.

¹²⁵ Pâslaru Th., Istoria orașului Balș de la începuturi până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, Primăria orașului Balș, Premier L.T.D., Balș, 2011, p. 10.

stânjeni de fiecare trăsură: Căzăneștilor în Mirila 460, la Bistrița 664, în Olteț 490, la Siliștea 740, la Scorbura 714, la Scheaua 226. Boierilor: 230, 332, 260, 345, 332, 88 stânjeni la punctele de mai sus, având între ei pietre de hotar(...). Tot așa au fost delimitate viile din Vulpeanca Balș, dându-le act ce se întărește de divan.”¹²⁶

S-au împărțit și cele 6 cârciumi de la Podul de peste Olteț, dându-se 4 cârciumi moșnenilor Căzănești și două boierilor.

De asemenea s-a împărțit și codrul Alânga din Săliște, o parte s-a dat boierilor - 75 de stânjeni (150m), iar două Căzăneștilor - 150 de stânjeni (300m). Delimitarea în 1782 nu a avut ca scop separarea celor două așezări, ci împărțirea proprietăților.

Vulpeniul era o moșie a Balșului. Treptat va dispărea denumirea sa.

„În anul 1820, moșia era stăpânită de Episcopia Râmnicului, Mănăstirea Călui și moșneni. În anul 1831, o parte a moșiei era stăpânită de-a valma de moșneni pe patru moșii, în 1834 moșia era stăpânită de Episcopia Râmnicului, Mănăstirea Călui și megieși. În 1854, Episcopia Râmnicului este menționată ca proprietară a satului.”¹²⁷

Dezvoltarea intensă a creșterii vitelor și agriculturii a determinat și avântul meșteșugurilor și apoi a industriei. În perioada medievală, agricultorii erau și meșteșugari, producându-și singuri cele necesare în gospodărie, inclusiv unelte de muncă. Dar exista și activitatea ce se desfășura pe marile domenii unde, alături de țărani, existau și robii țigani, pricepuți în prelucrarea metalelor.

Ei făceau arme, unelte, potcoave. Un număr destul de mare de robi țigani se găseau și în Balș, pe cele două moșii mari: Vulpeni și Balș.

Unii dintre agricultori începuseră să se specializeze în anumite meserii: lemnari, fierari, dogari, potcovari. Numărul meșteșugarilor la sate era în creștere. Meșterii dețineau și pământ în agricultură, dar principala lor ocupație devenise meșteșugul.

În Balș, care era o mare așezare omenească se produceau multe unelte de muncă, obiecte de îmbrăcăminte, de încălțăminte, fiind și meșteri dogari, potcovari, olari (Corbeni), recunoscuți pentru măiestria lor artistică: *„(...) Chilia a pus argila, Oltețul apa, iar Dumnezeu focul(...)”¹²⁸*

„Catagrafia din anul 1938 menționează practicarea olăritului, fapt atestat de breasla olarilor din Corbeni, care dădea dijmă mănăstirii Brâncoveni din meșteșugul olăriei.”¹²⁹

În anul 1845, obligațiile olarilor din Corbeni față de mănăstire, constau în: *„40 de ulcioare pentru apă, smălțuite, a câte trei ocale, 20 ulcioare de câte o litră și 50 de dramuri după forma carafelor de sticlă, fără mânuși și smălțuite curat, 20 de oale de câte o oca, 15 străchini, 5 ligheane cu ibricele lor, smălțuite frumos și groase, 20 talere, frumos smălțuite(...)”*

În anul 1912, în satul Corbeni se găseau 8 familii de olari și o cârciumă.”¹³⁰

În localitatea Balș, în anul 1819, se găseau o serie de meșteșugari pentru care vistieria acorda *„13 pecetlitori de bicigași și rotari-dirvari cu ajutoarele lor și poștei Mirila dintr-acel județ.”¹³¹*

„Se mai găseau 2 hangii în Vulpeni și câte unul în Balș și Măinești, un cojocar la Măinești și un boiangiu la Vulpeni.”¹³²

¹²⁶ Avram C., Bușă D., Ceașescu Anca, și colab., *Dicționarul istoric al localităților din jud. Olt (Orașe)*, Ed. Alma, Craiova, 2006, p. 180.

¹²⁷ *Ibidem*, p. 181.

¹²⁸ Teică Nicolae, *Căprioara de smălț*, Editura pentru Literatură, București, 1969.

¹²⁹ Avram C., Bușă D., Ceașescu Anca, și colab., *Dicționarul istoric al localităților din jud. Olt (Orașe)*, Ed. Alma, Craiova, 2006, p. 187.

¹³⁰ *Ibidem*, p.188

¹³¹ *Ibidem*, p. 182.

¹³² Pâslaru Th., *Istoria orașului Balș de la începuturi până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial*, Primăria orașului Balș, Premier L.T.D., Balș, 2011, p. 18.

Tot mai mult creștea producția agricolă: atât cultura cerealelor, cât și producția rezultată din creșterea animalelor.

„În anul 1833, de pe 14 pogoane de grâu și 30 ½ pogoane de porumb, s-au obținut 6000 ocale de grâu și 4500 ocale de porumb.”¹³³

„În anul 1838, cele 41 de familii din satul Bălșița, cultivau 58 de pogoane de porumb și 5 de grâu, fiind proprietari a 49 boi, 60 vaci, 8 cai, 152 oi, 23 capre, 61 porci.”¹³⁴

Catagrafia din 1838, „înscria” 182 pogoane de arătură și fâneată (51 pogoane fân, 17 pogoane grâu, 114 pogoane cu porumb), 685 pruni, 45 duzi și un efectiv de animale de 19 cai, 78 boi, 46 vaci, 369 oi, 49 capre, 96 porci, 5 stupi.

„În anul 1887, se cultivau: 585 ha cu porumb, 25 ha cu ovăz, 5 ha orez, 70 ha cu rapiță, 60 ha cu vii; în același an, efectivul de animale număra 1127 vite mari, 3000 vite mici, 450 de porci și 5 stupi.”¹³⁵

Datorită avântului agriculturii și a abundenței de cereale s-a dezvoltat industria morăritului. Dacă la început sfărâmarea boabelor se făcea cu ajutorul râșnițelor, treptat s-a trecut la folosirea morilor de apă care au existat și pe valea Oltețului. „Morile de apă erau așezate pe moșiile unor boieri de seamă, așa cum a fost și cea a căpitanului Șerban din Balș.”¹³⁶

„Vadurile pentru morile de apă erau pe ambele maluri, unul pe dreapta și două pe stânga cursului Oltețului, care se mai disting încă, iar pe actuala stradă Frații Buzești, era un grup de case ale morarilor, urmașii lor purtând acest nume. Mai târziu au început să fie folosite morile acționate de locomobile, ca cea a lui Petre D. Roșca, ce se afla pe locul fostei uzine electrice.”¹³⁷

„Balșul era un important centru agricol, se simțea nevoia unei mori cu un debit mare de producție. Așa se face că aici a existat prima moară mecanică din județul Romanați, rămânând mult timp și cea mai mare, având un debit de trei vagoane pe zi. Ea a aparținut fraților Stăncescu, devenind apoi Societatea anonimă pe acțiuni Banatul.”¹³⁸

Pe lângă agricultură, un rol important în creșterea puterii economice a localității, o reprezenta dezvoltarea meșteșugurilor și comerțului.

Tot mai mult au fost intensificate legăturile comerciale între localnici și negustorii ce coborau pe valea Oltețului. „Balșul devenise „vad comercial” pentru toate satele din jur, atrase de înființarea în septembrie 1865, a Târgului Săptămânal.”¹³⁹

Pentru întărirea acestui târg săptămânal, autoritățile comunei Balș propuneau prefecturii județului Romanați, prin adresa nr. 1616 din septembrie 1865, „scutirea de taxe acelor care veneau la târg cu orice produse, obiecte și vite, până când se întemeia bine târgul, iar după trei ani vor plăti fără deosebire taxele următoare.”¹⁴⁰

Animale și produse	Lei	Parale
Pentru vite mari	2	10
Pentru mânzat	1	5
Pentru rămători	1	-

¹³³ Avram C., Bușă D., Ceașescu Anca, și colab., *Dicționarul istoric al localităților din jud. Olt (Orașe)*, Ed. Alma, Craiova, 2006, p. 182.

¹³⁴ *Ibidem*.

¹³⁵ *Ibidem*.

¹³⁶ Pâslaru Th., *Istoria orașului Balș de la începuturi până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial*, Primăria orașului Balș, Premier L.T.D., Balș, 2011, p. 18.

¹³⁷ *Ibidem*.

¹³⁸ Ricman Șt., Iosif Fr., Enescu V., Constant P., *Monografia Jud. Romanați*, Institutul de arte grafice „Ramuri”, Craiova, 1928, p. 300.

¹³⁹ Arhivele Statului Slatina, Fond Prefectura jud. Romanați, Dosar 112/1865, fila 8.

¹⁴⁰ *Ibidem*, fila 9.

Pentru vite mici, oi, capre, miei	-	20
Pentru cismari pentru fiecare prăvălie	2	10
Carele cu pește	1	20

Vor fi scutite de taxe: băcăniile, tutungeriile, cojocăriile.¹⁴¹

Primar
A. Statie

Notar
Ștefan Lăpădatu

Localitatea Balș se dezvoltă ascendent din punct de vedere economic, Balșul fiind favorizat de așezarea sa geografică, aflat la întretăierea a două drumuri importante și anume: șoseaua națională și drumul de pe valea râului Olteț.

Foarte frumos sunt descrise aceste drumuri ce duceau la Balș, de către scriitorul Nicolae Teică în „Căprioara de smalt”, acesta remarcând: „Toate drumurile începeau și sfârșeau în el, după cum o luai.” (...). Țăranii din treizeci de sate dimprejur, pe unde ocoleau și se împrăfoșau, tot în Balș o brodeau, la târguieli. Va să zică pentru ei drumurile sfârșeau aici; pentru bălșeni începeau. Strada Luncii răspundea în Bobicești și Morunglav, până la Știrbei, a Țigăniei, în Rusănești la vale; a Regimentului, la Vârtina și Vulpeni; a Mănăstirii prin Corbenii noștri, Oboga și Călui tot până la Știrbei, de acolo la Vâlcea departe, și încă vreo două, în alte locuri.

Chiar Șoseaua Națională pornea din centrul Balșului, ducea peste Olteț și Olt - la București,- peste deal, la Craiova, de la Craiova încolo, treaba craiovenilor. Așa că bălșenii se puteau fâli cu orașul lor, adevărată poartă a Olteniei. O singură supărare le tulbura liniștea- cu calea ferată. Ea nu începea, nici nu se sfârșea aci, măcar că toate trenurile opreau, chiar și rapidele.”¹⁴²

Comerțul în majoritatea cazurilor se făcea, la început de către țărani, aducând la oraș produse ale animalelor (lapte, brânză, carne, lână), produse agricole (grâu, porumb, miere, ceară), vin, și cumpărau de la oraș stămburi, bumbac, iar de la târgul săptămânal, care avea loc sâmbăta în Balș, cumpărau vite. Comerțul era mult legat de existența târgurilor și a bălciurilor. La Balș bălciul avea, și are loc și în prezent, pe data de 8 septembrie, de Sfânta Marie Mică, când oamenii din 30- 40 de sate învecinate, veneau cu mic cu mare la bălci.

Scriitorul N. Teică povestește cum își petrecea copil, ziua de bălci, în fragmentul ce urmează: „Cine n-a văzut bălciul din Balș de la Sfânta Maria Mică, a pierdut nespus. N-o să-l mai vadă niciodată.(...). De dimineață, începea să se adune ciopor de lume, cu toate că toiul lui era pe seară. Veneau săteni de pe toată Valea Oltețului, de sus de la Bălcești, până jos la Pârșcoveni, din Popânzălești și Leu, Piatra-Olt și mai departe. Pâlcuri, pâlcuri de oameni, gătiți în ce aveau mai arătos, se revârșea din toate părțile în orașel, de te miri cum îi încăpea pe toți. Unii, cei mai bătrâni, și copiii, veneau claie peste grămadă în carele cu boi, încărcate cu lucruri de vânzare, sau gătite, numai ca să-i aducă pe ei. Huruiău străzile de ghiociuri și briști, parcă bubuia cerul o ploaie (...).

Bărbații ar fi tras o litruță, femeile prin magazine după stămburi, marchizeturi, crepdeșin, flăcăii și fetele tiribombe și lanțuri, copiii pe la tarabele cu dulciuri (...).

Și eu când eram copil la fel mă bucuram. Adunam din vreme ban lângă ban, uneori îi luam și de pe unde erau puși rău, ca să am cât mai mulți pentru ziua cea mare. Plecam tot de dimineață, pe inima goală, fără părinți, cu ceilalți copilandrii de seama mea, și când auzeam de departe ghiuleaua de la încercarea puterii sau tobele, mă treceau fiorii. De pe podul

¹⁴¹ Ibidem, fila 10, act 295/14 iulie 1865, Dosar 112/1865.

¹⁴² Teică Nicolae, *Căprioara de smalt*, Editura pentru Literatură, București, 1961, p. 10-11.

Gemărtăluului o luam la fugă, până la târg nu mă opream. Îmi cumpăram: fes din hârtie, trompetă, sabie și porneam colindul prin bălci.

De ici o gogoasă, de dincolo un sugiuc, o bogace, le amestecam pe toate în burtă și bune mai erau, pline de pulberea bălciului, care se ridica până în slava cerului de nu zăreai soarele. Mă dădeam în călușei, în bărci, în dulap, intram la Marioara și Vasilache, la Panorama, la femeia-șarpe, la omul-ce-trage-să-moară și o lună în urmă aveam ce povesti și visa noaptea. Până la nemiaz, nu-mi rămânea un ban în buzunar. Dar nu luam drumul îndărăt. Rămâneam să văd totul până la sfârșit.(...)

Mă băgam peste tot, nu-mi scăpa nimic, mai cu seamă ce nu trebuia scăpat. Un ceas încheiat zăboveam lângă tobă și clarinet, până asurzeam de tot și fericit eram că nu mai aud. Alt ceas, făceam apă în gură pe lângă roșcove, halviță, turtă dulce, mere-n băț, vată de zahăr, bunătăți din care nu gustasem. Dacă nu-i găseam pe tata sau pe bunicul, mă sfârșeam de foame. Abia seara târziu, după ce treceau artificii, mă înduram să plec acasă cu ceata de copii.

Acum bălciul era înțesat cu tarabe încărcate cu ce-și pofta sufletul și plin de lume. Sfîrșiau mititeii pe grătare, gogoșile și gurițele în untdelemn, bufnearu tobele, țipau clarinetele și trompetele, vîjiau tiribombele, scîrșiau dulapul, bărcile, călușei. Se ridicaseră bolți de cetină, venise circul și Mircea- fotografu la minut. Magazinele de stat aduseseră pânzeturi, colectivității din Bârza miere, turcii din Balș, bragă, sugiuc, noi ceilalți după meserie: coșuri cu nuiele, rogojini, văsărie, băieții pieptene de cap, un bătrănel vreo zece mîndrețe de cruci, ca să aibă oamenii la necaz de ceva. Se găseau de toate și fiecare cu reclama lui.”¹⁴³

La începutul sec. al XIX-lea, Balșul cunoaște o mare dezvoltare. În general, el ocupă „locul al doilea în județul Romanați, locul al treilea în Oltenia, locul al șaselea în Țara Românească și al paisprezecelea în Principate (...). Încă de atunci, acest mare sat era împărțit în mai multe mahalale. Există mahalaua Podului cel mare, care cuprindea Balșul propriu-zis, numirea avîndu-și originea de la podul de pe Olteț; mahalaua Corbeni, care cuprindea fostul sat independent cu același nume; mahalaua Mirila și mahalaua Teișul.”¹⁴⁴

Fiind o mare așezare, Balșul, era reședința Plășii Oltețu din Județul Romanați. În componența administrativă a Balșului erau incluse și unele sate care înainte erau independente, așa cum au fost: Corbeni, Mirila, Teișu. Dintre ele, Mirila va deveni mai târziu, sat al comunei Bobicești, iar Corbenii și Teișul vor rămâne cartiere ale Balșului, cîtune rămânînd Măinești și Bălșuța.

La sfîrșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. XX, au avut loc o serie de evenimente importante care au favorizat această dezvoltare a localității.

Astfel, „în anul 1845 a fost dată în folosință, după unele reparații majore, șoseaua București - Vîrciorova, care trecea pe aici, dar pe un traseu parțial nou, și s-a terminat linia ferată pe aceeași distanță, tronsonul Piatra Olt - Vîrciorova fiind inaugurat la 5 ianuarie 1875, odată cu gara C.F.R. Balș.(...).

În partea de est a Balșului, pe traseul șoselei București – Craiova - Vîrciorova, era o poștă la Teiș, loc de popas, loc pe care și astăzi, oamenii de aici îl numesc „Poștă”.

„O altă poștă exista în vestul Balșului, pe drumul cel vechi al Robăneștilor, la ieșirea din Spineni, cum se scria în hrisovul de la 1782.(...)

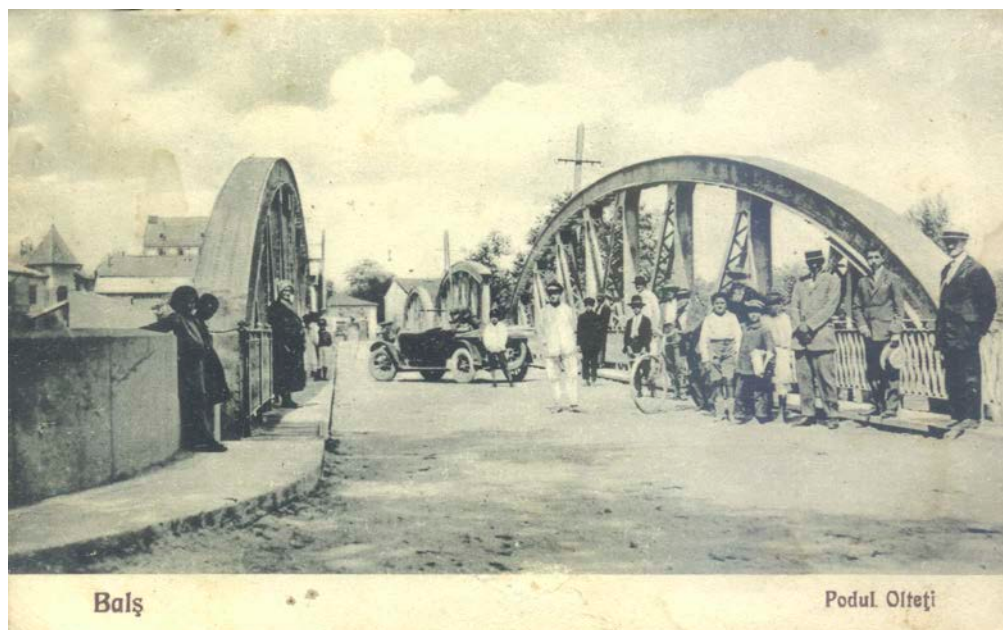
La 9 mai 1878 a trecut primul tren accelerat Viena - București, iar în noaptea de 7 spre 8 iunie 1883, celebrul tren Orient Expres, care transporta călători pe distanța Paris – Constantinopol (cu transbordări la Giurgiu și Varna).”¹⁴⁵

¹⁴³ Teică N., *Căprioara de smalt*, Ediție revizuită și adăugită, Editura pentru Literatură, București, 1969, p. 139-140.

¹⁴⁴ Pâslaru Th., *Istoria orașului Balș de la începuturi până la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial*, Primăria orașului Balș, Premier L.T.D., Balș, 2011, p. 13 .

¹⁴⁵ *Ibidem*.

Scurt istoric al Podului Vechi din Balș

Podul Vechi de Fier în perioada interbelică

În secolul al XVI-lea, în Balș, Oltețul se trecea cu un pod plutitor. Cartea „*Memoriile generalului von Bauer*”, menționează că „în Balș, în anul 1778, era o biserică, o capelă, vii și un pod peste Olteț. Înainte de construirea unui pod de lemn, trecerea peste Olteț se făcea printr-un vad de apă, folosindu-se - când apa era mai mare - un pod plutitor, obicei străvechi pe aceste meleaguri”¹⁴⁶.

Din documentele sec. al XVII-lea ale Episcopiei Râmnicului, se preciza că în anul 1766, exista un pod de lemn peste Olteț, ce-i zicea „Podul Balșului”, comandat de căpitanul Șerban Grozavu, care, călugărindu-se, și-a luat numele de Rafael Mitrofan.

Pe locul unde a existat multă vreme podul de lemn, numit „Podul Mare” sau „Podul Balș”, s-a construit la Paris în anul 1897, Podul de Fier, lucru de artă, sprijinit pe 4 piloni puternici din piatră, cu balustrade și arcade puternice din fier. Podul este lung de 120 m, înalt de la albia râului până la punte de 4 m, iar suprastructura metalică înaltă de 5 m. Podul are o lățime de 10 m.

„Peste Olteț, pe unde trecea șoseaua națională, a fost montat un Pod de Fier, construit la Paris în anul 1897 de către inginerii francezi Daydé & Pillé, care se mai păstrează și azi, pod care l-a înlocuit pe cel vechi de lemn.”¹⁴⁷

¹⁴⁶ Ibidem, p. 14.

¹⁴⁷ Ibidem.

În timpul Primului Război Mondial, Podul a fost deteriorat de trupele române, după scurgerea grosului armatei în retragere, pentru a împiedica înaintarea armatei germane, care pătrunsese în Oltenia pe valea Jiului. Astfel, „*Divizia 41 Infanterie germană, trece Oltețul la Balș, prin vad, deoarece podul fusese distrus de români în timpul retragerii.*”¹⁴⁸

Podul de peste Olteț este descris în revista „*Licăriri*” din anul 1916, de către autorul călătoriei Balș-Paris, într-un mod pitoresc: „*Despărțit în două, cam pe la mijloc, de râșorul Olteț, (Balșul, n.a.) a fost asemănat de locuitorii pasageri, cu Buda-Pesta și nu arareori auzi, vorbindu-se de Buda sau de Pesta, înțelegându-se părțile Balșului de dincoace sau dincolo de minunatul pod de fier, construit în anul 1897 și care dă un aspect magnific acestei comune*”¹⁴⁹

Podul Vechi pietonal - Podul Florilor, 2013

¹⁴⁸ Gheorghiu-Zăuleanu Diana, Zăuleanu Ion, *Județul Romanai în anii Primului Război Mondial*, Editura Fundația Universitatea pentru Toți, Slatina, 2002.

¹⁴⁹ Revista „*Licăriri*”, Note de călătorie, IV, 2 februarie 1916, p. 1.

Astăzi, Podul Vechi de fier, construit în 1897, frumos amenajat, denumit și „Podul de Flori” este destinat doar pietonilor (vezi foto, 2013), lângă el construindu-se Podul Nou de fier (în 1993), destinat mijloacelor de transport.

Podul Nou rutier, 2013

Negustorii veneau în trecut, în localitate, pentru a face comerț. Primele patru prăvălii, semnalate în documente, aparținând boierilor și moșnenilor, erau situate lângă podul de peste Olteț.(...).

„Pe malul stâng al Oltețului, pe locul unde este astăzi biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, era în sec. al XIX-lea, **un mare han**, proprietate a grecului Anastasie, așezat puțin mai departe de șosea, han construit din lemn, cu un pridvor mare în față, cu camere multe și spațioase, în spate erau grajdurile și bucătăria, iar spre Olteț erau casele proprietarului și baia. La han făceau popas diligențele și caravanele negustorilor”¹⁵⁰

În „Dicționarul istoric al localităților din județul Olt - Orașe”, se precizează că „la sfârșitul secolului al XIX-lea, în Balș, erau 26 de stabilimente comerciale, o fabrică de spirt înființată în 1890, o fabrică de drojdie de bere, 4 mori.”¹⁵¹

La începutul secolului XX, se pun bazele multor ateliere care vor cunoaște o mare dezvoltare.

La 25 noiembrie 1901, s-a înființat „Școala elementară de meserii” cu ateliere de: fierărie, tâmplărie, lemnărie, rotărie, lăcătușerie, în care se executau lucrări pentru locuitorii din Balș și din împrejurimi. După aceea, au luat naștere și s-au dezvoltat „alte importante ateliere: tipografia lui Gh. Neagoe, atelier de mobilă și parchet al lui Constantin Rădulescu, cel de boiangerie al lui Zamfir Măinescu, fabrica de cherestea a lui N. Bondoc.”¹⁵²

¹⁵⁰ Pâslaru Theodor, op. cit., p. 15

¹⁵¹ Avram C., Bușă D., Ceaușescu Anca, și colab., *Dicționarul istoric al localităților din jud. Olt (Orașe)*, Ed. Alma, Craiova, 2006, p. 182.

¹⁵² Pâslaru Th., *Istoria orașului Balș de la începuturi până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial*, Primăria orașului Balș, Premier L.T.D., Balș, 2011, p. 19.

Dezvoltarea industrială la Balș, culminează cu înființarea Atelierului de tinichigerie al lui Vasile Dumitrescu (tatăl scriitorului Mihail Drumeș), care va fi nucleul viitoarei Fabrici Metalurgice „Balșul”, înființată în secolul al XX-lea. Un rol important în cadrul județului Romanați îl are „înființarea la Caracal, la 6 iulie 1928, a Camerei de comerț și industrie, cu scopul de a încuraja și a îndruma dezvoltarea comerțului și industriei în județ.”¹⁵³

În Balș, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, se găseau „mai peste tot, prăvălii renumite, ale lui Niță Ștefănescu cu coloniale, ale lui Smarandache, Tică Măinescu (boiangerie), Nică Stoienescu (textile).”¹⁵⁴

Mai exista în Balș, o Hală de carne și pește, făcută de Uniunea Negustorilor din Balș, prăvălia lui Ilie Gh. Ion cu coloniale și parfumuri, cârciuma lui Stoicescu.

În centrul vechi al orașului Balș, cum treci Podul Vechi, sunt înșirate case care aveau etaj, iar la parter, camera dinspre stradă era prăvălie (magazin). Toate erau așezate unele lângă altele, în tot centrul orașului.

Centrul vechi al Balșului 2013 (case care au aparținut lui Petre D. Roșca și lui Pantelie Corcoveanu)

„În Balș, cele mai importante magazine fiind cel al lui Niță Ștefănescu, situat pe fosta stradă Regele Mihai, nr. 1 (în prezent strada N.Titulescu) - magazin de coloniale, manufactură, cereale, cu asigurări „Urania”(societate fondată în 1885); cel al lui M. Roșca și P. Niculescu, situat pe strada General Dragalina, nr. 27-29, în prezent, strada Cireșului - de coloniale, fierărie, sticlărie, vopselărie, uleiuri, încălțăminte, pielărie, articole de cizmărie, materiale de construcții, de pescărie și zarzavat în piața orașului; al lui Pantelie Corcoveanu, pe fosta stradă Regele Mihai, nr. 8-12, de manufactură, încălțăminte,

¹⁵³ Ricman Șt., Iosif Fr., Enescu V., Constant P., *Monografia Jud. Romanați*, Institutul de arte grafice „Ramuri”, Craiova, 1928, p. 262.

¹⁵⁴ Arhivele Statului Slatina, Fondul Camerei Comerț și Industrie, dosar 4/1939, fila 10.

*mărunțișuri, fierărie, chereștea, coloniale, ciment, var, cărbuni; al lui Tudor Curelea, - de coloniale, manufactură, galanterie, pălării.”*¹⁵⁵

Vecin cu P. Corcoveanu se afla magazinul lui Constantinescu, așa cum ne relatează astăzi fiul acestuia, domnul Jean Constantinescu. Astfel, tatăl său avea pe atunci magazinul „La englezu”, unde se puteau găsi: haine de damă și de bărbați, încălțăminte, pălării, ciorapi, stofe, dantelărie, articole pentru botezuri și nunți, de toate - spune într-un cuvânt localnicul - care precizează că lângă Podul vechi de peste Olteț, pe colț, exista farmacia „Sf. Gheorghe” a lui Niculescu Constanța.

Un alt locuitor al Balșului, domnul Stoicescu Nicolae, fiul lui Stoicescu Ilie (proprietar de restaurant, împreună cu asociatul și cumnatul său, David Zamfirescu), ne mărturisește: „De fapt, erau două clădiri, una lângă alta, pe strada Regele Mihai, actualmente strada N. Titulescu, prima a lui Ilie Stoicescu cu Restaurantul de mâna întâia numit „Carul cu bere”, iar în cealaltă clădire, a lui David Zamfirescu, era tot cârciumă”.

Așa cum mărturisește domnul Nicolae Stoicescu „într-una din zilele de vară, a poposit la restaurantul nostru și a servit o bere, Carol al II-lea, ce venea dinspre Craiova. A poposit aproximativ 15 min., apoi a plecat spre București. Nu avea alai, era însoțit de o singură persoană. El mai spune că „în camerele din spatele Restaurantului, exista Cuptorul de pâine, ce deservea locuitorii orașului”.

*Restaurantul „Carul cu bere” al lui Ilie Stoicescu, în perioada interbelică
(fotografie care aparține familiei Stoicescu)*

¹⁵⁵ Pâslaru Th., *Istoria orașului Balș de la începuturi până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial*, Primăria orașului Balș, Premier L.T.D., Balș, 2011, p. 20.

Case vechi de pe strada Nicolae Titulescu în 2013

Tot domnul Nicolae Stoicescu își amintește de existența cârciumilor lui Tudor Pasăre, Florică Morărescu, Restaurantul și sala de biliard a lui Gică Florescu, Librăria cu cărți și rechizite a lui Vasile Ionescu, cafenelele lui Florescu, cofetăria lui Vlăduț, magazinul de încălțăminte al lui Teodor M. Dincă (vezi foto, perioada interbelică), croitoria lui Petre Sima ce se afla în clădirea în care era și ceasornicăria cu firma „Omega”. În Balș, existau de asemenea, mari negustori de cereale și anume: Mihail Florescu și N. Economu, care făceau comerț cu cereale. Casele lor erau pe strada Cireșului.

Fotografie ce aparține familiei Dincă

Un alt locuitor al Balșului, domnul ing. *Ilie Augustin*, ne-a relatat despre tatăl său, *Ilie Gh. Ion*, care avea o băcănie unde se vindeau coloniale, parfumuri, mărunțișuri. De fapt, în mai toate aceste case, existau în camerele de la stradă prăvălii. Acesta, ne relatează, de asemenea, despre existența „târgului”, în locul unde astăzi se află Școala specială cu clasele I-VIII și despre modul cum se făcea transportul în Balș, cu caii, ce aveau trăsură cu cupeu.

Un alt localnic, domnul *Pretorian*, ne mărturisește despre existența pe strada sa, (*N. Titulescu*), a „Școlii de băieți”, aflată în fața casei dânsului, clădire care există și astăzi. Povestește, de asemenea, despre casele vechi din oraș, fiecare cu destinația sa: casa lui *Marin Diaconu*, fost profesor de matematică, casa preotului *Smarand Ochișor* și de asemenea, casa în care locuiește astăzi dânsul, aceasta, fiind foarte veche, așa cum reiese chiar din actul de vânzare-cumpărare din anul 1909, autentificat de Judecătoria de ocol Balș și transcris de Tribunalul Romanați cu nr.1860/1909.

Casa Pretorian, 2013

Domnul *Ionel Duță*, profesor pensionar din Balș, în vârstă de 86 de ani, ne dă informații despre familia sa: fratele dânsului, *Marcel Duță*, a fost cercetător științific la Institutul de Critică Literară „George Călinescu” sub egida Academiei Române; tatăl său, *Ioniță Duță*, a fost patronul unui salon de coafură și frizerie, deschis în anul 1931 și care a funcționat până pe 17 ianuarie 1947, când patronul a fost „săltat de comuniști” și dus la canal timp de 7 ani (eliberat în iunie 1954).

Tot dânsul ne dă informații despre Balșul de altădată, dându-ne detalii despre casele vechi, unele demolate pentru a se construi șoseaua și podul cel nou de peste Olteț. Astfel, după ce treci podul vechi, în colț stânga, - clădire ce există și astăzi - era farmacia lui *Niculescu Constanța*, apoi magazinul lui *Tudor Dincă* de încălțăminte (în prezent aici există magazinul lui *Mitrăn*), iar restul de case nu mai există, dar acestea erau: *Niță Stănescu* - „mare boier”, cu magazine cu stoffe de cea mai bună calitate care nu se mai găseau în zonă, *Ilie Ciurez* - magazin de blănuri, *Nicolae Eugen* - atelier de cizmărie și magazin, *Ioniță Duță*

- coafură și frizerie, *Petrică Sima* - croitorie, *Petrică Petrescu* - negustor de cereale, *Dumitru Marinescu* - magazin mixt etc.

De asemenea, în Balș, a fost ridicată de către oamenii înstăriți (Uniunea Negustorilor) „*Hala de carne și pește*”, între anii 1938-1939.

Hala de carne, 2013

Astfel, o mare personalitate a Balșului, domnul profesor *Morărescu Dulciu* în una din scrisorile pe care le-a trimis prof. Bănică Paula, la 18 ian. 2012, precizează că la construcția acestei Hale, a participat și tatăl său, *Florică Morărescu*, alături de Primăria Balș și de alți concetățeni.

Pe strada N. Titulescu, unde se află astăzi Casa de Cultură, se afla manufactura lui *Vichi Călinescu*, în fața acesteia, Comisariatul, iar undeva mai sus, pe dreapta, înainte de „Găzărie”, era nea *Costică Sinan*, zis „*Costică Turcu*”, unde se vindea sugiuc și bragă.

„În anul 1929, în Balș, existau manufacturile lui *Popa V. Gheorghe*, *Corcoveanu Pantelie*, *Curelea Teodor*, *Mihăilescu Ilie*, *Stănescu Niță*, *Smarandache*, *Ștefănescu*, *Petrescu Constantin*, *Marinescu Dumitru*.”¹⁵⁶

„Comerțul cu cereale era practicat de: *Șerbu Ștefan*, *Ștefănescu N.*, *Stoicescu Nicolae*, *Popescu Florea*.(...)”

Fierării - *Căpitănescu I. Petre*, *Popescu Smarandache*, *P. Tudor*, *Roșca Marin* și *Niculescu*.(...)

Tabloul comercianților cu firme înscrise pentru comerțul de băcănie și coloniale din Balș, se prezintă astfel: *Costică Anastasescu*, *Titu Ștefănescu*, *M. Florescu*, *Cooperativa „Viața”*, *Constantin I. Iancu*, *Tudor M. Popescu*, *Constantin Gheorghe*, *Anghel Tăriceanu*, *Teodor Curelea*.”¹⁵⁷

„După anul 1900, dar mai ales după primul război mondial, întreaga economie a țării se reface și se dezvoltă activitatea comercială și financiar-bancară.”¹⁵⁸

¹⁵⁶ Arhivele Statului Slatina, Fondul Camerei Comerț și Industrie Caracal, dosar 30/1929, vol. I.

¹⁵⁷ *Ibidem*.

¹⁵⁸ Aron Petric, Ioniță Gh., și colab., *Istoria României între anii 1918-1944*, Editura Didactică și Pedagogică,

„S-au dezvoltat foarte mult în Balș, în această perioadă, organizațiile financiare, începând cu cea de Asigurări „Urania”, fondată în anul 1885 de către Niță Ștefănescu.”¹⁵⁹

Dintre unitățile bancare înființate amintim:

„Banca Populară Asigurarea Viitorului din Balș, înființată la 16 martie 1902, de comerciantul Niță Ștefănescu, împreună cu învățătorul Filip Radulian. Primul consiliu de administrație era compus din Filip Radulian - institutor, preotul Ștefan Bazilescu, Nae Petrescu, Dumitru N. Florea, Mihalache Cordescu, Constantin Stănescu, care îndeplinea funcția de secretar, iar Niță Ștefănescu - de casier.”¹⁶⁰

„A început cu un capital de 268 lei. În 1928 avea un capital de 2.902.939 lei depuneri, 4.741.000 lei și rezerve 1.745.806 lei, precum și un frumos local propriu.”¹⁶¹

„Pentru merite deosebite, înființând această bancă și felul cum a condus-o, Niță Ștefănescu a fost decorat cu o medalie, de către forurile bancare superioare, iar un tablou cu portretul său, a fost expus în holul Băncii Naționale din acest oraș, până după al doilea război mondial.”¹⁶²

„În anul 1927 avea ca membri în consiliul de administrație pe Mihalache Demetrescu (președinte), C. Stănescu, I. Șt. Tofilesco, dr. I. Țurlui, I. G. Oprănescu, P. I. Căpitănescu (membrii), G. Gh. Popescu (casier) și D. Săndulescu, contabil.(...)”

La început, sediul băncii era în casa lui Niță Ștefănescu, lângă podul de peste Olteț, mutat apoi pentru scurt timp (deoarece persoana care a înființat-o nu mai era în viață), stabilindu-se după aceea în casele lui Ilie Mihăilescu.”¹⁶³

Banca Comerțului sucursala Balș, „înființată la 1 mai 1912, director domnul Alex Crivăț, contabil domnul Șt. I. Șerbu, casier domnul Grigore Nenițeanu, funcționari M. Oprea și F. Ionescu.”¹⁶⁴

Banca de Scont, „înființată în aprilie 1921 (scontul-operație bancară prin care se plătește anticipat cuiva valoarea unei polițe constituindu-se un beneficiu). Directorul acestei bănci era domnul G. Popa, procurist - domnul Florea Georgescu, casier - domnul Al. Rotaru, funcționari doamna Straca, Sabina Dragu și T. Ștefănescu.(...)Cooperativa de aprovizionare și desfacere „Viața”, condusă de Constantin Manolescu - institutor.(...)”

În cătunul Vârtina s-a înființat în 1919, Banca Populară „România Mare” având capital de 172.000 lei, depuneri 136.000 lei și împrumuturi 372.000 lei. Președinte al acestei bănci - domnul Nicolae Alexandru, Tudor Radu.”¹⁶⁵

Acestea au fost primele bănci și cooperative care au existat aici și care au contribuit foarte mult la dezvoltarea Balșului.

La 25 octombrie 1915, a luat ființă la Caracal, Federația Băncilor populare „Dacia”, având ca scop, coordonarea activității bancare și cooperativelor din județul Romanați. „În anul 1928, instituția avea rezerve de 3 mil. lei și era condusă de un Consiliu de Administrație din care făcea parte și M.G. Dumitrescu din Balș.”¹⁶⁶

„Mai târziu ia ființă în Balș, o sucursală a Băncii Naționale, director fiind mulți ani,

București, 1983, p. 24.

¹⁵⁹ Pâslaru Th., *Istoria orașului Balș de la începuturi până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial*, Primăria orașului Balș, Premier L.T.D., Balș, 2011, p. 20.

¹⁶⁰ Ricman Șt., Iosif Fr. Enescu V., Constant P., *Monografia Jud. Romanați*, Institutul de arte grafice „Ramuri”, Craiova, 1928, p. 368.

¹⁶¹ *Ibidem*.

¹⁶² Pâslaru Th., *Istoria orașului Balș de la începuturi până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial*, Primăria orașului Balș, Premier L.T.D., Balș, 2011, p. 20.

¹⁶³ *Ibidem*.

¹⁶⁴ Ricman Șt., Iosif Fr. Enescu V., Constant P., *Monografia Jud. Romanați*, Institutul de arte grafice „Ramuri”, Craiova, 1928, p. 368.

¹⁶⁵ *Ibidem*.

¹⁶⁶ *Ibidem*, p. 87.

Ilarie Popescu.”¹⁶⁷

„Din împărțirea administrativ teritorială a județului Romanați de la începutul secolului al XX-lea aflăm că există și Circumscripția 32, Balș, având ca receptor pe Dumitru I. Mărculescu și agenți pe I. Oprișescu, N. Ionescu și I.G. Șerban, anterior existase și Circumscripția 3 Balș, controlor fiscal fiind Gheorghe Marin.”¹⁶⁸

Industria

Punctul de pornire în dezvoltarea industrială a Balșului este înființarea de către Vasile Dumitrescu a **Atelierului de tinichigerie - „Dumitrescu și fiii”**, care va fi extins, și începând cu anul 1929 acesta va deveni prima fabrică din Balș.

Vasile Dumitrescu de origine armeană a venit în 1925 în Balș.

„Prin extinderea Atelierului de tinichigerie a luat ființă **Fabrica Metalurgică Balșul** a fraților Dumitrescu.”¹⁶⁹

„Aici se produceau: mașini de gătit de diferite tipuri, sobe metalice, uși de sobă de teracotă, fiare de călcat pe cărbune, mobilier metalic, apreciate în toată țara.

Fabrica a contribuit la dezvoltarea orașului Balș, devenind astfel, o localitate importantă și cunoscută în țară. Totuși, lipsa de piese pe care le aducea de la Ploiești, a făcut să se înființeze în anul 1934, Turnătoria din fontă în cadrul Fabricii Balșul. Astfel, se mărește gama de produse, incluzând tucerie comercială, fiare de călcat, uși de sobă de teracotă în 22 de modele, fiind unica fabrică din țară care deținea monopolul în fabricarea ușilor la sobele de teracotă.”¹⁷⁰

„La 11 iunie 1948, prin Actul de Naționalizare, **„Fabrica metalurgică Balșul”**, a trecut în proprietatea statului român cu numele **„Jiul”**. În locul patronului Dumitrescu a fost numit ca prim director Florea Roșca, fost strungar-modelator al Atelierului de tinichigerie. Gama produselor s-a diversificat, iar producția Fabricii „Jiul” în anul 1949 era de 1.300.000 lei. Dacă la început fabrica avea 12 muncitori, în anul 1949 erau încadrate 181 persoane, din care 13 erau femei. Fabrica s-a extins mereu, iar la sfârșitul anului 1986, numărul muncitorilor era de 838, din care 360 femei.

În cadrul Fabricii „Jiul”, existau 4 secții: turnătorie - fontă, prelucrare I - mașini de gătit, prelucrare II - uși de sobă de teracotă și cazane de băi nichelate și secția mecano-energetică.

La naționalizare, în anul 1948, fabrica nu avea niciun cadru tehnic sau maestru. În anul 1986, lucrau 20 de maiștri calificați, 16 ingineri, 8 economiști. Directorii acestei fabrici până la Revoluția din 1989, au fost: Florea Roșca, Ștefan Traian, Frângheanu Ion, Paul Tudose, iar din 6 martie 1964, director Diaconescu Ion.”¹⁷¹

După Revoluție, fabrica „Jiul”, și-a luat numele de **S.C. „Termex” S.A.**

I.I.L. Balș

În anul 1950, a luat ființă Întreprinderea de Industrie Locală (I.I.L.), a doua întreprindere ca vechime după fabrica „Jiul” din Balș.

I.I.L.avea secții de tâmplărie, textile, chimice. Ca în orice orașel de provincie, existau și în orașul Balș, meseriași de toate categoriile; unii lucrau individual, alții lucrau în ateliere mari.

„Astfel, în 1952, se înființează **Cooperativa de Consum „Libertatea”**, reușind să strângă meseriașii cel mai bine pregătiți profesional din oraș, înființând câteva secții de

¹⁶⁷ Ibidem, p. 77.

¹⁶⁸ Ibidem, p. 72.

¹⁶⁹ Arhivele Statului Craiova, Fondul Inspectoratului General al Muncii pentru Jud. Romanați, Dosar 14, fila 7.

¹⁷⁰ Arhiva Fabricii „Jiul” Balș, Serviciul Plan, 1986.

¹⁷¹ Arhiva Fabricii „Jiul” Balș, Dosarul cu dări de seamă, 1986, fila 3.

prestări servicii: frizerie, croitorie, cizmărie. Această cooperativă funcționează până la 1 septembrie 1954, când în majoritatea orașelor, iau naștere cooperative meșteșugărești, pe profile sau mixte. După cum se arată în Procesul verbal nr.1 din luna noiembrie 1954, în prezența delegatului Uniunii Regionale a Cooperativelor Meșteșugărești, în persoana lui Boscovici Ion - vicepreședinte, are loc desprinderea de la Cooperativa de Consum „Libertatea”, a secțiilor de frizerie, croitorie, cizmărie, și înființarea Cooperativei Meșteșugărești cu profil mixt „Unirea” din orașul Balș. Cu această ocazie, încep să dispară meșteșugarii particulari și se afirmă prestările de servicii organizate, cu prețuri și tarife de stat.

Primul Consiliu de conducere al Cooperativei Meșteșugărești „Unirea” a fost format din: Velcu Petrescu - președinte, Avram Gheorghe, Iordache Constantin, Ionescu Mihai.”¹⁷²

Cooperativa Meșteșugărească „UNIREA”, „și-a început activitatea cu un număr de 29 de membri fondatori, grupați pe profiluri diferite: frizerie, croitorie, cizmărie, tinichigerie.

În anul 1968 s-au mai adăugat secțiile: dactilografie, plăpumărie, reparații radio-tv, tâmplărie, coafură, mecanică, ceasornicărie. Încă din anul 1961 a început construcția Complexului nr.1 de deservire al acestei cooperative.

Până în anul 1970, numărul membrilor cooperativei a ajuns la 200, iar planul de producție a crescut an de an. În cadrul Cooperativei, a fost înființată și o secție de ceramică, în anul 1965. Activitatea a fost începută de vestiți meșteșugari olari din Oboga: Nicolae F. Dincă și soția sa, Dochia Dincă, Dincă Gh. etc.

În anul 1972 a început construcția celui de al doilea Complex de deservire, amplasat lângă pârau Gengea, în care se afla un atelier de tâmplărie, un atelier Auto-Moto-service, o curățătorie chimică, și alte activități, în funcție de cerințele populației.

Mult timp, președinți ai acestei Cooperative Meșteșugărești „Unirea” au fost Barbu Ion și Ciurez Marin.”¹⁷³

Întreprinderea de Mecanizare a Agriculturii și Industriei Alimentare (I.M.A.I.A.)

Unitatea a luat ființă în orașul Craiova la data de 7 octombrie 1948, sub denumirea de Centrul Mecanic, având ca obiect de activitate repararea utilajelor agricole și execuția pieselor de schimb, necesare pentru repararea și întreținerea acestora.

În anul 1968, această unitate s-a transferat la Balș, într-o clădire nouă, dotată cu hale de producție și ateliere, menținându-se același obiect de activitate, sub numele de Uzina de Reparații.

Începând cu anul 1970, s-a schimbat profilul unității, ca urmare a dotării cu mașini unelte, agregate mașini și utilaje de debitat și montat mijloace de transport, obiectul de activitate devenind fabricația mașinilor și utilajelor agricole și a pieselor de schimb necesare acestora. Odată cu aceasta, s-a schimbat și denumirea unității în Întreprinderea pentru Mecanizarea Agriculturii și Industriei Alimentare (I.M.A.I.A.).

În anul 1972, întreprinderea a asimilat în fabricație utilajele și instalațiile necesare irigației culturilor agricole, devenind unicul producător din țară de echipamente complete de irigații (instalații de irigații IIA 17, agregate de pompat pentru irigații tractate - APT etc.).

Numărul angajaților a crescut în această perioadă, la aproximativ 1100 de salariați, din care 955 muncitori direct productivi.

După anul 1989, ca urmare a Revoluției, I.M.A.I.A. a trecut la desfășurarea activității de producție pe baza economiei de piață. Prin Hotărârea Guvernului nr.1262/1990, unitatea I.M.A.I.A. Balș, se transformă în Societate pe Acțiuni, devenind **S.C. Instirig S.A. Balș**, cu capital integral de stat. Obiectul de activitate al societății îl reprezintă producerea și comercializarea instalațiilor de irigații, mașini agricole și piese de schimb pentru agricultură.

¹⁷² Arhiva Cooperativei Meșteșugărești „Unirea” Balș, 1986.

¹⁷³ *Ibidem*.

Întreprinderea de Osii și Boghiuri Balș (I.O.B.) - azi S.C. S.M.R. S.A., „a luat ființă în anul 1967, ca urmare a Hotărârii nr.820/1967 a Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, având ca obiectiv, fabricarea de osii și boghiuri pentru material rulant de cale ferată.

Din anul 1967, s-au derulat lucrările de construire a acestei întreprinderi, construită de specialiști români și străini.

La 1 ianuarie 1971 au intrat în funcțiune liniile de osii și roți-monobloc. Uzina s-a extins succesiv, între anii 1973-1975.

În anii 1976-1978, ea a devenit pivotul producerii materialului rulant feroviar în România și printre puținele întreprinderi din această parte a Europei. Fabrica de Boghiuri s-a dat în folosință în 1973, iar Oțelăria în cursul anului 1974.

Pe parcurs, întreprinderea a devenit un puternic centru industrial în care lucrau peste nouă mii de angajați, forța de muncă provenind nu numai din Balș, ci din toate comunele din apropierea orașului, prin școlarizare și calificare. Principalele produse ce se realizau erau: osii și roți monobloc, osii montate, boghiuri, piese turnate și materiale de oțel.

În județul Olt, era singura întreprindere de acest gen, iar în țară singura ce realiza roți monobloc. Această întreprindere, dispunea de utilaje de un înalt nivel tehnic, strunguri cu programare numerică. În anul 1971, anul intrării în funcțiune, producția acestei unități industriale reprezenta 28% din ponderea producției industriale a Balșului, iar în 1975 a ajuns la 65%, iar în 1985 a depășit 80%.¹⁷⁴

De menționat, că 90% din producția acestei întreprinderi era destinată exportului. Prin intrarea în funcțiune a acestei întreprinderi, producția industrială globală a orașului Balș a crescut an de an după cum urmează¹⁷⁵:

1965	1970	1975	1980	1986
86 mil. lei	1,2 mild. lei	2,6 mild. lei	4,2 mild. lei	5,7 mild. lei

„Din cele 5,7 miliarde lei cât reprezenta producția globală a orașului Balș, realizată la sfârșitul anului 1986, 3,4 miliarde lei o reprezintă producția industrială realizată de I.O.B., restul fiind realizat de celelalte unități.”¹⁷⁶

Primul director al I.O.B. Balș, a fost domnul Hercan Teodor.

Putem trage concluzia că ponderea în cadrul economiei orașului Balș o avea industria. Acest rol va duce implicit și la dezvoltarea celorlalte ramuri ale economiei, îndeosebi a transporturilor, deoarece forța de muncă era formată în mare parte din navetiști, astfel s-a impus înființarea *Autobazei 5 Transporturi (Marfă și Călători)-Balș* (I.T.A. Olt), ce avea în trafic peste 50 de autobuze ce trebuiau să transporte muncitorii în comunele limitrofe. Astfel, s-a impus construirea Autogării Balș, pe strada Petre Pandrea (în spatele Gării C.F.R.), astăzi, dezafectată.

5.2 Situația economică în condițiile economiei de piață

Tranziția la economia de piață începută după Revoluția din 1989, a inițiat un ansamblu de mutații profunde și complexe ale societății românești, care în plan economic, poartă numele generic de „reformă economică”.

Un rol important i-a revenit procesului de privatizare, respectiv revenirea pe ansamblu sau în multe din sferile activității umane, la forma de proprietate particulară, individuală și

¹⁷⁴ Arhiva I.O.B. Balș, Serviciul Plan-Dări de seamă, 1985.

¹⁷⁵ Arhiva Consiliului Popular Balș, dosar nr. 2, Dări de seamă, 1987.

¹⁷⁶ *Ibidem*.

colectivă, asupra mijloacelor de producție.

În legătură cu rolul ce i se atribuie privatizării, în ceea ce privește impulsivitatea dezvoltării economiei, sunt desigur, motive suficiente (ținând seama și de experiența țărilor cu economii avansate), să se arate că în industrie și în celelalte ramuri nongricole- datorită creșterii capitalului și deschiderii largi a porților către tehnica și tehnologia modernă, dar mai ales datorită funcționării mecanismului concurenței,- se vor crea condiții, atât pentru creșterea volumului și diversificării mărfurilor și serviciilor destinate satisfacerii cererii populației, cât și pentru ridicarea calității acestora.

Procesul de restructurare a economiei românești după anul 1990, generat de declinul activităților industriale, îndeosebi ale industriei grele, a afectat profund și orașul Balș, oraș mic, cu activități monoindustriale.

Diminuarea numărului locurilor de muncă în întreprinderile industriale, în condițiile în care numărul locurilor de muncă în activitățile terțiare nu a crescut suficient de mult pentru a absorbi forța de muncă din industrie, a făcut ca țara noastră, și implicit această localitate, să se confrunte cu un fenomen unic în Europa, și anume migrația definitivă a populației de la oraș la sat, dar și o „migrație de week-end și concedii” ale cetățenilor, care și-au redobândit pământul moștenit în parcele mici de terenuri, care se adaugă celor care practică o agricultură de subsistență.

Privite în perspectivă, urmările economice ale proprietății private asupra calității vieții vor îngloba și consecințele negative puternice ce se vor manifesta prin și pe baza diferențierii din ce în ce mai accentuate a veniturilor populației. În țara noastră, în prezent și în continuare, mărirea calității de mărfuri și servicii de consum personal, diversificarea gamei acestora și ridicarea calității lor, reprezintă probleme esențiale, a căror rezolvare va permite populației să beneficieze de condiții de trai, pe măsura standardului actual de civilizație și de o calitate a vieții corespunzătoare.

Ca mai în toate orașele țării noastre și în orașul Balș au avut loc transformări esențiale, începând cu anul 1990, când o serie de unități economice își modifică forma de proprietate și își restructurează activitatea și personalul lucrător.

În economia orașului Balș, industria a continuat să aibă după anul 1995, o pondere însemnată, reprezentată prin agenți economici cu capital integral sau majoritar de stat, fiind înregistrate 8 societăți comerciale și 2 regii autonome. Paralel își desfășoară activitatea 217 agenți economici cu capital privat.(Sursa: *Primăria orașului Balș, 2000*)

Situația statistică a firmelor aflate în funcțiune la sfârșitul anului 2008, pe teritoriul orașului Balș, este următoarea:

Tip comerciant	Număr înmatriculări	Capital privat	Capital de stat
Total d.c.	844	555	1
AF	132		
PF	110		
IF	2		
II	28		
PFA	16		
SNC	25	25	
SRL	522	522	
SA	6	5	1
OC	1	1	
SC	2	2	

(Sursa: *Oficiul Registrului Comerțului Olt, Primăria Balș, 2012*)

Din principalele ramuri ale economiei, cu capital integral sau majoritar de stat, s-a desprins industria constructoare de mașini cu 3 societăți comerciale: S.C. S.M.R. S.A., S.C. INSTIRIG S.A., S.C. TERMEX S.A., firme private de transport(microbuze și taximetre), comerțul (S.C. BALȘCOM S.A.), agricultura (AGROMECA S.A., CHIMTEX S.A.).

În cadrul economiei orașului au funcționat și societăți comerciale cu formă de proprietate de grup, în număr de trei (S.C. UNIREA SOCOM, S.C. CONSTRUCTORUL, S.C. CONSUMCOOP).

Astfel, în orașul Balș, în condițiile economiei libere, marile unități economice (S.M.R., INSTIRIG, TERMEX), după multe căutări și-au reșezat producția, ridicându-și gradul competitiv la standardele actuale, dispunând de o piață mult mai largă, unde oferta răspunde cu credibilitate cererii.

a. Unități industriale și de prestări servicii

S.C. S.M.R. S.A., str. N. Bălcescu, nr. 208

S.C. S.M.R. S.A

La data de 13.02.1991, ca urmare a Legii 15 și 31/1991, I.O.B. Balș s-a transformat în *Societatea Comercială „Subansambluri Material Rulant” - Societate pe Acțiuni*, fiind înregistrată la Camera de Comerț a județului Olt, în Registrul Comerțului pentru înregistrare comercianți persoane juridice, sub nr. J.28/31/1991, vol. I, din 13 februarie 1991.

Începând cu data de 01.10.1999, a fost preluată de M. R. Investiții Industriale București, transformându-se în societate cu capital integral privat.

În prezent (2012), are ca obiect de activitate fabricarea de subansamble material rulant pentru țară și export. Produsele asimilate în fabricație sunt următoarele:

osii montate cu roți monobloc, roți monobloc, boghiuri turnate, boghiuri sudate, lingouri din oțel turnat, piese turnate din oțel, piese forjate și matrițate.

Scopul societății este producerea și repararea mijloacelor de transport feroviar, comercializarea de osii montate, boghiuri, lingouri de oțel, promovarea și punerea în aplicare a inițiativelor de interes național în domeniul fabricației de vagoane, osii montate și boghiuri.

Obiectul de activitate al societății este: proiectarea, comercializarea de osii montate cu roți monobloc, simple sau cu cutii unsoare, de boghiuri pentru vagoane de marfă și călători, construcție turnată și sudată pe două osii și trei osii, de ecartament diferit, conform cerinței beneficiarului; lingouri din oțel format cilindric, de diferite mărimi și mărci; piese forjate matrițate; lacuri și vopsele pe bază de ulei.

Fluxul tehnologic de fabricație este organizat astfel: pe produs - la fabrici, pe linii tehnologice - la nivel de secții și ateliere.

Procesul de fabricație se desfășoară în cadrul celor trei fabrici ale societății.

Fabrica poate executa orice tip de boghiuri și o gamă diversificată de piese forjate și matrițate.

S.C. S.M.R. S.A. Balș, fiind o societate profilată în special pe fabricarea subansamblelor material rulant, este o întreprindere cu un înalt grad de integrare și este compusă din trei fabrici: *Fabrica de Oțel Lingou și Piese turnate* (cu secțiile: Oțelărie electrică și Turnătorie de oțel), *Fabrica de Boghiuri*, care este compusă din trei secții (Secția de Forje Boghiuri, Secția de Prelucrări Mecanice, Secția de Montaj Boghiuri) și *Fabrica de Osii Montate*, cu două secții: Secția Forje și Roți și Secția Prelucrări Mecanice Osii și Roți.

S.C. S.M.R. S.A. este condusă de un director general și este organizată pe departamente. Fiecare departament este condus de un director de specialitate. Societatea este administrată de Consiliul de Administrație, compus din 3 membri aleși de A.G.A., pe o perioadă de 4 ani.

În relațiile cu terții, societatea este reprezentată de către Președintele Consiliului de Administrație. Societatea are aproximativ 1000 de angajați.

Directorul general al S.C. S.M.R. S.A. este în prezent, domnul Ciucă Ion.

Directorii generali de la înființarea I.O.B. până în prezent au fost: Hercan Teodor, M. Meșiu, Ionescu Nicolae (Manix), Diaconescu Ilie, Cîrstoiu Dumitru, Nicu Constantin, Veselin Ion, Mitu Eugen (1990), Băluță Ion (1992), Petrișor Mihai, Ciucă Ion (2012).

(Sursa: S.C. S.M.R. S.A., 2012)

S.C. INSTIRIG S.A., str. Nicolae Bălcescu, nr. 192

S-a format din fosta fabrică *I.M.A.I.A.* (construită în anul 1968, care avea ca obiect de activitate construirea mașinilor și utilajelor agricole).

Începând cu anul 1990, cerința de utilaje agricole a crescut, în acest timp, schimbându-se denumirea în Întreprinderea de Mecanizare a Agriculturii (*I.M.A. Balș*).

Prin HG nr. 1162/08.12.1990, privind înființarea societăților comerciale, *I.M.A. Balș*, se desființează, transformându-se în S.C. *INSTIRIG S.A. Balș*, societate pe acțiuni, cu capital integral de stat.

La data de 31.12.1994, S.C. *INSTIRIG S.A. Balș*, avea o cifră de afaceri de peste 4 miliarde lei, iar disponibilul societății era de peste 200 milioane lei, deci în numai 12 luni de activitate, comparativ cu anul 1993, societatea a realizat o cifră de afaceri de 4 ori mai mare, iar profitul de circa zece ori mai mare.

La 1 aprilie 1995, personalul acestei unități era alcătuit din 420 de salariați, din care 360 în producție și 60 personal administrativ.

Dintre produsele fabricate de S.C. *INSTIRIG S.A. Balș* enumerăm: betoniere, zdrobitoare și storcătoare pentru struguri, rezervoare de bere, uscătoare pentru cereale (US 17, 34, 50 t/h), remorci pentru Dacia, remorci pentru transport cereale - RTC, uscătoare de

cereale, tâmplărie din aluminiu, mori pentru furaje, grape, discuri, prășitoare, semănătoare, agregate, pompe. Toate acestea erau realizate în cele două secții de producție, alături de ele funcționând și un Atelier mecano-energetic.

Conform contractului de vânzare-cumpărare nr. 832/15. 12. 1998, s-a modificat structura capitalului social, astfel că partea de 83,98% deținută de FPS a fost trecută în proprietatea S.C. Prodchim S.R.L., cu sediul în Balș, prin câștigarea licitației organizată de FPS București. În baza acestui contract S.C. Instirig S.A. a trecut din categoria societăților cu capital majoritar de stat, în cea a societăților cu capital integral privat.

Începând cu anul 1999 și până în prezent, societatea a cunoscut o dezvoltare a ramurilor de producție și o diversificare a fabricației, corespunzătoare cerinței pieței (piese turnate din fontă și din aluminiu destinate bunurilor de larg consum, mase plastice, prestări servicii etc.)

În anul 2003, conducerea societății a hotărât achiziționarea Hotelului *CAMELIA* de 2 stele, din stațiunea Jupiter, jud. Constanța. Și tot în 2003, s-a dispus înființarea Punctului de Lucru în loc. Horezu, jud. Vâlcea.

În anul 2007, s-a achiziționat din import, linia tehnologică pentru producerea polistirenului expandat, iar în 2008, s-a achiziționat tot din import, o linie tehnologică pentru producerea panourilor de tip sandwich pentru tâmplăria termopan, înființându-se o nouă secție de producție pentru tâmplăria termopan.

În prezent, conducerea societății este asigurată de domnii ing. Caliciu Victor, Costache Valentin - director general, Naciuc Lucian - director economic.

Pe viitor se are în vedere achiziționarea de noi linii tehnologice și producerea unei game variate de produse cerute pe piață. (*Sursa: S.C. INSTIRIG S.A., 2012*)

S.C. TERMEX S.A., str. N. Bălcescu, nr. 110

S.C. TERMEX S.A.

După anul 1989, Întreprinderea „Jiul” s-a transformat în Societatea Comercială TERMEX S.A., păstrându-și în general structura de fabricație: mașini de gătit cu combustibili solizi și uși de sobă de teracotă în 22 de modele (fiind singura societate comercială cu acest profil, ce deține monopolul ușilor de teracotă).

Pe lângă aceste produse tradiționale, societatea mai produce: reșouri cu două ochiuri pentru gaze, mașini de gătit cu gaze pentru bucătării mari, în special cantine, cazane de baie cu combustibil solid, arzătoare cu gaze, produse din tablă (găleți, fișete metalice, vestiare, roabe), mese și scaune din aluminiu sau fontă, picioare pentru bănci, saboți de frână de vagoane și locomotive, hidranți din fontă, stâlpi de iluminat din fontă.

În 1987, producția globală era de 129.730.000 lei, numărul muncitorilor 838, din care 360 femei, 20 maiștri calificați, 20 maiștri necalificați, 16 ingineri, 8 economiști, având următoarele secții: turnătorie, confecții metalice, emailare, sculărie, întreținere.

După 1989, numărul salariaților a fluctuat, cu perioade de disponibilizare și apoi de reîncadrare în producție, în funcție de transformările pe care le-a înregistrat unitatea.

În prezent, S.C. TERMEX S.A. este o societate comercială cu capital privat total, cu un număr de aprox. 150 de salariați, având următoarele secții: turnătorie, curățătorie, montaj, tinichigerie, iar din anul 2007, funcționează aici și Fabrica radiatoare de oțel.

În anul 2012, director general al acestei societăți era domnul Crețan Gheorghe, director tehnic - d-l Iordache Marin, director economic - doamna Ghercioiu Georgeta, director comercial - d-l Costache Gheorghe. (*Sursa: SC TERMEX SA, 2012*)

După 1989, în orașul Balș, au luat ființă o serie de societăți comerciale, unele desființându-se, altele existând și astăzi.

S.C. CONSTRUCȚII S.A. Balș - strada Depozitelor nr. 3, cu obiect de activitate:

- construcții civile, industriale și agricole;
- instalații sanitare, termice și de gaze naturale;
- proiectare construcții, instalații gaze naturale;
- comercializarea întregii game de materiale de construcții, instalații și prefabricate.

S.C. T.I.M.B. S.A. Balș, cu sediul în strada N. Bălcescu nr.208 B, cu obiect de activitate:

- instalații de gaze de orice fel;
- montare și reparare instalații de ridicat poduri rulante, macarale;
- montare și reparare cazane apă caldă;
- execuție, reparații și montaj de construcții metalice.

S.C. OLTEȚUL S.A., strada Depozitelor nr. 4, a asigurat transportul de marfă și călători, reparații auto, bandă I.T. P. și autoservice.

S.C. CHIMINVEST S.A din strada N. Titulescu nr.17, produce lacuri, antigel, vopseluri, solvenți pentru vopsele.

S.C. ROMSTAR S.R.L, din strada N. Bălcescu nr. 89, comercializează piese auto etc.

IAC GROUP (*International Automotive Components*)

Fabrica de componente auto din plastic - IAC Group, situată lângă S.C. S.M.R. S.A.,

intrată în funcțiune în anul 2011 și inaugurată în 2012, produce componente pentru interioare auto-din material plastic - pentru uzina Ford de la Craiova și pentru alți producători de autovehicule, având în prezent un număr de circa 250 de angajați, iar pe viitor se are în vedere creșterea forței de muncă (circa 400). *Sursa: Primăria oraș Balș, 2012.*

Concomitent cu dezvoltarea economică a orașului Balș și cu sporirea accentuată a numărului de locuitori, un loc important l-a ocupat organizarea, dezvoltarea și amplasarea în funcție de cerințele populației, a rețelei de unități comerciale în interiorul orașului.

IAC GROUP Balș, 2012

b. Comerțul și circulația mărfurilor

Din totalul populației orașului Balș, mai mult de 400 de persoane lucrau după anul 1989 în comerț și circulația mărfurilor (467 persoane în 1992, față de 746 în 1985), iar investițiile repartizate acestei ramuri a economiei s-au ridicat în 1992 la circa 16.317 lei, față de 1413 lei cât au fost alocate în 1983).¹⁷⁷

În orașul Balș, funcționează după 1989, unități comerciale de stat, cooperatiste și private, cu capital integral sau majoritar de stat (Societatea Comercială BALȘCOM S.A. Balș), și societăți comerciale cu formă de proprietate de grup (S.C. Unirea SOCOM, CONSUMCOOP), cu o rețea diversificată.

¹⁷⁷ Avram C., Bușă D., Ceaulescu Anca, și colab., *Dicționarul istoric al localităților din jud. Olt (Orașe)*, Ed. Alma, Craiova, 2006, p. 174.

În anul 1994 erau înregistrate 162 de unități, din care 50 unități de stat, 70 unități comerciale cooperatiste și 42 unități private.

Pe segmente de profil, erau 40 unități alimentare, 4 unități universale și mixte, 20 chioșcuri și 30 de unități alimentație publică. În ultimii ani s-a observat o creștere a unităților particulare.

Cele trei societăți comerciale care înglobează unitățile comerciale de pe teritoriul orașului Balș sunt: S.C. BALȘCOM S.A., S.C. CONSUMCOOP și S.C. UNIREA. În anul 2005 au avut loc restructurări și schimbarea denumirilor: fosta CONSUMCOOP și-a luat denumirea de COOP CONSUM (societate cooperativă) prin aplicarea legii 1/2005.

„**COOP CONSUM**” cu sediul în str. N. Bălcescu nr. 5, avea în anul 2012 în total, 11 unități: 2 alimentări (una în zona Monument, alta la Turnuri), 2 unități de alimentație publică (una la Turnuri, alta în blocul F), o cofetărie în zona Monument, un laborator de patiserie și cofetărie, 5 unități mărfuri industriale diverse (menaj, textile, confecții).

Societatea are un număr de 25 de salariați. Director actual este domnul Bucă Marin. (Sursa: „*COOP CONSUM*”, 2012)

SOCOM „UNIREA” s-a transformat în anul 2005 (urmare a aplicării Legii 1 /2005, privind funcționarea și organizarea Cooperăției), în „UNIREA-TOP”.

Activitatea economică după 2005 a cunoscut o perioadă de creștere până în anul 2010, când cunoaște un regres, datorită crizei economice.

A luat ființă prin preluarea patrimoniului activ și pasiv al fostei Întreprinderi Comerciale de Stat Mixtă (I.C.S.M. Balș).

În prezent „**UNIREA TOP**” are următoarele secții: reparații ceasuri, optică medicală, reparații tv., reparații de uz casnic și gospodăresc (în blocul 25), magazin de desfacere (la Turnuri), 3 baruri (în centrul orașului în incinta Complexului, la blocul 26, la Turnuri), un atelier de bijuterie, croitorie bărbați (în zona Turnuri), 2 frizerii.

Personalul activ numără 22 membri.

Unitatea este pe profit, deși se resimte puțin criza economică. Președinte din 1996 până în prezent (2012) este domnul Ciurez Constantin. (Sursa: „*Unirea TOP*”, 2012)

S.C. BALȘCOM S.A.

I.C.S.M. Balș a funcționat din anul 1977 cu această denumire, până în anul 1991, luna februarie, când, conform legii 31/1990 s-a transformat în Societatea Comercială BALȘCOM S.A.

A funcționat cu capital majoritar de stat până în anul 1999 când s-a privatizat în proporție de 100%. În prezent, are următoarele magazine: alimentare, tehnico-sanitare și fero-metalice, un bar pentru alimentație publică.

În anul 1991 avea 58 de unități, iar în 1995 numărul lor a scăzut la 28 ca urmare a retrocedării unor unități către CONSUMCOOP. (Sursa: S.C. BALȘCOM S.A., 2012)

Pentru buna aprovizionare a populației orașului Balș cu produse proaspete, legume, fructe, păsări, lapte etc., funcționează 2 piețe (una în centrul orașului, alta în zona Turnuri).

„*Piața Centrală*” din str. Popa Șapcă a fost refăcută și au fost amenajate adăposturi în incinta clădirii pentru vânzarea produselor lactate.

Sâmbăta funcționează în localitate un „*târg săptămânal*” unde locuitorii orașului, cât și cei din satele învecinate, vin să vândă și să cumpere cereale, cherestea, animale etc. Târgul a fost înființat în septembrie 1865 și funcționa într-o altă locație, pe str. Plopului.

c. Instituții bancare

C.E.C. Bank S.A.

Originile C.E.C. (astăzi C.E.C. Bank S.A.), se regăsesc în eforturile elitelor politice din timpul domnitorului Alexandru Ioan Cuza, de a pune ordine în finanțele publice ale tânărului stat român, rezultat din Unirea de la 1859.

C.E.C. Bank este continuatoarea activităților inițiate de prima instituție de credit public din România- CASA DE DEPUNERI ȘI CONSEMNAȚIUNI și începând cu 1881 existența Casei de Economie, care în anul 1932 se transformă în „CASA NAȚIONALĂ DE ECONOMII ȘI CECURI POȘTALE” (prescurtat C.E.C.).

După 1 septembrie 1948, patrimoniul noii instituții s-a format prin contopirea patrimoniului „Casei de Depuneri și Consemnațiuni” și a „Casei Naționale de Economie și Cecuri poștale”.

După 1990, C.E.C. își extinde activitatea, intervenind pe piața financiar-bancară, atât prin acordarea de credite pe termen scurt, mediu și lung societăților bancare, cât și efectuarea de operațiuni cu titluri de stat.

În 1996, începe procesul de reformare și modernizare a C.E.C., din punct de vedere juridic, instituțional, al serviciilor și produselor bancare. Apare Legea 66, privind

reorganizarea C.E.C. în societate bancară pe acțiuni, cu acționar unic statul român, reprezentat de Ministerul Finanțelor.

În anul 2008, își schimbă denumirea în C.E.C. Bank S.A.

Din mărturiile unor vechi salariați, Agenția C.E.C. Balș a fost înființată între anii 1955-1960, însă nu se mai găsesc documente care să ateste cu certitudine, data deschiderii.

Primul sediu al instituției a fost stabilit în centrul vechi al orașului, în casa unui domn pe nume Corcoveanu, clădire care există și în prezent, *vis-à-vis* de sediul actual al Poliției Balș. În centrul vechi al orașului se mai regăseau: Piața Centrală, Poșta Română - Filiala Balș, Banca Națională a României - Filiala Balș.

După anul 1960, C.E.C. - Filiala Balș, s-a mutat în sediul Băncii Agricole (în urma desființării acesteia), în casa lui Gică Preoteasa, situată pe strada Cireșului, iar în vechiul sediu a mai funcționat un timp, o brigadă destinată agriculturii.

Conducerea instituției a fost asigurată de la înființare până în anul 1968 de domnul Marinescu Ion, după care a fost numit șef de filială domnul Popa Theodor.

În anul 1982, după finalizarea blocului 4, situat pe strada Nicolae Bălcescu, lângă actuala Primărie a orașului Balș, C.E.C.- Filiala Balș, s-a mutat la parterul acestui bloc, pe colț.

După 10 ani, în anul 1992, conform planului urbanistic al orașului, s-a aprobat construirea unei clădiri în centrul nou al orașului, având ca destinație sediul C.E.C., și începând cu anul 1994 - până în prezent, această instituție și-a stabilit sediul în noua clădire, amplasat *vis-à-vis* de Casa Tineretului, pe strada Nicolae Bălcescu nr. 17.

La data de 6 mai 2008, în Monitorul Oficial nr. 347/6 mai 2008, este publicat Ordinul nr. 1312/25 aprilie 2008, emis de Ministerul Economiei și Finanțelor, privind modificarea Ordinului nr. 425/14 februarie 2008, care statuează schimbarea imaginii și a denumirii în C.E.C. Bank S.A.

Urmare a strategiei de dezvoltare și de schimbare a imaginii băncii, C.E.C. Bank S.A.-Agenția Balș a fost renovată conform noului brand în anul 2010.

După pensionarea domnului Popa Theodor, care a condus C.E.C.-Agenția Balș o perioadă de peste 20 de ani, conducerea instituției a fost asigurată succesiv de: d-na Rîpeanu Alexandra, dl. Pelinaru Nicolae, d-na Mitru Adriana, și începând cu luna septembrie 2006 – până în prezent, de dl. ec. Petre Adrian.

C.E.C. Bank S.A. Agenția Balș, avea un număr de 10 angajați. (Sursa: C.E.C. Bank S.A. - Agenția Balș, 2012).

BANCA TRANSILVANIA (B.T.), str. N. Bălcescu, bloc 26 AB, parter

Este Banca Oamenilor Întreprinzători din România și cea mai mare instituție bancară cu capital privat majoritar românesc. Pentru prima dată în activitatea sa, banca se clasează pe poziția a 3-a în topul băncilor din România, în funcție de active la finalul primului semestru al anului 2011. Istoria B.T. a început la Cluj-Napoca, în anul 1994, la inițiativa unor oameni de afaceri.

Grupul Financiar Banca Transilvania oferă servicii integrate: banking, administrarea investițiilor, finanțarea consumatorilor, leasing, tranzacții mobiliare, factoring, activitatea fiind structurată pe patru linii de afaceri: retail, I.M.M., corporate și Divizia pentru Medici.

B.T. este prezentă în toate centrele economice importante din țară, având o rețea formată din peste 550 sucursale, agenții și puncte de lucru, printre care și la Balș.

Aici, Banca Transilvania are 8 funcționari, director actual fiind doamna ec. Rodica Diaconescu. (Sursa: Banca Transilvania-sucursala Balș)

BANCA COMERCIALĂ ROMÂNĂ - B.C.R., str. N. Bălcescu, nr. 186

B.C.R.

Această instituție a luat naștere din Banca Națională a României și a format și la Balș o filială.

La 1 decembrie 1990 s-a transformat în Banca Comercială - Agenția Balș, iar în 2001 s-a transformat în sucursala B.C.R.

Din 2006 face parte din Grupul ERSTE - Austria.

În prezent, lucrează 8 funcționari bancari, avându-l ca director pe d-l ec. Biolaru Claudiu. (Sursa: BCR-Balș, 2012).

RAIFFEISEN BANK (fosta Bancă Agricolă), cu un număr de 5 funcționari care deservește opțiunile persoanelor fizice și juridice, având ca director pe d-na ec. Taifas Vasilica Mirela. Este o bancă ce se caracterizează prin transparență, profesionalism, calitatea produselor oferite etc. Are sediul în str. N. Bălcescu, nr. 32, bloc 26 AB. (Sursa: Raiffeisen Bank Balș, 2013).

B.R.D.-G.S.G. (BANCA ROMÂNĂ de DEZVOLTARE) care face parte din Grupul Francez GROUP SOCIÉTÉ GÉNÉRALE), s-a deschis ca și punct de lucru în Balș, la data de 6 septembrie 2006. Există 4 funcționari bancari ce oferă toată gama de produse și servicii bancare, atât clienților persoane fizice, cât și societăților comerciale, indiferent de cifra de afaceri. Este deci o bancă universală. Valorile băncii sunt: profesionalism, spiritul de echipă, inovația. Directorul agenției în 2012 era doamna Constantinescu Nicoleta.

Banca are sediul în str. N. Bălcescu, bloc 23, parter.

Banca Cooperatistă „ALBINA” Slatina - Afiliată la Banca Centrală Cooperatistă CREDIT COOP.

Aceasta se numea Cooperativa de Credit „VIITORUL” Balș, până în 2008. În prezent, banca este cu capital de stat, dar și cu capital privat și are 4 salariați. În afară de Balș (str. N. Bălcescu nr. 5), mai sunt alte puncte de lucru în comunele Bobicești, Dobrun, Osica de Sus.

În prezent, director al acestei bănci este domnul Copilescu Marin.

d. Agricultură Balșului după 1990

Condițiile geografice și climaterice deosebit de favorabile ale zonei, au determinat locuitorii să practice o serie de activități preponderent agricole, cum ar fi cultivarea plantelor (cereale: grâu, porumb, orz, ovăz, apoi plante tehnice: floarea soarelui, soia, sfecla de zahăr etc.) și creșterea animalelor (porcine, ovine, cabaline, caprine, bovine, păsări de curte, albine etc.).

Cu toate că economia orașului Balș se raportează pe realizările din industrie, comerț și alte domenii apropiate acestora, localitatea dispune de un important fond funciar.

După 1990, au fost înregistrate 3153 ha teren, din care agricol 2791 ha, arabil 2232 ha, pășune 460 ha, vii 79 ha și livezi 27 ha.

În anul 1992, suprafețele cultivate cu grâu și secară au fost de 432 ha, iar cele de orz de 27 ha.

Din totalul investiției pe ramurile economiei naționale, agriculturii i-au fost repartizate în anul 1992 circa 49.222 mii lei, față de 23.012 mii lei în anul 1989.

În ceea ce privește producția anuală, în 1992 situația s-a prezentat astfel: lapte de vacă 11.208 hectolitri, lapte de oaie și capră -1.174 hectolitri, lână - 6969 kg, ouă 2035 bucăți, miere extrasă - 3510 kg., carne în viu 803 tone, 16-20 t/ha struguri, 30 t/ha fructe. (*Sursa: Primăria oraș Balș - Serviciul Agricol*)

„În anul 2005, suprafața agricolă a fost de 3027 ha teren agricol, dintre care 2528 ha suprafață arabilă (372 ha cultivate cu grâu și secară, 1408 ha cu porumb, 18 ha cu cartofi, 100 ha cu legume), 10 ha livezi și pepiniere pomicole, 63 ha vii și pepiniere viticole, 426 ha pășuni; efectivul de animale număra 742 bovine, 788 ovine, 859 porcine, 37.000 păsări.”¹⁷⁸

În anul 2008, din suprafața totală de 4113 ha, 2497 ha era teren arabil (70% din total), 426 ha pășune, 430 ha pădure, 79 ha vii, 14 ha livezi, 152 ha luciu de apă.

Din punct de vedere al producției vegetale, în anul 2007, situația se prezenta astfel: grâu (3000 de tone/ha, 400 ha cultivate), porumb (2000 tone/ha-parțial calamitat, 1000 ha cultivate), orz (3200 t/ha, 50 ha cultivate), orzoaică (2500 t/ha, 12 ha cultivate), fructe (8 t/ha - mere Ionatan, Parmen și prune Tuleu, 14 ha livezi), struguri (4 t/ha, 79 ha vie hibridă), legume (9 t/ha, 130 ha cultivate).

(*Sursa: Serviciul Agricol, Primăria Balș*).

În 2008, efectivul de animale pe categorii din orașul Balș, declarat la Registrul Agricol, se prezenta astfel: 22000 păsări, 510 bovine, 425 caprine, 1950 porcine, 1050 ovine, 155 cabaline etc. (*Sursa: Serviciul Agricol, Primăria Balș*)

Din totalul populației active 53 de persoane lucrau în același an în agricultură.

Partea de vest a orașului este o zonă cu activități preponderent agricole.

(*Sursa: Primăria Balș, Planul Integrat de Dezvoltare Urbană al orașului Balș pe perioada 2008-2013*)

¹⁷⁸ Ibidem.

A.P.I.A., str. N. Bălcescu, nr. 188

Agencia de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, înființată prin Legea 1/2004, funcționează în subordinea Ministerului Agriculturii Pădurilor și Dezvoltării Rurale, în baza legii 1/2004 cu modificările și completările ulterioare.

Instituția are 42 centre județene și 210 centre locale.

Începând cu 1 ianuarie 2012, A.P.I.A. derulează fondurile europene pentru implementarea măsurilor de sprijin, finanțate din Fondul European pentru Garantare a Agriculturii (F.E.G.A.).

Subvențiile se acordă sub formă de plăți la hectarele gestionate de Sistemul Integrat de Administrare și Central (I.A.C.S.), și în cadrul măsurilor de piață, pentru implementarea mecanismelor comerciale, conform Politicii Agricole Comune (P.A.C.).

Atribuțiile APIA: asigură derularea operațiunilor financiare legate de gestionarea fondurilor alocate, asigură verificarea cererilor de plată primite de la beneficiari, autorizează plata către beneficiari în urma verificării cererilor de plată sau îi înștiințează pe aceștia cu privire la eventualele nereguli sesizate în vederea soluționării acestora, ține contabilitatea plăților efectuate, urmărește încadrarea în fondurile alocate pentru activitățile prevăzute mai sus.

Centrul local A.P.I.A. Balș, situat în strada N. Bălcescu, nr.188, face parte din Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia.

Unitatea a început activitatea cu 5 funcționari, iar în prezent are 12 salariați. Sunt arondate 19 localități cu peste 8000 de fermieri. (*Sursa: A.P.I.A. Balș, 2012*)

5.3 Structura socială în localitatea Balș

Dezvoltându-se ca o localitate agricolă, structura socială a acestei așezări a urmat îndeaproape structura socială a țării, reflectând evoluția economiei naționale.

Baza economică a României a constituit-o agricultura. Majoritatea populației țării o formau lucrătorii ogoarelor, țăranii, care reprezentau peste 80% din populația țării. În agricultură predomina marea proprietate ce se afla în mâna câtorva mii de moșieri, în timp ce țăranimea nu posedă decât foarte puțin pământ sau chiar deloc.

În timp ce pământul era deținut de moșieri, inventarul agricol era în mare măsură deținut de țărani, fiind învechit și rudimentar.

Una din metodele practicate în agricultură de către moșieri o reprezenta arendarea pământului și sporirea masivă a amenzii.

Marile proprietăți au fost ale moșierilor, mari proprietari de pământuri, care numeric, constituiau o cantitate neglijabilă în raport cu marea masă a populației- de ordinul milioanelor de țărani lipsiți de pământ. Moșierii erau nedeprinși cu eforturile necesare organizării producției și de aceea se foloseau de intermediari, așa- numiții arendași ce se ocupau cu arendarea moșiilor. Deci între cele două clase fundamentale moșierimea și țăranimea, în lumea satelor, întâlnim această pătură subțire, intermediară, a arendașilor. Acest sistem de arendășit, a devenit foarte apăsător și va constitui una din cauzele răscoalei din 1907.

*„În Balș, pe lângă proprietățile deținute de mănăstirile Călui, Brâncoveni, Episcopia Noului Severin, existau și mari proprietăți deținute de mari proprietari, ca de exemplu: Petre D. Roșca, Eliodor Vergati, Sărățeanu M., Elisabeta N.Gancea, D.I.Antonescu, Stoica Velei, C. Dumitrescu.”*¹⁷⁹

„Învoielile agricole stabilite de proprietarii din Balș se încheiau în condiții foarte grele, de aceea țăranii din această localitate, preferau să încheie aceste contracte de învoieli

¹⁷⁹ Arhivele Statului Slatina, Fondul Inspectoratul pentru Agricultură al jud. Romanați, dos. 19/1909, fila 2.

agricole cu moșierii din satele vecine Balșului (Mirila și Leotești).

Din aceste motive, țărani din Balș ca: Ion Brezoi, Ioan Tudor, Preda M., Stan N. Mihai, Preda Ion, Ristea M. Mihai, Ion Neacșu, Constantin Chirică, Florea Stroie, au încheiat contracte de „învoieli agricole cu marele moșier Grigorie G. Stăncescu de la moșia Mirila.(...)”

Din cele 3000 ha teren cât avea Balșul, 350 ha aparțineau moșierului Petre D. Roșca, zis „Lupul”. Moșia acestuia se compunea din 189 ha teren arabil, 25 ha fânețe, 15 ha cu câpșuni, 100 ha pășune, restul pădure și grădină, iar 100 ha erau ale inginerului Sărățeanu și 300 ha se aflau în posesia unor negustori și funcționari, iar 800 de familii țărănești nu aveau pământ deloc.”¹⁸⁰

„Țăranii din Balș își manifestau frecvent nemulțumirile față de marele proprietar Petre D. Roșca, ce refuza să acorde izlaz pentru vitele locuitorilor din Balș, lucru ce a determinat deplasarea spre cercetare a numitului Radu N. Mendrea, din partea Inspectoratului Agricol al județului Romanați.”¹⁸¹

„Moșiile erau arendate de proprietarii lor la prețuri diferite, de exemplu: moșia Spineni a proprietarului Mișu Sărățeanu, era arendată lui Ilie Deca pe o perioadă de 5 ani, cu prețul de 3000 lei, iar moșia Bistrița a lui Cipică din Balș, era arendată lui Atanasie, iar moșia lui Floreșteanu, arendată tot pe 5 ani (1910-1915), cu 1200 lei.”¹⁸²

„Moșiile puțin afectate de reforma agrară din 1864, iar țărani au primit pământ puțin și de slabă productivitate. Marile proprietăți erau deținute de mănăstirile Brâncoveni, Căluș, Episcopia Râmnicului, care în 1854 era menționată ca proprietar al satului.”¹⁸³

„Din cauza opoziției proprietarilor D.I. Antonescu, Stoica Velei, I. Loloescu, G. Macavei și C. Dumitrescu, aplicarea reformei agrare din 1864 a întâmpinat dificultăți.(...)”

În toamna anului 1865, au fost împroprietăriți 72 de clăcași (46 de pâlmași, 32 mijlocași și 4 frunțași).”¹⁸⁴

Împroprietărirea s-a făcut în raport de numărul de vite pe sate și anume: „în Vârtina un număr de 55 țărani au primit pământ din proprietatea satului Corbeni, fosta moșie a Brâncovenilor, iar 76 locuitori au primit pământ din proprietatea satului Gorgănași, fosta moșie a Râmnicului, din Vârtina 164 țărani, din Balș au primit pământ din moșia mănăstirii Căluș, iar 10 locuitori din Balș au primit pământ din proprietatea satului Mirila, din terenul mănăstirii Bistrița.”¹⁸⁵

După reforma din 1864, marile proprietăți au continuat să existe, iar mulți țărani fuseseră excluși de la împroprietărire. De la Balș s-a făcut o plângere a unui țaran cu numele de Ion Constantin Donoiu, ce se adresa Comitetului de Plasă prin care arăta că „a fost omis de pe lista de împroprietărire de pe moșia Gorgănași.”¹⁸⁶

Continuând să existe marile moșii și sistemul învoielilor agricole, va nemulțumi țărănimea, ducând la nesupunere și la răscoale.

Pentru pământul avut în folosință, țaranul trebuia să dea dijma din produse din trei părți, 2 reveneau stăpânului de moșie, iar țaranul avea obligația să păstreze zile de clacă și să ofere plocoane boierului.

În satele din vecinătatea Balșului, plocoanele variaua de la un sat la altul: „în comuna Iancu-Jianu administratorul moșiei Știrbei punea fiecare gospodar să dea: o găină, un miel

¹⁸⁰ Ibidem.

¹⁸¹ Ibidem, dos. 33/1965.

¹⁸² Ibidem, dos. 2659/1908, fila 3.

¹⁸³ Avram C., Bușă D., Ceaușescu Anca, și colab., *Dicționarul istoric al localităților din jud. Olt (Orașe)*, Ed. Alma, Craiova, 2006, p. 181.

¹⁸⁴ Ibidem.

¹⁸⁵ Arhivele Statului Slatina, Fondul Prefecturii jud. Romanați, Mapa- foi volante, 1864, fila 3.

¹⁸⁶ Arhivele Statului Slatina, Fondul Inspectoratul pentru Agricultură al jud. Romanați, dosar nr. 31-45, fila 6.

din 5 oi și 0,50 lei pentru iernatul oilor.”¹⁸⁷

„Același lucru se petrecea și în comunele Racovița, Rusănești, Cîmpeni, Călui, Oboga, Corbeni, Româna.”¹⁸⁸

„În anul 1900, în localitatea Balș se găseau 225 de moșneni (țărani liberi) cu 867,50 ha.”¹⁸⁹

„În anul 1906, Eliodor Vergati deținea 425 ha, Elisabeta N. Gancea 200 ha, iar 475 locuitori 2750 ha.(...)”

În anul 1908, 66 locuitori din Balș, cereau prefectului să intervină la Minister pentru a primi o suprafață de izlaz, arătând că pământul primit la 1864 era insuficient, iar în 1912, erau 205 moșneni, 150 împroprietăriți, 300 fără pământ.”¹⁹⁰

Lipsa de pământ a determinat pe țăranii din Balș cât și cei din satele vecine să-și manifeste nemulțumirea prin acțiuni de sabotaj a muncilor prestate: „în 1905, țăranii din satul Călui, comună din plasa Balș, au tăiat un lan de porumb al pădurarului Ion Băcănoiu, sluga docilă a boierului care se purta ca un adevărat tiran cu locuitorii satului, neîngăduindu-le să treacă prin pădure.”¹⁹¹

„Tot în același an, țăranii din tot satul Călui au dat foc ariei boierești. La Morunglav, țăranii au devastat Ocolul Silvic, distrugând actele delictive zilnice.”¹⁹²

„A fost devastat sediul Plășii Balș de către țăranii din satul Vârtina.”¹⁹³

Așa s-au manifestat țăranii din aceste sate din Plasa Balș, în preajma răscoalei din 1907.

Prima comună unde a izbucnit răscoala în 1907 a fost Iancu-Jianu (la 7 martie 1907). În fruntea răscoalei s-au situat veteranii din războiul de la 1877, în speranța că vor primi pământ. De aici, răscoala s-a extins în toate satele vecine, înregistrând intensitatea maximă între 12-17 martie.

„În zilele de 14 și 15 martie, răsculații au încercat să ocupe „orășelul Balș”, fiind respinși de armată „în seara zilei de 16 martie”. Represiunea care a urmat s-a soldat cu numeroase arestări. În legătură cu evenimentele, există mărturii contemporane, printre care o scrisoare expediată din Balș lui Nicolae Iorga, la 3 aprilie 1907, și o relatare despre tratamentul îndurat de învățătorul Gheorghe Vasilescu”. (Avram Cezar și colab., *Dicționarul istoric al județului Olt.Orașe*, Editura Alma, Craiova, 2006, p. 184).

„Balșul era reședință de plasă și aici se afla postul de jandarmi unde se aduceau toți capii de răscoală din satele ce aparțineau acestei plase. Răsculații, în număr de 40-50 țăranii din satele Vârtop și Spineni, având în frunte pe Donoiu Bădiță, s-au îndreptat spre moșia proprietarului Petre D. Roșca. Acesta, speriat de amploarea răscoalei, le-a promis țăranilor că le satisface dorințele lor cu privire la încheierea contractelor agricole prin micșorarea dijmei cât și teren pentru izlaz.”¹⁹⁴

Insuficient de bine pregătiți, răsculații au fost repede potoliți prin promisiunile boierului Petre D. Roșca. Măsurile luate la postul de jandarmi Balș, erau cele mai aspre, țăranii aduși aici erau torturați zi și noapte. De la Caracal fusese adusă la Balș, o companie de jandarmi, sub conducerea căpitanului Bilciurescu și ajutat de plutonierul Petrescu. În zilele tulburi ale răscoalei, pentru a înspăimânta populația, din ordinul autorităților, plutonierul

¹⁸⁷ Arhivele Statului Craiova, „Monografia raionului Balș”, fila 61.

¹⁸⁸ *Ibidem*.

¹⁸⁹ Avram C., Bușă D., Ceașescu Anca, și colab., *Dicționarul istoric al localităților din jud. Olt (Orașe)*, Ed. Alma, Craiova, 2006, p. 181.

¹⁹⁰ *Ibidem*.

¹⁹¹ Arhivele Statului Craiova, „Monografia raionului Balș”, fila 61.

¹⁹² *Ibidem*, fila 62.

¹⁹³ *Ibidem*, fila 78.

¹⁹⁴ Arhiva Comitetului Regional Oltenia, Craiova, dosar 1/1957, fila 78.

Gârniță Titașcu organiza trageri de noapte cu premilitarii din formația „Micul Dorobanț.”¹⁹⁵

Printre cei arestați, se afla și *învățătorul Gheorghe Vasilescu*, învinuit de instigare și îndemn la răscoală a țăranilor din Balș și satul Racovița, prin articolele ce apăreau în publicația „Vorbe bune”.

Despre torturile capilor de răscoală și a tatălui său- Gheorghe Vasilescu, își amintea în anul 1983, fiica acestuia, Popescu Maria, în vârstă de 90 de ani.

„Torturile erau foarte mari, cei închiși țipau noaptea, fiind bătuți și puși să joace pe coji de nucă și sticlă spartă. Fiind copil, mă duceam foarte des în jurul postului de jandarmi crezând că-l văd pe tata”- spunea fiica acestuia, profesoarei Bănică Paula de la Liceul Agroindustrial Balș din acea perioadă.

Despre *Răscoala din 1907* ne vorbește și scriitorul Petre Pandrea care, în memoria lui de copil, i-au fost întipărite evenimentele ce s-au petrecut în acel an: „Nu aveam decât 3-4 ani, când am început să văd și să rețin tropote de artilerie, uniforme militare, împușcături. Era anul 1907.”¹⁹⁶

Acestea sunt cele mai vechi amintiri în care se împușcau țăranii olteni de la Racovița, pe malul Oltețului. „Ardeau șirele de paie, magaziile cu grâu, se topeau vitele grase ale latifundiilor, prigonite de țăranii înfometați aflați lângă șirele aprinse.”¹⁹⁷

Tot Petre Pandrea vorbește despre învățătorul Gh. Vasilescu care „a fost schingiuit și bătut cu frânghii ude o săptămână în șir, în văzul și auzul satului. El a preluat vina răscoalei asupra sa, a rămas aproape surd și tâhui.”¹⁹⁸

Azi, o stradă din Balș, poartă numele eroului-martir de la 1907, învățător Gheorghe Vasilescu.

Și după înfrângerea răscoalei din 1907 situația țăranimii a continuat să fie grea, prin existența marilor moșii, cât și a lipsei de pământ pentru ei.

Izbucnirea primului război mondial și participarea României la întregirea țării, act ce se va realiza în 1918, au dus la o serie de măsuri pe plan economic și anume: o nouă Reformă agrară în 1921 și măsuri de încurajare a industriei.

„Prin reforma agrară din 1921, au fost împroprietăriți în Balș, 187 de săteni.”¹⁹⁹

„În Corbeni, au fost împroprietăriți în 1921, un număr de 57 locuitori.”²⁰⁰

„În Româna, sat component al Balșului, au fost împroprietăriți prin reforma agrară din 1921, un număr de 36 de locuitori.”²⁰¹

„În Vârtina (Balș), prin reforma agrară din 1921, au fost împroprietăriți 17 săteni.”²⁰²

Măsurile luate după război de încurajare a industriei, au dus la apariția unor noi clase sociale specifice sistemului capitalist și anume: burghezia și clasa muncitoare. Ca urmare a evoluției economice a țării, prin dezvoltarea industriei, se vor forma centre muncitorești care își vor crea propriile forme de organizare în lupta pentru drepturile economice și politice. Ca forme de organizare profesionale sunt sindicatele. În Balș, nu au existat prea multe conflicte de muncă.

Astfel, în rapoartele prezentate de Șeful Comisariatului de Poliție Balș, Georgescu Eugen, care înștiința Prefectura județului Romanați despre starea de spirit a populației din Balș, relatea: „lucrătorii și muncitorii din localitatea Balș sunt neorganizați bine în sindicate

¹⁹⁵ Arhivele Statului Slatina, Răscoala din 1907-Plasa Oltețu.

¹⁹⁶ Moisa Mircea, Craiova lui Petre Pandrea, Editura Ramuri, Craiova, 2008, p. 93.

¹⁹⁷ Ibidem.

¹⁹⁸ Ibidem, p. 101.

¹⁹⁹ Avram C., Bușă D., Ceașescu Anca, și colab., Dicționarul istoric al localităților din jud. Olt (Orașe), Ed. Alma, Craiova, 2006, p. 181.

²⁰⁰ Ibidem, p. 187.

²⁰¹ Ibidem, p. 192.

²⁰² Ibidem, p. 195.

și nu s-au dedat la nici o propagandă sau acțiune subversivă.”²⁰³

„Activitatea fostelor partide politice nu și-au reluat activitatea în mod public. Totuși, în această perioadă, s-au înregistrat conflicte de muncă individuale și colective în toate întreprinderile din județul Romanați, din cauza nerespectării de către patronat a drepturilor de organizare în sindicate ale muncitorilor, a timpului de lucru de 8 ore și a speculei foarte mari.”²⁰⁴

Asemenea conflicte colective de muncă s-au înregistrat și la Balș, la singura fabrică „Balșul”, unde muncitorii au cerut un nou contract de muncă.

Patronul fabricii, Alexandru Dumitrescu, nu a fost de acord cu salarizarea integrală a muncitorilor pe durata de 8 ore pe zi, a celor 12 muncitori lucrători în turnătorie care și-au încetat activitatea din „lipsa de materie primă cocs metalurgic înțelegând să-i plătească numai în perioada cât lucrau.”²⁰⁵

Ilie Jipa, președintele Sindicatului Mixt Metalochimic Balșul, declara că „s-a ajuns la aplanarea conflictului între patron și lucrători, promițându-le că le acordă salariul de 75% din salariul ce li se cuvenea lucrătorilor; dacă ar fi lucrat 8h /zi, timpul cât ar lucra la turnătorie.”²⁰⁶

Muncitorii în acest timp puteau fi folosiți și la alte lucrări.

Pe măsură ce în Balș iau ființă noi întreprinderi, crește numărul muncitorilor, având loc schimbări importante în structura socială. De asemenea, prin reforma agrară din 1945, este desființată marea proprietate, dispare moșierimea ca și clasă socială.

Apar proprietățile mici, ale țăranilor, cu un inventar agricol rudimentar. În 1948, la 11 iunie, are loc Naționalizarea principalelor mijloace de producție. Toate bunurile trec în proprietatea statului. *Fabrica Metalurgică Balșul*, singura de fapt la acea dată, devine Fabrica „Jiul”.

Ponderea în cadrul structurii sociale în Balș, ca de fapt în întreaga țară, o deține țăranimea, ocupând 80% din populația țării.

În perioada comunistă, pe fondul unei industrializări rapide, ritmul dezvoltării industrial-urbane se amplifică, producându-se și importante dezechilibre, mai ales demografice și economice.

Scade tot mai mult numărul populației ocupate în agricultură și crește numărul populației ocupate în industrie, comerț și alte sectoare de activitate. Vechiul sistem al categoriilor sociale a fost complet restructurat, au dispărut categoriile legate de marea proprietate (moșierimea) și s-au format alte clase și grupuri sociale (clasa muncitoare și țăranimea cooperatistă), aceasta în urma procesului de cooperativizare a agriculturii (martie 1962). Scopul era acela al omogenizării sociale, a formării „poporului unic muncitor”, încercându-se apropierea între condițiile de viață și muncă ale oamenilor de la sate, cu cele de la orașe.

Începând cu anul 1957-1962, pământurile agricole extravilane au fost preluate de gospodăriile agricole colective și de gospodăriile agricole de stat. În 1961, a luat ființă pe raza orașului Balș o asemenea Cooperativă Agricolă de Producție, numită așa mai târziu, cu o suprafață de 2872 ha teren agricol. De asemenea, a luat naștere și o *Stațiune de Mecanizare a Agriculturii* (S.M.A.). După 1989, C.A.P. Balș s-a desființat, iar în 1990, locuitorilor orașului li s-a restituit dreptul de proprietate în limitele legii 18/1999, Legea 1/2000 și Legea 10/2001.

După Revoluția din 1989, se creează condițiile celei de-a doua restructurări, apar clasele de tip capitalist, prin privatizarea și formarea economiei de piață, prin desființarea proprietății socialiste.

²⁰³ Arhivele Statului Slatina, Fondul Prefecturii jud. Romanați, dosar nr. 34/1944, fila 4

²⁰⁴ Ibidem, fila 7.

²⁰⁵ Arhivele Statului Craiova, Fondul Inspectoratului General al Muncii Craiova, dosar nr. 58/1945, fila 3.

²⁰⁶ Ibidem, fila .3

Constituirea unei clase mijlocii majoritare, va necesita însă, o perioadă relativ mare de timp, de tranziție. Pe lângă structura socială, în cadrul societății se constituie o serie de structuri corespunzătoare sistemului: economic, cultural, politic, juridic, informațional și de comunicare.

Diviziunea muncii și recalificarea de ordin profesional au dus la crearea în orașul Balș a unor categorii socio-ocupationale mari: clasa muncitoare, tehnocrația și intelectualitatea.

Clasa muncitoare sau clasa salariaților industriali era cea mai numeroasă în trecut, iar în relațiile cu celelalte clase și categorii sociale, într-o poziție dominantă. Prin „salariați industriali”, aici se înțelege nu numai salariați din întreprinderile industriale, ci și salariații din ramurile economice anexe ale industriei, cum ar fi: transporturile, o parte din servicii, o parte din activitatea de proiectare-cercetare. În timpul comunismului, aceasta a fost clasa cea mai exploatată, pe de o parte, prin reducerea consumului de bunuri, pe de altă parte, prin creșterea supramuncii (creșterea duratei zilei de lucru -se lucra sâmbăta și duminica, fără să fie plătiți).

În prezent, diferența fundamentală față de vechiul regim, constă în aceea că, de data aceasta, clasa salariaților industriali dețin controlul efectiv și total asupra conducerii politice ameliorând calitatea vieții. În condițiile economiei de piață, se observă o îmbunătățire a calității vieții muncitorilor. Rezultatele muncii lor se văd pe parcurs, prin restructurarea în producție și micșorarea numărului de lucrători și recalificarea lor pentru alte domenii de activitate.

Cea de-a doua categorie socială o reprezintă tehnocrații, care exista în mai mare măsură în cadrul economiei socialiste. Numărul ei este mai mic astăzi, dar cu mare eficiență în sistemul productiv.

Intelectualitatea a fost mult marginalizată în cadrul întregii societăți. Odată cu creșterea gradului de instruire a populației, în orașul Balș se înregistrează un număr mare de intelectuali și o gamă variată a profesiilor exercitate de aceștia (economisti, profesori, medici, ingineri, juriști).

În ceea ce privește stratificarea populației orașului Balș, ca de altfel a întregii populații a țării noastre (apar o serie de diferențieri după venituri, după dotarea sau mărimea gospodăriilor, după confortul locuinței, după nivelul de instrucție școlară și profesională, după nivelul de cultură).

Aceste diferențieri reprezintă nu numai indicatori ai structurii sociale, ci și importante componente ale calității vieții și stilului de viață, după care se diferențiază vertical pe diferite niveluri de ierarhizare socială a populației orașului Balș.

5.4 Viața politică

Viața politică a urmat și ea cursul evoluției societății românești. La început, când predomina marea proprietate în economia țării, moșierimea deținea și puterea politică, reprezentată prin *Partidul Conservator*. Acest partid, după 1884, este în continuă descreștere, mai ales în urma reformei agrare din 1921 și a alegerilor parlamentare când *Partidul Conservator* nu a obținut niciun vot și s-a desființat.

Burghezia interesată în dezvoltarea economică a țării și progresul industriei, băncilor, comerțului, transportului, a adoptat o serie de măsuri protecționiste, care au contribuit la accelerarea progresului economic al țării și i-au consolidat pozițiile economice, dar și politice. Un rol important l-a avut înființarea Băncii Naționale Române, în 1880, lucru ce a facilitat burgheziei noi poziții economice, iar pe plan politic, întărirea *Partidului Național Liberal*. Astfel că, la cârma țării, mult timp se perindă cele două partide politice (*Partidul Conservator* și *Partidul Liberal*).

În 1908, *Partidul Conservator*, se scindează prin plecarea lui Take Ionescu, ce pune

bazele *Partidului Conservator Democrat*.

„Și în județul Romanați, cele două partide au avut aderență. *Partidul Conservator* în județul Romanați era reprezentat prin Dumitru Cezianu, mare proprietar și industriaș, fost deputat și director general al poștelor, Constantin Chirițescu, fost deputat și prefect, Paul Brădișteanu, senator de drept având zece legislații. După desprinderea lui Take Ionescu, acesta este urmat de unii reprezentanți și la nivelul județului Romanați (Paul Brădișteanu, Marcu Celarianu).”²⁰⁷

„La nivelul localității Balș, *Partidul Conservator* a fost reprezentat de avocatul Ștefan Dumitrescu.(...)”

Partidul Liberal a fost reprezentat la nivelul județului Romanați de următoarele personalități: Nicu Rusu Locusteanu, fost prefect și deputat, pe care îl regăsim în timpul Revoluției de la 1848; Vasile Obedeanu, fost deputat și senator, Eliodor Vergati, fost senator, Ion Guran, Dumitru Suculeanu, fost prefect și deputat, mort în timpul Campaniei din 1916-1918.(...)

Președinte de onoare al județului Romanați era domnul I. G. Duca. Președinte al organizației liberale Romanați era în acel timp I. C. Popescu, avocat, industriaș și deputat, iar secretar, domnul Ion E. Veleanu, avocat și deputat.”²⁰⁸

Ca reprezentant al *Partidului Național Liberal* în Balș, era domnul N. Stănescu.

„Alt partid care a apărut după 1918, a fost *Partidul Poporului* (Averescu). În județul Romanați era reprezentat de dr. Ștefan Waias, mare proprietar, medic în capitală, Ioan Șifă Bădescu, fost primar al orașului și Ștefan Biban, fost prefect și deputat.(...)”

Partidul Național Țărănesc, numit după război, *Partidul Țărănesc*, era reprezentat în Romanați de Sebastian Radovici, Marcu Celarianu, decanul baroului Romanați, dr. Alex Popescu, Dimitrie Breazu, fost prefect de Romanați în timpul guvernului Vaida.”²⁰⁹

La 8 mai 1921 s-a format *Partidul Comunist Român*, intrat în ilegalitate în 1924, care a condus lupta în ilegalitate până la 23 august 1944.

Despre starea de spirit a populației din Balș în septembrie 1944, aflăm din rapoartele prezentate de șeful comisariatului de poliție Balș, Georgescu Eugen care înștiința Prefectura județului Romanați că „lucrătorii și muncitorii din localitatea Balș sunt neorganizați în sindicate și nu s-au dat la nicio propagandă de acțiune cu caracter subversiv.”²¹⁰

„Activitatea fostelor partide politice nu și-au reluat activitatea în mod public.”²¹¹

Ideea centrală o constituia pentru P.C.R. alegerea în fruntea primăriilor, prefecturilor, a reprezentanților lor.

„În județul Romanați a fost înlocuit prefectul Ilie Dobrian cu noul prefect democrat Ilie Olteanu.”²¹²

„În plasa Balș au fost înlocuiți primarii și ajutorii de primari în mai toate comunele plasei, până la sfârșitul lunii noiembrie 1944. Aceste comune au fost: Baldovinești, Băleasa, Bîrza, Bechet, Bobicești, Branet, Căluș, Morunghlav, Oboga, Vulpeni.”²¹³

„Și pretorii din plasele fostului județ Romanați au fost înlocuiți. Noul pretor al Balșului a fost numit Vasile Tudoran.”²¹⁴

Comuniștii au reușit să pună mâna pe întreaga putere înlăturând cele două partide istorice, arestând conducătorii lor, urmând ca la 30 decembrie 1947, să fie înlăturată

²⁰⁷ Ricman Șt., Iosif Fr., Enescu V., Constant P., *Monografia județului Romanați*, Institutul de Arte Grafice „Ramuri” Craiova, 1928, p. 306.

²⁰⁸ *Ibidem*, p. 307

²⁰⁹ *Ibidem*.

²¹⁰ Arhivele Statului Slatina, Fondul Prefecturii jud. Romanați, dosar nr. 34/1944, fila 4.

²¹¹ *Ibidem*, fila 7.

²¹² *Ibidem*, fila 5.

²¹³ *Ibidem*, dosar nr. 33/1944, fila 5.

²¹⁴ *Ibidem*, fila 6.

monarhia prin abdicarea forțată a regelui Mihai și instaurarea Republicii Populare Române.

Partidul Comunist devine partid totalitar până la Revoluția din 1989 când se revine la democrația constituțională. Se alege în mod democratic Parlamentul -ca singur organ legislativ al țării, se aprobă Constituția și este introdus principiul separării puterilor în stat.

De la un singur partid, după revoluție, apar foarte multe partide politice, ca apoi numărul lor să scadă treptat.

Activitatea social-politică a orașului Balș este marcată de partide politice, sindicate, organizații profesionale și organizații care reprezintă societatea civilă înființate după *Revoluția din anul 1989*, ca urmare a pluralismului politic.

Dintre cele mai reprezentative partide politice care și-au desfășurat activitatea în orașul Balș ***după 1989***, enumerăm:

Partidul Social Democrat (P.S.D.)

Partidul România Mare (P.R.M.)

Partidul Național Liberal (P.N.L.)

Partidul Democrat (P.D.)

Partidul Umanist din România.(P.U.R.)

Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat (P.N.Ț.C.D.)

Acțiunea Populară.

Consiliul Local al orașului Balș, ca autoritate a administrației publice, constituit la nivelul autonomiei administrative, descentralizării serviciilor publice, eligibilității autorităților administrației publice, legalității și al consultării cetățenilor în soluționarea problemelor locale de interes deosebit, s-a constituit la data de 22 iunie 2000, având un număr de 21 consilieri locali cu următoarea apartenență politică: *P.S.D = 5, Alianța pentru România = 4 , P.R.M. = 3 , P.D. = 3 , Partidul Socialist al Muncii = 3 , P.P.D.R. = 3.*

În anul 2004 erau 19 consilieri locali validați care aparțineau următoarelor formațiuni politice : *P.S.D. = 7, P.N.L. = 6, P.U.R. = 2, P.D. = 2, P.N.D. = 1, P.R.M. = 1.*

În anul 2008 erau 19 consilieri din partea a 3 partide importante: *P.N.L. = 8, P.D.L. = 7, P.S.D.= 4*

„Primarii din Balș între anii 1917-1940 au fost:

1917 - 1918- Stanciu Stănciulescu

1919 - I. Cotigă

1920 - Ștefan I. Athanasescu

1921- Alexandru Puricescu - în acest an, comuna rurală Balș devine comună urbană

1922 - 1923 - I.V. Marineanu

1924 - I. Gr. Florescu

1925 - Al. Crivăț

1926 - Ilie M. Stoicescu

1927 - Ion Marineanu

1928 - Constantin Stănescu

1929 -1930 - Ștefan Dumitrescu

1931- Mitrache Marin Roșca

1932 - Florea M. Iacob

1933 - Marin M. Stan

1934 -1935 - C. Stănescu

1936 - 1937 - Mihalache M. Roșca

1938 - căpitan Florea Roșulescu

1939 -1940 - Ion V. Marineanu”²¹⁵

²¹⁵ Primăria orașului Balș, Biblioteca orășenească „Petre Pandrea”, *Mărturii...*, Balș, Premier LTD, 2011, p. 15

Înainte de Revoluția din 1989, primari ai orașului Balș au fost domnii:

Chitez Constantin,
Dumitru Constantin,
Georgescu Ilie,
Zamfir Dumitru,
Smarandache Marin.

După 1990, primarii localității Balș au fost:

Popescu Ilie (1990-1992)
Fălcău Gheorghe (1992-2000)
Stanciu Vitalie (2000-2008)
Teodosescu Mădălin-Ady (din 2008 și în prezent).

La alegerile locale din 10 iunie 2012 au fost aleși 19 consilieri locali, după cum urmează:
12 Alianța **USL** (5 P.N.L.+ 6 P.S.D.+1 P.C.), 5 **P.D.L.**, 2 **P.P.-D.D.**

„Stema orașului Balș” - propunere în Consiliul Local al orașului Balș, județul Olt

Descrierea heraldică a stemei:

Scut triunghiular cu marginile rotunjite, albastru încărcat de un pod cu două arcade, totul negru, având deasupra un snop de grâne de aur, iar dedesubt, un vârf zimțat de argint; în scut, la dreapta, un canton roșu cu două podoabe rotunde, în formă de brățară, cea din interior netedă, cea din exterior zimțată, iar la stânga, un canton roșu cu vas de lut cu gât, buză circulară și toartă, totul de argint.

Scutul este timbrat cu o coroană murală de argint cu trei turnuri crenelate.

Semnificațiile elementelor stemei:

Scutul triunghiular respectă convenția națională privind stemele orașelor.

Coroana murală cu trei turnuri crenelate semnifică faptul că localitatea are rangul de oraș.

Podul din stemă este redarea heraldică a celui de pe râul Olteț, snopul sugerează bogăția lanurilor de grâu, iar vârful zimțat de argint semnifică râurile care străbat localitatea; atât brățările, cât și vasul de ceramică sugerează că, în afară de agricultură, meseria locuitorilor – brățară de aur – este olăritul.

(Sursa: *Primăria orașului Balș*, 2013)

5.5 Instituții publice în orașul Balș

Această așezare omenească a avut o însemnată importanță administrativă. Din cele mai vechi timpuri au existat aici organe administrative, fie de moșie, de târg, de sat, de plasă, fie de oraș și de raion.

*„Este menționată subocârmuirea plășii Oltețul, care avea capitala la Balș, condusă la 21 aprilie 1832 de Pârnu Florovici”.*²¹⁶

„Apoi au existat o primărie comunală și una de plasă, având localuri proprii. Mai târziu s-a construit aici Palatul Administrativ. Din consiliul județului Romaniți a făcut parte, la

²¹⁶ Constantin C. Giurescu, „Principatele române la începutul sec. al XIX-lea”, Editura Științifică, București, 1957, p. 309

*începutul secolului trecut, Ion M. Roșca din Balș.*²¹⁷

Localitatea Balș, a făcut parte din Județul Romanați (1864-1950), fiind reședința plășii Oltețu de Sus (1887-1950), apoi a fost reședință de raion- Raionul Balș- în cadrul regiunii Oltenia (între 1950-1968), iar din 1968 aparține județului Olt.

În „*Dicționarul Istoric al localităților din județul Olt-Orașe*”, 2006, pag. 184, se menționează că: „În anul 1887- *primărie (1864, local propriu), subprefectura plășii, companie de dorobanți, subunitate de jandarmi, judecătorie de ocol, birou percepție fiscală, birou de telegaf și poștă, un spital rural, farmacie, două școli primare de gradul I, de fete (în anul 1908, local propriu) și de băieți, două biserici.*”

Astfel, Balșul fiind reședință de plasă și de raion, a avut instituții adecvate: primărie, judecătorie, tipografie, poștă, gara C.F.R., unitate de jandarmi, poliție, percepție fiscală.

Unele dintre aceste instituții își desfășoară activitatea și în prezent, altele s-au desființat.

Primăria Balș, str. Nicolae Bălcescu, nr. 14

Între anii 1864-1921 localitatea Balș a fost comună rurală; începând cu anul 1921, ea devine comună urbană, iar din anul 1941 devine oraș.

Prima clădire în care a funcționat Primăria se afla în partea centrală a orașului, la capătul Podului Vechi de Fier, pe strada Libertății. Clădirea fiind veche și neîncăpătoare, a fost demolată, pentru a se lărgi strada Libertății.

Astfel, sediul Primăriei Raionului Balș s-a mutat alături, în altă clădire, în casa construită de Petre D. Roșca, unde se mai afla și sediul financiar, iar la etajul I al clădirii, era o sală mare pentru spectacole și dans.

Primăria orașului Balș, 2012

²¹⁷ Pâslaru Theodor, op. cit., p. 21

În 1968, sediul Primăriei s-a mutat pe strada Nicolae Bălcescu, nr. 1, unde se află în prezent Judecătoria Balș. De acolo, în anul 1989, Primăria și-a mutat sediul pe strada Nicolae Bălcescu, nr. 14, într-o construcție proprie, renovată (2012) după ce acolo funcționase Spitalul Balș. (Sursa: *Primăria orașului Balș*, 2012).

În anul 2013 Primăria orașului Balș a realizat un pact de înfrățire cu orașele Erchie din Italia și Kekava din Letonia.

Primăria orașului Balș are în prezent ales și în a doua legislatură, pe domnul Primar Teodosescu Mădălin-Ady, care se implică în rezolvarea problemelor comunității locale.

Primarul orașului Balș, ing. Teodosescu Mădălin-Ady

Judecătoria Balș, str. N. Bălcescu, nr. 1

Judecătoria Balș, 2013

„În Balș, a existat o Judecătorie de ocol, iar din anul 1912, localitatea Balș este singura comună din județul Romanați cu două Judecătorii de ocol.

La data de 1 aprilie 1928 s-au desființat Judecătoriile de ocol din Balș și a luat ființă Judecătoria Mixtă, cu judecătorii A. Safirescu cu grad de președinte, Octavian Iliescu, D.

Niculescu, iar grefieri erau M. Demetrescu și G. Oprănescu.”²¹⁸

„Au fost în Balș, după aceea și alți juriști de seamă, printre ei fiind și judecătorul Paul Ionescu-Pastion, avocații I.V. Marinescu (fost director al Prefecturii județului Romanați), Ștefan Dumitrescu.”²¹⁹

Într-una din conversațiile lui Petre Pandrea cu C. Brâncuși, este descrisă activitatea judecătoriei din Balș: „Judecătoria de ocol a Balșului, competentă regională, se ocupă permanent de delictе silvice ale crucerilor. Când judecătorul este abraș, țaranii sunt trimiși cu zecile pe sezon la penitenciarul județean, mai ales că recidiva înflorește.(...)”²²⁰

Începând cu anul 1960, sediul Judecătoriei se afla pe strada Cireșului (unde se află astăzi Parchetul de pe lângă Judecătoria Balș), cu judecătorii: Turuianu Ion - președinte, Tunaru Octavian, iar vis-à-vis, era Procuratura Balș, cu un singur procuror, Brenciu Gheorghe.

În anul 1967, în clădirea unde funcționează astăzi Judecătoria - str. N. Bălcescu, nr. 1- se afla Tribunalul Raionului Balș. După organizarea administrativ-teritorială din anul 1968, a încetat funcționarea Tribunalului Raional Balș, datorită înființării tribunalelor județene.

La 1 aprilie 1995, a fost reînființată Judecătoria Balș, având ca judecători pe domnii Teau Marin, Delcea Mihai și doamnele Soare Daniela și Răduinea Sofia. Mulți ani, judecător și președinte al Judecătoriei Balș a fost domnul Rotea Nicolae.

În prezent, Judecătoria Balș funcționează cu următorul personal: 7 judecători, 10 grefieri, 2 grefieri-arhivă. Judecătoria are o singură cameră de ședință, iar construcția are parter și un etaj cu birouri.

În orașul Balș funcționează mai multe cabinete de avocatură, situate în apropierea Judecătoriei.

În prezent, președinte al Judecătoriei Balș este domnul judecător Iliescu Cristian-Nicolae. (*Sursa: Judecătoria Balș, 2013*)

Parchetul de pe lângă Judecătoria Balș

S-a înființat la 1 aprilie 1995, având sediul pe strada Cireșului, nr. 23.

Parchetul funcționează din anul 1995 și până în prezent, cu un prim procuror, 3 procurori, un grefier-șef și un grefier. Zona de competență a Parchetului este orașul Balș și 13 comune arundate.

Parchetul de pe lângă Judecătoria Balș este subordonat direct Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt, cu sediul în Slatina. (*Sursa: Parchetul de pe lângă Judecătoria Balș, aprilie 2013*).

Poșta Balș, str. N. Bălcescu, nr. 10 (2013)

Până în anul 1846, nu a existat în Țările românești, un serviciu organizat pentru transportul și distribuirea corespondenței. Până la această dată, transmiterea depeșelor, se făcea cu ajutorul „ștafetelor”. Mai târziu, în locul ștafetelor a fost introdus „olacul” (trăsură deschisă pentru transportul persoanelor).

După 1846, Poșta s-a reorganizat, fiind dată în antrepriză, cu obligațiunea ca pe lângă transportul de călători, să se facă și transportul corespondenței oficiale și particulare, de două ori pe săptămână, prin curieri speciali. Între anii 1870-1873, se desființează antreprizele, iar stațiile Caracal și Izlaz, se transformă în „Oficii poștale”.

„Oficii poștale mai iau ființă la Corabia (1870) și Balș (în anul 1892- dirigitе

²¹⁸ Ricman, Ștefan, op. cit. 1928, p. 231.

²¹⁹ Pâslaru Theodor, *Istoria orașului Balș de la începuturi până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial*, Primăria orașului Balș, Premier L.T.D., 2011, p. 21.

²²⁰ Pandrea Petre, *Brâncuși. Amintiri și exegeze*, Editura Vremea, București, 2009, p. 136.

Nicolae Russu, 3 factori poștali urbani și 14 factori poștali rurali), cu următoarele servicii: mesagerii, scrisori, recomandate, mandate, telegraf și telefon.

Odată cu darea în folosință a căii ferate București – Slatina – Balș - Craiova și a gării Balș, corespondența se va transporta cu trenul.”²²¹

Oficiul poștal Balș, 2013

În prezent, Poșta are un local propriu în centrul orașului Balș, pe str. Nicolae Bălcescu, lângă Administrația Financiară, având ca diriginte pe d-l Iorga Dumitru.

²²¹ Ricman Șt., Iosif Fr., și colab., *Monografia jud. Romanați*, Institutul de arte grafice „Ramuri” Craiova, 1928, p. 248.

Gara C.F.R. Balș

A fost construită în anul 1875, odată cu construirea căii ferate București – Pitești – Slatina – Balș – Craiova - Vârciorova.

Gara Balș, 2013

„La 9 mai 1878, prin Balș trece primul tren accelerat cu ruta Viena - București.” ²²²

Transportul feroviar de marfă și călători, se derulează în principal pe magistrala Balș-Craiova, dar și pe traseul Balș-București Nord.

Zilnic, circulă 12 trenuri Regio (regionale) și InterRegio (inter-regionale) care leagă Balșul de Craiova, iar dintre acestea 5 trenuri InterRegio circulă zilnic, spre capitala București.

În ceea ce privește transportul feroviar de marfă, acesta este bine dezvoltat și beneficiază de o infrastructură modernă și adaptată tuturor categoriilor de servicii solicitate.

Jandarmeria Balș

Jandarmeria Romană se consideră a fi fost întemeiată în Moldova, la 3 aprilie 1850 printr-un ofis domnesc al domnitorului Grigore Alexandru Ghica pe baza hotărârii Divanului obștesc privind „Legiuirea pentru reformarea Corpului Slujitorilor în Jandarmi”. Acest document a dat un prim statut juridic Jandarmeriei.

În data de 1 septembrie 1893, sunt începurile **Jandarmeriei Rurale** în România, zi cu

²²² Primăria Balș, Biblioteca orașenească „Petre Pandrea” Balș, *Mărturii...*, Premier L.T.D., 2011, p. 6 .

o profundă semnificație pentru Jandarmeria Română, statutul Jandarmeriei Rurale se promulgă de către Regele minor Mihai I în anul 1929 la 24 martie, prin Legea pentru organizarea Jandarmeriei Rurale, trecându-se de la legiuni de jandarmi la companii de jandarmi, astfel fiind la județ comandament de jandarmi, la plasă secție de jandarmi, iar la comună postul de jandarmi, cu următoarele atribuții: prevenirea infracțiunilor; menținerea și restabilirea ordinii, în caz de tulburări; paza siguranței publice și de stat; culegerea informațiilor referitoare la ordinea și siguranța statului și raportarea lor organelor de drept; cercetarea și urmărirea tuturor infracțiunilor prevăzute de legile civile, militare și ordonanțelor; prinderea infractorilor, adunarea și păstrarea probelor, întocmirea și înaintarea dosarelor, împreună cu făptuitorii, către autoritățile în drept; executarea mandatelor de aducere, de arestare, a ordinelor, intervențiilor și cererilor primite în scris de la autoritățile cu atribuțiuni de poliție generală.

„Prin legea din 1893 se înființează jandarmeria rurală în întreaga țară, cu menirea de a veghea în comunele rurale la siguranța publică, la menținerea ordinei și la executarea legilor.

În județul Romanați, jandarmeria ia ființă pe ziua de 30 August 1893 și pe baza Înaltului Decret Regal, No. 2919, sub comanda locotenentului Georgescu Șerban.

În Aprilie 1895, ea avea un efectiv de 9 sergenți șefi de secții, 28 jandarmi călări și 3 jandarmi pedestri, aceștia toți fiind împărțiți în 3 plotoane și 6 secții.

În 1903 se înființează primul post de jandarmi.

În 1907, un număr de 32 jandarmi din Romanați sunt trimiși în nordul Moldovei pentru combaterea rășcoalei. În anul următor -1908- ia ființă la reședința companiei școala jandarmilor caporali, cu un efectiv de 132 jandarmi sub conducerea căpitanului Zota Paul.(...)

La 1 Aprilie 1913 compania jandarmi Romanați se găsea împrăștiată pe 10 secții și 115 posturi, în fiecare comună câte un post.(...) La 3 Iulie 1914, venind mare Oltul și Oltețul, jandarmii cu mari sacrificii au salvat viața și avutul locuitorilor comunelor Bobicești și Cioroi.

Pe ziua de 15 August 1916 se mobilizează efectivul companiei pentru front (...)

La 28 August 1918 se înființează un pluton de jandarmi la Caracal și altul la Balș.

La 20 August 1921 se desființează postul Balș prin declararea comunei ca oraș.

Comandanți ai companiei au fost: lt. Georgescu Șerban -1893, căpitan Oprovinci N. - 1904, căpitan Bălănescu D. -1912, căpitan Petroianu R.-1918, căpitan C.V. Ionescu-1928, căpitan Ion Căciulă- 1929. ”²²³

²²³ Ricman Șt., Iosif Fr., și colab., *Monografia jud. Romanați*, Institutul de arte grafice „Ramuri” Craiova, 1928, p. 218-222 (*Compania de jandarmi a județului Romanați*).

1893, Noembrie 5

No. 53

MONITORUL ÓSTEI

ABONAMENTUL PE UN AN :

Pentru ofițeri și funcționari militari, lei 3
Pentru corporal și serviciuți..... lei 5

Pentru particulari : în țară..... lei 10
În străinătate se adaugă portul

LEGE

ASUPRA

GENDARMERIEI RURALE

TITLUL I

Instituțiunea gendarmeriei

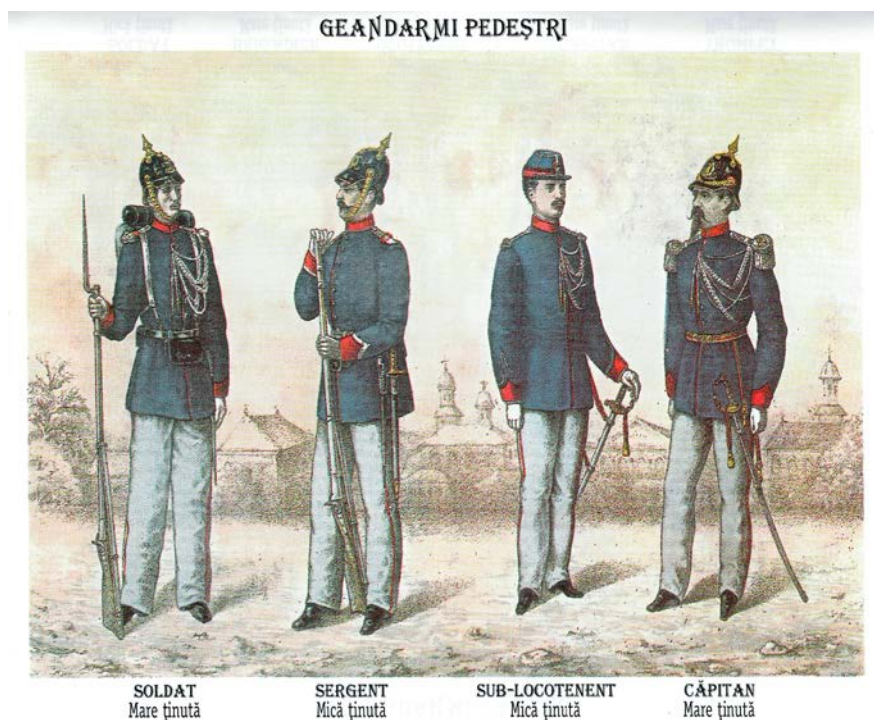
CAP. UNIC

DISPOZIȚIUNI GENERALE

Art. 1. Se institue, pentru totă întinderea regatului, un corp de *gendarmerie rurală*, menit a veghea, în comunele rurale, la siguranța publică, la menținerea ordinii și executării legilor.

În deosebi, gendarmeria este însărcinată cu paza căilor de comunicație.

Monitorul Oastei, 5 noiembrie 1893

Ținuta efectivelor Jandarmeriei Rurale

Prin Legea nr. 116 din 18 iunie 1998 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române, lege care a facilitat acceptarea Jandarmeriei Române ca membru cu drepturi depline în Asociația Polițiilor și Jandarmeriilor Europene și Mediteraneene cu Statut Militar se face trecerea spre jandarmeria modernă europeană, ca mai apoi prin Legea nr. 550 din 2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române, Jandarmeria se definește ca o instituție de stat care activează exclusiv în cadrul și în numele legii.

Totodată evoluând și Jandarmeria Olteană în data de 01.09.1990 în baza H.G. nr. 0749 din 05.07.1990 prin Ordinul Ministrului de Interne se înființează Detașamentul 1 Jandarmi Slatina cu zonă de responsabilitate și în **localitatea Balș**, ulterior în temeiul Legii nr. 40 din 18.12.1997, tot prin Ordinul Ministrului de Interne din 01.09.1997 se înființează în garnizoana Slatina Batalionul 70 Jandarmi Slatina, având în subordine detașamente de jandarmi, companii de jandarmi și plutoane de jandarmi, printre care și **Plutonul de Jandarmi Balș**, care avea în subordine grupe de jandarmi.

Actualmente **Inspectoratul de Jandarmi Județean Olt** reorganizat în baza Legii nr. 550 din 2004, format din structuri de misiuni subordonate, detașamente de jandarmi și secții de jandarmi (**Secția Jandarmi Balș**), are următoarele atribuțiuni, potrivit legii:

- apără, prin mijloacele și metodele prevăzute de lege, viața, integritatea corporală și libertatea persoanei, proprietatea publică și privată, interesele legitime ale cetățenilor, ale comunității și ale statului;
- execută misiuni de asigurare a ordinii publice cu ocazia mitingurilor, marșurilor, demonstrațiilor, procesiunilor, acțiunilor de pichetare, acțiunilor promoționale, comerciale, manifestărilor cultural-artistice, sportive, religioase, comemorative, precum și a altor asemenea activități care se desfășoară în spațiul public și care implică aglomerări de persoane;
- execută misiuni de restabilire a ordinii publice când aceasta a fost tulburată prin orice fel de acțiuni sau fapte care contravin legilor în vigoare;

- execută misiuni de intervenție antiteroristă la obiectivele aflate în responsabilitatea jandarmeriei sau pentru capturarea și neutralizarea persoanelor care folosesc arme de foc ori alte mijloace care pot pune în pericol siguranța persoanelor, bunurilor, valorilor și transporturilor speciale;
- asigură, în condițiile legii, paza sau protecția și apărarea obiectivelor, a bunurilor și valorilor de importanță deosebită, stabilite prin hotărâre a Guvernului, și a obiectivelor aparținând Ministerului Afacerilor Interne, stabilite prin ordin al ministrului;
- asigură, în condițiile legii, paza sau protecția transportului unor valori importante, precum și a transportului armelor, munițiilor, materialelor explozive, stupefiantelor, substanțelor toxice sau radioactive ori al altor materii sau substanțe periculoase, definite astfel prin lege;
- participă, în cooperare cu celelalte instituții ale statului abilitate prin lege, la misiuni de prevenire și neutralizare a actelor teroriste. (Sursa: *Inspectoratul de Jandarmi Județean Olt „Gl.c.a. Constantin Dimitrescu”*, mai 2013)

Ținuta de intervenție a efectivelor Jandarmeriei Române în prezent

Poliția Balș

„În anul 1921, prin desființarea Jandarmeriei, ia ființă Poliția Balș, având la conducere pe d-l comisar Chihăia Constantin, cu 25 de persoane în subordine, inclusiv sergenți de stradă.”²²⁴

În 1948 își schimbă denumirea din Poliție în Miliție, până la Revoluția din 1989, când se revine la vechea denumire.

În urma reorganizării administrativ-teritoriale a țării în anul 1968, a luat ființă Inspectoratul de Miliție al județului Olt (prin desființarea județului Romanți) și implicit Miliția orașului Balș din județul Olt.

Poliția Balș a avut la început sediul pe str. Cireșului, apoi s-a mutat pe str. Nicolae Titulescu nr. 8, unde funcționează și în prezent. Actuala locație a Postului de poliție Balș se află într-un imobil care a fost revendicat și retrocedat.

Poliția orașului Balș este organizată pe următoarele compartimente:

- Compartiment Ordine Publică cu 3 subdiviziuni: Compartimentul de Proximitate, Compartiment Sisteme de Securitate, Compartiment Siguranță Publică și Patrulare;
- Compartiment Poliție Rutieră;
- Compartiment Investigații Criminale;
- Compartiment Investigare Fraude;
- Compartiment Criminalistic;
- Compartiment Evidență Operativă;
- Compartiment Dispecerat - Punct Control Acces.

Poliția orașului Balș este formată din 9 ofițeri și 36 agenți de poliție.

Tot aici se află și Secția Poliție Rurală Nr. 1 Bobicești, cu 3 ofițeri și 36 agenți de poliție, având arondate următoarele Posturi de Poliție: Baldovinești, Bîrza, Bobicești, Căluș, Dobrețu, Găvănești, Iancu Jianu, Morunglav, Oboga, Pîrșcoveni, Șopîrlița, Voineasa, Vulpeni.

Șef al Poliției orașului Balș este în prezent domnul comisar Florea Sorin. (Sursa: *Poliția oraș Balș*, 2013)

²²⁴ Ibidem, p. 223.

Detașamentul de Pompieri Slatina, Garda nr. 2 Balș

Detașamentul a fost reînființat în anul 2002, funcționând astăzi, pe strada Cireșului, nr. 100 (în fostele clădiri ale „Regimentului”). Raza de acțiune a Detașamentului de pompieri este atât în orașul Balș, cât și în localitățile apropiate.

De la 1 aprilie 2013, funcționează în orașul Balș, în cadrul Detașamentului de pompieri, o Stație de ambulanță SMURD, care deservește orașul Balș și zonele apropiate.

Administrația Finanțelor Publice

Această instituție administrează impozite, taxe și contribuții sociale, care se constituie în surse ale bugetului general consolidat pentru un număr de 1373 contribuabili, persoane juridice și 3334 persoane fizice. Unitatea are un număr de 25 de salariați.

Localitățile arondate Administrației Financiare Balș sunt: comuna Baldovinești, Bârza, Bobicești, Morunglav, Oboga, Pârșcoveni, Șopârlița, Călui, Dobrețu, Găvănești, Iancu-Jianu, Voineasa.

În prezent, sediul acestei instituții se află pe str. Nicolae Bălcescu, nr. 13, având ca director pe doamna Rusănescu Rozalia. (*Sursa: Administrația Financiară Balș, 2012*)

Capitolul 6

EDUCAȚIA, CULTURA ȘI VIAȚA SPIRITUALĂ ÎN ORAȘUL BALȘ

6.1 Învățământul

Despre un învățământ organizat nu se poate vorbi în județul Romanați înainte de anul 1831. Nici după această dată nu găsim decât o singură școală în reședința județului Romanați, la Caracal, unde primeau copii din întregul județ.

Nici după 1864, când legea lui Alexandru Ioan Cuza își găsește aplicare, nu găsim prea mulți cărturari în județul Romanați.

În Balș, ca de fapt în întreaga țară, majoritatea locuitorilor erau neștiutori de carte.

În această localitate, a existat o primă școală, pe lângă schitul Balș (biserica „Sfântul Dumitru” de astăzi), condusă de călugări, în jurul anului 1700.

În primii ani după decretarea învățământului primar obligatoriu (1864), de către Alexandru Ioan Cuza, în Balș, a luat ființă o *Școală elementară de băieți - gradul I* (în anul **1878**) și o *Școală primară de fete* (în anul **1879**).

„Școala primară de băieți, cu un local spațios, cu 4 săli, având următorul personal didactic: d. Grigore Rădulescu - director, d. Ioan Teodorescu, d-na Maria G. Vasilescu, d-na Gheorghiu I. Teodorescu și d. Constantin Manolescu.”²²⁵

Din 1893, *Școala primară de băieți* s-a mutat într-un local propriu, local care există și astăzi, fiind localul unei grădinițe-pe strada Nicolae Titulescu - fosta stradă Dobrogeanu Gherea.

²²⁵ Ricman Ștefan, Iosif Fr., Enescu Vasile, Constant Paul, *Monografia Județului Romanați*, Institutul de Arte Grafice Ramuri, Craiova, 1928, p. 367.

Înființată în anul 1879, Școala primară de fete, își construiește local propriu, în anul 1908, în prezent demolat. „Școala primară de fete, a avut următorul personal: d-na Constanța Gr. Rădulescu - directoare, d-na Ana Dinculescu, d-na Ana Manolescu, d-na Elena Lauterbach și d-na Elena Popescu - maestră la atelierul școalei.(...)”

Școala primară mixtă Balș-Vârtina, cu domnul Teodor N. Preda și doamna Ioana Preda.

Școala primară mixtă Balș-Româna, construită în anul 1929, cu preotul Alexandru Petruțian și doamna Lucreția Petruțian.

Școala elementară de Meserii, înființată la 25 noiembrie 1901, cu următorul personal: domnul Stoica Rădulescu - maestru fierar, dirigintele Școalei de la înființare până în 1928, domnii Simion V. Chițu - maestru tâmplar, Marin M. Roșca - maestru fierar, Mihai I. Diaconu, maestru lemnar-rotar și Dumitru Roșca, maestru lăcătuș.”²²⁶

„Școala din Vârtina și-a început activitatea cu un singur învățător - Dumitru Celăreanu care a rămas multă vreme director.

Existența școlii din Corbeni - Româna este atestată într-un registru aflat și acum la școală, în care se menționează că la 16 octombrie 1908 se face o inspecție învățătorului Dumitru I. Florescu” (Negreanu Ion, Monografia Liceului Teoretic „Petre Pandrea” Balș, Editura Diacritic, Timișoara, 2013, p. 15).

La început, școlile nu au avut localuri proprii, ele au funcționat în clădiri improvizate, necorespunzătoare din punct de vedere igienic și fără mobilier corespunzător.

Dintr-o adresă a directorului Școlii de băieți, d-l Filip Radulian, adresată Revizorului Școalelor din județul Romanați, la data de 31 octombrie 1886, aflăm starea materială și morală a școlii și frecvența slabă a elevilor: „Din totalul de 78 de băieți, numai 44 urmează cursurile în mod regulat, iar 32 elevi absenți toată luna.”²²⁷

Vom reda în continuare câteva elemente ce înfățișează aspectul școlii și frecvența elevilor.

„Din punctu de vedere material, localul acestei Școli de băieți nare acoperișurile bune, din care cauză în timpurile ploioase pică înăuntru, mobilierul deși nu în bune condițiuni, totuși este complet. Starea sa igienică este insalubră având zidurile igrasioase, care exalează încontinuu un aer infect.

Din punctu de vedere moral, se poate constata din alăturatul tablou numărul elevilor ce au frecventat această școală în cursul menționatei luni și modul cum ei și-au urmat cursurile învățământului, fiind câte-o rubrică pentru cei care au urmat în mod regulat, pentru cei care n-au venit nicidecum și pentru cei cu etatea obligată de lege de a urma la școală. După cum se vede din tabelul anexat numărul celor care n-au venit la școală este foarte mare, cauza este, că autoritatea comunală nu aplică legea de obligativitate a învățământului primar, cu toate că eu înaintez la timp listele cu absențele.

Primiți vă rog domnule Revizor, asigurarea osebitei mele considerațiuni.

Învățător F. Radulian - oct. 31, 1886”²²⁸

„Construcții proprii pentru școlile din Balș: în 1893- Școala de băieți; în 1908- Școala de fete; în 1925- Școala de la Vârtina; în 1929 - Școala de la Corbeni - Româna.

La construcția Școlii Nr. 2 de fete a contribuit substanțial proprietarul Petre D. Roșca-Lupu, oferind terenul și o importantă sumă de bani. Construcția localului de la Vârtina s-a realizat prin osârdia învățătorului Preda Teodor, prin contribuția primăriei

²²⁶ Ibidem.

²²⁷ Arhivele Statului Slatina, Fondul Prefecturii Jud. Romanați, Dosar 2/1886 - Situația Școalelor din jud. Romanați.

²²⁸ Ibidem.

orașului și a comitetului școlar.

Localul din Corbeni - Româna a fost dat în funcțiune în 1929, director fiind învățătorul Alexandru Petrulian (Arhiva Școlii Româna). La construcția clădirii au contribuit primăria orașului cu 200.000 lei și comitetul școlar cu 100.000 de lei. Atât la Vârtina cât și la Româna s-au construit alte clădiri după cel de-al Doilea Război Mondial.

Școala Gimnazială NR. 3, Balș (Româna), 2013

Școala cu clasele I-VIII, NR.2, Balș (Vârtina), 2013

În perioada interbelică, odată cu înflorirea economică, se dezvoltă și învățământul primar și gimnazial, apar cadre didactice tot mai pregătite, care au slujit cu devotament în școlile Balșului. Vom aminti în ordinea vechimii dascălii care au contribuit la luminarea oamenilor din Balș: Ion D. Marțian, Dumitru Florescu, Dumitru Celăreanu, Gheorghe Vasilescu, Ana Dinculescu, Constanța Rădulescu, Filip Radulian, Ion Teodorescu, Tudor Preda, Sever Popescu, Ana Manolescu, Alexandrina Popescu.

Un alt șir și mai numeros de învățători și profesori îl formează cei care au funcționat și după al Doilea Război Mondial, cum ar fi: Căpitănescu Elena, Popescu Teodora, Petrulian Alexandru, Petrulian Lucreția, Preda Ioana, Antonie Ion, Antonie Elena, Petrulian Ilie, Petrulian Gheorghe, Manolescu Constantin, Stoenescu Ștefan, Ionescu Ecaterina, Armășelu Gheorghe, Chișu Simion, Anastasie Petre etc.

Îndată după război, școlile existente își continuă activitatea, remarcându-se dezvoltarea Gimnaziului Industrial.

În noiembrie 1945, o veche idee care zămislise concepția bălșenilor de a avea un liceu în oraș, se materializează parțial prin înființarea unui gimnaziu teoretic mixt.

Școala și-a început cursurile în ziua de 1 noiembrie în prezența autorităților locale și a doamnei V. Mihăileanu, directoare de cabinet, reprezentând Ministerul Educației Naționale, Ștefan Voitec. Președinte al Comitetului de inițiativă a fost Florea Tomescu – ceferist pensionar, iar director al școlii – preot Paul Tomescu.

Gimnaziul Teoretic Mixt a funcționat până în august 1948, când prin Legea Învățământului din 1948 se organizează școlile elementare de 7 ani. Elevii trec la Școala elementară nr. 1 – băieții și la Școala elementară nr. 2 - fetele, în clasele a VI-a și a VII-a.

După reforma structurală a învățământului din 1948, rețeaua de învățământ din Balș cuprindea: două Școli Elementare de 7 ani, două Școli Elementare de 4 ani, la Vârtina și Româna, dezvoltate și acestea după 3-4 ani în Școli de 7 ani, și o Școală Medie Tehnică Agricolă apărută prin schimbarea profilului Gimnaziului Industrial”.(Negreanu Ion, Monografia Liceului Teoretic „Petre Pandrea” Balș, 2013, p. 15-17)

În anul 1901, se înființează la Balș Școala de Meserii (mai târziu Liceul Agricol, astăzi Colegiul Tehnic „Nicolae Bălcescu”), în care se învățau meșteșugurile: lăcătușerie, rotărie, tâmplărie.

Colegiul Tehnic „Nicolae Bălcescu”, Balș, str. Nicolae Bălcescu, nr. 47

Colegiul Tehnic „Nicolae Bălcescu” Balș, 2013

Originile învățământului tehnic în Balș sunt legate de numele lui Spiru Haret - Ministrul Învățământului, prin al cărui ordin este înființată în anul 1900, în județul Romanați, în comuna Vădastra (actualmente în județul Olt), *Școala Elementară de Meserii*.

La **25 noiembrie 1901**, această școală este transferată, la insistența lui Petre D. Roșca, în Balș, unde o regăsim după unele surse, sub numele de *Școala de ucenici de bresle*, patronată de un comitet al breslelor din localitate.

Odată cu școala, a fost transferat la Balș și d-l Zaharia Popescu, director între anii 1901-1908. După această dată, este numit ca director, d-l Stoica Rădulescu (1908- 1930).

Primul local în care a funcționat această școală timp de 10 ani, a fost imobilul Morii din Balș. Aici, elevii se pregăteau în acel timp, pentru meseriile: croitorie dame și bărbați, cizmărie-papucărie și rotărie-dulgherie.

Începând cu anul 1921, meseriile s-au schimbat: fierărie, tâmplărie-rotărie, mecanică, lăcătușărie. Tot acum, din cauza creșterii numărului de elevi (aproximativ 200), filantropul Petre D. Roșca a pus la dispoziția școlii un alt local, situat pe strada Frații Buzești, în care, în prezent își are sediul S.C. Aquatrans S.A. Balș.

De la 1 septembrie 1930, Școala elementară de Meserii și-a extins durata la 5 ani, în care elevii se pregăteau în meseriile: tâmplărie-rotărie, mecanică-fierărie.

Tot în anul 1930, pentru Școala elementară de Meserii se achiziționează imobilele și terenul aparținând moștenitorilor Apelevianu, aflate în strada Regina Elisabeta nr. 8, lângă actuala piață a Balșului (clădiri care au fost demolate).

În perioada 1930-1934, școala își ia denumirea de *Școala inferioară de meserii*, cu durata de 5 ani. În 1934, apare profilul sculptură în lemn, care funcționează cu o clasă, condusă de maestrul Neacșu Gheorghe, perioadă din care ne-au rămas în școală (în biroul managerului), câteva piese de mobilier ce reprezintă veritabile opere de artă: un birou, un fotoliu-jilț și o bibliotecă sculptată în stil bizantin.

Din anul 1939, școala se transformă în *Gimnaziu Industrial* cu durata de 4 ani, funcționând cu următoarele secții: mecanică-lăcătușerie, fierărie, tâmplărie, rotărie (fiecare cu câte o clasă cu 30 de elevi) și o secție - sculptură în lemn cu 15 elevi. În total, școala avea în anul 1939 un număr de 135 elevi. Odată cu izbucnirea celui de-al doilea război mondial, în cadrul secției de rotărie se efectuau căruțe militare, iar celelalte secții ale școlii făceau lucrări de reparare a automobilelor necesare armatei.

Cutremurul din 1940 a avariat o parte a localului. În anul 1942, Ministerul Învățământului a alocat sume de reparare a Școlii de Meserii Balș. Vom relata mărturisirile verbale ale directorului de atunci, Anastasie Petre, care în anul 1983 îi spunea prof. Bănică Paula - ce se ocupa cu aflarea istoricului acestei școli: *„În luna februarie 1942 am pornit spre București. Din cauza zăpezii și a viscolului am stat două zile și două nopți între stațiile Fîlfași și Costești. Ajuns la București, am mers la Minister și am obținut suma de 1.000.000 lei pentru școala mea (...). Întors acasă, m-am gândit zi și noapte cum să folosesc mai bine această sumă de bani pentru școală (...). Construcția noului local de școală urma să înceapă la 15 aprilie 1943, dar fiind în plin război s-a primit ordin ca toate lucrările să fie sistate”*.

Începând cu 1 septembrie 1948, școala își schimbă denumirea în „Gimnaziul Unic de Meserii”, până în anul 1950, când se transformă în „Școală Profesională de Tractoriști”.

În anul următor, școala primește și fete pentru a deveni tractoriste.

Despre prima promoție de fete, domnul director Anastasie Petre își amintea: *„A fost o serie de fete curate sufletește, pline de sănătate, vioiciune, ca de fapt toate româncele noastre. La început ele au fost recrutate din județul Vâlcea, iar a II-a și a III-a serie din toată țara, școlite la noi și apoi repartizate ca tractoriste în G.A.S.-urile și G.A.C.-urile din țară.”*

În 1953, clasa de tractoriste, la insistența directorului, a fost transferată la Vânjuleț, iar la Balș au rămas numai băieții, iar din 15 septembrie 1953 se va schimba numele în Școala

Profesională de Mecanici Agricoli cu durata de 2 ani, până în 1958.

În 1953, la 31 ianuarie, Școala de Mecanici Agricoli din Balș beneficiază de donația imobilului aflat în proprietatea lui Petre D. Roșca, pe strada Nicolae Bălcescu, nr. 47, imobil folosit de școală ca internat încă din 1949.

În anul 1964, școala se mută într-un local nou, folosit și în prezent, a cărui construcție se datorează în mare măsură muncii perseverente a directorului de atunci d-l Lungu Marin și a personalului existent atunci. Acesta spunea în anul 1985: „*Pentru urgentarea acestei lucrări am depus eforturi mari împreună cu directorul adj., doamna Diaconescu Cornelia și cu tot personalul școlii, alături de elevi, am participat la demolarea vechii clădiri și construirea noului local de școală. Un aport deosebit l-au avut maiștrii: Roșca Ion, Vlăduț Ion, Gheorghe Gheorghe, Rădulescu Gheorghe, care lucrau cu elevii până la miezul nopții.*”

Personalul școlii de atunci era format din inginerii: Antonescu Marcel, Antonescu Magda, Vălvoreanu Lucia, Diaconescu Gabriela, Jiplea Elena, Briac Elisabeta și profesorii: Petrescu Boris, Tudor Florin, Roșu Marieta, Dincă Ion, Ilină Florina.

Școala dispunea de două cămine-internat, unul de băieți, celălalt de fete, cu doi pedagogi. Atelierul școlii era foarte bine dotat. De asemenea, pentru servitul mesei exista o cantină proprie.

La 1 septembrie 1974, se schimbă denumirea în *Liceul Industrial Agricol* unde funcționa și *Școala de Maiștri*.

De la 1 septembrie 1978, își schimbă denumirea în *Liceul Agroindustrial*. Aici erau clase ce se pregăteau pentru agricultură și pentru a lucra în cadrul întreprinderii I.M.A.I.A.

Începând cu 1 septembrie 1990 se numește *Grupul Școlar Agricol* Balș, iar din 1 septembrie 2010, *Colegiul Tehnic „Nicolae Bălcescu”*, denumire ce o poartă și în prezent.

În anul școlar 2011-2012 sunt înscriși 500 elevi. Profilele sunt: servicii-zi, tehnic-zi, tehnic-seral, cu specializările: tehnician în administrație, tehnician mecanic întreținere și reparații, mecanic confecționar tâmplărie aluminiu și mase plastice, agroturism și Școala postliceală cu specializările: estetică și igiena corpului omenesc, anul I și II, calificarea profesională stilist.

Personalul didactic în anul școlar 2011-2012, era de 40, din care 31 cadre didactice titulare din care 3 maiștri, personal didactic-auxiliar 6, personal nedidactic 11.

În luna noiembrie 2011, Primăria Orașului Balș a alocat fonduri importante Colegiului Tehnic „Nicolae Bălcescu”, care a fost dotat cu 4 centrale termice proprii, pe gaz (școala și cantina) și electrice (Căminul 1 și atelierul), atelierul școlii a fost reabilitat cu o șarpantă nouă, iar în clădirea școlii toată tocăria ferestrelor (veche de peste 40 de ani), a fost înlocuită.

În anul 2001, Colegiul Tehnic „Nicolae Bălcescu” (pe atunci Grupul Școlar Agricol Balș) și-a sărbătorit cu mult fast, 100 de ani de existență - *Centenarul* .

Directorii acestei unități școlare de-a lungul timpului au fost domnii:

*Zaharia Popescu (1901-1908),
Stoica Rădulescu (1908-1930),
Dumitru L. Dumitru (1930-1938;1943-1949),
Dragomir Ion (1938-1940),
Anastasie Petre (1941-1943; 1953-1956),
Teodoru Gheorghe (1949-1951),
Duțulescu Cornelia (1951-1952),
Croitoru Ștefan (1952-1953),
Petrulian Nicolae (1956-1960),
Lungu Marin (1960-1982;1983-1987),
Briac Elisabeta (1982-1983),
Cearapin Constanța (1987-1990),*

Jiplea Elena (1990-1994),
 Șerbănescu Atanasie (1994-2001),
 Buică Constantin (2001-2005, 2011-2012),
 Stoiculescu Ioana (2005-2009),
 Truță Constantin Daniel (2009-2011).
 Mare Ștefan - în prezent

(Sursa: Colegiul Tehnic „Nicolae Bălcescu” Balș, 2012)

Liceul Teoretic „Petre Pandrea”, Balș - str. Nicolae Bălcescu, nr. 25 (2012)

În anul 1953, *Școala Elementară de 7 ani Nr.1 de băieți, din Balș*, ce își avea pe atunci localul pe strada Dobrogeanu Gherea (astăzi, str. Nicolae Titulescu), s-a transformat în liceu teoretic cu numele de *Școala Medie din Balș*, unde pentru prima dată, au fost primite la liceu și fete, în clasa a VIII-a, care era *clasă de liceu*.

Liceul avea durată de 3 ani - după modelul sovietic (clasele VIII-X), dar și sistemul de notare era de la 1 la 5. Notele de 3, 4, 5, erau note de promovare a clasei. Anul școlar începea la 1 septembrie și avea patru pătrări:

- I-ul pătrar: 1 septembrie - 6 noiembrie
 - al II-lea pătrar: 09 noiembrie - 30 decembrie
 - al III-lea pătrar: 10 ianuarie - 17 martie
 - al IV-lea pătrar: 25 martie - 25 mai
- Vacanțe: de iarnă: 31 decembrie - 10 ianuarie
de primăvară: 17 martie - 05 martie
de vară: 30 iunie - 01 septembrie.

Din 1956, anul școlar este împărțit în trimestre prin Ordinul Ministerului Învățământului, iar din 1999 în semestre, ce se mențin și în anul 2013.

Primul director al Școlii Medii a fost domnul profesor Stoenescu Ștefan.

La începutul anului școlar 1953-1954 au fost înscriși 56 de elevi, formându-se inițial o clasă, având ca diriginte pe domnul profesor Frecea Nicolae. Pe parcursul anului școlar au mai fost înscriși elevi, astfel clasa s-a divizat în 2 clase.

Încadrarea școlii la începutul anului școlar 1953-1954 era:

- Frecea Nicolae* - profesor de limba română și dirigintele clasei;
Gavrilovici Ana - profesor de limba rusă;
Truică Toma - profesor de istorie-geografie;
Iliuț Iustina - profesor de limba franceză, chimie, științe naturale;
Diaconu Marin - profesor de matematică;
Dincă Eugen - profesor de fizică;
Nicolaescu Constantin, profesor de educație fizică;
Stoenescu Ștefan, profesor de desen și directorul școlii.

Pe parcurs, numărul elevilor a crescut și au mai fost încadrați și alți profesori de valoare precum: *Trandafir Gheorghe* (limba română), *Popescu Vasile* (geografie), *Voiculescu Teodora* (limba română și psihologie), *Atanasiu Valeriu* (științele naturii), *Mitrică Domnica* (chimie și biologie), *Trandafir Lucia* (limba latină), *Stăncioiu Elena* (limba franceză), *Simion Ion* (istorie-geografie), *Bogoslov Nicolae* (limba rusă), *Negreanu Ion* (limba română), *Diaconescu Anton* (fizică) etc.

Durata de studii a fost diferită, după cum urmează:

- între anii 1953 – 1957, durata studiilor era de 10 ani , din care clasele VIII-X erau de liceu;
- între anii 1957-1967 se trece la învățământul de 11 ani, din care clasele VIII-XI erau de liceu;
- între anii 1968-2013, durata de studii este de 12 ani, clasele IX- XII fiind de liceu.

La început, localul școlii a fost pe strada Dobrogeanu-Gherea (azi str. Nicolae Titulescu) și a funcționat în case particulare (la popa Celăreanu erau birourile școlii: contabilitatea și secretariatul), în casa profesorului Diaconu Marin (laboratoare și săli de clasă), iar din anul 1959 s-a mutat în localul unde astăzi se află Școala Gimnazială Specială.

Pe parcursul evoluției sale, Liceul a avut multiple denumiri:

- 1953 – *Școala Medie Balș*;
1966 – *Liceul Teoretic*;
1969 – *Liceul de Cultură Generală*;

1975 – *Liceul Real Umanist*;

1977 – *Liceul Industrial Nr. 2*;

1991 – *Liceul Teoretic*;

2010 – *și în prezent – Liceul Teoretic „Petre Pandrea”*.

Între anii 1968-1970 s-a construit actualul local al liceului, pe strada Nicolae Bălcescu nr. 25. Clădirea dispunea de 16 săli de clasă, 6 laboratoare și cabinete de specialitate bine dotate, printre care amintim: laboratorul de chimie, fizică, informatică, unde elevii, sub îndrumarea profesorilor de specialitate și a laborantului desfășoară activități practice de laborator.

Fiind un liceu cu tradiție în ceea ce privește calitatea învățământului, mulți elevi au participat și s-au evidențiat la olimpiadele școlare la faza județeană și națională.

În anul 1977, *Liceul de Cultură Generală* își schimbă denumirea în *Liceul Industrial nr. 2 Balș*, din considerente economice, din nevoia de forță de muncă pentru întreprinderile industriale din Balș (I.O.B, I.M.A.I.A., JIUL).

Elevii erau pregătiți în diferite meserii: lăcătușerie, prelucrare prin așchiere. În această perioadă, a scăzut prestigiul acestei unități școlare. Pentru a mări numărul elevilor, au fost incluse în cadrul liceului și clasele I-VIII .

În anul 2010, liceul și-a luat denumirea de *Liceul Teoretic „Petre Pandrea”*.

În anul școlar 2011-2012, situația școlară se prezenta astfel: numărul elevilor existenți, înscriși la data de 1 septembrie 2011, era de 959 elevi. Liceul avea 5 profile: informatică-bilingv, informatică, filologie, științe sociale, științe ale naturii.

În cadrul liceului funcționau 38 clase de elevi, după cum urmează: 10 clase învățământ primar (I- IV), 11 clase de învățământ gimnazial (V-VIII), 17 clase de liceu (IX-XII).

Liceul Teoretic „Petre Pandrea” dispune în prezent de o bază materială diversificată: 2 laboratoare de informatică, 2 laboratoare de fizică, 1 laborator de chimie, 1 laborator de biologie, cabinete de istorie, științe sociale, geografie, lb. română, matematică, limbi străine, 1 Centru de documentare și informare (C.D.I.) înființat în anul 2007, cabinete metodice, 1 sală și un teren de sport.

Personalul didactic încadrat în anul școlar 2011-2012 se prezenta astfel: personal didactic = 64, personal nedidactic = 7, personal didactic-auxiliar = 7.

Din totalul de 64 cadre didactice, 11 sunt învățători-institutori.

La începutul lunii mai 2008, Liceul Teoretic din Balș a primit la Palatul Parlamentului, statutul de ȘCOALĂ EUROPEANĂ, pe durata de 3 ani (2008-2011), pentru școlile românești care au participat la proiecte internaționale. Liceul Teoretic din Balș a fost prima școală din județul Olt care a primit această distincție. (Sursa: liceulteoreticbals.wordpress.ro)

Oferta educațională pentru anul școlar 2012-2013-liceu: 1 clasă informatică bilingv, 2 clase filologie, 1 clasă științe ale naturii, 1 clasă științe sociale.

În anul școlar 2012-2013, sunt 40 clase cu un efectiv de 989 elevi din care: I-IV, 11 clase cu 221 elevi, gimnaziu V-VIII, 11 clase cu 297 elevi, liceu IX-XII, cu 18 clase, 498 elevi.

Directori ai acestei școli de-a lungul timpului au fost:

1953-1955 *Stoenescu Ștefan*

1956 *Dincă Eugen*

1956-1957 *Florescu Ion*

1957-1959 *Diaconu Marin*

1959-1962 *Popescu Petre*

1962-1971 *Negreanu Ion*
 1971-1976 *Frățiciu Domnica*
 1976-1982 *Diaconescu Antonie*
 1982-1983 *Cătănoiu David*
 1983-1985 *Ciorică Dumitru*
 1985-1990 *Diaconescu Antonie*
 1990-1992 *Constantin Constantin*
 1992-1997 *Negreanu Ion*
 1997-2001 *Tănasie Marcel*
 2001-2002 *Ilie Victoria*
 2002-2003 *Fodor Axente*
 2003 *Ciorică Dumitru*
 2003-2005 *Curcă Sorin*
 2005-2009 *Anghel Marian*
 2009-2011 *Curcă Sorin*
 2011-2012 *Osiac Ion*
 2012- în prezent - *Fodor Axente*.

(Sursa: -*Liceul Teoretic „Petre Pandrea” Balș*, 2013
 -*Negreanu Ion, Monografia Liceului Teoretic „Petre Pandrea”, Editura Diacritic, Timișoara, 2013, p. 139*)

Colegiul Tehnic Balș, str. N. Bălcescu, nr. 213 (2013)

Odată cu devenirea orașului Balș un puternic centru industrial și intrarea în funcțiune

a marii Întreprinderi de Osii și Boghiuri, era necesară înființarea unei instituții școlare pentru pregătirea forței de muncă.

Prin ordinul 4560 al Ministerului Învățământului, la **6 iulie 1971**, a luat ființă *Școala Profesională* arondată Fabricii de Osii și Boghiuri Balș. Neavând un local propriu, își începe activitatea (în anul școlar 1971-1972) în localul Liceului Teoretic Mixt din Balș, cu un efectiv de 314 elevi, împărțiți astfel: 3 clase de lăcătuși mecanici, 3 clase de strungari, 2 clase de sudori, instruirea practică fiind efectuată în fabrică, în ateliere corespunzătoare.

În anul școlar 1972-1973 existau 719 elevi, iar în anul școlar următor erau deja 1517 elevi.

În anul **1974** a luat ființă *Liceul Industrial nr.1* Balș (liceu cursuri de zi și seral, o școală profesională și o școală de maiștri), care dispunea de un local propriu, nou, construit pe str. Nicolae Bălcescu nr. 213, cu 17 săli de clasă, 2 cămine-internat (unul de băieți și unul de fete) a câte 304 locuri fiecare, o cantină cu 200 locuri pe schimb, un atelier de instruire practică, o sală de sport.

„Pentru a ilustra capacitatea acestui complex școlar, în anul școlar 1986-1987 numărul elevilor în *Liceul Industrial nr. 1* era următorul: Liceu curs de zi = 1.137 elevi și curs seral = 558 elevi; Școala profesională = 517 elevi; Școala de maiștri (curs seral) = 83 elevi. Total = 2.295 elevi.

Meseriile în care se pregăteau elevii erau: sudori, turnători, lăcătuși, sculieri-matrișeri, rabotori, forjori, termiști, electromecanici, turnători, oțelari.”²²⁹

Acest liceu avea menirea să pregătească muncitori calificați pentru Întreprinderea de Osii și Boghiuri Balș. Elevii acestei unități de învățământ, împreună cu maiștri, pe lângă orele de atelier, făceau practica în unitatea de producție.

„În anul 1989, în această școală învățau 2703 elevi.

De la înființare și până la Revoluția din 1989, directori ai liceului au fost domnii:

Ing. Licu Ion (1970-1973)

Ing. Ilioiu Constantin (1973-1975)

Ing. Drîmbă Ion (1975-1977)

Ing. Albu Ion (1977-1978)

Prof. Diaconescu Marin (1978-1990).

După Revoluție, Liceul Industrial nr. 1 își schimbă denumirea în *Grupul Școlar Industrial Construcții de Mașini*, iar din anul 2010, își schimbă din nou numele în *Colegiul Tehnic*.

²²⁹ Arhiva Liceului Industrial nr. 1 Balș, 1987.

Colegiul Tehnic Balș, 2013

În anul școlar 2011-2012, Colegiul Tehnic Balș avea un total de 1192 elevi (clasele I - XII) și 20 preșcolari la grădinița din cartierul Teiș (care aparțin de această unitate școlară).

Totalul de 1192 elevi, împărțiți pe cicluri de învățământ, se prezenta astfel: 10 clase (186 elevi) învățământ primar, 10 clase (232 elevi) învățământ gimnazial, 32 clase (774 elevi) învățământ liceal, din care 27 clase - ruta directă și 5 clase - ruta progresivă (ruta SAM).

La începutul anului școlar 2012-2013, existau 1165 elevi înscriși astfel: 20 învățământ preșcolar (1 grupă preșcolari la Grădinița cu program normal din cartierul Teiș), 213 elevi învățământ primar = 10 clase, 196 elevi învățământ gimnazial = 9 clase, 736 elevi învățământ liceal curs de zi = 31 clase.

Clasele a IX-a - curs inferior liceu, sunt împărțite pe următoarele filiere: filiera teoretică - profil real, domeniul: matematică-informatică - 1 clasă, filiera tehnologică - profil servicii (specializarea: tehnician în activități economice) - 1 clasă și profil tehnic, cu specializările: tehnician în automatizări, tehnician în prelucrări mecanice, tehnician în prelucrări la cald, tehnician în transporturi, tehnician în mecatronică, tehnician design vestimentar - 4 clase.

Această unitate școlară are în prezent un număr de 93 cadre didactice (1 educatoare, 11 învățători, 81 profesori: 2 debutanți, 12 cu definitivat, 11 cu gradul II, 55 cu gradul I). Din totalul acestora, 75 sunt titulari și 18 suplinitori.

Colegiul Tehnic Balș dispune de o bază materială diversificată, având în dotare: 2 laboratoare de informatică, 1 laborator de chimie, 1 laborator de biologie, 1 laborator de fizică, 1 laborator electronică și automatizări, 1 laborator mecatronică, 10 cabinete (geografie, istorie, lb. română, lb. străine), 2 biblioteci, 1 sală și un teren de sport, 10 ateliere școlare pentru instruirea practică a elevilor (atelier de sudură, atelier auto, 2 ateliere de lăcătușerie, atelier de electrotehnică, atelier de strungărie, atelier freze, instalații tehnico-sanitare și gaze,

tâmplărie, croitorie).

După Revoluția din 1989, directori ai acestei unități școlare au fost domnii:

prof. Fircă Constantin (1990-1995)

prof. Călărașu Gheorghe (1995-1998)

ing. Bobaru Ștefan (1998-2001)

ing. Bălea Ion (2001-2003)

prof. Biolaru Dumitru (2003-2005)

ing. Bobaru Gheorghe (2005-2009)

prof. Stanciu Vitalie (2009-2012)

Director al Colegiului Tehnic Balș este în prezent *doamna prof. Rotea Violeta*.

(Sursa: *Colegiul Tehnic Balș*, 2013)

Școala Gimnazială Specială Balș, str. Plopului, nr. 16 bis (2013)

Este o unitate de învățământ special, înființată în anul 1959, ca *Școală Ajutătoare* (cu o singură clasă), pentru a școlariza copii „nevoiași” atât la învățătură, cât și din punct de vedere social din raionul Balș, ulterior din toată regiunea Oltenia. A funcționat în spații improvizate, într-o clădire ce a aparținut Cooperației de Consum, pe str. Dobrogeanu Gherea

(astăzi str. N. Titulescu), clădire care a fost avariata în urma unui incendiu și apoi demolată.

După anul 1961, școala s-a mutat în clădirea fostului Liceu Teoretic, pe strada Plopului, unde funcționează și astăzi. În anul 1964 erau deja 9 clase de elevi cu nevoi speciale, cărora li se asigura cazare și masă.

Activitățile pentru copii/elevi cu diverse grade de dizabilitate mentală (profund, sever, moderat), cu sau fără alte deficiențe sau tulburări asociate (senzoriale, fizice și motrice, de comunicare și limbaj, afective și comportamentale), sunt: activități de predare-învățare-evaluare, activități de intervenție timpurie în cazul copiilor cu cerințe educative speciale (CES), activități terapeutice corectiv-compensatorii, terapii complementare, activități de *loisir*, de consiliere, de evaluare complexă, asistență educațională etc.

Baza materială se compune astăzi din: 16 săli de clasă, 7 cabinete speciale, 2 ateliere, 1 sală de sport, 1 cabinet medical, 1 sală de *kinetoterapie*, 1 bibliotecă cu 7500 de volume, 1 teren de sport modernizat, 1 spațiu amenajat pentru joacă, 1 sală de informatică dotată cu 14 calculatoare, 1 club pentru elevi, etc. Finanțarea este asigurată de la Consiliul Județean Olt, școala fiind ordonator de credite.

În anul școlar 2011-2012, școala avea 98 de elevi, împărțiți pe două cicluri de învățământ: ciclul primar = 28 de elevi (5 clase) și ciclul gimnazial = 62 elevi (7 clase). Elevii sunt înscriși pe baza certificatului de încadrare-intrare în grad de handicap, emis de DGASPC Olt.

În prezent, 15 elevi se află instituționalizați și li se asigură protecție socială în *Centrul de Plasament „Floare de Colț”* Balș, 24 elevi la *Căsuțe de Tip Familial „Sfânta Maria”* Balș, 30 în cadrul *Organizației pentru Copii și Adulți cu nevoi speciale „Trebuie”* - filiala Slatina, 23 elevi din plasament familial, 6 elevi din familii naturale.

Personalul din această unitate școlară este format din 53 de cadre didactice, din care 29 titulari și 24 suplinitori, 1 medic, 1 asistent medical, 1 infirmier, 10 posturi în servicii administrativ-gospodărești.

Director în prezent este domnul *Barbu Ion*, profesor pentru învățământul primar. (Sursa: *Școala Gimnazială Specială Balș*, 2013)

Centrul de Plasament „Floare de Colț”(2012)

În 1965 a luat ființă la Balș, *Școala Ajutătoare cu clasele I-VIII*, având cazare și masă. Copiii veneau din toată țara.

În 1986 s-a transformat în *Casa de copii orfani*, iar în anul 1998, Casa de Copii s-a despărțit de școală și s-a înființat *Centrul de Plasament „Floare de Colț”* care găzduiește copii și tineri cu vârste cuprinse între 5 și 26 ani. Numărul beneficiarilor cu dizabilități este de 100.

Din anul 1998 au rămas două școli: *Școala Specială cu clasele I-VIII* și *Școala Profesională nr.15*, numită apoi *Școala Profesională „Temerarii”* care s-a desființat, formându-se *Căsuțe de tip familial „Sfânta Maria”* care găzduiesc 40 de beneficiari cu dizabilități.

Tinerii sunt repartizați în 5 locații: 4 apartamente și o casă mare. Acest lucru s-a făcut pentru o mai ușoară integrare în comunitate a elevilor cu cerințe educaționale speciale. Atât Centrul de Plasament „Floare de Colț”, cât și Căsuțele de tip familial sunt în subordinea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Olt (D.G.A.S.P.C.), instituție aflată în subordinea Consiliului Județean Olt.

O parte din copii merg la *Școala Gimnazială Specială* (fosta *Școală Specială cu clasele I-VIII*), iar ceilalți, mai mari, la *Școala Profesională Specială* - fosta *Școală Specială de Arte și Meserii (S.A.M. Balș)* - pentru elevi cu cerințe speciale (CES), unde elevii învață următoarele meserii: confecționar produse textile, confecționar termopane aluminiu și mase plastice, tâmplar etc.

La Școala Profesională Specială Balș - str. N. Bălcescu, nr. 211 B, director în prezent este domnul prof. *Neațu Nicolae*.

Învățământ special în județul Olt există numai la Balș.

Directorul *Centrului de plasament „Floare de Colț”* este în prezent domnul Ionescu Ilie, iar la *Căsuțe de tip familial „Sfânta Maria”*, domnul Nițulescu Iulian. (Sursa: *Școala Gimnazială Specială „Floare de Colț” Balș, 2013*)

Grădinițe (învățământul preșcolar) și școli generale.

Începând cu noua reformă a învățământului din anul 1948 s-a acordat atenție și învățământului preșcolar.

În anul 1950, a luat ființă la Balș prima grădiniță, care a avut un efectiv de 20 de copii. Pe parcurs ce Balșul a cunoscut o evoluție în dezvoltarea sa economică, s-a simțit necesitatea de a înființa noi grădinițe cu program normal, ajungându-se la opt grădinițe și 2 cămine de copii în anul 1970.

Primul Cămin de copii a luat ființă în anul 1968, aparținând Întreprinderii Jiul Balș, iar al doilea în 1974, ce aparținea Întreprinderii de Osii și Boghiuri Balș.

În 1971, ca urmare a creșterii populației orașului, a crescut și numărul unităților de învățământ: 9 grădinițe și cămine, 5 școli generale cu clasele I-VIII, 1 liceu de cultură generală (Liceul Teoretic), 2 licee de specialitate (Liceul Agricol, Liceul Industrial nr. 1), 2 școli speciale (Școala de fete, Școala de băieți).²³⁰

Numărul preșcolarilor a crescut an de an, astfel că în anul școlar 1994/1995 erau 6 grădinițe cu 649 preșcolari, împărțiți în 23 de grupe, iar îndrumarea și pregătirea lor era asigurată de un număr de 20 educatoare.²³¹

Învățământul primar și gimnazial este cel mai cuprinzător din punct de vedere al numărului de elevi și al unităților existente, de pregătire în clasele I-IV și respectiv V-VIII.

În anul școlar 1994/1995, în orașul Balș funcționau 5 unități școlare, în care este inclus atât ciclul primar, cât și cel gimnazial cu un număr de 2123 elevi. Pregătirea acestor

²³⁰ Arhiva Primăriei orașului Balș, 1986.

²³¹ Direcția de Statistică Olt, 1995.

elevi a necesitat o creștere a numărului de cadre didactice, ajungându-se la 132.²³²

Învățământul liceal, a cunoscut în ultimii ani transformări importante ale structurii, în sensul specializării acestora.

Școala generală nr. 4 din zona „Turnuri” s-a desființat întrând, din anul 2000, în componența *Grupului Școlar Industrial Construcții de Mașini* (azi *Colegiul Tehnic Balș*).

În orașul Balș funcționează următoarele școli generale:

Școala Gimnazială nr. 1, str. Cireșului, nr. 26

Școala cu clasele I-VIII nr. 2 Balș (Vârtina), str. Tudor Vladimirescu

Școala Gimnazială nr.3 (Româna), str. Crinilor, nr. 1

Școala Gimnazială NR.1, Balș, 2013

Școala Gimnazială „Mihail Drumeș” (fosta Șc. Gen nr. 5), str. N. Bălcescu

Școala Gimnazială “Mihail Drumeș” Balș este situată pe drumul european E575 ce leagă România de Europa Centrală și de Vest, la mijlocul distanței dintre orașele Slatina și Craiova. Localul școlii este vechi, construit prin anii 1967, dar este bine întreținut. Școala dispune de un parc , o curte interioară cu o suprafață de 4000 mp, în care se găsesc un teren de joacă cu iarbă , terenuri de sport: fotbal, handbal, volei, baschet. A fost înființată în anul 1987 sub titulatura Școala Generală Nr. 5 Balș și a apărut ca o necesitate, populația școlară a orașului în acea vreme fiind suficient de mare, încât localurile școlilor: Liceul Industrial Nr. 2 (pe acea vreme) și Școala Generală Nr. 4 (existentă și ea atunci) deveniseră neîncăpătoare. Localul școlii fusese până atunci o anexă a Liceului Industrial Nr. 1 Balș. În februarie 2000 s-

²³² *Ibidem.*

a înființat Centrul Financiar la Școala cu clasele I-VIII Nr. 5 Balș. Începând cu 1 septembrie 2008, este obținută noua denumire: Școala cu clasele I-VIII „Mihail Drumeș” , dat fiind faptul că în apropiere se află casa în care a locuit o perioadă scriitorul Mihail Drumeș. Actualmente aceasta se numește Școala Gimnazială “Mihail Drumeș” și dispune de 11 săli de clasă și laboratoare recent renovate și bine dotate, din care 10 săli de curs personalizate (română, matematică, geografie, biologie, istorie, fizică-chimie). un laborator de informatică dotat cu o rețea de 21 calculatoare ,acces nelimitat la Internet și de o bibliotecă cu un număr de 7120 volume.

Școala Gimnazială „Mihail Drumeș”, Balș, 2013

Directorul școlii este doamna profesoară Mînescu Corina.

BAZA MATERIALĂ

- 10 săli de clasă utilate modern
- 4 cabinete: matematică, limba română, istorie-geografie, biologie
- Laborator informatică
- Cabinet de psihologie
- Biblioteca școlară
- Teren de sport multifuncțional

Sursa : Școala Gimnazială “Mihail Drumeș” Balș, 2013

În anul 2005, așa cum se precizează în Dicționarul istoric al județului Olt, funcționau în Balș: „14 unități de învățământ (184 săli de clasă și cabinete școlare), din care 6 grădinițe (727 preșcolari, 32 educatoare), 5 școli de învățământ primar și gimnazial (2443 elevi, 210 personal didactic), 3 licee (1828 elevi, 133 personal didactic).”²³³

În anul 2011, în Balș existau: 10 grădinițe, 4 școli generale cu structuri, 1 Liceu Teoretic (cu clasele I-XII), 2 Colegii Tehnice (din care unul are clasele I-XII, celălalt are clasele IX-XII), 2 școli - învățământ special. (Sursa: *Primăria orașului Balș*, 2012)

În stabilirea priorităților de dezvoltare a orașului Balș în privința învățământului, s-au avut în vedere unele disfuncționalități și anume: unități de învățământ preșcolar insuficiente, unități școlare afectate de retrocedarea clădirilor, neconcordanțe între calificările școlare și necesitatea forței de muncă cerută pe piața muncii.

6.2 Sănătatea

Sănătatea populației urbane depinde- în mai mare măsură decât a celei rurale- de modul de organizare a rețelei sanitare, dată fiind densitatea mai mare a locuitorilor în orașe și condițiile propice pentru propagarea diverselor boli.

Organizarea unei asistențe sanitare în Balș începe încă de la sfârșitul secolului trecut, mai precis anul **1888** când s-a deschis **Spitalul Balș**.

Dintr-o adresă a medicului județului Romanați către Consiliul General Județean, privind starea locuitorilor județului între 1 octombrie 1889-1 octombrie 1890, relatăm: „*Starea sănătății locuitorilor Județului Romanați este satisfăcătoare, căci în cursul acestui an, nu au fost decât 6 comune bântuite de epidemii, dintre care 3 cazuri de variolă și 3 de tuse convulsivă.*”²³⁴

²³³ Avram Cezar, Bușă Daniela, Ceașescu Anca, și colab., Dicționarul istoric al localităților din județul Olt (Orașe), Editura Alma, Craiova, 2006, p. 177.

²³⁴ Arhivele Statului Slatina, Fondul Prefecturii Jud. Romanați, Rapoarte privind sănătatea locuitorilor jud. Romanați, dos. 4/1890.

Membrii fondatori ai Spitalului Balș, 1887

Privitor la Spitalul Balș se arată în raport că „a fost deschis la 1 iulie 1888 și că aduce mari foloase populației rurale din acea parte a județului care este cea mai morbidă și de aceea, ar fi necesar, să se mai adauge 5 paturi la acel spital, deoarece numărul de zece paturi este prea redus față de necesitate. Astfel, din această cauză, zilnic se refuză bolnavii.

În cursul acestui an, 1890, mișcarea bolnavilor a fost de: 306 bolnavi intrați, dintre care 247 vindecați, 43 nevindecați și 7 morți.

Privind vaccinarea contra variolei, aceasta s-a făcut de 3 vaccinatori, făcându-se cu toată exactitatea în cele două perioade ale anului și anume: 1 martie până la 1 iulie - prima perioadă, iar de la 1 septembrie la 1 decembrie - a doua perioadă. În arondismentul Balș au fost vaccinați 3186 locuitori.

De asemenea, să se ia măsuri de îmbunătățire a serviciului sanitar, fiind necesar ca în arondismentul Balș, să ia ființă încă un medic de arondisment, căci singurul medic care are în sarcina sa spitalul și 47 de comune, este prea mult pentru un om, ținând seama de starea morbidă a acestei părți a județului Romanați.

Viața cetățeanului trebuie ameliorată, el trăiește în niște subterane (bordeie) și se nutrește cu alimente proaste și insuficiente, iar necurătenia curților, ulițelor, băltoacelor sunt locuri de infecțiune care contribuie la dezvoltarea bolilor epidemice și diverse maladii, făcând apel la guvern și la județ de a veni în sprijinul sătenilor.”²³⁵

Într-un alt Raport al Medicului primar al județului Romanați din 6 aprilie 1889 către Prefectul Județului, se cere insistent înființarea unei farmacii. Din acest raport cităm: „Greutatea ce întâmpină acest serviciu cu Spitalul Balșu este lipsa unei farmacii în această localitate, lucru ce face ca multe persoane din acest târgușor să sufere din lipsă de medicamente, (căci orice s-ar zice nu se poate lăsa a muri, cineva, fără a-i da ajutoru). Astfel înființarea unei farmacii ar fi de mare ajutor pentru acest târgușor.”²³⁶

²³⁵ Ibidem.

²³⁶ Ibidem.

Studiind cele două rapoarte, putem ajunge la concluzia că, spitalul Balș, a luat ființă la 1 iulie 1888. Facem această precizare deoarece în *Monografia Județului Romanați* (Ricman, Șt., 1928) se menționa că „Spitalul Balș a luat ființă în anul 1894.”²³⁷

Tot în această lucrare se spune că „spitalul Balș funcționează într-o clădire spațioasă, așezată la intrarea dinspre miazăzi a orașului, cu un frumos parc. Acest spital este construit din fondurile alocate de marii proprietari ai Balșului printre care Petre D. Roșca.”²³⁸

„Lipsa de medicamente se simțea în tot județul Romanați unde bântuiau boli epidemice ca: febra tifoidă, rujeola, tifosul exantematic. Acestea se răspândeau foarte repede în tot județul. Medicul primar al județului, dr. Liberti, relatează că una din cauzele îmbolnăvirii locuitorilor erau condițiile de viață și regimul alimentar.”²³⁹

„În cadrul județului Romanați, pe primul loc la morbiditate se remarcă Balșul. Din registrul de recensământ al tinerilor din contingentul 1916, adică cei născuți în anul 1894, din numărul de 69 de tineri înscriși, au mai fost găsiți în viață doar 26.”²⁴⁰

În Balș „a existat încă din sec. al XIX-lea, doi doctori, unul de spital, altul de plasă, farmacist”²⁴¹.

În timpul războiului din 1916-1918, foarte mulți locuitori au murit din cauza tifosului, cauzat de condițiile de mizerie și a lipsei de hrană corespunzătoare.

„Din anul 1916, medic al Spitalului Balș era doctorul Ioan Țurlui, ofițer sanitar Vlad Constantin și Palaghia Giuruescu - moașe.”²⁴²

Apoi mult timp, doctor al Spitalului Balș a fost doamna Agripina Ionescu, căreia i s-a ridicat un monument în curtea Spitalului.

²³⁷ Ricman Ștefan, Iosif Fr., Enescu Vasile, Constant Paul, *Monografia Județului Romanați*, Institutul de Arte Grafice, Ramuri, Craiova, 1928, p. 71.

²³⁸ Ibidem, p. 369.

²³⁹ Arhivele Statului Slatina, Fondul Prefecturii Jud. Romanați, dos. 4/1890.

²⁴⁰ Ibidem.

²⁴¹ „Licăriri”, anul II, 1916, nr. 2, pag. 25

²⁴² Ricman Ștefan, Iosif Fr., Enescu Vasile, Constant Paul, *Monografia Județului Romanați*, Institutul de Arte Grafice, Ramuri, Craiova, 1928, p. 369.

Din mărturiile actuale (2012), ale doctorului pensionar Bajireanu Mihail: „în anul 1947, Spitalul Balș avea ca medic chirurg pe doctorul Marinescu Ilie, ce a fost și director al spitalului, iar în 1951 la secția de Interne a venit doctorița Petrea Olga-Coralia”.

La 1 septembrie 1956 la Spitalul Raional Balș a venit ca doctor, domnul Bajireanu Mihail, care a îndeplinit și funcția de director de spital, mai bine de douăzeci de ani (1956-1978).

Ca medic și director, s-a ocupat de recondiționarea spitalului și asigurarea acestuia cu medici specialiști, cât și cu dotarea spitalului cu aparatura necesară.

Secțiile spitalului și medicii care au profesat de-a lungul timpului au fost:

- secția Obstetrică-Ginecologie, cu medicii: Matache Mihai, Ciobescu, Abrudan Eugen, Duca Gheorghe, Mincinovski, Ivănuș;

- secția Chirurgie, cu medicii: Marinescu Ilie, Popescu Pantelimon, Petcu Adam Cornel, Cincă Aurel;

- secția Interne, cu medicii: Petrea Olga-Coralia, Bajireanu Mihail, Popa Marin (a deținut funcția de director după anul 1978), Popa Marcela ;

- secția Pediatrie, cu doctorița Schițeanu Nina, Anițescu Ilie, Duca Angela.

Medici, biologi, chimiști ai Laboratorului de analize medicale al spitalului Balș: Ungureanu Viorica, Raicea Puiu, Tănase Ioana, Rotaru Dorina, Șerban Cătălin, Ștefăneanu Rodica. În prezent, șeful Laboratorului de analize al Spitalului este doamna dr. Basangiu Liliana.

Dispensarul T.B.C. care se afla pe Șoseaua națională Balș-Craiova, în apropierea Gării Spineni, l-a avut ca medic pe dr. Savin Izu.

În 1957 s-a construit Policlinica Balș, având cabinete de Boli Interne, Chirurgie, Ginecologie, Radiologie, Dermatologie, Oftalmologie, ORL, Stomatologie și Tehnică dentară.

În anul 1963, doctorul Ion Tudor (tatăl pictorului Paul Tudor Balș) obține prin concurs postul de medic primar de medicină generală și activează în localitate ca medic „al săracilor” până la sfârșitul vieții (1985). În anul 1977 medicul Ion Tudor primește distincția de aur pentru merite deosebite în activitatea Crucii Roșii.

În 1977, în urma cutremurului de la 4 martie, o bună parte a Spitalului Balș s-a deteriorat, fiind necesară o reparație capitală. Din acest motiv, instituția a fost mutată în sediul unde azi se află Primăria Balș.”

În curtea spitalului vechi, s-a construit clădirea noului Spital Orășenesc Balș, unde funcționează și în prezent.

La **7 aprilie 1986**, a fost dat în folosință noul spital care avea 4 secții de specialitate: *Chirurgie, Maternitate, Pediatrie, Boli Interne* și o capacitate de 196 paturi.

„În anul 2005, exista în Balș: un spital (155 paturi), 42 de medici, 4 stomatologi, 121 personal sanitar cu pregătire medie, 1 dispensar medical, 1 creșă (49 paturi), 5 farmacii (1 în sector public, 4 în sector privat, 7 farmaciști), 1 cabinet stomatologic, sector privat.”²⁴³

În prezent, în Balș, funcționează Spitalul Orășenesc (200 de paturi), cu construcție proprie și cu o bună dotare a cabinetelor (pediatrie, interne, boli cronice, chirurgie, ginecologie). Asistența sanitară era asigurată în anul 2012, de 30 medici, 83 cadre medii și 42 infirmiere.

Astfel, în prezent, Spitalul Balș are următoarele secții:

- *Interne*, cu dr. Bălșanu Agripina și dr. Bulmez Maria;
- *Boli Cronice*, cu dr. Jidovin Grațiela;
- *Obstetrică-Ginecologie*, cu medicii: Dobre Ștefania, Nazarov Maria;
- *Chirurgie*, cu medicii: Popescu Mirel, Grigoriu Carmen, Întorcaci Marcel, aici existând și un compartiment ATI, cu medicul Popa Nicolae și ortopedie cu medicul Katta Mohamed;
- *Pediatrie*, cu medicii: Dragomir Monica, Vătăman Artemis.

Directorul Spitalului orășenesc Balș este în prezent *d-l doctor Stănculescu Ștefan*.

În anul 2006 laboratorul Radiologie a primit noi aparate. În anul 2007 laboratorul de Analize a fost dotat cu aparatură nouă, ca și secțiile de Fizioterapie, Obstetrică-Ginecologie.

În anul 2008, compartimentul Urgență a fost dotat cu aparatură din fondurile alocate de Banca Mondială. (Sursa: *Spitalul orășenesc Balș*).

Din fonduri europene a fost echipat și modernizat în anul 2012, serviciul *Ambulatoriu (Policlinica)*. Bugetul statului a alocat pentru aceste modernizări 4.635.000 lei, iar Consiliul local 180.000 lei. (2012)

²⁴³ Avram Cezar, Bușă Daniela, Ceașescu Anca, și colab., *Dicționarul istoric al localităților din județul Olt (Orașe)*, Editura Alma, Craiova, 2006, p. 177.

Rețeaua sanitară este completată de un Dispensar urban de circumscripție cu 2 profile (Adulți, Copii), 3 dispensare școlare, 3 cabinete ale societăților comerciale, 1 laborator de analize ale sângelui în cadrul spitalului, o stație de salvare.

În oraș funcționează în sistem privat 13 cabinete de specialitate: 7 cabinete stomatologice, 2 cabinete de medicină internă, 3 cabinete de obstetrică-ginecologie, un cabinet de cardiologie, 14 cabinete medicale de familie, 8 farmacii, 3 laboratoare de analize medicale.

Conform *Planului Național de Dezvoltare 2008-2013* în domeniul sănătății, măsurile care se urmăresc a fi întreprinse în această perioadă vizează continuarea reformei în sistemul sanitar, în scopul creșterii calității vieții și apropierii de indicatorii de sănătate și demografici ai țărilor civilizate. (Sursa: *Primăria orașului Balș*)

6.3 Instituții culturale

Având în vedere însemnătatea acțiunii cultural-artistice și educaționale în formarea profilului moral al omului, în orașul Balș s-a format o puternică bază materială pentru asigurarea educației permanente, pentru satisfacerea necesităților locuitorilor de a se informa, de a se delecta și de a-și petrece în mod plăcut timpul liber.

Casa de Cultură din Balș, str. Nicolae Titulescu, nr. 10 (2012)

Reprezintă o instituție culturală importantă pentru această localitate, luând ființă în anul 1953, cu o capacitate de 365 locuri.

În cadrul acesteia, se desfășoară o gamă largă de activități culturale și educative. Înainte de Revoluția din 1989, aici își desfășurau activitatea: Taraful de lăutari „Cinculeștii”, Ansamblul folcloric mixt „Mărțișorul”, Brigada artistică, Trupa de teatru, Corul sindicatelor din învățământ (condus de profesorul de muzică Popescu Constantin, iar apoi de domnul Racu Alexandru, obținând multe premii și diplome).

„**Taraful Cinculeștilor**” din Balș, condus de *d-l Cincă Constantin*, a luat ființă în anul 1952. Au cântat cu mari interpreți de muzică populară: Maria Tănase, Maria Lătărețu, Maria Ciobanu, Polina Manoilă, pe scena Casei de Cultură Balș și la Grădina de vară a orașului.

Între anii 1978-1979 au luat locul I pe județ la Festivalul „Cântarea României” și au participat la faza pe țară la Tg. Mureș.

Dirijorul deține o vioară *Stradivarius*. Melodiile au fost culese din zona Balș și purtau denumirile: „Brîuleț”, „Ciocîrlia”. Au mai participat la Festivalul „Plaiurile Oltului” la Călimănești.

Membrii tarafului au fost: Cincă Mihai - vioară, Cincă Alexandru - vioară, Cincă Dumitru - vioară, Cincă Marin - țambal, Dina Ion - vioară, Turcitu Ion - contrabas, Florea Ion - acordeon, Cioacă Aurel - vioară, Nițu Nicolae - vioară, Văduva Ilie - vioară, Stoican Vasile - vioară, Cincă Traiana - acordeon.

Începând cu anul 1993, împreună cu Primăria Balș, Casa de Cultură organizează anual de „Înălțare”, joia, **Festivalul Etnofolcloric „Pomul Vieții”**. Festivalul cuprinde 2 secțiuni:

- *secțiunea de ceramică*, în cadrul căreia meșteri olari și încondeietori de ouă își expun creațiile ce sunt apreciate de un juriu de specialitate și premiate de organizatori. Meșteri cunoscuți: regretații Grigore Ciungulescu, P. Gheja, I. Diaconeasa și actualii Trușcă Ștefan, Trușcă Teodora, Ciungulescu Marin, Ciungulescu Teodora, Turcitu Ion, Turcitu Gheorghe, Murgășanu Constantin, Voicu Tudor și încondeietorii de ouă Ciobanu Petre, Voicu Daniela;

- *secțiunea folclor*. În cadrul acestei secțiuni se desfășoară „Parada portului popular”, realizată de dansatorii din Balș, din județ și din țară.

În anul 2008, s-a înființat „Festivalul Toamnei”, desfășurat în luna octombrie, când bălșenii îl sărbătoresc pe „Sfântul Dumitru” - *patronul spiritual al orașului*. În cadrul acestui festival se sărbătorește „Ziua recoltei”. În cele două zile, evoluează artiști profesioniști de muzică populară, pop, rock.

Coregraf al formațiilor artistice din cadrul Casei de Cultură este domnul Cebucescu Stelian, cu o activitate de peste 15 ani.

Dintre directorii acestei instituții de cultură îi amintim pe domnii *Gheorghe Marin, Dumitru, Manolescu Constantin, Stanciu Ion*.

Din anul 2001 până în prezent, de această instituție se ocupă *doamna Lăbău Maricica*.
(Sursa: *Casa de Cultură Balș*, 2013)

Casa Tineretului din Balș, str. N. Bălcescu, nr. 18 (2012)

A fost dată în folosință în anul 1982, în centrul civic al orașului, sub denumirea de „Casa Științei și Tehnicii pentru Tineret”. Construcția a fost preluată de Uniunea Tineretului Comunist (UTC) de la Sindicatul I.O.B și finalizată în mare grabă, astfel încât, parte din spațiile și instalațiile clădirii au rămas nefinisate până la data inaugurării și chiar mult timp după aceea.

Până în 1990, acest așezământ cultural a găzduit activități specifice perioadei comuniste (ex. „Cântarea României”, spectacole omagiale, festivalul „Voci Tinere” etc.), dar și câteva cursuri (radio-tv, dactilografie, alimentație publică, muzică etc.). În incinta Casei Tineretului se mai găseau biblioteca, un bar și o discotecă.

Între anii 1982 și 1990, directori ai acestei instituții au fost: Popa Mircea, Diaconescu Silvia, Manolescu Constantin.

După anul 1990, directori au fost: Chirițoiu Romeo, Oprea Constantin, Cuperman Denis, Stănescu Marius.

Această instituție socio-culturală, în cadrul economiei de piață, a trebuit să se adapteze din mers și să supraviețuiască în condițiile autofinanțării 100%.

În prezent, Casa Tineretului este proprietatea Fundației Județene pentru Tineret Olt.

Activități proprii: organizare de spectacole pentru tineret, cursuri de formare și reconversie profesională, muzică (săli de repetiție), librărie, tipografie, sală de gimnastică, club, restaurant, sedii de firme. (Sursa: *Casa Tineretului Balș*, 2012)

Biblioteca orășenească „Petre Pandrea” din Balș

Această instituție a luat ființă în anul 1950, prin donații de carte, în centrul vechi al orașului, peste podul vechi, într-o clădire aflată lângă fostul Club al Elevilor.

În anul 1970, biblioteca s-a mutat în clădirea din strada N. Bălcescu nr. 7, clădire construită în anul 1912 de către Petre D. Roșca (numită „Orfelinat”).

Fondul de carte a crescut în această perioadă de la 5.000 la 29.000 de volume.

În anul 2002, localul bibliotecii este mutat pe strada Nicolae Bălcescu nr. 6 (în spatele Primăriei), unde funcționează și astăzi.

În prezent, instituția deține un fond de carte de 42124 de volume și un număr de 3 secții (sala de lectură, secția de împrumut pentru copii și secția de împrumut pentru adulți). Documentele se pot împrumuta la domiciliu sau se pot consulta în sala de lectură.

Începând cu anul 1994, în cadrul bibliotecii se află o expoziție permanentă dedicată vieții și activității scriitorului Petre Pandrea. Biblioteca primește denumirea actuală din anul 1994, grație conducerii de atunci a Primăriei și Bibliotecii orășenești.

În anul 1999, fiica scriitorului Petre Pandrea, Nadia Marcu Pandrea, a donat Bibliotecii orășenești, cărți care au aparținut tatălui său și volumele scrise de Petre Pandrea în închisoare, editate sub îngrijirea doamnei Nadia Pandrea.

În cadrul programului „Biblionet”, în anul 2012, Biblioteca orășenească a primit o donație de 6 calculatoare, o imprimantă, un scanner și un videoproiector din partea *Fundației Bill & Melinda Gates*. Programul are ca scop, asigurarea accesului la informație prin introducerea tehnologiei moderne.

În prezent responsabil al Bibliotecii orășenești „Petre Pandrea” din Balș, este doamna bibliotecar Vlad Manuela.

În Balș, există pe lângă această instituție, încă 5 biblioteci mai mici, în cadrul unităților de învățământ.

Clubul Copiilor din Balș (2012)

Instituția a fost inaugurată la 1 septembrie 1953, în plin avânt al comunismului în România. Ea a purtat numele de „Casa Pionierilor” până în anul 1990, când primește denumirea actuală.

În 1990 erau 24 de norme didactice, din cele mai diverse domenii ale cunoașterii: floricultură, muzică, dans, taraf, informatică, fotbal, karturi, desen, electrotehnică etc.

Clubul a funcționat până în 1996 în clădirea unde se află Parchetul de pe lângă Judecătoria Balș. Din 1996, instituția s-a mutat în clădirea din strada Nicolae Titulescu nr. 2, unde a funcționat vreme de zece ani, iar de aici s-a mutat în clădirea din strada N. Bălcescu nr. 7, unde funcționează și în prezent (clădire construită de Petre D. Roșca, în anul 1912, unde a funcționat „Orfelinatul” și apoi o vreme *Biblioteca Orășenească*).

În anul 2008, Clubul a primit calculatoare, imprimante, un copiator. În cadrul instituției, fiecare cadru didactic își realizează propriile programe, vizate de Inspectoratul Școlar Județean Olt.

Elevii au participat și participă mereu la concursuri de profil, faza județeană sau națională, obținând rezultate foarte bune.

An de an, Clubul a trecut prin restructurări masive, astfel că în anul 2012 mai erau

doar 5 cadre didactice - 3 titulari. (Sursa: *Clubul Elevilor Balș*, 2012)

Cinematograful

La 6 aprilie 1937, la propunerea „Comisiunii teatrale” a orașului Balș, conform ordinului Ministerului de Interne, Serviciul Cinematografelor nr. 4189/936 a aprobat cererea de deschidere și funcționare a cinematografului „*APOLLO*”, la solicitarea domnilor David I. Zamfirescu și Arpad Toth.

Domnul Ilie M. Stoicescu a pus la dispoziție o cameră a casei sale din strada Voievod Mihai nr. 27, pentru desfășurarea activității cinematografului.

În procesul verbal din 6 aprilie 1937 se menționează că în localitate nu mai este niciun cinematograful și nici o altă sală amenajată corespunzător derulării acestei activități.

La 27 noiembrie 1941 a luat ființă cinematograful „*VICTORIA*”. El a funcționat în sala de la etaj a clădirii deținute de d-l Gică Florescu și era dotat cu aparate moderne pe atunci.

După o bogată activitate, cinematograful este închis la 24 noiembrie 1945. La 3 noiembrie 1948 toată aparatura a fost donată Sfatului Popular Balș.

Activitatea cinematografului a fost mult apreciată de locuitorii orașului Balș. Se aduceau filme documentare, jurnale de știri și filme pentru copii de la București.

După înființarea Raionului Balș, cinematograful purta denumirea „*GLORIA*” și a funcționat în sala din clădirea de lângă Piața Mare până a fost construită o sală special destinată acestuia în anul 1983, la parterul blocului 4, pe strada Nicolae Bălcescu, luând denumirea de Cinematograful „*MODERN*”.

În prezent, acest cinematograful nu mai funcționează.

În cadrul Primăriei Balș, prin bunăvoința domnului primar Teodosescu Mădălin funcționează în sala de festivități, un „*Club al femeilor pensionare*”, format în general, din fostele cadre didactice ale orașului Balș.

În fiecare săptămână, marțea, pensionarele se întâlnesc în acest club unde organizează o serie de activități sau își sărbătoresc zilele onomastice.

Printre activitățile desfășurate de „Clubul pensionarelor” menționăm: excursii la muzee și mănăstiri în țară și în străinătate, spectacole, teatre, programe artistice organizate de Ziua femeii, cât și programe dedicate evenimentelor istorice (24 ianuarie, 1 decembrie) și religioase.

La 1 martie 2012, clubul a împlinit 10 ani de existență.

Există și un „*Club al bărbaților*” care își petrec timpul liber jucând șah, mergând în excursii și drumeții.

Muzeul orășenesc Balș

În cadrul orașului Balș, a existat un „*punct muzeistic*” de etnografie și artă populară (cu exponate de olărit), condus de doamna Loreța Melnicu. Punctul muzeistic a făcut parte din Secția de Etnografie (ceramică) a Muzeului Județean Olt. Mulți ani această instituție a fost condusă de d-na muzeograf Băluță Tania.

În prezent, muzeul este închis, însă, se fac eforturi pentru refacerea și redeschiderea cât de curând a acestuia.

Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor Balș, strada Nicolae Titulescu, nr. 19

Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor (CARP) Balș, este o asociație pusă în slujba persoanelor de vârstă a treia, a acelora cu posibilități reduse.

Asociația a luat ființă la data de 19 iulie 1953, fiind constituită în adunarea generală a pensionarilor civili și militari din orașul Balș, prilej cu care a fost ales Comitetul de

conducere al asociației, format din 7 membri. În fruntea acestuia a fost desemnat domnul Carp Udrea, considerat ca inițiatorul acțiunilor și întemeietorul C.A.R.P. Balș.

Prin sentința civilă nr. 4795/1993, Judecătoria Slatina a acordat C.A.R.P. Balș personalitate juridică. Potrivit Statutului, ea are ca scop sprijinirea materială și social-culturală a membrilor săi, acordarea de împrumuturi rambursabile și nerambursabile, organizarea de activități cultural-artistice și de agrement pentru membrii săi, cu respectarea prevederilor legale.

A aderat la Federația Națională „Omenia” în august 2001. În prezent în Asociație există în evidență cca 7400 membri, cu fluctuațiile inerente datorită înscrierii de noi membri precum și decesul altora.

Președintele C.A.R.P. Balș este din anul 2002 și în prezent domnul Dinu Ion.

6.4 Publicații în Balș

*„O însemnată dezvoltare a cunoscut **literatura**.*

La începutul sec. al XX-lea a existat în Balș Editura Societății Culturale „Sfânta cruce”, care publica lucrări literare și sfaturi generale pentru locuitorii de aici, în colecția „Cartea satelor”²⁴⁴

*„Începând cu 16 aprilie 1900 apare în localitate ziarul săptămânal „**Zefirul**”, publicație aflată în Biblioteca Academiei Române, consultată personal de profesorul Mircea Moisa.”²⁴⁵*

*„O altă publicație săptămânală este „**Gazeta Balșului**”, apărută între 1905 (23 octombrie) și 1906 (13 februarie), avându-l ca proprietar pe farmacistul N. Pompilian.”²⁴⁶*

Revista „**Vorbe bune**”, apărută la 1 septembrie 1904, revistă lunară pentru cultura poporană și viața practică, îl avea ca director pe Gh. Vasilescu-Balș și redactor pe D. Ionescu, preot.

Din primul număr al acestei reviste aflăm de ce aceasta a fost creată: „*scopul nostru este de a ne cultiva mintea și inima unii pe alții, de a ne îndruma prin noi înșine către bine și folositor; dar mai ales către o viață practică cu vremea și împrejurările în care trăim.*”²⁴⁷

Gazeta „**Țărâncuța**”, anul 1, nr. 1 din 1 noiembrie 1929, apărea de două ori pe lună sub conducerea Comitetului Cultural „Sfânta Cruce”, director Gh. Vasilescu-Balș. Colecția cuprindea lucrări literare și sfaturi bune pe înțelesul tuturor, noutăți din viața Balșului etc.

Cea mai importantă dintre reviste a fost „**Licăriri**”, revistă enciclopedică lunară pentru elevi și tinerime, care „*a început să apară de la 1 august 1915, având ca membri de onoare pe judecătorul Paul Ionescu Pastion și pe învățătorul Constantin Dinculescu.*”²⁴⁸

„Membrii fondatori au fost: Ștefan Mihăiescu, seminarist, Theodor Tofilesco, Theodor N. Preda, normalist, Incognitus, elevă liceu, Al. Șt. Petrulian, seminarist, Eliescu R. Dumitru, elev de liceu, Ioan M. Ioniță, normalist, Dumitru I. Marcu, elev de liceu, Bălan T. Constantin, elev de liceu, Nicu M. Roșca, elev de gimnaziu, Nicolae E. Dumitru, elev de liceu, Nicolae E. Vășile, elev la Liceul Militar „Mănăstirea Dealul”, Stănciulescu Sm., elev la Școala Comercială.”²⁴⁹

În articolul „Primul cuvânt”, se observă că: „*această revistă enciclopedică - fără pretenții - scrisă aproape în întregime de elevii și elevele din diferite școli secundare și*

²⁴⁴ Pâslaru Theodor, op. cit., p. 22

²⁴⁵ Primăria Balș, Biblioteca orașenească „Petre Pandrea” Balș, *BALȘ...Mărturii...*, Premier LTD., 2011, p. 18.

²⁴⁶ *Ibidem*.

²⁴⁷ Revista „Vorbe bune”, Gh. Vasilescu, anul I, nr. 1, sept. 1, 1904.

²⁴⁸ Revista „Licăriri”, anul I, no. 1/1 aug. 1915, p. 1.

²⁴⁹ *Ibidem*.

*tipărită mai mult pentru tineretul care studiază și care se află la răspântia cea mai însemnată a vieții, când caracterul se cimentează, când conștiința e limpede și inima aprinsă, atunci nu mai rămâne nici o îndoială că această revistă este venită la timp.”*²⁵⁰

În revista „Licăriri” nr. 5 din 1 dec.1915, aflăm că beneficiul rezultat din serbarea organizată de redacția revistei, este destinat îmbrăcării elevilor săraci din Balș. În urma unui concurs organizat de Crăciun, în dec. 1915, bălșeanul Nicu M. Roșca este câștigător. Tot în acest număr găsim reproducerea din ziarul „Minerva” despre revista „Licăriri”: „a apărut Licăriri revistă lunară. Redacția și administrația în com. Balș - Romanati. E o rază din cele atât de rare „ce strălucește din întunecimea satelor unde e nevoie de atâtea și atâtea... Foarte interesantă pentru tineret și populația de la țară”.

În „Licăriri” din 2 feb.1916, autorul călătoriei Balș - Paris, descrie localitatea Balș astfel: „Balșul este un târgușor, deși îți face impresia unui orașel. Despărțit în două-cam pe la mijloc, de râșorul Olteț, a fost asemănat de locuitorii pasageri cu Buda-Pesta, și nu arareori auzi vorbindu-se de Buda sau de Pesta, înțelegându-se părțile Balșului, de dincoace sau dincolo de minunatul pod de fier construit în anul 1896 și care dă un aspect magnific acestei comune. De-a lungul Oltețului care câteodată vine așa de furios că valurile lui și se par talazuri furioase, amenințătoare, se află un mic dar drăguț zăvoi, care în timpul verii este destul de frecventat, unde se organizează uneori serbări populare de către școlile din localitate.

Primăvara, când încep să înmugurească pomii, zăvoii, privit de pe pod, își delectează ochii cu cele mai încântătoare priveliști: privighetorile se întorc, păsările se îngână duios, iar ecoul poartă deasupra apei un concert care te atrage în mijlocul arborilor, pe aleile tănuite, pe potecile solitare, unde poți visa în tihnă și unde dimineața și în amurg liniștea îți pătrunde în fundul sufletului, iar aerul rece, purificat, îți răcorește fața (...).”²⁵¹

Tot în acest număr este descrisă și localitatea Balș: „În privința construcțiilor, Balșul poate rivaliza cu orice comună urbană. Sunt câteva clădiri mari care dau un aspect orășenesc, acestui mic centru rural și în special strada principală te face să uiți că te găsești în mijlocul naturii, înconjurat de săteni, lipsit de distracțiile pe care orașul le devorează. Autoritățile sunt bine reprezentate: Justiția prin 2 judecători (singura comună rurală din țară care are 2 judecători de ocol), medicina prin doi doctori, unul de spital și altul de plasă, plus medic veterinar.

Există apoi administrator de plasă, farmacist și alte organe administrative. În fine, de doi ani se află și un regiment de infanterie, care completează aspectul orășenesc al comunei Balș, ce ar trebui cât mai curând în mod oficial să-și părăsească ruralitatea ce numai cadrează nici cu veniturile comunei, nici cu gusturile destul de rafinate a celor 3500 de suflete care vibrează de o parte și de alta a Oltețului.”²⁵²

Despre publicațiile din Balș aflăm și din „Dicționarul istoric al localităților județul Olt - Orașe”, pag. 185, unde sunt enumerate: „Gazeta Balșului”, ziar independent (23 octombrie 1905 - 13 februarie 1906, 15 octombrie 1925); „Licăriri”, revistă enciclopedică lunară pentru elevi și tineret (1 august 1915, iulie 1916); „Țărănuța. Culturală și politică” (1924-1930); apare sub numele de „Biblioteca. Lumina pentru toți”(1931).

În orașul Balș există presă on-line pe site-ul www.balsnews.com.

²⁵⁰ Ibidem.

²⁵¹ Revista „Licăriri”, Note de călătorie, IV, 2 februarie 1916, p. 1.

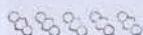
²⁵² Revista „Licăriri” anul II, nr. 2, 2 februarie 1916, p. 23.

GAZETA „ȚĂRÂNCUȚA”

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNA

Sub Conducerea Comitetului Cultural „Sf. Cruce”

Director, GEORGE VASILESCU-BALȘ

ABONAMENT:

Pe un an lei 125

UN NUMĂR LEI 5

Anunțurile se plătesc după învoială

— Cine primește un număr se consideră membru al
Soc. Culturale sau abonat.

— Cine nu vrea să se aboneze (să citească) să în-
apoeze îndată. prin poștă, ȚĂRÂNCUȚA.

PENTRU BINELE TUTULOR

Citiți și Răspândiți „ȚĂRÂNCUȚA”

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA ÎN ORAȘUL BALȘ, ROMANAȚI.

O VIE DE VANZARE

Cu o suprafață de 3 pogoane, închisă cu sârmă crama cu 3 odăi, fântână
plantații de pomi roditori și salcâmi

CU PREȚ CONVENABIL

A se adresa la D-l. G. Vasilescu-Balș

TIPOGRAFIA, LEGĂTORIA DE CĂRȚI ȘI FABRICA DE ȘTAMPILĂ ÎN CAUCIUC

„VICTORIA”

MARIN M. IONESCU & GH. M. CURUTZ

CRAIOVA — STRADA BUZEȘTI No. 4 — CRAIOVA

De curând înființată și fiecare secție este asortată cu mașinile și materialul
necesar, așa că este în măsură a executa, tot felul de lucrări alingătoare de fie-
care secție în parte, cu îngrijire și atenție lucrat și întrebuințăm materialul cel
mai bun, (aceasta e deviza noastră în primul rând).

PREȚURI FOARTE CONVENABILE

Pentru minte

VORBE BUNE

Pentru inimă

REVISTĂ LUNARĂ PENTRU CULTURA POPORANĂ ȘI VIAȚA PRACTICĂ

Director: Gerge Vasilescu-Bals

Redactor: Preotul D. Ionescu

CATRE CITITORI

VORBIM DIN INIMĂ ȘI PENTRU INIMĂ

Mai mulți copii ai poporului, răspândiți în toate părțile țării și în toate brezele societății românești, s'au reunit într-o **tovărășie culturală**.

Dintr'un început ne-am luat de călăuză și de temelie a muncii ce vom desfășura zicerea plină de înțelepciune și adevăr: „**toți pentru unul și unul pentru toți**”.

Scopul nostru este de a ne cultiva mintea și inima, unii prin alții, de a ne îndruma prin noi înșine către bine și folositor; dar mai ales către o **viață practică** potrivită și cu vremea și împrejurările în cari trăim.

În munca pe care o întreprindem vom căuta să stăm în cea mai apropiată legătură cu masa cea mare a poporului nostru, cu acei mici cărturari de prin sate și orașe, doritori de-a-și lumina mintea și de-a-și împodobi inima prin sfaturi și învățături pentru viața practică. Către aceștia vom privi în întâia oară, și le vom zice lor: **veniți, frați iubiti,**

în **tovărășia** noastră, căci aici veți găsi frați de-ai voștri, cari cu multă dărnicie și fără multă cheltueală din parte-vă, va da tot ce știu bun și folositor pentru voi, iar în schimb vor primi și ei de la voi tot ce veți fi știind din încercările vieții de toate zilele.

Pentru atingerea scopului ce urmărim am întemeiat această publicație, această revistă, la care sînt chemați mici și mari, săraci și avuți, pentru a lucra mână în mână la înălțarea morală și materială a neamului lor.

Toți cei cari știu a ține în mînă o penă cu cerneală: toți cei cari știu vorbi și scri pentru popor, n'au de cât să vie la lucru aci, unde sînt primiți cu brațe deschise, fără multă găteală și fără multă pretențiune.

Munca pămîntului, cu toate ramurile ei, meseriile și negoțul, școala și biserica, mișcarea economico-culturală de la sate, viața casnică, literatura și știința practică vor lua lo-

„LICARIRI“

REVISTA ILUSTRATA LUNARA

Redacția și Administrația: Com. BALS, jud. Romanați.

BALS-PARIS

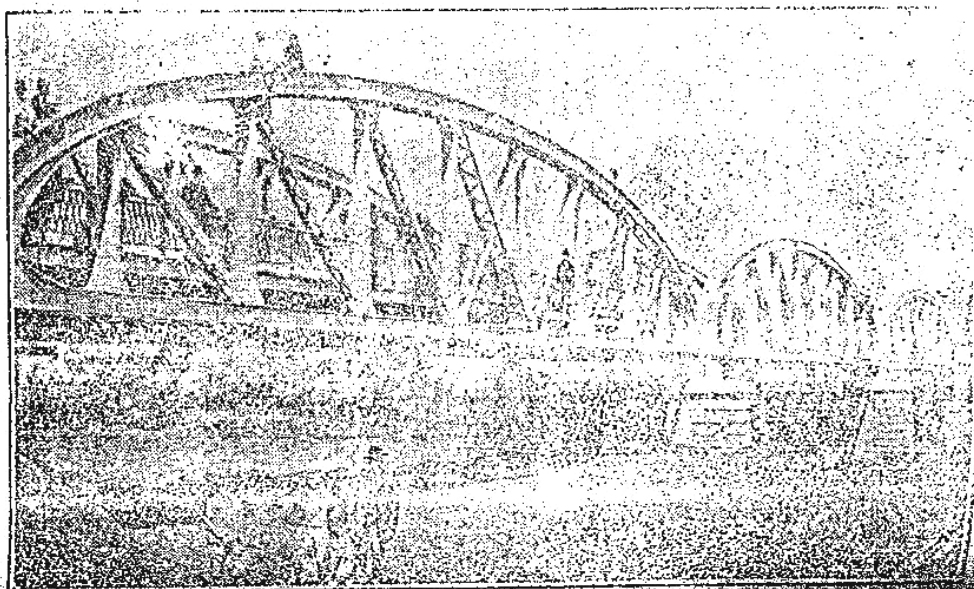
Note de călătorie

II

ITINERARUL

Având înăscut dorul pribegiei, încă din copilărie mi-a plăcut să străbat regiuni necunoscute, încântat de frumoasele pozițiuni prin care rătăceam în momentele libere.

La început, situațiunea și mijloacele — ca elev de liceu — nu'mi permiteau călătorii prea lungi sau depărtate, dar mici excursiuni, prin împrejurimile Capitalei, făceam adeseori întovărășit de camarazii de clasă.... Și azi, după atâția ani, îmi

BALS — Podul peste Olteț (Fig. 2 din „Bals-Paris“)

Documente dăruite de domnul profesor Dulciu Morărescu

6.5. Personalități din Balș

Petre Pandrea (1904 - 1968)

Petre Marcu-Balș (Petre Pandrea), fiul lui Ion Marcu, țaran moșnean știutor de carte și al casnicei Ana Albotă, s-a născut în Balș, la 26 iunie 1904.

După primele clase primare urmate la Școala de băieți din Balș (1910-1915), merge la Liceul Militar „Mănăstirea Dealu” din Târgoviște. Timp de 7 ani (1915-1922), cadetul Petre Marcu din Balș a fost un elev de elită, mereu fruntaș la învățătură.

Petre Marcu „a continuat clasa a VIII-a la Liceul „Carol I” din Craiova, susținând examenul de bacalaureat cu „Magna cum laudae.”²⁵³

A urmat Facultatea de Drept a Universității din București luându-și licența în anul 1926. Își susține teza de doctorat în științe juridice, în anul 1928, cu tema: „Filosofia politico-juridică a lui Simion Bărnuțiu”, la Facultatea de Drept a Universității din București, teză care va fi publicată în anul 1935. Se specializează apoi în studii juridice, filosofia dreptului și sociologie la Universitățile din Berlin, Heidelberg, Munchen, Paris, Roma (având o bursă de studii pe o perioadă de 7 ani).

„Părinții, dar mai ales mama, Ana, se bucurau nespus că fiul lor Petre se află la studii în străinătate, fiind singurul din Balș în această situație.(...) Ea îl ruga să frecventeze în timpul șederii la Balș, societatea juriștilor locali, a dascălimii și a notabilităților locale care se reunesc pentru discuții, taifas, într-o anumită cofetărie.”²⁵⁴

Pe când era elev la liceul „Carol I”, a debutat în 1923 în revista „Gândirea”, cu eseul „Dezaxare și construcție” și în revista „Viața Românească”.

Publică în revista „Ramuri”, articole despre localitatea sa natală, Balș.

La începutul activității sale și-a semnat lucrările cu numele Petre Marcu-Balș. Din anul 1930 va semna lucrările cu numele Petre Pandrea.

Ca avocat renumit, Petre Pandrea, sub regimul burgheziei, a salvat de la moarte, gratuit, o mie de comuniști antifasciști. „Numai prin procesul Mediaș, judecat în anul 1941 la Curtea Marțială Craiova, au fost 300 de inși încadrați la moarte și eliberați în numele umanismului judiciar.”²⁵⁵

A onorat profesia de avocat cu probitate și neînfricare. A fost arestat la 14 aprilie 1948 și eliberat la 19 noiembrie 1952. A stat pentru prima dată în închisoare: 4 ani, șapte luni și 5 zile.

Eliberat, și-a reluat din nou activitatea la barou, de la 11 mai 1953, până la 23 octombrie 1958, pledând în marile procese ale epocii. În anul 1959 a fost rearestat de către comuniști, fără nici o vină și condamnat la 15 ani de închisoare, motivul: „pentru agitație”.

²⁵³ Moisa Mircea, *Craiova lui Petre Pandrea*, Ramuri, Craiova, 2008, p. 141.

²⁵⁴ *Ibidem*, p. 172.

²⁵⁵ *Ibidem*, p. 53.

Între Petre Pandrea și Constantin Brâncuși, Geo Bogza, Tudor Arghezi, Radu Gyr, și mulți alții, a fost o strânsă prietenie.

În 1932, Petre Pandrea se căsătorește cu Eliza Pătrășcanu (sora lui Lucrețiu Pătrășcanu și fiica scriitorului moldovean D.D. Pătrășcanu), având doi copii: Andrei Dumitru - medic, scriitor, locuiește în Franța și Nadia - jurnalistă, scriitoare, care locuiește la București.

În bogata sa activitate, Petre Pandrea a scris: *Germania Hitleristă* (ed. Adevărul, 1933), *Psihanaliza judiciară* (ed. C. Românească, H. Steinberg, 1934), *Filosofia politico-juridică a lui Simion Bărnuțiu* (ed. Fundațiilor Regale, 1935), *Procedura penală* (ed. Spor, 1938), *Portrete și controverse*, vol. I (ed. Bucur Ciobanul, 1945), *Brâncuși. Amintiri și exegeze* (ed. Meridiane, București, 1967), *Pomul Vieții*, 1946, *Jurnal intim 1944* (ed. Bucur Ciobanul, 1945).

În memoriile sale, Petre Pandrea spune „între anii 1961-1964, deținuților politici de lux din Penitenciarul de la Aiud: Petre Pandrea, Petre Țuțea, Dumitru Stăniloae, Valeriu Anania, li s-a permis să scrie, primind hârtie și ustensile de scris.”²⁵⁶

Cea care va reuși să scoată de la Arhivele Securității, operele inedite ale tatălui său, va fi fiica acestuia, Nadia Marcu Pandrea.

Petre Pandrea, doctor în drept, traducător, memorialist, scriitor, cunoscut mai mult după anul 2000, rămâne cel mai de seamă cărturar, cea mai mare personalitate a Balșului.

A încetat din viață la 8 iulie 1968 la București.

Nadia Marcu Pandrea

Este fiica scriitorului Petre Pandrea.

Născută în anul 1942, Nadia Marcu Pandrea a studiat în București, la liceul „Aurel Vlaicu”, apoi la Facultatea de Limbi Germanice și Facultatea de ziaristică a Universității din București.

Între anii 1972-1988 a lucrat la Radioteleviziunea Română, Departamentul de Relații Internaționale, iar în perioada 1988-1999, a practicat meseria de jurnalist în Franța.

După anul 1999, se întoarce în România și se ocupă de editarea, îngrijirea și publicarea operelor inedite ale tatălui său, Petre Pandrea.

Nadia Marcu Pandrea, la finalul textului apărut în revista „Jurnalul literar”, mărturisește, referindu-se la manuscrisele descarcerate la începutul anului 1998, din Arhivele Securității: „*Evenimentele pe care le relatează sunt făcute în calitate de martor ocular, de actor implicat direct în istoria recentă și încă puțin cunoscută.*”

În aceste scrieri, Petre Pandrea, certifică faptul că mărturisirile sale sunt făcute sub prestație de jurământ, în calitate de avocat care a luptat întotdeauna pentru „*adevăr și numai pentru adevăr*”, legământ făcut în fața conștiinței sale și a istoriei. Nu a mai avut însă la dispoziție timpul fizic necesar ca să-și scrie în întregime memoriile. Manuscrisele recuperate de la S.R.I., conțin pagini din „*Memorii de jurnalist*”, „*Jurnale intime*”, „*Memorii*”, „*Ce a fost avocatul antifascist*”.

Așa cum spunea doamna Nadia Pandrea, în anul 2010: „*acum mai bine de 40 de ani, în închisoare, tatăl meu și-a exprimat dorința ca aceste manuscrise să vadă lumina tiparului la anul 2000. O dorință premonitorie.*”

În urma demersurilor devotate și tenace ale doamnei Nadia Marcu Pandrea, miile de pagini manuscrise ale părintelui său, au fost descarcerate din închisoarea numită „Arhivele Securității”.

Începând cu anul 2000 și până în 2008, au fost nouă cărți date la iveală care poartă semnătura tatălui său. În ordine cronologică, iată titlurile acestor volume: „*Memoriile*

²⁵⁶ *Ibidem*, p. 85.

mandarinului valah” - Ed. Albatros, București, anul 2000, 600 pag.; *„Reeducarea de la Aiud (Jurnal penitenciar: 1961-1964)”* - Ed. Vremea, București, 2000, 635 pag.; *„Garda de Fier - Jurnal de filosofie politică - Memorii penitenciare”*, 2001, 640 pag.; *„Helvetizarea României - (Jurnal intim, Pomul vieții, 1947)”*, 2001, 335 pag.; *„Crugul mandarinului (Jurnal intim: 1952-1958)”*, 2002, 520 pag.; *„Călugărul Alb”* - 2003, 350 pagini; *„Turnul de Ivariu. Memorii”* - 2004, 620 pag.; *„Soarele melancoliei. Memorii”* - 2005, 5000 pag.; *„Noaptea Valahiei. Jurnal intim (1952-1958)”* - 2006, 365 pagini.

Nadia Pandrea, a participat la omagierea scriitorului Petre Pandrea în anul 1999, activitate realizată în cadrul Bibliotecii orașenești Balș, bibliotecă ce-și va lua numele „*Petre Pandrea*”. În anul 2010 (18 oct.) a făcut o vizită la Liceul Teoretic „*Petre Pandrea*” din oraș, unde a prezentat aspecte din viața și activitatea tatălui său.

De asemenea, d-na Nadia Pandrea a donat Bibliotecii orașenești „*Petre Pandrea*” din Balș, cărți, reviste, articole - care au aparținut tatălui său, fotografii din arhiva personală.

În cadrul Bibliotecii orașenești, este rezervată o sală, în care sunt expuse toate documentele referitoare la scriitorul Petre Pandrea.

Nadia Marcu Pandrea vine la Balș, în „*orașul tatei*”, cu drag, ori de câte ori are ocazia, la verișoara ei, doamna Eliescu Gabriela.

Mihail Drumeș (1901-1982)

„Mihail Drumeș, pseudonimul lui Mihail Dumitrescu, s-a născut la 26 noiembrie 1901, în localitatea Ohrida, Macedonia.(...)

*Este al patrulea din cei șase copii ai meseriașului Vasile Dimitrie, ulterior Dumitrescu, și al Despinei. Când avea vârsta de 3 ani, familia Dumitrescu a părăsit Macedonia, venind în România, poposind în orașul Slatina și apoi se stabilește definitiv, în 1904, în Balș.”*²⁵⁷

Vasile Dimitrie (Dumitrescu) a înființat primul atelier de tinichigerie și apoi la începutul secolului XX, Fabrica Metalurgică „*Balșul*”.

Unul dintre fiii acestui macedonean, a fost viitorul scriitor foarte cunoscut, Mihail Drumeș. Anii copilăriei i-a petrecut la Balș, unde a făcut și studiile primare. L-a avut ca învățător pe C. Dinculescu care i-a remarcat talentul de a scrie, întrevăzându-i cariera de scriitor.

A urmat cursurile secundare la gimnaziul „*Ioniță Asan*” din Caracal, liceul la Craiova și Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București. A lucrat apoi 12 ani la Ministerul Instrucțiunii, de unde a demisionat în 1937, pentru a se consacra creației literare. La vârsta de 13 ani a editat revista „*Licăriri*”, cu fondurile tatălui său, revistă expediată în 14 orașe ale țării.”²⁵⁸

*„Între anii 1922-1924 a fost cronicar teatral la ziarul „Rampa” pentru Teatrul Național din Craiova, perioadă deosebit de rodnică pentru colectivul artistic al Naționalului. În 1927, este primit membru al Societății Scriitorilor Români, iar câțiva ani mai târziu, membru al Societății Autorilor Dramaturgi. Din 1938, preia conducerea redacției Editurii „Bucur Ciobanul” din București, funcție din care orientează activitatea editurii către literatura pentru copii și tineret, aproape un deceniu (1938-1948), când, în urma naționalizării, pierde funcția.”*²⁵⁹

²⁵⁷ Gh. Mihai, Mihail Drumeș, Editura Scribul, Slatina, 2001, p. 7 .

²⁵⁸ *Ibidem*, p. 8.

²⁵⁹ *Ibidem*, p. 11.

Ca scriitor, credem că este unul dintre puținii care a semnat cu cele mai multe pseudonime, în număr de 17.

Editorial, Mihail Drumeș a debutat în anul 1927, cu volumul în proză „*Capcana*”. Au urmat romanele: „*Cazul Magheru*” (1930), apărut în 17 ediții succesive, „*Invitație la vals*” (1936), unul din cele mai citite romane, apărut în 34 de ediții în zece ani și tradus și publicat în mai multe țări, „*Scrisoare de dragoste*” (1938), apărut în 24 de ediții, „*Elevul Dima dintr-a șaptea*” (1946), „*Se revarsă apele*” (1962), iar mai târziu „*Arde Prahova*” (1974).

A scris mai multe piese de teatru: „*O crimă pasională*” (1934), „*Ioana d’Arc*”, „*Năluca*” (1939), trei comedii: „*Calul de curse*”, „*Școala nevestelor*”, „*Liniștea satului*”, apărute în 1939. Acestea, li s-a adăugat: „*Codrul Vlăsiei*”- comedie satirică, „*Paul și Virginia*”, „*Moșata*”.

A scris multe volume pentru copii și tineret: „*Povești alese*”, „*Povestea după Andersen*”, „*Prințul muzicii*”, „*Ocolul pământului*”.

A semnat multe lucrări pentru copii cu pseudonimul „*Moș Ene*”. Opera sa a fost tradusă în limbile franceză, engleză, germană, turcă, italiană, spaniolă, sârbă, cehă, rusă.

Scriitorul s-a stins din viață la București, la 27 februarie 1982.

Casa în care a locuit Mihail Drumeș există și astăzi, pe strada Nicolae Bălcescu nr.110, în fața fabricii Jiul (*TERMEX*, 2012)

În anii naționalizării (1948), familia scriitorului a părăsit Balșul. Membrii familiei Dumitrescu au avut domiciliul forțat la Caracal și Pitești.

Nicolae Teică

Născut la 2 noiembrie 1925 în satul Corbeni (astăzi cartier al Balșului), este poet, prozator, traducător, autor al unor lucrări valoroase.

Clasele primare le-a făcut în localitate, a urmat cursurile liceului Aurel Vlaicu în București și apoi Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București (1949).

Din 1953 a fost redactor la Editura „*Cartea Rusă*”, iar apoi din 1957, la Editura de Stat pentru Literatură și Artă, din 1960 la Editura pentru Literatură și din 1970 la Editura Minerva, în redacția „*Biblioteca pentru toți*”, pe care a condus-o până la pensionare.

A debutat în 1953 cu articole de ziar („*Steagul roșu*”) și reviste, publicând apoi poezii în revista „*Tânărul scriitor*”.

„În anul 1961 îi apare romanul „*Căprioara de smalt*”, în care descrie oamenii, întâmplările și împrejurările copilăriei sale, într-un mod pitoresc, mai ales obiceiurile, tradițiile specifice, meșteșugul olăritului, viața de zi cu zi a oamenilor din satul unde s-a născut.”²⁶⁰

Pentru bogata sa activitate de traducător, în anul 1979 i se acordă Premiul Asociației Scriitorilor din București.

Petre D. Roșca

Din consemnările scrise, dar mai ales din amintirile localnicilor, cel care a contribuit foarte mult la dezvoltarea localității Balș, a fost Petre D. Roșca, zis „*Lupu*”, fiu de țăran, care a reușit să strângă „*timp de mai bine de patruzeci de ani de muncă, o avere destul de frumoasă.*”²⁶¹

În testament, continuă să spună: „*m-am gândit ca să clădesc în această comună, o sfântă biserică pe care am și început-o în anul 1915 (...), care va purta numele de „Sfinții Apostoli Petru și Pavel.”(...)*

Biserica este terminată după războiul cel mare și sfințită la 14 noiembrie 1925, când generosul donator nu se mai afla în viață, având însă parte, s-o isprăvească de zidărie, tencuială și acoperiș.”²⁶²

Petre D. Roșca a avut grijă să înzestreze biserica cu venitul suficient întreținerii ei, dăruind-o cu Hotelul Roșca pus sub „*epitropia Băncii Populare, pentru care arată multă dragoste și încredere.*” (Sursa: Testamentul lui Petre D. Roșca din 12 martie 1921 - copie)

De asemenea, Petre D. Roșca donează din proprietățile sale un local școlii de meserii și construiește în 1912, Orfelinatul „*Principesa Elena*” (imobil situat azi pe strada N. Bălcescu, vis-à-vis de Primăria Balș). Acest orfelinat a fost folosit pentru copiii ai căror părinți căzuseră în luptele din primul război mondial.

Mai târziu această clădire a fost folosită în scopuri diferite: a servit ca local al școlii de tractoriști, a fost sediul Bibliotecii orașenești, iar azi acolo este Clubul Elevilor din Balș.

Lui Petre D. Roșca i-a aparținut șirul de clădiri ce se află dincolo de pod, în centrul vechi al orașului.

Catedrala Sf. Apostoli Petru și Pavel Balș, 2012

²⁶⁰ Pâslaru Theodor, Istoria orașului Balș de la începuturi până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, Primăria orașului Balș, Premier L.T.D., 2011, p. 25.

²⁶¹ Ricman Șt., Iosif Fr., Enescu V., Constant Paul, Monografia Jud. Romanați, Institutul de Arte Grafice, Ramuri, Craiova, 1928, p. 365.

²⁶² *Ibidem*.

Gheorghe Vasilescu

Învățător, director al revistei „Vorbe Bune”, participant la răscoala din 1907, implicat în înființarea Societății economice „Grânarul Olteniei.”²⁶³

Gh. Vasilescu a fost învățătorul lui Petre Pandrea. Încă din primele pagini ale volumului „Memoriile mandarinului valah”, Petre Pandrea notează în jurnalul său: „*Epoca observației mele lucide începe în 1907 și se sfârșește în 1957. Nu aveam decât 3- 4 ani, când am început să văd și să rețin tropote de artilerie, uniforme militare, împușcături. Era anul răscoalelor de la 1907. Se împușcau țărani olteni răsculați la Racovița, pe malul Oltețului. Ardeau șirele de paie, magazinele cu grâne (...). Învățătorul Gheorghe Vasilescu a preluat vina răscoalei asupra sa, a rămas aproape surd și tăhul.*”²⁶⁴

El își amintește de chinurile suferite de Gh. Vasilescu, deoarece casa lui era foarte aproape de postul de jandarmi unde se aduceau toți capii răscoalei din comunele plasei.

O stradă din Balș poartă și astăzi numele acestui martir-erou de la 1907.

„Gh. Vasilescu a scris cărți pentru popor și tinerime, se ocupa de revista Cartea pentru toți, revistă care apărea de 3 ori pe an, în Balș.”²⁶⁵

Constantin Dinculescu (d. 1916)

Învățător și erou militar, a pierit în primul război mondial, la Căineni, pe valea Oltului, la 19 august 1916.

Din memoriile lui Petre Pandrea aflăm că numele său se află înscris (ca și al lui Gh. Vasilescu), pe statuia de marmură cu placă de bronz pentru eroii militari morți în 1916-1918.

De asemenea, „C. Dinculescu a făcut parte din comitetul de redacție al revistei bălșene „Licăriri”, apărută la 1 aug. 1915.”²⁶⁶

Filip Dinculescu

Scriitorul Filip Dinculescu (fiul învățătorului Constantin Dinculescu), a publicat în „Adevărul literar” (1939) și în „Universul literar” (1935).

„Cartea sa cea mai cunoscută este Caii regelui (1971), volum de schițe și povestiri, în a cărei prefață, scriitorul Mihail Drumeș îi face un scurt portret.”²⁶⁷

Nanu Măinescu

Poet bălșean, a colaborat la mai multe publicații, cu articole diverse, dar mai ales cu poezii, dispărut în luptele de pe frontul celui de-al doilea război mondial.

„O parte din versurile sale au apărut în anul 1939, în volumul „Marea chemare - poeme”, fiind menționat și de G. Călinescu în lucrarea sa monumentală „Istoria literaturii române de la origini până în prezent.”²⁶⁸

Costel Moraru-Balș

„Editează împreună cu Nanu Măinescu revista „Carmen Saeculare”, scrie și la publicațiile „Însemnări ieșene”, „Curentul magazin” (câte un număr din fiecare revistă îl deține Biblioteca orașenească „Petre Pandrea” din Balș, donate de domnul Theodor Pâslaru).”²⁶⁹

²⁶³ Primăria Balș, Biblioteca orașenească „Petre Pandrea” Balș, *BALȘ...Mărturii...*, Premier L.T.D., 2011, p. 9.

²⁶⁴ Moisa Mircea, Craiova lui Petre Pandrea, Ramuri, 2008, p. 101.

²⁶⁵ Primăria Balș, Biblioteca orașenească „Petre Pandrea” Balș, *BALȘ...Mărturii...*, Premier L.T.D., 2011, p. 9.

²⁶⁶ *Ibidem*.

²⁶⁷ *Ibidem*, p. 10.

²⁶⁸ Pâslaru Theodor, Istoria orașului Balș de la începuturi până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, Primăria orașului Balș, Premier L.T.D., 2011, p. 24.

²⁶⁹ Primăria Balș, Biblioteca orașenească „Petre Pandrea” Balș, *BALȘ... Mărturii...*, Premier L.T.D., 2011, p. 9.

Nicolae Petrulian (n. 1902 - d. 1983)

Geolog, doctor în științe, academician, fondator al Școlii române de inginerie geologică și geofizică, membru al Societății Franceze de mineralogie (1962), rector al Universității Politehnice București (1948).

Nicolae Petrulian s-a născut la 7 ianuarie 1902, într-o frumoasă familie de preot, ca al treilea copil din 14, în Balș - Romanăți, unde face și clasele elementare, după care urmează Liceul Militar Dimitrie Sturza din Craiova. Decedându-i tatăl în epidemia de tifos din Primul Război Mondial, se transferă la Liceul Petru și Pavel din Ploiești, unde lucra un frate mai mare inginer.

Își termină liceul și continuă apoi pregătirea la Secțiunea de Mine și Metalurgie a Școlii Politehnice din București.

Primind o bursă, face un strălucit doctorat în Elveția (Zürich) în zăcămintele metalifere, revenind apoi la Școala Politehnică București în 1929, ca asistent suplinitor la cursul de metalurgie. Urcă treptele ierarhiei universitare, devenind în 1942 șeful Catedrei de zăcămintele și prospecțiuni, iar în 1945 decanul Facultății de Mine și Metalurgie.

În 1946 este numit prorector cu delegație de rector la Școala Politehnică București. Profesorul Petrulian își continuă activitatea în cadrul Facultății de Chimie Industrială, Catedra de metalurgie—prepararea minereurilor și la geologia zăcămintelor minerale.

Vocația de conducător de învățământ universitar și-o continuă, fiind după 1948, succesiv, rector la încă trei institute: Institutul de Geologie și Tehnică Minieră, Institutul de Mine, Institutul de Petrol, Gaze și Geologie, preocupându-se de mărirea spațiului de învățământ, construind o aripă nouă a clădirii din strada Traian Vuia (actualmente Facultatea de Farmacie).

Tudor Ion (n.1927 - d.1985)

S-a născut în comuna Socolești (jud.Mehedinți), a absolvit Școala de Ofițeri Sanitari din Craiova. În anul 1947 ia parte la campania sanitară de eradicare a tifosului exantematic.

Student eminent al Facultății de Medicină Generală și Farmacie București, obține bursa de merit „Elias”. În anul 1959, la terminarea facultății, lucrează ca medic militar la frontieră (Turnu Severin). În anul 1963 obține (prin concurs) postul de medic primar de medicină generală în Balș. Vreme de 22 de ani își dedică viața tratării locuitorilor din Balș. Pacienții l-au iubit și l-au numit „medicul omului sărac” deoarece nu făcea nicio diferență între oamenii săraci și cei bogați. Activează pentru cetățenii localității Balș până la dispariția sa din viață, în anul 1985.

Morărescu F. Dulciu (n. 1929)

„Născut în Balș, în 1929, este fiul doctorului veterinar Morărescu Florea și al învățătoarei Morărescu Florica.

Fost profesor de istorie, fost bibliograf principal al bibliotecii Academiei Române București, laureat al Academiei, autor de cărți, coautor al unor lucrări bibliografice despre viața, opera lui M. Eminescu, actualmente locuiește în București.” ²⁷⁰

În corespondența cu Primăria Balș și cu autorii acestei cărți (scrisoarea domnului Dulciu Morărescu, din 18 ianuarie 2012, către prof. Bănică Paula), mărturisește că tatăl său a participat împreună cu Primăria orașului Balș la ridicarea „Halei de carne și pește”, în anii 1938-1939.

Domnul Dulciu Morărescu a trimis multe materiale referitoare la Balșul de altădată, oferind multe informații despre oamenii de seamă ai Balșului din perioada interbelică și după,

²⁷⁰ Ibidem, p. 12.

pe categorii profesionale: preoți (Ochișor, Anghel Nicolae), avocați (Nicoleanu, Dumitrescu, O. Iliescu), judecători (Mărculescu), tenorul Nelu Zamfirescu, pictorița Florica Condrescu, regizorul Ilie Măinescu (care a lucrat la Televiziunea din București).

Dintre scriitori bălșeni își amintește de Petre Pandrea și Mihail Drumeș. Pe ultimul l-a cunoscut când era elev la Liceul Carol I din Craiova, prin intermediul nepotului acestuia, Nicu Dumitrescu.

Deține cartea „*Elevul Dima dintr-a șaptea*”, prima ediție, cu dedicația scriitorului: „*Tânărului meu consătean, elev de liceu la Colegiul Carol I din Craiova... ceva mai mic decât elevul Dima dintr-a șaptea, cu toată simpatia mea, Mihail Drumeș*”.

Domnul Dulciu Morărescu ne scrie că l-a cunoscut și pe Petre Pandrea și l-a întâlnit când acesta era „*liber, între două închisori*”.

În scrisoarea trimisă, domnul Morărescu vorbește despre bunicul său, Ilie Morărescu, negustor și cerealist. Îi amintește și pe domnii Corcoveanu, Georgescu, Ionescu, Florescu, Zamfirescu, Marin Roșca, Nicolescu, mari negustori ai Balșului, pe oamenii de știință: prof. ing. chimist Costel Feroiu, prof. dr. ing. matematician Marin Rădoi, inginerii Ionel și Mitrică Marinescu, Ionel Udrea, Adrian Grigorescu, Ionel Rădulescu, Puiu Iordache, economiștii Mihai și Marcel Stoica.

Domnul D. Morărescu mărturisește că „*Mihai Stoica era un talentat fotbalist al echipei „Olteful” Balș și un bun organizator al spectacolelor din vacanțele de vară. Localnicii se întâlneau la cafeneaua lui Lăpușneanu sau restaurantele lui Gică Florescu, ori Ilie M. Stoicescu.*”

Theodor Pâslaru (n. 1934)

S-a născut la Balș, la 7 ianuarie 1934, în casa bunicilor, familia Moraru.

Cursurile primei clase le urmează în Balș, transferându-se apoi, în anul 1942, la București, la Școala primară de băieți „*Grivița*” și urmează apoi cursurile Liceului „*Aurel Vlaicu*” din București și ale Facultății de Filologie (1952-1957).

Lucrează la „*Scânteia tineretului*”, la Institutul de studii și cercetări hidrotehnice, secția documentare-schimb de publicații cu străinătatea în București, apoi în Tg. Jiu, la Școala „*Ecaterina Teodorescu*”, ca director.

Între anii 1968-1998, este profesor la Liceul „*Anghel Saligny*”, București, predând literatura română și universală.

Editează revista școlară „*Orizonturi*”, înființează și conduce Cenaclul literar „*Mihai Eminescu*” al elevilor bucureșteni. Publică în revista „*Gazeta Gorjului*” și în revista „*Colocvii*”, articole pe tema modernizării procesului instructiv-educativ. În anul 2008 apare ca lector pe volumul de antologie de poezie al cenaclului „*Mihai Eminescu*”, București.

În prezent locuiește în capitală.

A donat Bibliotecii orășenești „*Petre Pandrea*” din Balș, publicații, reviste („*Gândirea*”-1929, „*Licăriri*” - 1915, „*Sfaturi bune la necazuri*” - 1936 din colecția Cartea pentru toți etc.), colecționate de domnia sa, despre localitatea Balș.

L-am cunoscut personal pe profesorul Th. Pâslaru, cu ocazia lansării cărții „*Istoria orașului Balș de la începuturi, până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial*”, în cadrul „*Festivalului Toamnei*”, din 27 octombrie 2011. Am folosit informațiile din cartea domniei sale în elaborarea acestei monografii.

Eliescu Gabriela (n. 1926)

Fiica lui Teodor Marcu (fost șef de Gară la Balș) - fratele lui Petre Marcu Pandrea, locuiește în Balș, pe strada Bujorului.

A studiat la Școala primară de fete din Balș, la Liceul Ortodox din Craiova și la Universitatea din București. Stabilită în Balș, a lucrat la Banca Națională, filiala Balș. Are

amintiri frumoase despre unchiul Petre și despre verișoara sa, Nadia.

Paul Tudor-Balș (n. 1952)

S-a născut la Balș, la 18 martie 1952. În anul 1971 a absolvit Liceul de Arte Plastice din Craiova, iar în 1974 a absolvit Facultatea de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” - secția Desen, la clasa prof. Traian Brădean.

În anul 2008 a absolvit cursurile Universității de Vest din Timișoara, secția Design și Artă Decorativă.

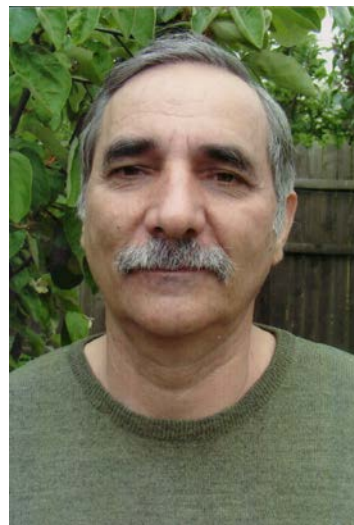
Din anul 1993 este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România. Începând cu anul 1974, a expus cu regularitate, la saloanele județene și interjudețene din țară (Craiova, Slatina, București, Deva, Arad, Sibiu, Călimănești), dar și din străinătate (Germania, Bulgaria).

A organizat peste 40 de expoziții personale, în țară și peste hotare, lucrări ale sale figurând azi în colecții din Franța, Italia, Germania, Rusia, Grecia, Suedia, Japonia, Canada, S.U.A.

Este menționat în Dicționarul Artiștilor Plastici români. Are peste 1000 de tablouri. Donează bibliotecii Balș, în 1998, un tablou ce îl reprezintă pe scriitorul Petre Pandrea.

Pe 13 decembrie 2012 a avut loc în sala mare a Primăriei Balș, un vernisaj al pictorului, sală care îi va purta de la această dată numele. Cu acest eveniment, pictorul Paul Tudor-Balș a fost numit primul cetățean de onoare al orașului Balș.

În prezent, Paul Tudor-Balș este profesor de educație plastică la Liceul Teoretic „Petre Pandrea” din Balș.

Bajireanu Mihail (n. 1918)

Născut la 2 octombrie 1918 în comuna Sângerei, jud. Bălți, urmează cursurile primare la școala din comuna natală, „Școala Normală”- Bălți, apoi pe cele ale Școlii de ofițeri de rezervă nr. 2, Bacău.

În anii 1941-1945 este ofițer în rezervă, participând la cel de-al doilea război mondial în cadrul Regimentului 12 Dorobanți- Bârlad. Participant la luptele de la Țiganca, Cotul Donului și Odessa, este rănit și decorat pentru fapte de arme, cu „*Coroana României cu spade și panglică*”, *de Virtute Militară în grad de Cavaler*.

Între anii 1946-1952, este student la Institutul de Medicină din Timișoara, terminând ca șef de promoție. După absolvire, lucrează ca medic primar la Zătreni și Bălcești, până în anul 1956, când este transferat la Spitalul Raional Balș .

Timp de peste 2 decenii (1956-1980), ca medic și director, servește cu dăruire și profesionalism Spitalul din Balș, pe care îl renovează și îl dotează cu aparatura necesară. Contribuie de asemenea la construcția Policlinicii Balș.

A fost decorat cu Medalia Muncii și cu Ordinul Meritul Sanitar clasa a III-a. Actualmente este pensionar și locuiește pe strada 1 Decembrie din Balș.

Petru cel Tânăr (n.1546 - d.1569), domnitor al Țării Românești (1559 - 1568) emite în anul 1564 hrisovul domnesc prin care „întărește” lui Oprea și frații săi moșie în Balș. Acest hrisov este primul document autentic ce menționează localitatea Balș.

6.6 Monumente istorice și de cult

Bisericile și mănăstirile din Balș și împrejurimi sunt adevărate opere de artă arhitecturală și spirituală.

Biserica „Sfântul Dumitru” din Balș

Această biserică este cel mai vechi lăcaș religios din localitatea Balș, pe strada Gheorghe Vasilescu, nr.12.

*„Această biserică s-a zidit din cărămidă, în anul 1753, de Protopopul Radu Căzănescu și Ștefan Trapezunda-vel ban al Craiovei. În anul 1873 s-a reparat de Florea Ion Mâniosu1-comerciant în Balș, iar în 1913 a fost restaurată de preotul Ștefan Bazilescu, fiind reparată, zugrăvită și prelungită cu un pridvor.”*²⁷¹

La intrarea în biserică este pisania din care redăm: *„Această sfântă și dumnezeiască biserică unde se prăznuiește hramul Sfântului întâiu mucenic și arhidiacon Ștefan și al sfântului mare mucenic izvorătorul de mir Dimitrie, ziditu-sa din temelia ei de protopopul Radu Căzănescu, până s-a boltit ușa și ferestrele cele de jos. De aici ne mai putând sfinția sa, din dumnezeiască râvnă s-a îndemnat domnul Ștefan Trapezunda vel ban al scaunului Craiovei și a zidit-o sfârșind-o cu turle și zugrăveli pe dinăuntru și pe dinafară, precum se vede în zilele luminatului domn Matheiu Grigore Voievod, la leatul 7261.”*

Biserica Sf. Dumitru Balș, 2013

„Biserica a fost slujită multă vreme de preotul Anghel Nicolae, înainte și după al doilea război mondial. Terenul pe care s-a zidit această biserică a fost a lui Vasile, feciorul Amzei Bălșeanu care l-a vândut protopopului Radu Căzănescu cu zece talere. A fost

²⁷¹ Ricman Ștefan, Iosif Fr., Enescu Vasile, Constant Paul, Monografia Județului Romanați, Institutul de Arte Grafice, Ramuri, Craiova, 1928, p. 366.

*răscumpărat acest teren de popa Barbu, popa Șerban Paisă și pârcălabul Ștefan Tofilescu care erau din același neam cu Vasile vânzătorul și l-au dat de pomană de s-a zidit biserica pe el.”*²⁷²

„După cutremurul din 4 martie 1977, în perioada preotului Tomescu Paul, care a slujit mult timp această biserică, s-au făcut reparații capitale, în mod deosebit la cele două turlă ale bisericii, iar în perioada *preotului paroh Turcitu Ștefan*, care slujește biserica în prezent, s-a renovat și restaurat pictura bisericii, de către prof. Paul Tudor și un alt pictor din Vârtina.

În ultimii ani, în biserică, s-au introdus gaze naturale pentru încălzire pe timp de iarnă, o parte din mobilier și biserica a fost dotată cu încă două policandre.

Biserica „Sfântul Dumitru”, este construită în stil bizantin, cu două turlă și în formă de cruce. În interior, se află doi stâlpi de susținere cu capitel, sculptat între pronaos și naos.

Pictura este în frescă cu foarte mulți sfinți și momente din viața mântuitorului Iisus Hristos și a Maicii Domnului. Bine executate, sunt cele care reprezintă facerea lumii și cele ale ctitorilor. La dreapta intrării, este portretul lui Ștefan Trapezunda-vel ban al Craiovei, iar în stânga, este preotul Radu Căzănescu, cu preoteasa Ancuța.”²⁷³

Este de remarcat faptul că, mereu, locuitorii din Balș numeau mănăstire această biserică (unii o mai numesc și acum), așa cum a fost în vechime, când avea o chilie pe dealul din apropiere. De aici numele de Dealul Chiliei.

A funcționat ca schit până la 17 decembrie 1863, când domnitorul Alexandru Ioan Cuza a promulgat „*Legea secularizării averilor mănăstirești*”.

„*Cea mai importantă construcție din Balș este biserica „Sfântul Dumitru”. A fost zidită înainte de anul 1700, deci din secolul al XVIII-lea de Șerban Căpitanul, fiul lui Dumitru logofătul din Balș, ca biserică de mir, pe locul unei foarte vechi biserici de lemn. În anul 1729, fondatorul ei o dedică episcopului Inocenție al Râmnicului „ca să fie schit Sfintei Episcopii, împreună cu moșia sa, o casă și un vad de moară pe Olteț.(...)*

*La 21 august 1752, protopopul Radu Căzănescu - numit și Rafail Ieromonahul - a cumpărat 20 stânjani (40m) de moșie în crivina Despi, pe malul Oltețului și reîncepe reconstrucția din cărămidă a schitului. Dar fiind un om neînstărit - făcea parte din rândul Căzăneștilor moșneni - nu a putut-o zidi decât până la boltele ușilor și ferestrelor.(...). Construcția a fost terminată de zidit în 1753 de Ștefan Trapezunda vel ban al Craiovei.”*²⁷⁴

Însăși construcția ei în stil bizantin, grosimea zidurilor, ferestrele, se aseamănă cu construcția unei mănăstiri.

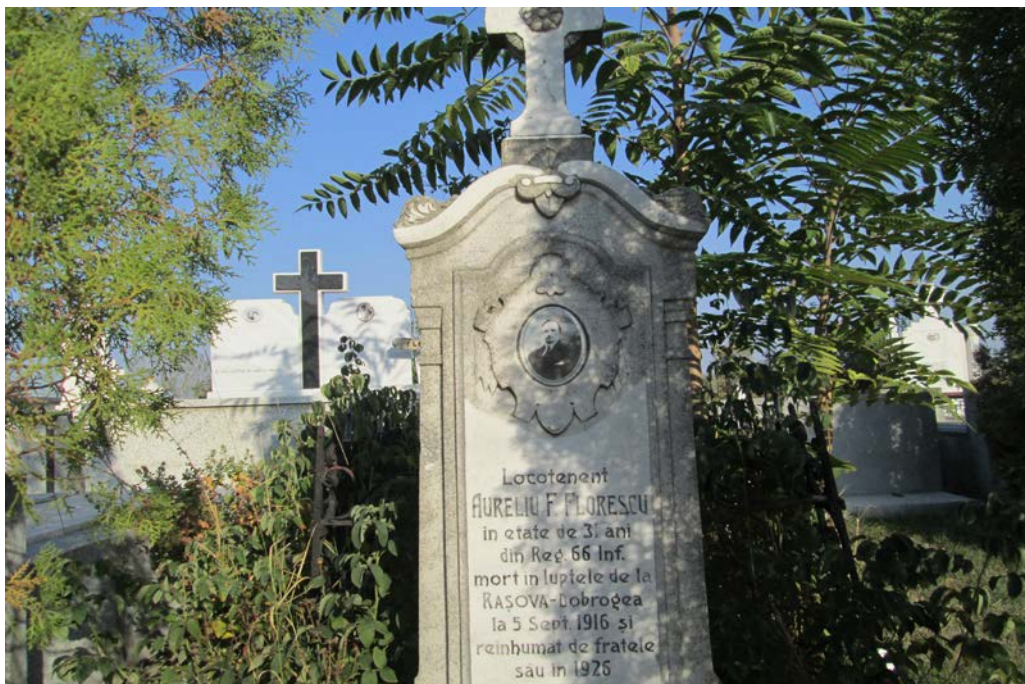
Biserica „Sfântul Dumitru” este considerată monument istoric al orașului Balș.

În curtea bisericii, se află mormântul eroului-martir, locotenent Aureliu F. Florescu, iar pe cruce se poate citi: „*Locotenent Aureliu F. Florescu în etate de 31 de ani din Regimentul 66 Infanterie, mort în luptele de la Rașova-Dobrogea, în 5 septembrie 1916*”. A fost reînhumat de fratele său în anul 1926.

²⁷² *Ibidem.*

²⁷³ Arhiva bisericii „Sf. Dumitru” din Balș - Istoricul bisericii.

²⁷⁴ Pâslaru, Theodor, *Istoria orașului Balș de la începuturi până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial*, Primăria orașului Balș, Premier L.T.D., 2011, p. 12.

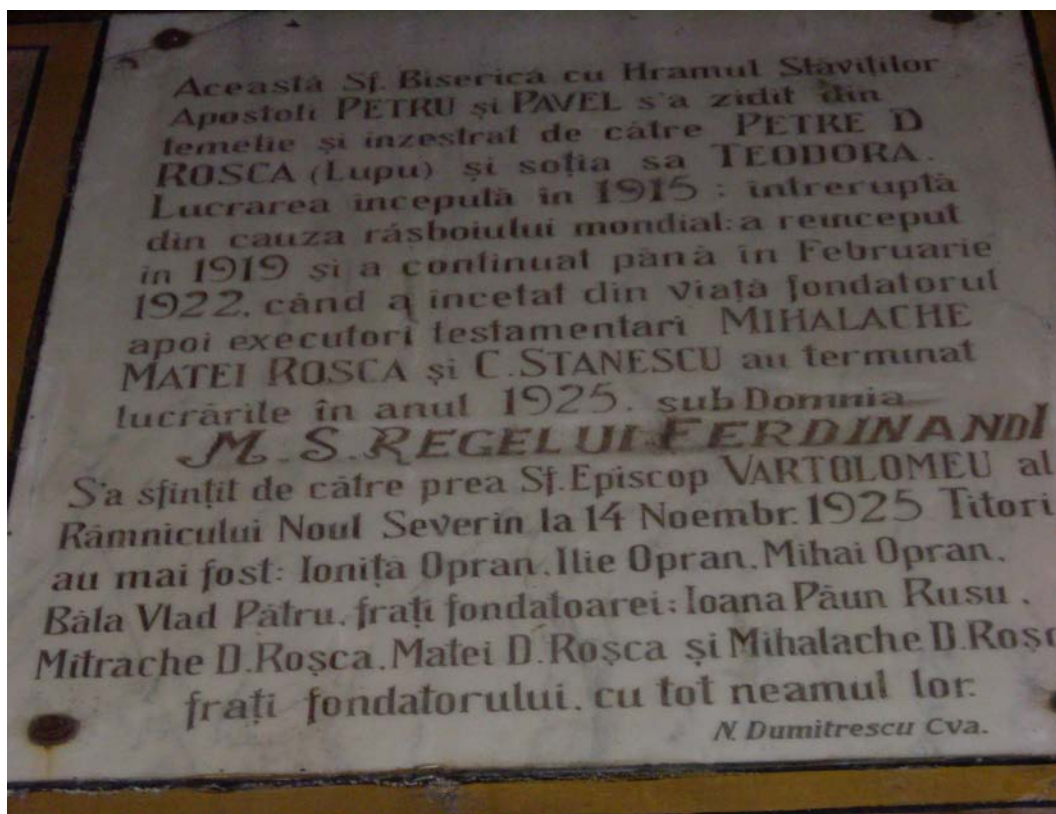

La acest mormânt-monument se depuneau în trecut coroane de flori, de Ziua Eroilor.

Catedrala „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” (2013)

Situată în centrul orașului, pe malul stâng al râului Olteț, lângă Pod, biserica aceasta a fost zidită „din temelie și înzestrată” de către *Petre D. Roșca (zis Lupu)* și soția sa, *Teodora*.

Din cuprinsul Testamentului, lăsat de ctitori, aflăm și motivele zidirii sfântului locaș: „Subsemnatul Petre D. Roșca, proprietar, din comuna Balș, județul Romanați, fiu de țăran, muncitor de pământ, născut și crescut în această comună, unde am pornit în lupta vieții sărac, și după o muncă cinstită, stăruitoare, continuă și cu credință, căci numai cu ajutorul și binecuvântarea lui Dumnezeu orice început cu gând bun poate ajunge la un sfârșit bun, ajutat fiind și de prea iubită mea soție legitimă Teodora, acum decedată, care mi-a fost o credincioasă și neprețuită tovarășă cât a trăit, am strâns în timp de mai bine de patruzeci de ani de muncă o avere destul de frumoasă. Și pentru că Bunul Dumnezeu, față de credința mea m-a ajutat, ținându-mă în tot cursul vieții mele sănătos, dându-mi putere și spor la muncă și ferindu-mă de orice ispită, care ar fi putut să rătăcească calea vieții mele și în memoria prea neuitatei și evlavioasei mele soții Teodora, m-am gândit ca să clădesc în această comună o sfântă biserică...”. (Sursa: **Arhiva Parohiei Sfinții Apostoli Petru și Pavel Balș, Dosar nr. 18/1927-1948, fila 1-2, „Testamentul din 12 martie 1921 al lui Petre D. Roșca”**)

Lucrările de zidire au început în ziua de 5 septembrie 1915, însă, din pricina primului Război Mondial, ele au fost întrerupte în toamna anului 1916, când localitatea a fost ocupată de nemți. Au fost reluate apoi la începutul anului 1919.

«La 21 februarie 1922, încetând din viață ctitorul Petre D. Roșca, lucrarea de săvârșire a sfântului locaș a fost dusă la îndeplinire de către executorii săi testamentari: Mihalache M. Roșca și Constantin Stănescu.

În ziua de 14 noiembrie 1925, „sub domnia Ms. Regelui Ferdinand I”, biserica a fost sfințită de către Preasfințitul Episcop Vartolomeu al Râmnicului Noului Severin, după cum arată textul Pisaniei. Tot din Pisanie aflăm că, alături de ctitorii Petre și Teodora Roșca, s-au mai ostenit la ridicarea sfântului locaș și: „Ioniță Opran, Ilie Opran, Mihai Opran, Băla Vlad Pătru, frații fondatoarei; Ioana Păun Rusu, Mitrache D. Roșca, Matei D. Roșca, și Mihalache D. Roșca - frații fondatorului, cu tot neamul lor.”

La început, biserica a fost deschisă cultului ca biserică particulară, întreținându-se din venituri proprii și fiind administrată, până la 1 decembrie 1926, de către executorii testamentari. În tot acest timp a fost angajat preotul pensionar Marin Popescu, din comuna Baldovinești, el fiind primul slujitor al bisericii.

La 1 decembrie 1926 a fost transferat aici, de la Parohia Oboga, preotul Gheorghe C. Popescu, rânduindu-i-se ca parohie partea orașului din stânga râului Olteț, iar la 15 decembrie 1931 a fost numit diaconul Lucian D. Celăreanu.

La 25 septembrie 1932, osemintele ctitorilor Petre și Teodora Roșca au fost așezate în cripta din pronaosul bisericii, săvârșindu-se ceremonia cuvenită. Pe piatra de marmură care acoperă cripta este scris: „Azi 25 Sept. 1932 s-au așezat aici osemintele ctitorilor: Petre D. Roșca, mort 17 februarie 1922, și soției lui Teodora, moartă 8 sept. 1913. Deshumați din cimitirul Cuv. Parascheva-Balș”.

La 1 aprilie 1934, biserica a fost declarată Catedrală a orașului Balș. Începând cu anul 1978, în timpul preotului paroh Alexandru Pârvulescu, au fost reparate și consolidate turlile bisericii, distruse în urma cutremurului din 4 martie 1977. Odată cu plecarea acestuia, la 1 februarie 1990, a fost numit preotul Popa Ilie. În timpul său biserica a fost împrejmuțată cu gard de fier, iar în 1995 a fost restaurată pictura.

Începând cu 1 septembrie 1998 a fost numit Preot Paroh al bisericii Ioan Niță Rizea. La scurt timp, biserica și casa parohială au fost racordate la rețeaua de gaz metan a orașului, iar în anul 2008, ctitoria familiei Roșca a fost reparată în exterior și acoperită cu tablă de cupru în totalitate, îndeplinindu-se astfel, dorința expresă a ctitorilor din Testament (Testamentul lui Petre D. Roșca din 12 martie 1921, fila 2), care își doreau ca (doar):

„...turlele bisericii să fie acoperite cu aramă când se va putea”.

Menționăm că, în anul 2011, catapeteasma bisericii a fost poleită cu foiță de aur.

Biserica a primit de la ctitorii săi mai multe danii (donații), constând în terenuri și clădiri în Balș, în creanțe ipotecare sau chirografare, dar și în bani, după cum se poate constata și din Testamentul lăsat bisericii. Clădirile donate bisericii, au fost vândute de către executorii testamentari, Mihalache M. Roșca și Constantin Stănescu, pentru a fi finalizate lucrările de zidire ale bisericii. Bunurile imobile, constând în curtea bisericii, grădină cu pomi fructiferi și zăvoi, au fost luate abuziv din proprietatea bisericii de către statul comunist, prin HCM nr. 308/1.02.1953.

Biserica este construită în stil bizantin, în formă de cruce, cu trei turle octogonale: una mare, situată deasupra naosului, iar alte două, mai mici, pe partea din față. La intrare, biserica are opt coloane de piatră, cu capiteli sculptate, în care se întâlnesc elemente ionice și corintice. Zidăria este din piatră cioplită și cărămidă, după proiectul arhitectului francez Capetty.

Pictura a fost executată în ulei, în stil neo-bizantin, de către renumitul pictor Gheorghe Belizarie.

Busturile din bronz al ctitorilor din pridvorul bisericii, executate în anul 1910, constituie opera marelui sculptor, de origine germană, Frederick Storck.

Ctitorie a familiei Petre și Teodora Roșca, catedrala „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, este astăzi un monument spiritual reprezentativ de arhitectură și pictură autentic ortodoxă și românească. Ea impresionează pe oricine prin măreție, echilibru și armonie arhitecturală, precum și prin frumusețea și valoarea picturii sale interioare.»²⁷⁵

În interiorul bisericii sunt pictate pe peretele din spate, la mijloc, portretele celor doi soți: Teodora și Petre D. Roșca, ctitorii bisericii. Ctitoria familiei Roșca a fost reparată la exterior și acoperită cu tablă de cupru, cu sprijinul Primăriei Balș și al domnului deputat de Olt - Gigel Sorinel Știrbu, secretar de stat la Ministerul Culturii (2007-2008). O parte din manoperă a fost realizată cu ajutorul domnului Mitran Gheorghe.

²⁷⁵ Revista oficială a Sfintei Episcopii a Slatinei și Romanaților, Anul IV, Nr. 1, 2011.

În partea dreaptă, tot pe peretele din spate, este pictat portretul Episcopului Vartolomeu al Râmnicului Noului Severin, care a sfințit biserica în anul 1925, iar în partea stângă, era pictat portretul regelui Ferdinand I, care a fost distrus în epoca comunistă.

Biserica are două jilțuri. În partea stângă, deasupra jilțului, erau „însemnele regale” ce au fost distruse odată cu portretul regelui Ferdinand.

Privitor la terenul lăsat acestei biserici de ctitorii ei, Teodora și Petre D. Roșca: „*Las acestei Sfinte Biserici, care va purta numele de Sf. Petru și Pavel, terenul pe care se află construită și cu cel dimprejur (...). Acest teren se află în centrul comunei Balș, pe malul stâng al râului Olteț, lângă podul de trecere peste această apă și Șoseaua Națională București - Craiova (...). Mai las Sf. Biserici casele mele cu două etaje, situate în centrul comunei Balș, pe Șoseaua Națională București - Craiova, numite actualmente Hotelul Petre D. Roșca, compuse din două prăvălii cu pivnițele lor, cu 9 camere în etajul de jos, iar în etajul de sus, un salon cu 8 camere, împreună cu locul și împrejmuirea, în vecinătate la Răsărit cu Șoseaua București - Craiova, la Apus cu moștenitorii lui Floreșteanu, la Miazăzi cu I. B. Căpitănescu și Pantelie Corcoveanu, iar la Miazănoapte cu moștenitorii decedatului Barbu Radovici. Aceste case și terenuri să se vîndă după moarte, de executorii testamentari.*”²⁷⁶

Biserica „Cuvioasa Paraschiva”, strada Popa Șapcă, nr. 30

Biserica parohială cu hramul „Cuvioasa Paraschiva” din Balș, a fost construită din temelie „din zid de cărămidă, între anii 1805-1812 de către preoții Teodor Duhovnicul și Gheorghe Socol.”²⁷⁷

²⁷⁶ Testamentul lui Petre D. Roșca, p. 1-2, autentificat de Judecătoria Ocolului Mixt Balș, nr. 89/13 martie 1921, Dosar nr. 17/1921.

²⁷⁷ Ricman Șt., Iosif Fr, Enescu V., Constant Paul, *Monografia Jud. Romanați*, Institutul de Arte grafice,

După un pomelnic vechi, din anul 1826, găsit în arhiva bisericii și scris în slavă chirilică, reiese că la zidirea bisericii, în afară de ctitorii principali, au mai contribuit cu bani și următoarele familii boierești: „familia Poroineanului, D-trăche Brăiloiu, coconul Costache Brătășanu, vel-serdar Ghica, Zamfir Rusănescu” și diferite asociații din Craiova sau, după denumirea din acel pomelnic „Rufetul pescarilor, croitorilor, cismarilor, boiangiilor, furjarilor și arguitorilor care s-au trecut în numitul pomelnic, spre pomenirea lor în veci.”

„A fost renovată în anii 1876 și 1881. În 1881 au fost refăcute pardoseala, acoperișul și turla din partea de est, cu ajutorul unor oameni de seamă: Poroineanu, Șerban Cârceanu, Marin Cojocaru din Craiova (probabil rudă cu Șerban Cojocaru din Craiova, ctitorul bisericii Sf. Ioan din Caracal), Protopopul Cristea Socolescu, Dumitrache Brăiloiu, Alexe ot Craiova, Costache Brădișteanu, Golfineanu, Starostea pescarilor, boiangiilor, zidarilor, căldărarilor din Craiova.”²⁷⁸

De la zidirea bisericii și până în anul 1930, nu s-a făcut nicio reparație a bisericii în afară de refacerea picturii în anul 1881, de către preotul Dimitrie Diaconescu.

În anul 1930, adică în al IV-lea an de păstorire a preotului Smarand Ochișor, biserica a suferit o reparație și o transformare radicală: subzidire din beton de jur-împrejur, transformarea și refacerea din nou a turelor acoperișului, tencuieli interioare și exterioare, mobilier nou, cumpărarea a două clopote mari noi etc. Această biserică a fost slujită mulți ani de preotul Smarand Ochișor (1927- 1935).

Ramuri, Craiova, 1928, p. 365.

²⁷⁸ *Ibidem*.

Biserica este construită în treflă cu două turnuri. Pictura în frescă a fost restaurată în anul 1930.

„În arhiva acestei biserici s-a descoperit un act de hotărnicie a moșiei Vulpeanca de lângă Balș, cu data de 6 noiembrie 1782 semnat de biv-vel-logofăt Constantin Târnoveanu.”
279

Preoți deservenți ai acestei biserici au fost: preot Teodor Duhovnicul, preot Gheorghe Socol, preot Dragomir Duhovnicul, preot Tudor Bălășanu, preot Dimitrie Diaconescu, preot Ion Diaconescu, preot Grigore Mihăescu (1894 - 1927), preot Ionom Stavrofor - Smarand Ochișor, licențiat al Facultății de Teologie din București, care deservește biserica din februarie 1927, când a fost hirotonisit preot, până în 1935, iar din 1935 și până în 1959 a fost protoereu al județului Romanș.

În 1997, se reface pictura în interiorul bisericii cu contribuția credincioșilor, de către preotul Pârvulescu Alexandru.

Între anii 2008-2010, biserica a fost supusă unor modificări, făcându-se reparații interioare și exterioare (izolație), refacerea picturii de către pictorul Ipate Sorin, construite anexele: Praznicarul (sală mare de mese, bucătărie, birou), capelă mortuară, lumânărarul, trotuare, recondiționarea acoperișului etc.

Preoții deservenți ai bisericii „Cuvioasa Paraschiva”, din anul 2008 și până în prezent sunt: Preot Paroh Rotea Ion Robert și Preot II Jianu Marian Giani. (Sursa: Biserica Cuvioasa Paraschiva, Balș, decembrie 2012)

²⁷⁹ Ibidem, p. 366.

Catedrala „Sfinții Împărați Constantin și Elena”

Situată pe strada Nicolae Bălcescu, în zona „Monument”, având drept ctitor pe Preotul Paroh Atanasiu Gabriel-Costel.

În anul 1997 s-a realizat construcția paraclisului de la noua parohie, în care s-a slujit până la sfințirea noii catedrale.

În anul 1998 s-a pus piatra de temelie pentru construcția noii Catedrale „Sf. Împărați Constantin și Elena” din orașul Balș, de către Prea Sfințitul Gherasim, Episcopul Râmnicului.

În anii 1999- 2000 s-a săpat groapa pentru temelia bisericii și s-a turnat radierul, iar până în anul 2004, s-a lucrat la zidărie. Din octombrie 2004 și până în iulie 2005 s-a făcut o pauză din lipsă de materiale.

Din 2005 au început lucrările pentru acoperiș și izolații interioare, care au durat până în noiembrie 2006. Începând cu luna aprilie 2006 și până în septembrie 2007 s-a lucrat la tencuieli interioare și exterioare.

Din vara anului 2007 s-a început pictura, care a durat până în noiembrie 2009, de către prof. pictor Gheorghe Albu. În aceeași perioadă cu pictura, s-a lucrat intens și la canalizare, la amenajarea curții și a gardului care împrejmuește biserica.

Lucrările de finalizare s-au terminat în anul 2009, iar în ziua de 7 noiembrie s-a făcut sfințirea de către un numeros sobor de Ierarhi și preoți în frunte cu:

*Înalt Prea Sfințitul Irineu, Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolit al Olteniei, Înalt Prea Sfințitul Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului,
Prea Sfințitul Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților,
Prea Sfințitul Lucian, Episcopul Caransebeșului,
Prea Sfințitul Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei,
Prea Sfințitul Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului,
Prea Sfințitul Irineu, Episcopul Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române din America.*

Odată cu Sfințirea bisericii, Prea Sfințitul Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților, a propus ca Biserica să mai poarte și hramul: „**Sfinții Arhangheli Mihail și**

Gavril", ca semn al recunoștinței și aprecierii acestei noi catedrale, fapt care s-a și realizat.

La construcția bisericii au contribuit câțiva oameni de bine care s-au dedicat sufletește, dar și material la ridicarea acestui locaș de cult, printre care: ing. Vilcu Romeo, ing. Băluță Ion, ing. Sandu Nicolae, prof. judecător Lăzăroiu Petre, ing. Osiac Ion (arhitect), subing. Pătru Florea, ec. Tănase Emanoil, ec. Smarandache Marin, dr. ing. Dobra Gheorghe, ing. Pirpiliu Ionel, ing. Diaconu Florea. (Sursa: Catedrala „Sf. Împărați Constantin și Elena”, Balș, 2012)

Biserica filială „Adormirea Maicii Domnului” din cartierul Vârtina

*„Există din vremuri necunoscute și se află în cătunul **Gorgănaș**. Ea a fost adusă aici din satul Poiana Bisericii, care exista pe vremuri spre miazăzi de Balș, de către proprietarul moșiei, căpitan Șerban Grizaru, care s-a călugărit luând numele de Mitrofan. Călugărul a dăruit moșia Episcopiei Râmnicului. În acele vremuri, biserica era din lemn, iar în 1828 a fost reconstruită din cărămidă, de către localnici.*

*La 1863 a fost dărâmată și rezidită puțin mai sus de locul cel vechi, de către locuitorul Ștefan Tofilesco și enoriași.”*²⁸⁰

Vechiul sat Poiana Bisericii a fost ars de turci și locuitorii s-au refugiat pe Valea Bălșitei, unde sunt și astăzi urmașii lor. Biserica a fost slujită multă vreme de preotul Alexandru Petruțian.

Pisania bisericii: „Această Sf. Biserică cu **hramul Adormirea Maicii Domnului** ctitorită de Ștefan și Rada Tofilesco din Balș s-a zidit în 1863 devenind parohie în 1931, pr. Paroh fiind Lucian D. Celăreanu. De-a lungul timpului biserica a suferit degradări, fiind necesare reparații capitale. De bine s-au executat și finalizat tencuiala și pictura, pentru ca apoi la data de 12. 09. 1993 a avut loc resfințirea Sf. Lăcaș de către P. S. EPISCOP VICAR IRINEU SLĂTINEANU. Datorită apariției igrasiei care a degradat o treime din tencuieli și pictura bisericii, a fumului, de la soare și lumânări și imposibilității de a deschide geamurile fixe pentru aerisire, începând cu perioada martie-octombrie 2010 în timpul păstoriei P.S. EPISCOP SEBASTIAN al Slatinei și Romanașilor, prin strădania Pr. Paroh BUZNĂ GHEORGHE, cu ajutorul enoriașilor și tuturor oamenilor milostivi, s-au efectuat lucrări necesare de eliminare a igrasiei, de consolidare, pregătirea pereților pentru renovarea picturii degradate, DUMNEZEU a fost alături de noi, ne-a ocrotit, ne-a ajutat și ne-a dat putere să ducem la bun sfârșit această ofrandă a noastră ca mulțumire - înfrumusețarea Sf. LOCAȘ - AMIN !”

Resfințirea Sf. LĂCAȘ s-a făcut la 18.IX.2011 de P.S. SEBASTIAN.

²⁸⁰ Ibidem, p. 367.

Biserica „Cuvioasa Paraschiva” din cartierul Teiș, Balș

Așa arăta biserica de la Teiș până în anul 1990.

Așa arată în prezent biserica din cartierul Teiș

Biserica din cartierul Teiș

Biserica „Cuvioasa Paraschiva” se află așezată pe strada Teiș nr. 27, preot-paroh: Drăghici Cornel. Biserica a fost construită în anul **1856** pe locul unei biserici de lemn cu hramul „Sf. Gheorghe” ante 1824 (în anul 1887 hramul „Cuvioasa Parascheva”). De-a lungul timpului, biserica a fost afiliată satului Mirila din comuna Leotești, apoi a trecut de partea comunei Bârza.

Din anul 1968, ca urmare a noii împărțiri administrativ-teritoriale, satul Teiș a fost inclus ca și cartier al orașului Balș. Pe parcursul timpului, biserica a fost renovată parțial: 1946, 1977, iar în anul 2000 a început procesul de restaurare a bisericii constând în reparație capitală (subzidire, tencuită în interior și în exterior, instalație electrică, centrală cu gaze, mobilier nou, scaune și uși masive confecționate din stejar).

Pictura executată de Ipate Sorin. Vopselele au fost aduse din Italia. Toate obiectele bisericii sunt noi, confecționate din bronz, aduse din Grecia.

Lucrarea este aproape finalizată, urmând să fie instalată catapeteasma, candelabrul și pardoseala din granit.

Toate cheltuielile cu renovarea bisericii au fost suportate de preotul paroh Drăghici Cornel și de enoriașii din sat.

Biserica din Teiș este construită în formă de cruce din zid de cărămidă, acoperită cu tablă galvanizată și având o singură turlă. În biserică se află și o *Sfântă Evanghelie* din anul 1897. (Sursa: Biserica Cuvioasa Paraschiva, Preot-paroh Drăghici Cornel, martie 2013)

Aceasta Sfânta și Dumnezeiască
Evangelie s-a comparat. De D. lui
Zmarandache Preot Enoche Teșianu Din
Căminu Teșiu Com. Leotesti cu prețu
de nouă sprețee lei noi, și s-a lăsat
în har sfintei Biserici cu hramu covorase
Pătrășchiru Din acestu cămin Teșiu în anul
1897 în zilele Preotului M. Georgescu Leoveanu
1898 Februarie 15

Zmarandache Preot Enoche Teșiu

Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Corbeni-Balș

S-a zidit din temelie - așa cum reiese din pisania din anul 1900 - prin contribuția enoriașilor din Corbeni și Româna, sub conducerea preotului Ștefan Petruțian, în anul 1833, pe locul unei vechi biserici, menționată într-un document din anul 1778. Construcția a mai fost sprijinită de Mihalache Cordescu, Petre D. Roșca și soția sa Teodora, din Balș. Pictura s-a realizat în anul 1901, prin contribuția preotului Dumitru Bobicescu.

*„Biserica este construită sub formă de treflă, cu două turle mari. În fața ei, într-una din turle se află clopotnița, zidită din cărămidă, acoperită cu tablă.”*²⁸¹

Pisania bisericii: „Această sfântă Biserică cu **hramul Adormirea Maicii Domnului** s-au zidit din temelie în anul 1900 de către preotul paroh și locuitorii enoriași din mahalalele CORBENI și ROMÂNA, ajutați și de d-l Mihalache Cordescu din Balș cu tot materialul lemnos pentru arderea cărămizii precum și de domnul Petre D. Roșca și soția sa Teodora din

²⁸¹ Ibidem.

Balș cu suma de 4000, iar în anul 1901 s-a zugrăvit cu spesele preotului Dumitru Bobicescu cu suma de lei 2500. Stăruitor și contribuitor de la început până la sfârșit a fost preotul Ștefan Petrulian. În zilele P.S. Episcop D.D. Dt. Atanasie Mironescu sfințindu-se această Sfântă Biserică în ziua de 15. Sept. 1901 protoereu N. M. Zelcescu.

S-a reparat pictura în anul 1981 sub păstoria Pr. paroh Matei I. Gheorghe cu ajutorul enoriașilor în satele Corbeni - Româna episcop fiind Iosif Gafton.

Slujba de resfințire s-a făcut în ziua de 13.iunie.1982. S-a scris această pisanie spre veșnica pomenire.”

Biserica a fost declarată monument istoric.

În curtea bisericii a fost ridicat „Monumentul Eroilor” în memoria enoriașilor din Parohia Româna - Corbeni căzuți la datorie în cele două războaie mondiale.

Mănăstirea Măinești din Balș - Schitul Măinești (2012)

Pe valea râului Olteț, la o depărtare de 2 km de orașul Balș, în cătunul Măinești, se vede ca răsărită din pământ, printre pomi și verdeață, pe panta unui deal, biserica în ruină a fostului schit Măinești. Cele aproape trei veacuri ce au trecut, i-au șters aproape toată podoaba și i-au lăsat vătămate și incomplete multe dintre icoanele și slovele de pe zidurile ei.

Atestată doar de câteva documente și învăluită în multe legende, biserica Schitului Măinești își are istoria și povestea ei.

În anul 1968, scriitorul Petre Pandrea, fiu al orașului Balș, scria: *„În preajma Balșului, în cătunul Măinești, se află biserica schitului unde, foști haiduci de-ai lui Iancu Jianu, s-au retras aici și s-au călugărit după ce căpitanul lor s-a lăsat de haiducie la 1818”*; și că: *„de când haiducii lui Iancu Jianu au devenit monahi, de la anul 1818, schitul a primit porecla **Schitul haiducilor** în folclorul local”*. (Sursa: documentele puse la dispoziție de maica stareță)

Aici s-au adăpostit haiducii lui Iancu Jianu - participant la Revoluția de la 1821, condusă de Tudor Vladimirescu.

*„În drum spre București, T. Vladimirescu, cu ai săi panduri, a trecut pe la mănăstirea Măinești. În anul 1818, când Iancu Jianu se retrage din haiducie, o parte din ceata lui se așază în localitatea Voineasa, iar alta se călugărește și se așază la Măinești, lăcașul devenind o mănăstire de haiduci”*²⁸²

„Fiind singurul așezământ haiducesc, în care au trăit călugări haiduci, baladele culese de prin partea locului, povestesc despre comori ascunse de haiducii-călugări ai lui

²⁸² Trașcă, Marin, *Singur printre ziariști*, București, 2002, p. 164.

Iancu Jianu, haiduci care contrar obiceiului, erau ajutați chiar de boierii locului”²⁸³

Ctitorul Schitului Măinești a fost ispravnicul Matei Bârzeanu. Anul de fundație nu se cunoaște. Ctitorul fondator închină acest schit ca metoc Episcopiei Râmnicului la 1743. Aceasta se știe din însemnarea făcută pe actele referitoare la acest schit, trecut în Condica Episcopiei Râmnicului, însă actul de închinare lipsește, precum și actul de fundație.

De la acest schit există două acte. Primul act este o carte de hotărnicie, prin care „Matei Moronglaveanu și Constantin Rusănescu, sunt luați cu cartea Barbului Văcărescu vel ban al Craiovei, de prea Sfinția sa episcopul Grigorie ca să aleagă parte sfintei Episcopii ce are danie de la ieromonah Partenie Măinescu din hotarul Găinești și din Măinești.(...) Leat 1752, Iulie 3”

Al doilea act, este o hotărâre a caimacamului Craiovei „Iordache biv vel Postelnic”, prin care spune că „Partenie ieromonah sin Vasile Măinescul”, dăruind „bisearicii ce iaște făcută de dumnealui ispravnicu Matei Bârzeanu, 10 stânjeni de moșie și fiind împresurați de către Ștefan Măinescu, Partenie ieromonahul a dat jalbă lui Vodă”.

Ctitorul acestui schit, Matei Bârzeanu, apare la 9 noiembrie 1755, ca hotarnic al moșiei Dioști. De asemenea, îl mai găsim într-un zapis din 1672. În Memoriile Generalului von Bauer, la 1772, găsim trecut și schitul Măinești (Meineschti).

În pridvor, este scrisă cu vopsea următoarea pisanie care, având literele șterse, abia se mai poate desluși: „Cu ajutorul lui Dumnezeu, s-a făcut această sfântă bisearică cu zidirea din temelii de chir Popa Nicolae...de dumnealor Postelnicu Ianache Preda brat și de Postelnicu Ion Nicolae Măinescu, fiind îndemnați de la Duhul Sfânt și alți oameni...cu

²⁸³ Ibidem, p. 165.

nelaudată (?) mână și s-a(u) tâlcuit(ticluit) zidirea din temelie de la leatul de la Christos 1805...și fiindcă mai înainte era hramul Sf. Voievozi...acuma s-au așezat și hramul Sf. Nicolae și s-au înfrumusețat cu zugrăvitu la 1810...zidită de la întemeriarea lumii 7318” – (citită la 1906 de preotul D. Ionescu, actualmente este complet ștearsă).

*„Schitul Măinești cu hramul „Sfinții Voievozi” a fost închinat Episcopiei Râmnicului în anul 1743; biserica cu hramul „Sfântul Nicolae” a fost construită de postelnicul Ianachie, postelnicul Preda Măinescu și părintele Nicolae Măinescu, în anul 1805.”*²⁸⁴

Vechea biserică a schitului Măinești, ctitoria ispravnicului Matei Bârzeanu, care a fost construită în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, era de „lemn, mititică și cu pereții de nule” și avea hramul Sfinții Voievozi. Acea biserică veche de lemn, care „se stricase de vremuri” a durat până în anul 1805 când, pe locul ei, s-a început clădirea de zid a actualei biserici, despre care se spune că ar fi fost, pusă ceva mai jos de locul unde fusese cea veche.

La **11 iunie 1805**, luni, „s-au făcut șanțu, iar marți la trei ceasuri din zi, s-au început a zidi și la leatul **1809, septembrie 29**, s-au isprăvit de tot lucrul zidirii, iar celălalt meremet mai la urmă” după cum arată pisană, în 1810. Această nouă zidire capătă după numele primului ctitor și hramul Sf. Nicolae, menținându-se și vechiul hram Sf. Voievozi.

În pronaos se pot vedea portretele ctitorilor. Pe zidul dinspre vest: popa Nicolae Măinescu, Preoteasa Stanca, Enache postelnicu Măinescu și jupâneasa Sanda postelniceasa. La sud: jupân Tănăsie, preoteasa Ancuța, jupânița Măriuța postelniceasa, jupân Ion postelnicu, popa Mihai (brat popa Nicolae). La nord: jupân Iordache logofăt, jupân Preda logofăt, Păuna logofeteasa, Nicolae logofăt.

La proscomidie, sunt scrise pe zid câteva pomelnice cu nume șterse ce nu se pot desluși.

Biserica este construită din zid de cărămidă gros de 70 de cm, în formă de navă. Ea este compartimentată în: altar, naos, pronaos. Catapeteasma este din zid. Naosul este delimitat de pronaos printr-un zid de cărămidă care are la mijloc o deschidere. În naos este o turlă oarbă, în formă ortogonală în exterior, cu 8 ferestre înalte și înguste. Intrarea în pronaos se face printr-o ușă masivă de stejar așezată în partea de vest a bisericii. Biserica are un pridvor deschis, susținut de patru coloane masive.

Pictura făcută între anii 1810-1812 este lucrată într-o tehnică combinată de frescă și tempera, ilustrând iconografia creștină ortodoxă.

În biserică sunt pictați ctitorii ei. Aici se află 3 icoane de lemn de la începutul secolului al XIX-lea.

După desființarea schitului prin plecarea călugărilor greci, biserica a devenit biserică de mir și fiind izolată, fără populație în jur, nu s-a mai ocupat nimeni de ea. Abia după 100 de ani de la înființarea schitului apar în jurul lui treizeci de familii care, pentru trebuințele religioase, apeleză la biserica Sf. Paraschiva din Balș. În august 1972, părintele Smarand Ochișor anexează dosarului privind bunurile mobile și imobile ale bisericii din Măinești un istoric în care scrie: „nu cunosc de nicăieri ce reparații i s-ar fi făcut acestei biserici, dar după părerea noastră, socotim că nici una, deoarece după desființarea schitului, biserica servind ca biserică de mir, nu s-a mai interesat nimeni de reparațiunea ei...în jurul ei nu erau familii și era izolată de Balș la 2 km. De-abia azi, după aproape 200 ani, se găsesc în jurul ei vreo 30 de familii, ...și care nici acum nu sunt dispuse la nici-o jertfă pentru reparațiunea ei”.

Din cauza stării necorespunzătoare în 1926, biserica schitului este închisă cultului public. În dosarul amintit starea bisericii era descrisă astfel: „starea de ruină generală prezentând crăpături la toate zidurile, largi până la 17 cm”.

²⁸⁴ Avram Cezar, Bușă Daniela, Ceașescu Anca, și colab., *Dicționarul istoric al localităților din județul Olt (Orașe)* Academia Română, Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu Plopșor” Craiova, Editura Alma, Craiova, 2006, p. 191.

În anul 1930, preotul Smarand Ochișor îi face unele mici reparații și îi pune acoperiș de tablă.

Biserica se redeschide în 1941, când, prin ordinul nr. 8125/1941 al Arhiepiscopiei Craiovei este numit preotul Pavel Mateevici, - refugiat din Basarabia -, ca slujitor al ei, „*cu obligația de a se îngriji de reparație*”. Acesta face unele reparații, astupând crăpăturile din ziduri, dar după puțini ani părăsește locul și biserica se ruinează. După mai multe intervenții ale preotului Smarand Ochișor, în 1959, se fac forme pentru renovarea ei, dar părintele părăsește parohia după 5 ani, care este preluată de un alt preot de la parohia Bârza, județul Olt. Acesta este dezinteresat de soarta bisericii care continuă să se ruineze.

Cu ordinul nr. 4472/1966 al Sfintei Mitropolii a Olteniei, biserica este închisă din nou cultului public.

Scriitorul Petre Pandrea, în ultima vizită pe care a făcut-o la Măinești în anul 1968, își încheia însemnările despre acest schit, scriind: „*Din Schitul haiducilor de la Măinești n-a mai rămas decât biserica ruinată, pe cale de prăbușire, dacă nu va fi reparată*” și de aceea consemnează „*Schitul haiducilor de la Măinești - Mărgăritești, ca monument istoric, învăluit de legende, pe valea Oltețului demn de restaurare*”. (Sursa: documentele puse la dispoziție de maica stareță). De atunci, procesul de deteriorare a acestei biserici a continuat și chiar s-a accentuat, dar bisericuța nu s-a prăbușit... Zidurile crăpate, turla și bolnițele slăbite au înfruntat nu numai colții vremurilor, dar și urgia celor mai pustiitoare cutremure...

În toamna anului 1977, prin grija Patrimoniului Național și a Episcopiei Râmnicului și Argeșului se încep lucrările de conservare și consolidare a bisericii. Episcopia a trimis aici materiale și lucrători, care, cu ajutorul și sub observația permanentă a specialiștilor, au început lucrările de conservare și consolidare, urmând ca reparațiile să continue până la totala restaurare a bisericii. Biserica este legată în fier, este acoperită cu scândură de brad și carton gudronat, este reparată tencuiala în câteva locuri în pridvor și în exterior și i se toarnă o centură de beton la arhitravă.

În anul **1996**, la data de 11 noiembrie, prin decizia nr. 4725 a Sfintei Episcopii a Râmnicului, s-a reînființat Mănăstirea Măinești, pe locul fostului schit de călugări numit „*Schitul Haiducilor*”, în jurul bisericii vechi – singura clădire din complexul monastic care a supraviețuit timpului-, cu hramul „*Acoperământul Maicii Domnului*”. Mai târziu a fost cedat mănăstirii și tot amplasamentul taberei școlare, aflate în vecinătatea mănăstirii, în baza unei înțelegeri între Mănăstirea Măinești și Administrația Taberelor școlare a județului Olt cu aprobarea Ministerului Cultelor și a Ministerului Educației și Învățământului. Inițiativa i-a aparținut Preasfințitului Irineu Slătineanu, arhiereul vicar al Episcopiei Râmnicului (actualul Mitropolit al Olteniei), care a fost și conducătorul acestui început de viață călugărească. Obștea schitului a fost alcătuită din maici. Prima viețuitoare care și-a luat asupra ei osteneala alcătuirii obștii a fost schimonahia Sofronia, urmată de câteva maici și surori.

Nou înființata Mănăstire Măinești și-a desfășurat activitatea nestingherit – trecând prin toate greutățile începutului - având din anul 1999 un preot de mir ca slujitor al Sfântului Altar în persoana părintelui Dumitru Popa. Pe Sfânta Evanghelie din care părintele Dumitru citea Cuvântul lui Dumnezeu, stă scris: „*4.10.1996 - (re)începutul vieții călugărești, aici unde speranțele omenești nu se mai puteau realiza. Dumnezeu cel veșnic a făcut să răsară iarăși din cea stearpă și uitată, casă binecuvântată cu viață călugărească. Doamne, fii cu ochii prezent permanent asupra acestor maici și asupra mănăstirii lor*”. Cuvintele aparțin Preasfințitului Irineu Slătineanu, cu a cărui strădanie s-a redeschis mănăstirea ca mănăstire de maici. De la înființarea Sfintei mănăstiri și până la data de 25 martie 2008, obștea mănăstirii s-a aflat sub oblăduirea Preasfinției Sale, care s-a ocupat îndeaproape de îndrumarea duhovnicească a obștii și de bunul mers al mănăstirii.

La inițiativa și cu sprijinul material exclusiv al domnului Nae Gheorghe, și a familiei sale (soția Maria și copiii Mihăiță și Florentina), s-a purces la ridicarea unei biserici noi în

incinta mănăstirii. Ctitori în adevăratul sens al cuvântului, ei au participat nu numai cu toate mijloacele materiale, ci au luat asupra lor și osteneala supravegherii lucrărilor, neprecupețind nici un efort pentru desăvârșirea sfântului locaș. Pe data de 12 martie 2004 s-a obținut aprobarea pentru construcție, iar în ziua de **1 octombrie 2005**, biserica a fost sfințită de un sobor de preoți în frunte cu Preasfințitul Irineu Slătineanu.(vezi foto)

Prin hotărârea Sfântului Sinod, a fost ales pentru nou-înființata Episcopie a Slatinei, Preasfințitul Sebastian Pașcanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, iar întronizarea a avut loc la Catedrala orașului Slatina, în ziua de 25 martie 2008 - praznicul *Bunei-Vestiri*. În timpul păstoririi Sale, obștea mănăstirii s-a mărit și a fost adus un ieromonah pentru slujire.

În prezent, Mănăstirea Măinești numără 9 viețuitoare, iar slujbele se fac potrivit rânduielilor călugărești. (*Sursa: Mănăstirea Măinești, 2012*)

Biserica nouă a Mănăstirii Măinești, construită în 2005 (2012)

Monumentul Eroilor

Acest monument este ridicat în cinstea eroilor căzuți în primul război mondial. Monumentul se află așezat pe partea stângă a drumului european E 574 (fost E70) București - Timișoara, la intersecția străzii Nicolae Bălcescu cu str. Petre Pandrea.

Monumentul a fost construit în **1928** de sculptorul Severin. Monumentul se înalță pe un soclu etajat cu scări în patrulater. Pe soclu se află o placă de marmură neșlefuită.

Pe partea de N-E a plăcii, se află un basorelief care prefigurează în mărime naturală chipul unei femei în ținută războinică. Echipamentul este de tip vechi, cu excepția grenadelor de la picioarele luptătoarei care reprezintă armamentul contemporan. Pe cap, poartă un coif creastă de tip medieval, pe trup haină lungă desfăcută în ambele părți, spadă la coapsa stângă, un paloș așternut la picioare, scutul în mâna stângă, în vreme ce în mâna dreaptă nu are nimic deși falangele sunt desfăcute ca și când ar ține ceva.

Chipul femeii luptătoare reprezintă alegoric România în primul război mondial. Pe placă este indicată data intrării țării noastre în război: 15 august 1916. Pe partea opusă a monumentului se află încrustat în marmură numele eroilor locali, iar jos, la legătura cu soclul, este un soldat rănit, în poziție șezând.

Pe statuia de bronz a acestui monument ridicat în cinstea eroilor căzuți în luptele din

1916-1918 stau scrise pe placa de marmură numele lui Constantin Dinculescu, Constantin Marcu (fratele lui Petre Marcu), judecătorul Teodor Băloiu (unchiul lui Petre Marcu), învățătorul Gh. Vasilescu și alții .(Sursa: *Primăria Orașului Balș*, 1986).

Clădiri din Balș declarate monumente istorice

Fiind o așezare omenească foarte veche, Balșul a păstrat mai multe monumente istorice. În primul rând sunt bisericile, mărturii ale acesei vechimi și ale evoluției vieții locuitorilor săi.

Cea mai veche dintre ele este **Biserica „Sf. Dumitru”** de pe strada Gheorghe Vasilescu nr. 10, a cărei construcție s-a terminat în anul 1753.

Un alt monument istoric este **Biserica „Sfânta Paraschiva”**, de pe strada Popa Șapcă, construită la 1805.

În cartierul Măinești există **Biserica veche „Sfinții Voievozi”**, construită în 1809, declarată și ea monument istoric.

Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din cartierul Corbeni, construită în anul 1833, este și ea declarată monument istoric.

Tot monument istoric este și Biserica **„Cuvioasa Paraschiva”** din cartierul Teiș, construită în anul 1882.

Multe **clădiri** din acest oraș sunt de asemenea considerate monumente istorice:

- pe strada Nicolae Bălcescu, nr. 9 - clădirea construită în anul 1912 de Petre D. Roșca în care a funcționat „Orfelinatul”/ fosta Biblioteca orășenească (astăzi Clubul elevilor);
- pe str. N. Bălcescu, nr. 110, casă construită la sf. sec XIX - fost pavilion administrativ fabrica „Jiul”;
- pe str. N. Bălcescu, nr. 115, Spitalul vechi, construit la sf. sec XIX;
- pe str. N. Titulescu, nr. 1, 2 bis, 8 bis - fosta casă și magazin al lui Pantelie Corcoveanu (construite la începutul sec. XX);
- pe str. Cireșului casele de la nr. 19, 32, 35 (sf. sec. XIX) și nr. 44 (începutul sec. XX), nr. 45 (construită în anul 1932), nr. 100 (de la începutul sec. XX- unde se află astăzi Detașamentul de pompieri). Sursa: *Lista Monumentelor istorice din jud. Olt, 2010, ro.Wikipedia.*

„Strada Cireșului era foarte populată din timpuri îndepărtate, pentru că pe aici trecea drumul cel vechi de la București spre Craiova, prin Vârtop, Spineni, Câmpeni, Robănești, numit apoi spre sfârșitul sec al XIX-lea Șoseaua comunală Balș-Vârtina, iar după primul război mondial, Strada General Dragalina și mai târziu, Strada Cireșului.

Printre clădirile enumerate mai sus, de pe această stradă erau casele avocatului Ștefan Dumitrescu, a comerciantului Nicolae Economu și a lui Nicolaescu-Leibu”.²⁸⁵

LISTA MONUMENTELOR ISTORICE DIN JUDEȚUL OLT - Balș, MINISTERUL CULTURII ȘI CULTELOR, INSTITUTUL NAȚIONAL AL MONUMENTELOR ISTORICE, 2013

Nr. Crt. Cod LMI 2004

- 240 OT-II-m-B-08645, Biserica "Sf. Voievozi" oraș Balș, Cartier Măinești, 1805
- 241 OT-II-m-B-08646, Biserica "Adormirea Maicii Domnului" oraș Balș, Cartier Corbeni, 1833
- 242 OT-II-m-B-08647, Biserica "Cuvioasa Paraschiva" oraș Balș, Cartier Teiș, 1882
- 243 OT-II-m-B-08648, Biblioteca orășenească oraș Balș, Str. Bălcescu Nicolae, sf. sec. XIX
- 244 OT-II-m-B-08649, Spitalul vechi oraș Balș, Str. Bălcescu Nicolae, sf. sec. XIXr. ,crt. Cod LMI, 2004,
- 245 OT-II-m-B-08650, Casă oraș Balș, Str. Bălcescu Nicolae, sf. sec. XIX
- 246 OT-II-m-B-08651, fosta Bibliotecă oraș Balș, Str. Bălcescu Nicolae, nr. 9, sf. sec. XIX
- 247 OT-II-m-B-08652, Întreprinderea "Jiul" oraș Balș, Str. Bălcescu Nicolae, nr.10, sf. sec. XIX
- 248 OT-II-m-B-08653, Restaurant oraș Balș, Str. Bălcescu Nicolae, nr. 115, mijl. sec. XX
- 249 OT-II-m-B-08654, Casă oraș Balș, Str. Cireșului, nr. 19, sf. sec. XIX
- 250 OT-II-m-B-08655, Casă oraș Balș, Str. Cireșului, nr. 32, sf. sec. XIX
- 251 OT-II-m-B-08656, Casă oraș Balș, Str. Cireșului, nr. 35, sf. sec. XIX
- 252 OT-II-m-B-08657, Casă oraș Balș, Str. Cireșului, nr. 44, înc. sec. XX
- 253 OT-II-m-B-08658, Casă oraș Balș, Str. Cireșului, nr. 45, 1932
- 254 OT-II-a-B-08659, Casă oraș Balș, Str. Cireșului, nr. 100, înc. sec. XX
- 255 OT-II-m-B-08660, Biserica "Cuvioasa Paraschiva" oraș Balș, Str. Popa Șapcă, nr. 30,

²⁸⁵ Pâslaru Th. op. cit., p. 27

1820

256 OT-II-m-B-08661, Casă oraș Balș, Str. Titulescu Nicolae, nr.1, înc. sec. XX

257 OT-II-m-B-08662, Casă oraș Balș, Str. Titulescu Nicolae, 2bis, înc. sec. XX

258 OT-II-m-B-08663, Casă oraș Balș, Str. Titulescu Nicolae, 8bis, înc. sec. XX

259 OT-II-m-B-08664, Biserica "*Sf. Dumitru*" și "*Sf. Ștefan*" oraș Balș, Str. Vasilescu Gheorghe, nr. 10, 1753; adăugat pridvor

6.7 Tradiții și obiceiuri - ieri și azi la Balș

Portul popular

Fotografia familiei Stoicescu M. Ilie din Balș, 1930

Portul popular este un factor fundamental în comunitățile rurale, care reflectă starea socială, ocupațiile, trecutul istoric și elementele înnoitoare, legăturile cu zonele vecine. Prin structura morfologică, prin funcționalitatea completă și diferențiată, prin ornamentele și cromatica sa, portul popular constituie un element al culturii populare, format în decursul unei foarte lungi perioade de timp, ca o creație istorică, colectivă, el demonstrând străvechea locuire a teritoriului carpato-danubiano-pontic de către poporul român.

Există multe elemente comune în portul popular din Balș cu cel din întreaga Oltenie, dar și unele elemente specifice acestei zone de pe Olteț. Există deosebiri chiar de la un sat la altul, în ceea ce privește materia primă folosită, croiala, dispunerea ornamentelor, colorit și cromatică.

Pentru întreaga zonă Balș, este specific coloritul viu, bine armonizat prin antrenarea nuanțelor de contrast cu tonuri neutre. Analiza pieselor de port din zona Balș, pune în evidență faptul că materiile prime au fost cele produse în gospodărie: in, cânepă, lână. Acestea li s-a adăugat mai târziu, bumbacul, borangicul, beteala, măgelele, fluturii, firul de aur și cel de argint, ca dovadă a preocupării mereu crescânde pentru aspectul estetic al costumului.

Ca tehnică de lucru sunt folosite torsul și țesutul în două și patru ite. Ornamentarea pieselor de port prin țesătură se face prin două procedee: alesătura și năvăditura.

În zona Balș, tehnicile de țesătură mult folosite sunt: cusătura în urma acului, cusătura cu fire scoase (*șabacul*) și cusătura cu rol decorativ (punctul românesc - „*musca*”).

O formă simplă de șabac frecventă pe cămășile existente în zona Balș este „*păianjenul*”. Se lucrează mai întâi obinzelele sau găurile, în sus și în jos, apoi se prind la mijloc câte patru fire la un loc, formând un punct în jurul căruia se ocolește de mai multe ori

cu acul, trăgând ața peste fire.

Costumul femeiesc se compune din catrință sau zăvelcă, poale, cămașă, bete și încălțăminte.

Denumirea de „zăvelcă” se folosește atât în Balș cât și în satele din jurul acestei localități, în timp ce termenul sinonim, catrință, este folosit foarte puțin.

Poalele sunt confecționate din pânză albă, sub forma unei fuste încrețite la mijloc. Ele sunt purtate pe sub zăvelcă. Jos la tiv și în lateral, poalele sunt cusute cu diferite modele în punct românesc-musca.

Zăvelcile sunt două țesături de formă dreptunghiulară ce se așează una în față, alta în spate. Ele au pânză țesută în patru ițe cu urzeală și beteală din lână toarsă cu furca și răsucită bine. Pe ele se află ornamente sub formă geometrică și florală, viu colorate.

Cămașa sau *ia* este o piesă definitorie pentru costumul femeiesc. Tipul de cămașă femeiască purtată în zona Balș, este cămașa dreaptă, cu piept și spate croit dintr-un lat de pânză, la care se adăuga câte un clin, de-o parte și de alta și se punea broșchiță sub braț. Cămașa dreaptă se purta mai mult de femeile în vârstă și tipul mai vechi se croia împreună cu poala cămășii.

Ornamentele cămășii sunt cusute la umăr, pe guler în jurul gâtului, pe piept, pe marginile mânecilor. Cusăturile se fac fie în muscă, folosind ață policromă, fie sub forma șabacelor cusute cu alb. O altă variantă a cămășii femeiești, purtată mai ales în zilele de lucru, este „cămașa cu platcă”, folosită de obicei de femeile în vârstă. „Cămașa cu platcă croită din foi drepte cu tăietură pe umeri, peste care se adaugă platca; un încreț format sub platcă, denumit „fagure” sau „ciocul raței”, constituie alături de decorul obișnuit grupat pe platcă, guler, gura cămășii, marginea mânecii și a poalelor un element ornamental specific”.²⁸⁶

Un alt tip de cămașă femeiască este cămașa încrețită în jurul gâtului, care este foarte veche și foarte ușor de realizat. „Din punct de vedere al croiului, se foloseau patru foi drepte pentru piept, spate și mâneci, la care se adăuga o broșchiță sub braț (o bucată de pânză de formă pătrată, de cca. 15 cm). Spatele, pieptul și mânecile se încrețeau și se prindeau într-o bentiță îngustă numită guler. Cămașa se purta scurtă până la brâu și se numea ciupag”.²⁸⁷

Cămășile purtate în zilele de sărbătoare erau lucrate pe o pânză specială, țesută în război, cusută cu fire lucioase sau lucrată în război, așa numita „pânză de marchize”.²⁸⁸

Betele se încing pe deasupra zăvelcii, la mijlocul corpului femeiesc. Ele sunt țesute în război în două ițe și alese cu dungi verticale, în ochiuri, romburi sau linii șerpuite policrome. Lățimea betelor este de 2-3 cm, iar lungimea de 2-3 m, pentru înfășurarea lor de câteva ori în jurul taliei.

Iarna, femeile purtau pe cap, peste cârpă, o broboadă de formă pătrată, confecționată din lână groasă, toarsă în casă, broboadă care avea ciucuri pe margine. Pe timp de iarnă, erau confecționate haine groase din dimie sau blană de oaie. În zilele de sărbătoare, femeile purtau scurteici (haine $\frac{3}{4}$, lucrate în clini, cu gulere din blană de vulpe).

Încălțăminte.

În sezonul rece, femeile se încălțau cu ciorapi, tუსluci și opinci. Ciorapii din lână erau lungi până la genunchi, decorați în întregime cu motive geometrice, executate din lână de diferite culori.

Tუსlucii erau un fel de cipici, lucrați din lână într-un cârlig gros din lemn și aveau forma unor pantofi cu talpa dublată cu pълsă. Pe talpă era pusă piele de porc sau de bou. După primul război mondial, tუსlucii au fost realizați din dimie neagră, cu aplicații de postav și tighel trase la mașina de cusut. Opincile au fost purtate și de femei și de bărbați o perioadă,

²⁸⁶ Stoica Georgeta, Ilie Rada, *Portul popular din județul Olt*, Comitetul Județean de cultură și educație socialistă, p. 30.

²⁸⁷ Ilie Rada, *Costumul femeiesc din zona Olt*, articol în Anuarul Muzeului județean Olt-Slatina 2, Ed. MJM, Craiova, 2012, p. 400

după care au fost înlocuite cu ghete și „iminei” (pantofi negri).

Un rol important pentru femei îl avea găteala capului: pieptănătura.

„Pieptănătura și găteala capului era reglementată în funcție de vârstă, de starea civilă și socială. Fetițele până la vârsta de 7-8 ani purtau părul scurt, rotunjit în jurul capului. După această vârstă, părul era lăsat să crească și se purta cu cărare pe mijlocul capului și împletit în două codițe legate cu pleteri (fire de ață colorată) și lăsate să cadă pe spate. Acest tip de pieptănătură era folosit de fete până la vârsta căsătoriei, perioadă în care aveau voie să meargă oriunde cu capul descoperit.

În timpul muncii, ele mai purtau pe cap un tulpan alb de formă triunghiulară, împodobit cu șabace sau dantelă lucrată cu croșeta. În zilele de sărbătoare purtau în păr flori sau diferite plante mirositoare. În ziua nunții, pieptănătura era mai deosebită: în cozi se puneau frumoase panglici colorate, iar pe cap o maramă cu o bentiță din mărgelile colorate sau paiete. Se mai purta și un fes roșu împodobit cu monede de argint la frunte, peste care se așeza marama din borangic. Găteala capului din ziua nunții era cea care o deosebea pe mireasă de restul tinerelor care luau parte la ceremonie, toate fetele purtând costume populare.

După terminarea ceremonialului, nașa era cea care scotea toate podoabele de pe capul miresei și îi așeza un tulpan alb sau o maramă. De acum, ea nu mai avea voie să rămână cu capul descoperit în fața membrilor familiei sau a comunității”.²⁸⁸

„După căsătorie, femeile purtau cărpe pe cap. Momentul căsătoriei era marcat nu numai prin purtarea cârpelor pe cap, dar și prin schimbarea pieptănăturii. După ceremonia căsătoriei nașa pieptăna părul miresei peste cap, îl împletea într-o singură coadă formând un coc pe ceață, coc ce era prins în „crăcani” (ace mari de metal).”²⁸⁹

Costumul bărbătesc se compune din: cioareci, cămașă, brâu, căciulă, încălțăminte. Cioarecii sunt lucrați din dimie albă, iar vara sunt confecționați din pânză albă.

„Din punct de vedere al tehnicilor de decorare în zona Olt se întâlnesc mai multe feluri de cămăși bărbătești: cămașa aleasă în război; cămașa cusută în punct românesc; cămașa cusută „la fir”; cămașa cusută cu șabace.”²⁹⁰

Cămașa este scurtă până la genunchi, cusută în punct românesc („musca”) sau aleasă în război. Oamenii în vârstă purtau cămașă lungă și erau încinși peste ea cu brâu sau cu bete late, țesute în război. Brăul era lucrat în război, în două ițe.

Căciula sau pălăria, erau purtate pe cap, în funcție de sezon. Vara pălăria era din paie, iar căciula din piele de miel. Hainele groase erau confecționate din dimie sau blană de oaie. De asemenea, bărbații mai purtau iarna cojoace și *laibăr* (vestă scurtă până la talie, încheiată în față cu copci). În zilele de sărbătoare, bărbații purtau iarna șube albe din dimie, frumos ornamentate, iar în zilele de lucru șubele erau seine sau negre.

Încălțăminte tradițională a fost opinca din piele de porc sau de bou, purtată peste piciorul învelit cu obiele din dimie albă. Pe parcurs, obielele au fost înlocuite cu ciorapi din lână groasă, lucrată într-un cârlig, la bărbații în vârstă. La tineri, ciorapii erau lucrați în cinci cârlige.

²⁸⁸ Ilie Rada, *Costumul femeiesc din zona Olt*-articol în Muzeul Oltului 2 Slatina, Ed. MJM Craiova, 2012, p. 400

²⁸⁹ Dincă Lavinia-Aura, Iordache Maria-Daniela, *Tradiții și obiceiuri de pe malul Oltețului*, Editura Didactică Pres, Slatina, 2006, p. 46.

²⁹⁰ Stoica Georgeta, Ilie Rada, *Portul popular din județul Olt*, Comitetul Județean de cultură și educație socialistă, p. 39.

Port popular din zona Balș, județul Romanați, 1947

Port popular din zona Balș, județul Olt, 1973

Port popular din zona Balș, județul Romanați, 1884

Datini

Mult umor are „vrăjitul” din *noaptea Bobotezei* (6 ianuarie), când se strâng la o casă mai mulți băieți și fete și unde se organizează vrăjitul. Pe o masă sau un pat, se așează 9 căciuli și sub ele se pun 9 obiecte: inel, creion, pâine, cărbune, ban, pieptene, carte, oglindă, muzicuță. Acestea sunt așezate de gazdă fără ca tinerii să le vadă și pe rând, se trece la ghicit ridicând câte una din cele 9 căciuli. Dacă respectivul a găsit sub căciulă pâinea, înseamnă că ursitul sau ursita sunt buni ca pâinea, dacă a găsit oglinda, este fudul, și așa mai departe, fiecare obiect este argumentat.

În *noaptea de Anul Nou*, fetele ies în curte pe întuneric, numără nouă pari și pe al nouălea îl leagă cu o basma. Dimineața merg și analizează parul pe care l-au legat noaptea. Dacă este drept, ursitul este înalt, drept, dacă este strâmb, ursitul este cocoțat, dacă parul are un nod, înseamnă că mai are un frate, dacă parul are mai multe noduri, are mai mulți frați.

Primăvara, o semnificație deosebită o are prima vedere a berzelor și primul auz al cucului. Dacă persoana vede o singură barză, înseamnă că tot anul este singură, dacă vede mai multe berze zburând, se prevede voie bună și tovărășie. Legat de cântecul cucului, se zice că persoana care aude cucul prima dată cântând și este nespălată pe față și nemâncată, înseamnă că a spurcat-o cucul și este un semn rău.

La *Sfântul Toader*, fetele se spală seara cu „iarbă mare”, pentru a le crește frumos cozile.

În „*Joia Mare*” (joia de dinaintea sărbătorii Paștelui), se fac focuri în curte cu boji, se aruncă apă pentru a înlătura ispitele rele, se împart oale de pământ cu apă și flori în ele și colaci.

Obiceiuri

În Balș ca și în satele din jurul său, există obiceiuri care se practică de multă vreme.

În *Ajunul Anului Nou*, când soarele a trecut de amiază, copiii pornesc cu plugușorul trecând pe la fiecare casă, pocnind din bici, sunând din clopoței, cântând și urând gazdelor „*La mulți ani!*”

*„Măine anul se-nnoiește,
Plugușorul se pornește
Plugușor cu patru boi,
Plugușorul tras de noi
Iarna-i grea, omătul mare,
Semne bune anul are,
Semne bune de belșug
Pentru brazda de sub plug.”*

A doua zi copiii merg cu **sorcova** la vecini și rude cântând:

*„Sorcova vesela,
Să trăiți să-mbătrâniți,
Ca un măr ca un păr
Ca un fir de trandafir.
Tare ca piatra, iute ca săgeata
Tare ca fierul, iute ca oțelul,
La anul și La mulți ani!”*

În ziua de 1 ianuarie s-a moștenit obiceiul „*datului la grindă*” al copiilor mici de către moașă. În dimineața Anului Nou nepoții vin cu copiii la moși pentru a fi dați la grindă. Din timp, moșii pregătesc covrigi mari prin care să treacă copilul. Dacă copilul este mai mare de 2-3 ani, covrigul se pune la gâtul acestuia. Pe covrig se pun câteva fire de busuioc legate cu ață roșie, bani și sorcova.

De obicei, moașa, așezată cu picioarele pe pragul ușii, pe un fier, cu fața la răsărit, după ce a îmbrăcat nepotul cu hainele cumpărate de ea, îi așează covrigul pe cap și îl ridică la grindă de 3 ori urându-i sănătate și „*La Mulți Ani!*”. După efectuarea acestei ceremonii, se fierbe ȕica și se așează masa pentru petrecerea numită „*La moașă*”. Această sărbătoare în trecut dura 3 zile, oamenii neavând la acea vreme un loc de muncă stabil.

Nepoții aduc la moașă mâncăruri cât mai alese, pâine, carne de pasăre, cârnați, carne de porc, sarmale, cozonac, vin, ȕică, dar și un dar pentru moașă (un șorȕ, o rochie etc.). La rândul ei, moașa face daruri copilului: ghetuȕe, hăinuȕe, bani.

După obiceiul de Anul Nou urmează perioada „*Cârnelugilor*”, timp în care se fac căsătoriile până la „*lăsarea secului*”, înainte de Paște. În seara când se lasă post de Paște, sătenii, care și-au procurat din timp cele necesare pentru foc, stau la răscruce de drumuri sau la marginea unui deal, adunați în număr mare, cu oale cu vin pe lângă foc și cu muzică, încep a striga fetele și băieții necăsătoriți din sat:

*„Toate fetele s-au măritat
Numai cutare fată a rămas
Să facem leagăn de mătase
Și s-o aruncăm la cutare băiat în casă.”*

Sătenii se distrează strigând, cântând, jucând pe lângă foc până în toiul nopții.

Odată cu venirea primăverii, de 1 martie, se dăruiește fetelor câte un mărtișor. Mărtișoarele sunt confecționate din diverse materiale, pe care se așează ornamente legate cu șnururi împletite alb cu roșu.

De „**Florii**” - sărbătoare situată cu o săptămână înaintea celei pascale, fiind dezlegare la pește, se mănâncă mămăligă și pește. În acea zi, se merge la biserică cu crenguȕe de salcie pe care preotul le slujește, iar oamenii se încing cu ele pentru a-și trata durerile.

Săptămâna dintre Florii și Paște este „săptămâna Patimilor”, a „Deniilor”. În fiecare seară oamenii merg la biserică și ascultă slujba făcută de preot, iar sâmbătă seara spre duminică Paștelui are loc Învierea Domnului. Mii de credincioși merg la biserică și iau parte la slujba Învierii. Ziua se sărbătorește cu bucate alese, de pe masă nelipsind ouăle roșii, mielul, cozonacul, vinul.

În unele zone și astăzi s-a păstrat obiceiul ca luni și marți după Paște să se facă pomană la biserică, cu participarea tuturor sătenilor. Marți după Paști, se obișnuia la sate să se prindă fetele în horă. Acestea, iarna, își coseau ia pe care o îmbrăcau marți după Paști, la horă fiind apreciată cea mai frumoasă ie.

Obiceiuri de vară

„De **Rusalii** se organizează „Călușul”, cea mai însemnată manifestare folclorică, în care dansul are un rol preponderent. De Rusalii, era interzisă munca timp de 9 zile.

Sărbătoarea începea luni, continua o săptămână întreagă, până în marți din săptămâna următoare, când se îngropa călușul. Oamenii purtau pelin și usturoi la brâu. Cetele de călușari se constituiau din 9, 11, 13 flăcăi sau bărbați tineri, din care unul era ales vâtaf (conducător) și altul mascat (mutul).

Înainte a acestei manifestări, călușarii mergeau în pădure pentru a alege prăjina steagului. În vârful steagului, se puneau pelin, usturoi, grâu și un prosop cusut. Ceata de călușari mergea la un hotar al satului și rostea jurământul. Vâtaful cetei întreba pe fiecare membru: „Juri frate, că joci până la moarte în credință și dreptate?, iar răspunsul primit era: „Joc frate, până la moarte în credință și dreptate.(...)”

Pentru primirea călușarilor, oamenii făceau pregătiri speciale. Călușul se juca întâi în curte (în jurul unui drob de sare, unei vedre de apă, al unei mese joase, pe care se puneau o pâine coaptă în țest), apoi în oborul oilor.”²⁹¹

Dansul începea cu pași mărunți, apoi cu bătaie din ce în ce mai repezi și se încheia cu hora mare. Călușul este „îngropat” după 3 zile. Tradiția le interzice călușarilor să ducă ceva acasă, totul se consumă la comun.

Oamenii nu lucrau toată săptămâna de teama de a „nu fi luați din căluș”.

Îmbrăcămintea călușarilor avea o semnificație rituală. La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, călușarii purtau pe cap, fes roșu împodobit cu mărgelile policrome și cu un ciucure mare din mătase neagră.

În perioada dintre cele două războaie mondiale, fesul a fost înlocuit cu pălăria neagră, decorată cu panglici și mărgelile policrome. Pe deasupra cămășii cusute se încinge un brâu roșu. Pe piept, în diagonală, se așează alte bete, iar vâtaful poartă și panglici tricolore. Pe cămașă, se pun batiste brodate. Încălțăminte era compusă din ciorapi tricotați, fără ornamente și opinci. Deasupra gleznei, se puneau clopoței. În trecut, mutul purta mască, iar acum își decorează fața cu roșu și negru.

Și astăzi în zilele de Rusalii, cete de călușari cutreieră satele și orașul Balș.

În perioada de secetă, se practica obiceiul ca un grup de fete „**Paparudele**”, acoperite cu frunze de boji, însoțite de un alai de copii, să meargă pe la casele oamenilor, jucând și cântând, invocând ploaia, sub stropii de apă aruncați de gazdă:

„Paparudă, rudă,
Vino de ne udă,
Cu găleata, leata,
Peste toată ceata,
Cu ulciorul, ciorul
Peste tot ogorul,

²⁹¹ Ibidem, p. 64.

*Să nu dai cu strachină
Că e rău de pagubă.
Să dai cu ciurul
Să umple pătulul.”*

Un alt obicei de vară, legat de invocarea ploii este „*Muma Ploii*”. Din lut, copiii modelau două figurine ce reprezentau „*Muma Ploii*” și „*Tatăl Soarelui*” și când apunea soarele, copiii, cu mare alai, mergeau să le arunce în Olteț sau în fântâni, invocând ploaia.

Un alt obicei din timpul verii este cel numit „*Sânziene*”, sărbătorit pe 23 spre 24 iunie. Pe câmp cresc flori galbene și parfumate numite sânziene. Aceste flori erau culese și făcute buchete și coronite, iar fetele dansau cu ele și le aruncau în apă. Și astăzi, mulți oameni culeg aceste flori și merg cu ele la biserică, le citește preotul, după care merg acasă cu ele și le pun la icoane.

Obiceiuri de familie

Momentele mai importante din viața omului (nașterea, căsătoria, moartea) sunt reprezentate de o serie de obiceiuri, cu caracter ritual.

Nașterea

După ce are loc nașterea copilului, moașa aleasă, merge cu o sticlă cu apă, cu o floare roșie și cu busuioc, la biserică, pentru a o sfinții. Apa este folosită la scaldă copilului timp de 6 săptămâni. La trei zile de la naștere „se pun ursitorile”. Se face o pâine nedospită, coaptă în spuză, care este unsă cu miere (pentru a avea sufletul bun ca mierea). Această pâine se pune pe masă lângă 3 strachini (cu apă), 3 linguri, vin, busuioc, cărți și darurile aduse de moașă (costumaș, fașă, cămășuță, tichie). În noaptea respectivă, moașa doarme cu lăuza, iar ușa se lasă descuiată pentru a intra cele trei ursitori. A doua zi, moașa povestește ce a visat și comentează.

Obiceiul se păstrează și azi. Chiar dacă nașterea are loc la spital, acasă se pun ursitorile.

Botezul

„*Botezul semnifică intrarea pruncului în rândul creștinilor. Dimineața, moașa îmbracă copilul cu darurile pe care le-a adus. Copilul este dus de moașă la biserică, unde este preluat de nașa. Înainte de a intra în biserică, preotul citește din Cartea sfântă și nașa (cu pruncul în brațe), este întrebată de 3 ori dacă „se leapădă de Satana”. După răspunsul afirmativ al acesteia, nașa intră cu copilul în biserică și în timp ce preotul citește, copilul este pus pe masă unde este dezbrăcat de hăinuțe de către moașă.*

Botezul propriu-zis, constă în scufundarea pruncului de trei ori în apa sfântă, miruirea, după care nașa îl primește de la preot într-o pânză albă. Preotul taie din creștetul copilului păr, care se pune în scaldă de botez. Nașii țin lumânarea copilului aprinsă, până când ajung acasă, unde o sting.

Dacă este băiat, părul este lăsat să crească până „la tăierea moșului”, care are loc între vârsta de un an și trei ani. Părul este netuns până la acest eveniment. Atunci se leagă părul cu o panglică roșie, în vârful capului, sub forma unui moș. Nașa retează moșul cu o foarfecă, în cântecul muzicantului. Copilul nu trebuie să vadă moșul. Apoi, are loc „cuetria moșului.”²⁹²

Nunta

Nunta era precedată de o perioadă în care avea loc „peșitul”. Când părinții băiatului mergeau la casa fetei să o ceară în căsătorie, erau însoțiți de mai multe rude. Atunci aveau loc discuții despre zestrea fetei, stabilirea datei nunții și stabilirea nașilor care erau din partea

²⁹² Ibidem, p. 75.

băiatului. Urmau cumpărăturile pentru nuntă (darurile ce trebuiau date de mireasă la nuntă).

Nunta începea de joi seara și se termina luni seara. Nunta începea cu „Fedeleșul”, obicei în cadrul căruia flăcăii și fetele pregăteau podoabele bradului și florile nuntașilor, apoi se juca până în zori. Masa începea de sâmbătă seara. A doua zi dimineața, mirele trebuia să fie bărbierit de un flăcău, după care se mergea la naș pentru a i se pune floarea.

Ginerele avea, într-un prosop cusut, mere, nuci, plosca cu vin. Împreună cu un grup mare de fete și băieți, mergea la naș, unde i se cosea cu ață roșie, floarea (împreună cu bani). Muzicanții veneau la mireasă, care mergea la udat cu o găleată roșie, al cărei mâner era înfășurat cu un prosop frumos cusut. În găletușă era puțină apă, cu un buchet de busuioc. Mireasa însoțită de un băiat aducea apa. Se merge la cea mai îndepărtată fântână din sat. Acolo, băiatul scoate apă cu o mână, de 3 ori pune apă în găletușă, apoi o duce miresei în mijlocul horei. Mireasa stropește cu busuiocul, de trei ori, în cele patru părți ale punctelor cardinale. De fiecare dată, apa din găletușă este vărsată de către mireasă cu piciorul. Se face apa și se întorc spre casă.

Urmează „împodobirea bradului”. Băieții și fetele care au fost la udat împodobesc bradul începând din vârful acestuia. Îi pun un covrigel și măr, apoi beteală, după care bradul astfel împodobit este plimbat din mână în mână în horă. După horă urmează „masa bradului”. În acest timp, de la casa mirelui, este trimis ploconul la casa nașului unde așteaptă invitații acestuia. Mirele vine apoi să ia nașii, se merge la mireasă pentru a i se pune acesteia voalul, și tot alaiul pleacă spre biserică, unde are loc cununia religioasă.

După cununie, băiatul cu bradul, băiatul și fata cu lumânările, merg urmați de mire, mireasă, nași și nuntași, la casa mirelui. Aici, mireasa este urcată pe o masă, unde gustă de trei ori din pâine și vin. Este învărtită de trei ori de către soacra mare și apoi este luată de către mire pentru a merge la horă. În cadrul horei, se împart darurile, după care nuntașii joacă și merg la masă. La finalul ceremoniei, are loc dezvelirea miresei de către nașă, care-i pune acesteia, pe cap, o maramă ce reprezintă trecerea miresei în rândul femeilor măritate (obiceiuri de nuntă transmise din bătrâni).

Obiceiurile de înmormântare

„În scenariul funebru, apar rituri de trecere, menite să marcheze despărțirea mortului de comunitatea pe care o părăsește. Astfel, pentru trecerea în lumea cealaltă, mortul era pregătit cum se cuvine: spălat de trei persoane, era gătit în hainele cele mai bune.

Mortul rămânea în casă două, trei zile, pentru a fi vegheat și jelit de femeile din familie. Se bocea de la răsăritul soarelui până la asfințit. În timpul nopții, la priveghi, se povesteau întâmplări din viața celui dispărut. Cât timp mortul stă în casă, o fată sau un băiat (în funcție de genul feminin sau masculin al defunctului), servesc masa de trei ori pe zi.

A treia zi, are loc înmormântarea. Atunci se sparge o oală de lut, în timp ce mortul este scos pe poartă. Trupul neânsuflețit este dus cu un dric sau un car tras de boi, spre biserică, apoi la cimitir.

Cortegiul funerar se oprea la fiecare răscruce de drum unde se aruncau bani. Timp de șase săptămâni, o fată aduce zilnic apă și merge la cimitir, unde are loc tămâiatul defunctului. La șase săptămâni, are loc pomana sau parastasul, unde se dau celor săraci, obiecte de pomană: masă, scaune, găleată, lighean, oglindă, îmbrăcămintă.

*Din momentul morții, familia poartă doliu vreme de 6 -12 luni. Femeile poartă pe cap basma de culoare neagră și îmbrăcămintea celor apropiați este de asemenea de culoare neagră.”*²⁹³

²⁹³ Ibidem, p. 83-84.

Folclorul

Folclorul din localitatea Balș reflectă trăsăturile creației folclorice din sudul țării, cu specific oltenesc. Ceea ce este specific în creația folclorică din Balș și din jurul acestuia, este creația literară, muzicală și coregrafică, dansul popular plin de vioiciune.

Folclorul literar are temele și motivele specifice zonei Oltețului, cu variante ale unei producții populare care se găsesc și în alte zone ale țării. În momentele grele de luptă ale poporului nostru împotriva asupritorilor, au apărut baladele și doinele. În această zonă, a circulat balada lui Iancu-Jianu și Marcu Viteazul.

Conținutul baladei reflectă faptele de vitejie. „Balada lui Iancu-Jianu” sună așa:

„- Foaie verde didițel
La umbră de păducel
Frumos doarme-un băiețel.
Foaie verde ca lipanul
Acela-i Iancu-Jianu
Care a speriat divanul.
Foaie verde trei lămâi
Iancule de unde vii?
De la târg de peste Jii
Iancule, ce-ai târguit?
Când ai câte mai nimic
Și luai iarbă și plumb,
Să mă duc la feciori în crâng.
Că sunt feciori fără minte
Prăpădesc la gloanțe multe
Foaie verde siminoc
Cântă cucu-n vârful de plop
Iancu se trage la Olt.”...

(Cules de la un bătrân, în vârstă 85 de ani - Rădănuț Dumitru, 20 feb.1982)

Momentele de asuprire a țăranilor din „1907”, sunt ilustrate în versurile următoare:

„Să vezi în sat la noi
Hoții s-au făcut ciocoi
Și ei clatină din cap
Munca să le-o faci pe plac.
Foaie verde colilie
Te găsește din moșie
Și te ia la socoteală
Că mai datorezi o vară.
Venea țăranul la scară
Cu căciula subțioară
Și mi-l dă pe ușa afară
Ce să mă fac frățioare.
Săriți, frați, cu mic cu mare
Să dau focuri și pârjoale
Că nu mai e de răbdare.”...

Sentimente impresionante exprimă și versurile în care bogătașii sunt socotiți dușmani ai țăranilor și sunt blestemați:

„Doamne, dușmanilor mei,
Dă-le car cu patru boi
Ia-le ochii amândoi,

*Dă-le car cu patru roate
Ia-le mâinile din coate.”...*

Multe din cântecele populare au localizate întâmplările pe Olt și Olteț, fiind cântate de lăutari.

Folclorul din zona Oltețului a fost valorificat și interpretat de mari cântăreți de muzică populară. Maria Ciobanu în cântecul „*Neicuță de pe Olteț*”, cântă:

*„Neicuță de pe Olteț
Înalt ca un brăduț
Ochi albaștri, părul creț
N-ai pereche pe județ.”...*

Alt cântec al Mariei Ciobanu este:

*„În pădurea de la Saru
A-nflorit mărgăritarul.”*

Melodiile populare sunt foarte frumoase, pornindu-se de la ritmul tăgănat al baladelor și cel trist al doinelor, până la cântecele sprintare, de voieșie, bucurie și fericire.

Dansul popular

În Balș și în zona din jur, este specific „*vioi oltenesc*” sacadat. Nu lipsesc horele, sârbele, rustemul, bătuta, galaonul, trei-păzește, brăulețul.

Dansurile populare sunt înviorate permanent de strigăturile bărbaților și chiuitul fetelor. Aceste strigături se fac fără nicio greșală și sunt executate ca la comandă în pauzele muzicale: „*hei, hei, și una, și două*”, însoțite uneori de strigături: „*Eu când mândro te-am văzut/Numai ochii mi-au plăcut*”, „*Foaie verde siminoc/Haideți fetelor la joc/Tot pe loc, pe loc, pe loc/Să miroasă-a busuioc*”.

Dansul la Balș, ca de fapt în tot județul Olt, este dominat de „*Căluș*”. Neîntrecuți sunt călușarii din localitățile Dobrun, Osica, Cezieni, Voineasa, Balș.

Călușul este un dans foarte vioi, cu o costumație specială, așa cum am descris anterior.

În prezent, în cadrul Casei de Cultură, funcționează **Ansamblul folcloric „Pomul vieții”**, înființat în anul 1993, odată cu prima ediție a **Festivalului Etnofolcloric „Pomul vieții”**, organizat de Primăria Balș. Coregrafia ansamblului este semnată de maestrul Stelian Cebucescu, conducerea muzicală: d-l George Graure, conducător ansamblu și director al Casei de Cultură a orașului Balș: doamna Maricica Lăbău.

De-a lungul anilor, generații de artiști amatori ne-au desfătat cu numeroasele manifestări artistice, obținând de fiecare dată premii și diplome la diferite concursuri și festivaluri de acest gen. (vezi foto - Teraful Cinculeștilor).

„Taraful Cinculeștilor” din Balș (1971)

ANSAMBLUL FOLCLORIC „POMUL VIETII”

S-a înființat în anul 1993, odată cu prima ediție a festivalului cu același nume. De-a lungul celor 15 ediții, generații de artiști amatori ne-au desfășurat an de an cu roade înmiresmate de melos și patos.

A participat la numeroase manifestări de gen, obținând de fiecare dată premii sau diplome.

Printre acestea:

- „Ecouri Meseșene” – Zalău-1996
- Festivalul de Folclor al Studenților- Iași-1999 și 2000 (locul al II-lea grup vocal fete)
- Festivalul de Folclor al Studenților-Timisoara-1999
- „Pe fir de baladă”-Tg.-Jiu – 1999 (locul al II-lea)
- „Cantecele Oltului”-Calimănești – 1998 (locul al II-lea)
- „Floare de Tei” - Corabia - 2001 (locul I)
- „Sărbătoarea Pâinii”- Scornicești
- „Târgul de Fete” – Coteana
- „Calușul Românesc” – Slatina
- „Dunăre cu Dunărea” – Bechet
- „Toamna Băileșteană” – Băilești
- „Zagubica” - Serbia
- Și altele...

Coregrafia ansamblului este semnată de maestrul Stelian Cebucescu

Conducerea muzicală – George Graure

Director ansamblu – Ref. M. Labau

„... Chilia a pus argila, Oltețul apa, iar Dumnezeu focul”
Nicolae Teică – Căprioara de smalt

„... Pomul Vieții este la margine de drum pentru desculți sau oști înșirate în mars, pentru tineri și bătrâni în zădărnici, pentru femeile mame în lacrimi și bărbați gospodari: Pomul Vieții este pomul nevăzut pentru lacomi și bogații egoiști...”

Petre Pandrea, Pomul Vieții,

Ceramica de pe valea Oltețului

„Chilia a pus argila, Oltețul apa, iar Dumnezeu focul.”²⁹⁴

„De-a lungul Văii Oltețului sunt înșirate, în jurul Balșului, câteva sate în care s-a practicat sau se mai practică încă meșteșugul olăritului, unele așezate pe malul drept-Corbeni, Româna, Pietriș, Oboga de Jos, Oboga de Mijloc, Oboga de Sus și Iancu-Jianu, iar altele pe malul stâng: Chintești, Govora, Comănești, Bobicești.

Ne vom opri asupra centrelor Corbeni, Româna și Oboga, deoarece aici se mai practică încă, o ceramică frumoasă și de bună calitate. Date despre aceste localități, care, din punct de vedere etnografic, se găsesc înscrise în zona Romanați, ne sunt furnizate încă

²⁹⁴ Teică Nicolae, *Căprioara de smalt*, Editura pentru Literatură, București, 1961, p. 10.

din secolul al XVI-lea, în documente. Despre olărit se scrie abia în secolul al XIX-lea.

În aceste centre se lucrează atât ceramică smălțuită, cât și nesmălțuită: ulcioare de nuntă, câni pentru vin, taiere (farfurii întinse decorative), străchini, castroane, saccsăi (ghivece pentru flori), putineie pentru bătut untul, borcane pentru păstrarea alimentelor, butoiașe pentru Țuică, ploști, „tămâielnițe” (cățui), jucării, figurine etc.

Într-o mare varietate cromatică, motivele ceramicii din această zonă se recunosc de la prima vedere: valul, pomul vieții, spirala, fagurele, elemente zoomorfe (peștele, cocoșul, melcii, coada de păun etc.) sau antropomorfe.

În funcție de anotimpuri, olarii de pe valea Oltețului, au o „agendă” mai mult sau mai puțin bogată, perioada de activitate maximă fiind în preajma celor mai mari târguri și bâlciuri (la moșii de iarnă, de vară, de toamnă și la bâlciurile din august până în octombrie).

Numărul olarilor din **Româna** (cartier al Balșului) este în jur de 50, printre care se numără: familia Murgășanu, familia Trușcă, familia Cârstea, familia Turcitu, familia Dârman, familia Dincă etc., care lucrează ceramică smălțuită și nesmălțuită, meserie transmisă din tată în fiu.

Familia Trușcă din Româna este bine cunoscută prin soții Marin, Teodora și fiul lor Mihai, născut în anul 1960, care au participat ani de-a rândul la diferite târguri și expoziții ale meșterilor olari.

Lutul se ia din Vlcea din Deal, iar „rușala” (un pământ colorat) este scos de un singur om, dintr-un loc de „sucoastă”, la vâlcea.”²⁹⁵

Ceramica de Oboga

„Orice iubitor al ceramicii populare știe că la Oboga se lucrează olărie. Comuna este împărțită în trei: Oboga de Jos, Oboga de Mijloc și Oboga de Sus. Această structurare este menționată în secolul al XIX-lea. Din anul 1968, comunei Oboga îi sunt adăugate localitățile Călui și Gura Călui.

În secolele al XVI-lea și al XVII-lea, Oboga a fost moșia Buzeștilor. Până în secolul al XIX-lea a fost un centru de ceramică în plină dezvoltare. Aici s-a lucrat olărie pentru așezămintele Basarabilor și Brâncovenilor de la Brâncoveni, Plăviceni și Călui și pentru boierii de la Craiova și Slatina.

Începând cu secolul al XIX-lea a devenit unul din cele mai dezvoltate centre de olari din Oltenia. În acest centru, meșteșugul s-a practicat permanent.

Într-o mare varietate cromatică - în care maroul, verdele și galbenul sunt culori de bază – motivele ceramicii de Oboga sunt: spirala și elementele zoomorfe. Ornamentul cel mai des întâlnit este șarpele, alături de el mai apar: cocoșul, coada de păun, pomul vieții, care sunt singulare în centrul de la Oboga.

În anul 1908, a avut loc primul concurs de olărie din țară, unde meșterii Nicolae Florea Pielmuș și Marin N. Diaconeasa, din comuna Oboga, au câștigat premiul I.

A mai existat un olar foarte prețuit la Oboga: **Mitriță Viscol**, la școala căruia s-au format renumiții Grigore Ciungulescu, Constantin Diaconeasa, Ion și Elena Răducanu, Marin Murgășanu și Dochia Dincă.

Meșterul Grigore Ciungulescu a primit în anul 1994 titlul de Membru al Academiei Artelor Tradiționale din România (Sibiu) și i-a fost decernat și Premiul Centrului Național al Creației Populare, în semn de recunoaștere și apreciere a întregii sale activități creatoare. În anul 1997, unul din premiile Fundației Culturale „Ethnos” i-a fost decernat pentru menținerea și transmiterea valorilor tradiționale ale ceramicii românești.”²⁹⁶

²⁹⁵ Revista de cultură *Datini*, Nr. 3(28), editată de Ministerul Culturii, Centrul Național de Conservare și Valorificare a Tradiției și Creației Populare și Fundația Culturală *Ethnos*, 1998, p. 34.

²⁹⁶ *Ibidem*, p. 35.

Despre meșteșugul olăritului în **Corbeni**, ne descrie, într-un mod pitoresc, Nicolae Teică- scriitor născut în acest cătun (cartier) al Balșului, în romanul său „Căprioara de smalt”: „Tata a fost olar, taica-bătrânul la fel, tatăl și taica-bătrânului lui, tot olari; și așa din moși-strămoși, până adânc în inima vremurilor; de când ne știm aici, de la facerea lumii încoace, în neamul nostru, tot olari au fost. Poate de aceea ne și cheamă pe noi Olaru (...). În neamul nostru, meșteșugul ne-a fost cea mai de preț moștenire. Afară de vreo două brazde de loc la câmp, un petic de vie pe dealul Chiliei și uneltele de olărie, nici o altă strânsură n-a trecut de la tată la fiu, nu vorbesc de casă, pentru că nu bănuiam, pe vremea când povestesc, să fi fost oltean pe fața pământului care să-și pună zările pereți și cerul tavan. Noi dintotdeauna ne-am fi făcut stelele opaițe, înjurătura avocat, soarele și cocoșul ceas, bâta judecător; porcul cititor în stele și ulcica doftor, dar un locșor, unde să lăsăm capul pe căpătâi că-i ziceam bordei, l-am avut”.²⁹⁷

Corbeni este descris și în „Dispariția unui poet al zmalțurilor”, de Petre Pandrea (articol din revista „Ramuri”, nr. 5/15 dec. 1964, Craiova) din care redăm: „Am străbătut, în toamna aceasta, o inedită geografie a frumosului, o zonă a Olteniei dominată de forme subtile și inspirate policromii. Am trecut prin Corbeni, centru vechi de olari, apoi prin pădurile Călușului și Paisului, ultima lângă satul Pietriș, leagăn de artiști-cruceri, cioplitori în lemn, cu policromii suave, chiar în preajma cătunului Vârnavă; de aici, am coborât la Oboga.

Mă aflu într-un spațiu al artei, reprezentată printr-un număr impresionant de creatori populari.(...) Cine n-a auzit, spre exemplu, de meșterul popular Mitriță Viscol de la Oboga?”²⁹⁸

Tot Petre Pandrea, într-un fragment din cartea „Soarele melancoliei”, pag. 214, vorbește despre Oboga și despre rudele sale: „(...)Oboga mea, unde Tata Ion a avut rubedenii de sânge, de sămânță și încrengături colaterale cu meșterul Viscol, mort în 1964. Ultimul său ulcior, smălțuit cu verde-negru și decorat cu șerpi, a fost dar de meșter pentru mine, păstrat pios de unicul său ginerică, alt olar faimos. Mătușa mea Leanca cea Mare, căsătorită cu Neica Ștefan Ciocloavă, m-a așteptat zece ani și-am vorbit o noapte întreagă printre zeci de covoare, chilimuri, velințe și borangicuri. Verișorii mei, olari tinerei, mi-au prezentat, în 1964 (când i-am vizitat după ieșirea din ultima pușcărie), ceramică stilizată arhaic din neolitic și am jurat că ar putea fi asemuită cu ultimele producții ale lui Pablo Picasso”(…)

²⁹⁷ Teică Nicolae, *Căprioara de smalt*, Editura pentru Literatură, București, 1961, p. 11.

²⁹⁸ Moisa Mircea, *Craiova lui Petre Pandrea*, Editura Ramuri, 2008, p. 307.

DATIINI

◦ TRADITIONS ◦ DIE GEBRÄUCHE ◦ COSTUMBRES ◦ TRADITIONS ◦

Nr. 3 (28) • 1998
Lei 4 440

REVISTĂ DE CULTURĂ

**PANORAMA
CERAMICII
POPULARE
ROMÂNEȘTI
LA
SFÂRȘIT
DE
MILENIU**

**DRUMURILE
LUTULUI**

**Umila oală
de pământ**

editată de MINISTERUL CULTURII • CENTRUL NAȚIONAL DE CONSERVARE ȘI VALORIFICARE A TRADIȚIEI ȘI CREAȚIEI POPULARE ȘI
FUNDAȚIA CULTURALĂ ETHNOS

Centre de pe Valea Olteţului:

Româna şi Oboga

De-a lungul Văii Olteţului sunt înşirate, în zona Balşului, câteva sate în care s-a practicat sau se mai practică încă meşteşugul olăritului, unele aşezate pe malul drept: Corbeni, Româna, Pietriş, Oboga de Jos, Oboga de Mijloc, Oboga de Sus şi Iancu Jianu, altele pe malul stâng: Clinteşti, Govora, Comăneşti şi Bobiceşti.

Ne vom opri asupra centrelor Româna şi Oboga, deoarece aici se mai practică o ceramică frumoasă şi de bună calitate. Sunt două centre în care meşteşugul s-a practicat permanent. Date despre aceste localităţi, care, din punct de vedere etnografic, se găsesc înscise în zona Romană, ne sunt furnizate încă din secolul al XVI-lea, în documente. Despre olărit se scrie abia în secolul al XIX-lea. Dar formele şi decorul ceramicii de pe Valea Olteţului amintesc de ceramica figurativă din neolitic.

În cele două centre se lucrează atât ceramică smălţuită cât şi nesmălţuită, categoriile ceramicii smălţuite fiind mai numeroase.

Se lucrează ulcioare de nuntă, câni pentru vin, taieri, străchini, castroane, sacşii (ghivece pentru flori), puţinele pentru băut untul, borcane pentru păstrarea alimentelor, ibrice, butoaie pentru ţuică, ploşti (pline sau întregi şi „mele”), „tămăielniţe” (căcu), jucării, figurine.

Între o mare varietate cromatică, motivele ceramicii din Oboga şi Româna se recunosc de la prima vedere: valul, spirala, elemente zoomorfe sau antropomorfe.

Soţiile olărilor ajută la „înfloritul” oalelor, care se face în special prin „jirăvire” cu cornul, cu pensula, prin ştanţare, prin stropire cu lingura, cu degetul sau cu uţurezul. La decorarea ulcioarelor de nuntă şi la vasele de mare capacitate se foloseşte relief sau decorul înalt care constă în aplicarea şi lipirea elementelor decorative modelate separat cu mâna: şerpi, broaşte, berze, lei.

În funcţie de anotimpuri, olării au o „agendă” mai mult sau mai puţin bogată, perioada de activitate maximă fiind în preajma celor mai mari târguri şi bălciuri (la moşii de iarnă, de vară, de toamnă şi la bălciurile din august până în octombrie). Ei parcurg astăzi cu maşinile drumurile Olteniei şi Munteniei (merg în special la Ruscăneşti, Vădăstriţa, Corabia, Gura Padinii, Craiova, Turnu Măgurele, Roşiori, Alexandria, Giurgiu) şi ajung mai puţin decât în alte dăţi în Dobrogea, Moldova sau în Transilvania.

Au fost semnalate în trecut cazuri în care olari de aici ajungeau şi în Bulgaria, la unele târguri apropiate de graniţă.

Româna. Româna este o comună din apropierea oraşului Balş. Până în 1925 a aparţinut comunei Vărtina, după care a fost alipită Balşului. Vechimea localităţii este atestată într-un document - *Hrisanul voievo-
dului Pătru* din anul 1564 (7072), aprilie 18, în care apare şi denumirea localităţii Vărtina.

Numărul olărilor de aici este foarte mare: în jur de 50.

„Apronje tot satul lucrează”, ne spune Ioana Murgăşanu. „Am crescut la olărit şi ne-a fost drag, dar olăritul se face greu”.

Specializaţi în ceramică utilitară, olării de aici se îngrijesc şi de estetica formelor şi a motifelor. Se lucrează ceramică smălţuită şi nesmălţuită. Formele sunt frumoase, proporţionate. De asemenea şi decorul.

Lutul se ia din Vâlceaua din Deal, iar „ruşala” (un pământ colorat) este scos de un singur om, dintr-un loc de „suoastă”, la Vâlcea.

Am cunoscut mulţi olari la Româna. Pe o uliţă, în orice curte ai fi intrat, găseai olarii la lucru: unii modelau, alţii înflorau, alţii ardeau în cuptoare, unii pregăteau culorile, alţii ardeau plumbul, unii băgau oalele la ars, alţii le scoteau frumoase şi strălucitoare. Nu mai văzusem, până să-i cunosc, atâta activitate într-un sat de olari. Mi-am zis atunci că Româna este într-un fel „Corundul Olteniei”.

I-am întâlnit atunci la lucru pe Constantin şi Ioana Murgăşanu, pe Tudor şi Sofia Cârstea, pe Ion Turcitu, pe Maria şi Ioana Mihai şi pe Mihai Dărmăan, pe Ştefan şi Ana Nică, pe Eugen Cârstea, Dumitru şi Ion Dincă, pe Ion, Dumitru şi Ioana Nica, pe Ioana, Gheorghe şi Eugen Turcitu.

Toţi provin din familii cunoscute de olari.

I-am revăzut de curând, însoţiţi, ca de fiecare dată, de Teodora şi Mihai Truşcă, mamă şi fiu, olari şi ei de câteva generaţii.

Teodora Truşcă (n. 1929), al cărei tată a fost vestitul olar din Oboga, Ion Munteanu, şi al cărei soţ, nu mai puţin renumit, mori în urmă cu câţiva ani, a fost **MARIN TRUŞCĂ**, pe care vesteste despre tainele meşteşugului şi „despre dorinţa de a reuşi în viaţă. „Eu şi cu soţul... am fost oameni săraci, dar Dumnezeu a vrut să ne lăture la treabă şi să mergem cu bani la jug: am început să ne urzim viaţa: ne-am făcut casă, am făcut şi cuptor de ars oale şi am lucrat pământul. Aşa am ajuns în rândul oamenilor de frunte”.

Decorează la roată frumoase ulcioare de nuntă cu motive zoomorfe şi antropomorfe. Desăvârşeşte formele prin motivele pe care le lucrează cu mâna sigură. „Ştiu să fac decorul dar să şi modelez: chiar dacă decorez sau prăvesc, nu-mi tremură mâna deloc. Este o plăcere pentru mine. Le-am transmis copiilor şi anumite secrete ale meseriei”.

Este printre puţinile olărite care au gustat bucuria participării şi gloria premiilor obţinute la târgurile olărilor din Sibiu, Călmăneşti, Horezu, Deva şi Iaşi.

Fiul său, **Mihai Truşcă** (n. 1960), calcă cu paşi siguri pe urmele tatălui său, Marin Truşcă. Are talent, dorinţă de lucru şi ambiţia de a reuşi.

Lucrează de la şase ani. Şi-a perfecţionat mereu tehnicile de lucru şi şi-a îmbogăţit cunoştinţele referitoare la ceramica din zonă.

A studiat colecţiile Muzeului Ţăranului Român şi ne-a mărturisit că a rămas uimit de creaţiile lui Dumitru Vicol (vase tip borcan, cu şerpi), ale lui Marin Diaconescu şi ale lui Marin Truşcă (ulcioare de nuntă cu urşi, broaşte, lei, şerpi şi peşti).

Respectă atât formele cât şi motivele zonei. Ne vorbeşte cu pricepere despre toate etapele prin care trece lutul de la alegerea sa până ce se bagă la cuptor, sub forme diferite.

Vasele sale impresionează prin frumuseţea formelor şi a motifelor realizate în mare parte de mama sa) dar şi prin strălucirea smălţului.

Mihai Truşcă este de neîntrecut în Româna, fiind singurul care dă mare atenţie elementului estetic. De aceea, o mare parte a vaselor sale sunt strict deco-

Mihai Truşcă

Fotografie de CORINA MIHĂESCU

Ceramica de Oboga

Atelier de ceramică, Marin Ciungulescu, 2004

Ceramică de Oboga, 2012

Ceramică de Oboga, 2012

Ceramică de Oboga, 2005

Încondeierea ouălor

În zona Balș, se păstrează și astăzi obiceiul vopsirii și încondeierii ouălor în vinerea Paștelui.

„La început, ouăle se vopseau în culorile: galben (soarele), roșu (viața, sângele vărsat de Mântuitor) și negru (Patimile îndurate de Iisus și durerea Sfintei Fecioare). Treptat, colorarea ouălor a devenit și meșteșug, iar metodele cu care sunt „scrise” amintesc de decorurile folosite pe țesături, cusături, pe lemnul încrustat sau pe ceramică.

Astăzi, ouăle încondeiate cu motive specifice zonelor etnografice sunt mostre de virtuozitate creatoare, de imaginație debordantă, de putere de concentrare, prin simboluri, abstractizări și geometrizări specifice artei noastre populare.

Ouăle, după ce au fost pregătite - curățate, spălate, fierte sau golite de conținut -, se încondeiază cu ceară, cu ajutorul

*unor instrumente simple, care poartă denumiri diferite în funcție de zonă: chișiță, pișiță, pcișiță, pcișișă, tcișiță, chirșiță, închistritoare, condei. ”*²⁹⁹

*„Plantele utilizate la încondeierea ouălor sunt: arinul, prunul, nukul, socul, cornul, mesteacănul, gălbenarea, mălinul, leușteanul, macul etc. ”*³⁰⁰

*„Ca „stabilizatori”, se folosesc piatra acră, piatra vânăată, sarea mare și „călăicanul”- sulfat feros (vitriolum martis). ”*³⁰¹

În prezent la vopsit se folosesc mai mult culori chimice.

Cromatic ouăle sunt ierarhizate în 4 categorii: monocrome, monocrome cu ornamente, policrome cu ornamente și cu ornamente în relief. În județul Olt ouăle încondeiate de la Oboga sunt renumite în întreaga țară.

Renumitul Tudor Diaconeasa este din comuna Oboga.

*„Caracteristica acestui centru renumit de ceramică este aceea că cei mai mari olari au fost și cei mai renumiți încondeietori de ouă. Tricromia negru, roșu, portocaliu sau galben, dă specificul acestui centru, alături de alte note distinctive: folosirea culorilor vegetale, obținute din coajă de arin (negru), coajă de măr (galbenul) și petale de flori de mac (roșul), precum și motivele specifice atât ceramicii, cât și ouălor încondeiate:(cocoșul, păunul, vulturul, broasca, peștele, pomul vieții, mărgăritarul, frunza de jugastru, ghinda, fierul plugului, steaua cu opt colțuri, calea rătăcită). ”*³⁰²

Familia Diaconeasa (Tudor Diaconeasa, cu tatăl și cu bunicul Marin Diaconeasa), s-a ocupat atât de încondeierea ouălor, cât și de ceramică.

Tudor Diaconeasa mărturisea: *„la început a fost încondeierea ouălor, după care s-a trecut la folosirea motivelor și în ceramică”*.

Ceramica și încondeierea ouălor au constituit, pe valea Oltețului, vechi îndeletniciri ale locuitorilor, transmise din generație în generație.

²⁹⁹ Mihăescu Corina, *Carte de învățătură(I), Ouăle de Paști din Oboga*, Ed. traditioltene.ro, Slatina, 2010, p.

17.

³⁰⁰ *Ibidem*, p. 17.

³⁰¹ *Ibidem*, p. 18.

³⁰² *Ibidem*, p. 26.

CONCLUZII

Condițiile naturale favorabile și situarea orașului Balș în câmpie, în zona fertilă a luncii Oltețului au favorizat dezvoltarea localității Balș, din punct de vedere economic, social, politic, cultural.

Orașul Balș, a devenit astăzi, un centru industrial și comercial, cu o rețea stradală bine conturată, cu aspect edilitar în curs de modernizare, cu edificii culturale și administrative. Viața economică și socială din această localitate, deși în ansamblu modestă, a fost influențată favorabil de existența orașelor mari din apropiere, Craiova și Slatina, la umbra cărora s-a dezvoltat încă de timpuriu.

Orașul, în decursul timpului, s-a dezvoltat atât pe plan vertical, pe propria-i vatră, cât și pe plan orizontal, prin includerea în componența sa administrativă a altor unități teritoriale devenite cartiere ale sale.

Metamorfoza spectaculoasă a orașului Balș s-a produs după 1968 când Balșul a fost conectat la marea industrie republicană, prin punerea în funcțiune a Întreprinderii de Mecanizare a Agriculturii și mai ales după 1970, când Întreprinderea de Osii și Boghiuri a intrat în funcțiune, ca singura uzină de material rulant din România ce construia roți monobloc.

Aceste transformări au determinat mutații importante în ponderea meseriilor, în funcție de secțiile noi ale acestor întreprinderi, ce necesitau un număr mare de muncitori cu diferite calificări profesionale.

Dezvoltarea industrială rapidă a Balșului a adus modificări în demografie, creșterea populației urbane, schimbări în structura populației pe ramuri de activitate, producându-se astfel, dezechilibre între sectorul agricol și cel industrial, forța de muncă deplasându-se masiv de la sat la oraș.

Aceste schimbări au necesitat construirea de noi blocuri și au apărut noi cartiere rezidențiale: „Centru-Parc”, „Monument”, „Turnuri”, „Jiul”. S-au constituit noi cupluri ce au dat naștere la copii, lucru ce a necesitat construirea de creșe pentru copii, grădinițe, școli generale, licee și a unui spital nou.

S-a trecut la construirea de noi spații comerciale pentru aprovizionarea populației, extinderea sistemului de gaze și de canalizare etc.

La scara orașului Balș, modernizarea localității și creșterea calității vieții s-a realizat prin construirea de cartiere noi, sistematizarea centrului civic și punerea în valoare a vechilor clădiri.

Noi transformări s-au produs după *Revoluția din 1989*, când au avut loc ample restructurări în cadrul fizionomiei orașului Balș. Astfel, s-a trecut la economia de piață, s-au privatizat întreprinderile existente, au apărut noi unități comerciale private. A scăzut numărul populației ocupate în industrie, a crescut ponderea ei în unitățile comerciale. Mulți locuitori ai Balșului s-au întors în satele de baștină, ca urmare a intrării în vigoare a Legii 18/1990, Legii 1/2000, Legii 10/2001.

Din punct de vedere al calității vieții, locuitorii orașului Balș au reușit (în trecut ca și în prezent), să se adapteze schimbărilor, în funcție de elementele infrastructurale naturale, sociale și economice, și să-și creeze un mediu de viață favorabil existenței.

În prezent s-a ajuns la concluzia că una din problemele importante în dezvoltarea durabilă a unei așezări, este realizarea unei infrastructuri moderne pe termen lung, fără ca presiunea umană din cadrul unei așezări, să modifice prea mult mediul înconjurător.

Necesitatea cunoașterii de către tineri a orizontului local și a dezvoltării localității Balș de-a lungul timpului, din punct de vedere economic, social și politic, au determinat elaborarea acestei monografii pe care o considerăm o lucrare interesantă și frumoasă.

Prin text, materiale grafice și cartografice sunt înfățișate aspectele fizico-geografice,

corelate interdependent cu cele de natură economică, socială, culturală, politică, demografică, specifice localității Balș, cât și zonei din care ea face parte.

Ideea întocmirii unei „*Monografii a orașului Balș*”, datează din anul 1982 când una dintre autoarele acestei cărți - *Bănică Paula* -, pe atunci profesoară de istorie la Liceul Agroindustrial Balș (actualmente Colegiul Tehnic „Nicolae Bălcescu”), a început mai întâi studiul asupra istoricului acestui liceu, ca apoi să extindă documentarea la nivelul localității Balș, având ca temă pentru lucrarea de gradul I, „*Schiță monografică a orașului Balș*”, în anul 1987. Atunci s-a demarat cercetarea documentelor de la Arhivele Statului București (azi, Arhivele Naționale), Arhivele Olteniei, Arhivele Statului Slatina, Arhivele întreprinderilor, școlilor și bisericilor din localitate. Lucrarea nu a fost publicată, dar ea a servit ca material didactic în predarea orelor de istorie locală.

Ideea de a relua cercetarea nu a fost abandonată și anul 2011 a fost anul decizional de a reactualiza cercetarea și de a trece la elaborarea acestei lucrări, în colaborare cu o echipă de tineri profesori, de diferite specialități, entuziaști, care și ei făcuseră unele cercetări cu ocazia elaborării lucrărilor de licență și grade științifice, cu teme privind unele aspecte de istorie și geografie locală.

Colectivul de cercetare și elaborare a lucrării, a găsit mult sprijin din partea multor locuitori ai Balșului: medici, profesori, ingineri, economiști, bibliotecari, preoți etc., care ne-au furnizat informații și date importante legate de evoluția acestei așezări.

Astfel, pe această cale, autoarele aduc mulțumiri domnului *preot-paroh Ioan Niță-Rizea* de la Catedrala Sf. Petru și Pavel, domnului *dr. Stănculescu Ștefan*, doamnei *dr. Jidovin Grațiela*, domnului *prof. Morărescu Dulciu* și domnului *prof. Pâslaru Theodor*, care locuiesc în București, doamnei *prof. Manuela Stroe*, care s-a ocupat de executarea unor fotografii.

Un real sprijin am primit din partea unor locuitori în vârstă din Balș: *d-na învățătoare Stănescu Elisabeta*, *d-l doctor Bajireanu Mihail*, care ne-au oferit date despre Balșul de altădată, domnii *Petrolian E.*, *Ilie Augustin*, *Jean Constantinescu*, care au copilărit și trăit în acest oraș.

De asemenea, domnul *Stoicescu Nicolae*, ne-a pus la dispoziție documente și fotografii de familie ce înfățișează portul popular din Balș în perioada interbelică.

În mod deosebit, mulțumim familiei *dr. ing. Nedelciuc Cornel și Mariana* care ne-a încurajat și ne-a pus la dispoziție materiale: „*Monografia județului Romani*”, „*Priorități oltene și românești*”, cărți folosite în lucrarea de față.

Mulțumim domnilor *cercetător dr. Laurențiu Guțică-Florescu*, directorul Muzeului Județean Olt și domnului *cerc. dr. Doru Neagu*, muzeograf, pentru informațiile oferite privind descoperirile arheologice din zona Balș.

De asemenea pentru informațiile primite despre evoluția instituțiilor de învățământ din Balș, autoarele aduc mulțumiri domnului *profesor Negreanu Ion*, fost director al Liceului Teoretic Balș.

Și nu în ultimul rând, autoarele mulțumesc tuturor conducătorilor de instituții, funcționarilor Primăriei orașului Balș împreună cu **d-l primar Teodosescu Mădălin-Ady**, care au avut amabilitatea să ne pună la dispoziție materialele necesare.

Autoarele acestei monografii nu au pretenția că au epuizat subiectul, considerând că studiul poate fi completat pe baza unor noi informații și semnalarea unor erori. Totodată, ținând cont de evoluția acestei așezări urbane în perioada următoare, autorii fac apel la tineri să continue acest studiu științific.

Avem totuși speranța că în viitor se vor mai găsi și alții ca noi, care să continue și să completeze această monografie.

Dragă cititorule, te rog să ne ierți dacă n-am reușit să-ți trezim curiozitatea de a ști totul despre orașul Balș.

Autoarele

ANEXE

Fotografii din perioada interbelică

Fotografii din perioada interbelică

II. PLASA OLTEȚUL.

Reședința în Balș.

Pretor d. FILIP TRIFON.

COMUNA BALȘ.

Reședința de Plasă.

Știri date de d. Gh. Pălc, pensionar din Balș.

Comuna Balș este așezată la distanța de 40 km. spre Nord-Vest de Caracal, pe șoseaua națională Slatina-Craiova-Vârciorova. La 22 Octombrie 1921 a fost declarată comună urbană. Are o populație de 5000 de locuitori.

Data întemeierii acestei comune este foarte veche și oarecari indicii se pot trage din istoricul ce i-l facem mai la vale.

O veche alcătuire de cătune, favorizate de așezarea lor ferită pe o arteră principală de comunicație.

Biserici.

1. Biserica catedrală «Sf. Apostoli Petru și Pavel», clădire monumentală, începută în anul 1915. Să ascultăm istoricul extras din următorul: „Testament”.

„Subsemnatul Petre D. Roșca, proprietar din comuna Balș, județul Romanș, fiu de țăran, muncitor de pământ, născut și crescut în această comună, unde am pornit în lupta vieții sărac, și după o muncă cinstită, stăruitoare, continuă și cu credință, căci numai cu ajutorul și binecuvântarea lui Dumnezeu, orice început cu gând bun, poate ajunge la un sfârșit bun, ajutor fiind și de prea iubita mea soție legitimă Teodora, acum decedată, care m-a fost o credincioasă și neprețuită tovarășe cât a trăit, am strâns în timp de mai bine de patruzeci de ani de muncă, o avere destul de frumoasă.

„Și pentru că bunul Dumnezeu, față de mine,

dăna m-a ajutat, trăind-mă în tot cursul vieții mele stătos, dându-mi putere și spor la muncă și ferind-mă de orice ispită, care ar fi putut să răcească calea vieții mele, și în memoria grațiozității și evlaviei mele soții Teodora, m-am gândit să clădesc în această comună o slăvă biserică, pe care am și început-o în anul 1915 etc.

Biserica este terminată după răboiul cel mare și sfințită la 14 Noembrie 1925, când generosul donator nu se mai afla în viață, având însă parte s-o împrăvească de zidărie, tencuială și acoperiș.

Petre Roșca are grije să mențină biserica cu venitul suficient întreținerii ei, dăruind-o cu hotelul „Roșca”, pus sub epitropia Băncii populare, pentru care arată multă dragoste și încredere, chiar în curinsul testamentului.

În curtea bisericii stau, pe două socluri de piatră, busturile din bronz ale lui Petre Roșca și soției sale iubite, Teodora.

Biserica este slujită de părințele protoereu Gh. Popescu.

2. Biserica «Cuvioasa Paraschiva», a fost zidită în anii 1805 - 1812 de către preoții

Teodor Duhovnicu și Gheorghe

Școloi. A fost renovată în anii

1876 și 1881. Cei ce-au refă-

cut-o la 1881 sunt: Porocineanu, Șerban Cîrceanu, Marin Cojo-

aru din Craiova (probabil rudă cu „Șerban Cojocariu, ot Cra-

iova” ctitorul bisericii Sf. Ion din Caracal), Protopopul Cristea

Școloi, Dumitrache Brăiloiu, Alexe ot Craiova, Constantin

Șchieru din Craiova, starostea brașovenilor din Craiova, Boicea

Șchieru din Craiova, Zamfir Rusănescu, Costache Brățășanu,

Șelfinceanu, starostea pescarilor, boiangiilor, zidărilor, căldărarilor

din Craiova, și alții.

Această biserică e slujită de preotul Smarand Ochisor.

Ea posedă o arhivă foarte veche, bine păstrată, în care se

D4 Const. Stănescu
Primarul orașului Balș.

afală și un important document, o carte de hotărnicie a moșiei Vulpeanca delângă Balș, cu data de 6 Noembrie 1782, semnată de Constantin Tărnoveanu, biv-vel-logofăt.

3. Biserica „Sf. Dumitru” s'a terminat în anul 1753, fondatorul ei fiind protopopul Radu Căzănescu, cu preoteasa Ancuța. N'a putut-o termina, ci a fost mântuită de Ștefan Trapezunda, Vel ban al Craiovei, sfârșind-o cu turle și zugrăvitul, cum se vede azi. La 1873 a fost reparată de Florea Ion Măniușu, negustor din Balș. La 1913, prin stăruința preotului Ștefan Bazilescu fostul

ei paroh, a fost prelungită, reparată și zugrăvită de enoriași. Astăzi este slujită de preotul Nicolae Anghel.

4. Biserica filială „Adormirea Maicii Domnului” din cătunul Măinești, este fondată în anul 1805 de popa Nicolae Măineșu și postelnicul Preda Măineșu, proprietar în Măinești.

A fost în vechime un mănăstire de călugări, lucrat din nucleu impletite, lipite cu pământ și se păstrează și astăzi plantația de pomi roditori, cu care o înconjuraseră călugării. O altă dovadă este locul numit astăzi Vadul Sălciei, care mai înainte se numea Schitul Monahului, precum și actul de danie ce există la parohia comunei Bârza, din care se constată că atât pădurea, cât și valru

D4 Dr. Turlui
Medicul orașului Balș.

satului au fost dăruite de acei călugări și de un Matei Bărzănu. Biserica e slujită de preotul Nicolae Anghel.

5. Biserica filială „Adormirea Maicii Domnului”, există din vremuri necunoscute, și se află în cătunul Gorgănași. Ea a fost adusă aci din satul Poiana Bisericii, care exista pe vremuri spre miază-zi de Balș, de către proprietarul moșiei, Căpitan Șerban Grizaru, care mai apoi s'a călugărit, luând numele de Mitrofan, iar moșia a dăruit-o Episcopiei Râmnicului.

În acele vremuri biserica era de lemn, iar la 1828 au refăcut-o locuitorii din cărămidă.

La 1863 a fost dărâmată și s'a rezidit puțin mai sus de locul cel vechi, de către locuitorul Ștefan Tofilesescu și enoriași.

Vechiul sat Poiana Bisericii, a fost ars de turci, și locuitorii s'au refugiat pe valea Bălășiei, unde sunt și astăzi urmașii lor. Biserica e slujită de preotul Alexandru Petrolian.

Școale.

1. Școala primară de băieți, localul spațios cu 4 sale, având următorul personal didactic: d. Grigore Rădulescu director, d.

Ioan Teodorescu, d-na Maria G. Vasilescu, d-na Gheorghita I. Teodorescu, și d. Const. Manolescu.

2. Școala primară de fete, înființată în anul 1908, cu următorul personal: d-na Constanța Gr. Rădulescu directoare, d-na Ana Dinculescu, d-na Ana Manolescu, d-ra Elena Lauterbach și d-ra Elena Popescu, maestră la atelierul școlii.

3. Școala primară mixtă, Balș-Vărtina, cu d. Teodor N. Preda și d-na Ioana T. Preda.

4. Școala primară mixtă, Balș-Româna, cu preotul Al. Petrolian și d-na Lucreția Pr.

Petrolian.

5. Școala elementară, de meserii. Înființată la 25 Noembrie, 1901. Personal: d. Stoica Rădulescu (maestru fierar, dirijintele școlii, dela înființare și până astăzi.

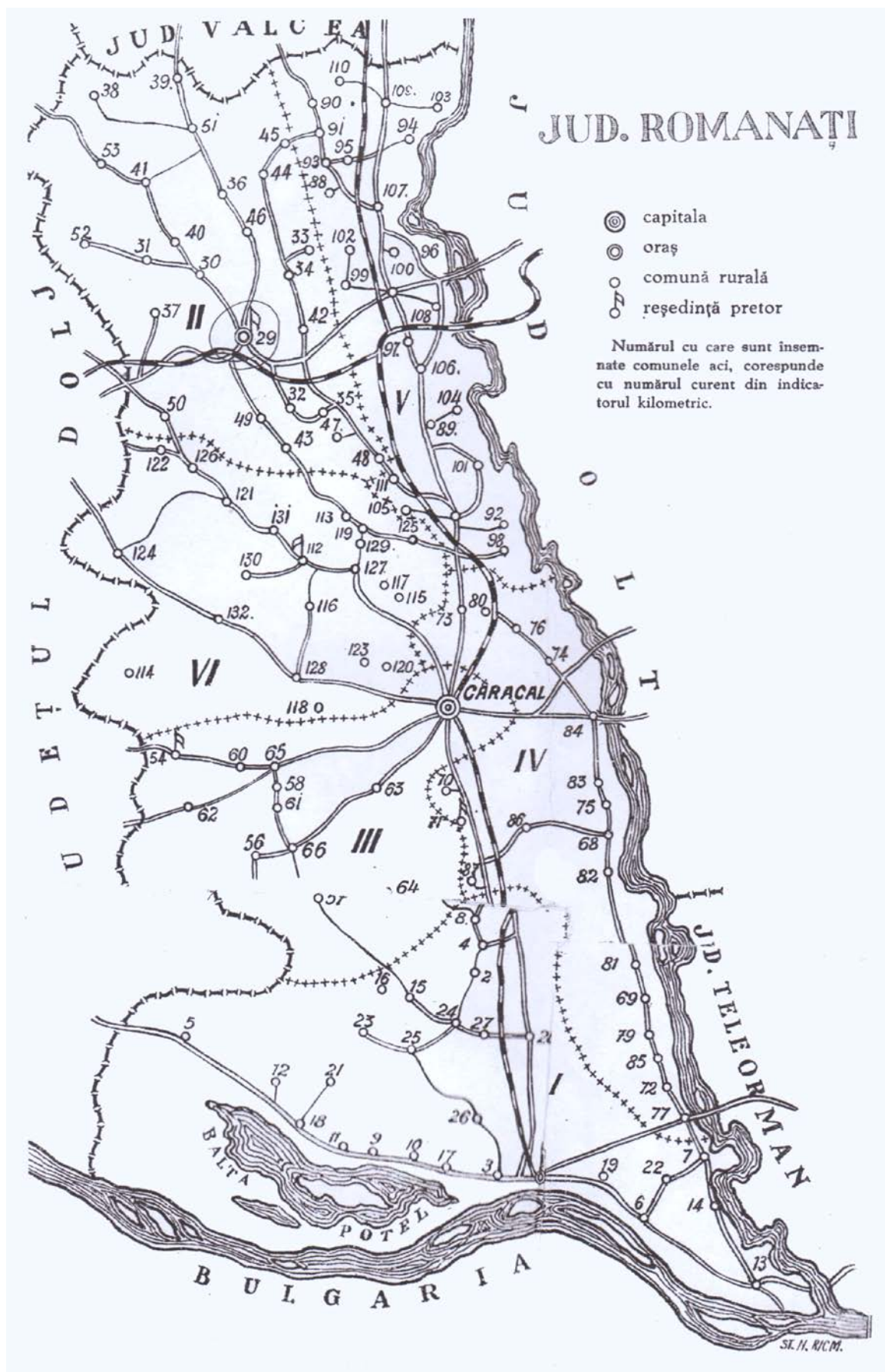
D-nii Simion V. Chițu maestru tâmplar, Marin M. Roșca, maestru fierar, Mihai I. Diaconu maestru lemnar-rotar și Dumitru Roșca, maestru lăcătuș.

D4 Ioan Nițulescu
Secretarul Primăriei Balș.

Primăria.

Primăria are local propriu. Actualul primar e d. Const.

Harta județului Roman

COMUNELE JUDEȚULUI ROMANAȚI RÂNDUITE PE PLAȘI.

Numărul curent corespunde cu numărul ce poartă pe harta județului fiecare comună, iar numărul dela indicatorul chilometric arată distanța dela Caracal, până la fiecare comună.

No. crt.	COMUNELE	Km.	No. crt.	COMUNELE	Km.
I. Plasa Dunărea					
1	Corabia – reședință	40	33	Bechet	45
2	Brastavăț	27	34	Bobicești	42
3	Celei (prin Corabia)	45	35	Branet	32
4	Crușov	24	36	Călui	53
5	Dăbuleni (prin Corabia)	80	37	Câmpeni	47
6	Gârcov (prin Corabia)	51	38	Curtișoara	62
7	Giuvărăști	54	39	Dobriceni	64
8	Grădini	22	40	Găvănești	50
9	Grojdibod (prin C-bia)	60	41	Gropșani	57
10	Gura-Padini „	55	42	Leotești	38
11	Hotaru „	63	43	Mărgăritești	32
12	Ianca	44	44	Morunglav	50
13	Islaz	66	45	Morunești	52
14	Moldoveni	58	46	Oboga	48
15	Obârșia	34	47	Olari	30
16	Obârșia nouă	38	48	Pârșcoveni	27
17	Orlea	49	49	Racovița	36
18	Potel (prin Corabia)	70	50	Robănești	40
19	Silișteoara	45	51	Știrbei	59
20	Studina	19	52	Ungureni	59
21	Ștefan cel Mare	44	53	Vulpeni	60
22	Ursa	56			
23	Urzica	40	III. Plasa Ocolu		
24	Vădastra	31	54	Apele Vii – reședință	25
25	Vădăstrița	34	55	Amărăștii de jos	26
26	Vârtop (prin Corabia)	48	56	Amărăștii de sus	23
27	Vișina nouă	32	57	Buciniș	37
28	Vișina	30	58	Celar	22
			59	Dobrotești	27
II. Plasa Olteju			60	Ghizdăvești	21
29	Balș – reședință	40	61	Marotinu de jos	24
30	Baldovinești	47	62	Marotinu de sus	29
31	Băleasa	52	63	Redea	11
32	Bârza	36	64	Rotunda	18
			65	Soreni	22

1564(7072), aprilie 18

Petru Voievod, domnul Țării Românești, întărește lui Oprea și frații săi moșie în Balș, din câmp și din apă.

„Dat-am domnia mea această poruncă a domniei mele Oprei cu frații săi Diiniș, Teodor și lui Stan, cu fratele său Teofil și cu feciorii săi, cîți Dumnezeu le va dărui, ca să le fie lor moșie în Balșul lui Stoian, din partea Vladului, a treia parte și din câmp și din apă și de pretutindenea, din hotar în hotar.”

Arhivele Statului Slatina, Fondul Prefecturii Romanați

1734(7242), aprilie 20

„Stan, fiul lui Preda, nepotul Stanciului, feciorul lui Stan Grozavu din Balș, împreună cu soția și cei doi copii, toți din Balș, vînd partea lor de moștenire din Balș, Episcopiei Râmnicului.”

Arhivele Statului București, Episcopia Râmnicului Noului Severin, XC /8, 177, 6-6

1920/octombrie 25

Raportul Prefecturii Județului Romanați către Ministerul de Interne cu propunerea ca, comuna Balș să fie declarat oraș.

Nr. 5080
25 oct. 1920
București

D-le Ministru de Interne,

Locuitorii comunei Balș, cerând ca această comună să fie declarată comună urbană, cererea a fost pusă în Consiliul Comunal și Consiliul prin încheierea nr. 30/1920 a adus hotărârea ca comuna Balș să fie considerată comună urbană.

Chestiunea fiind adusă și la cunoștința Consiliului Județean. Consiliul în ședința din 15 octombrie având în vedere populația, numărul contribuabililor și veniturilor și-a dat avizul ca, comuna Balș să fie declarată comună urbană. Am onoarea a vă înainta încheierea menționată mai sus împreună cu toate actele ce s-au servit în votarea luată, rugându-vă să bine voiți a-i da cuvenita aprobare legală.

Prefect SS

Arhivele Slatina, Fond Prefectura Jud. Romanați, dos. 18-19/1920, fila 5.

+ Întru Hristose dumnedzeu, precredinciosul și pre supusul și de Hristose iubitoru și pre puternicu Ion Vlad voevodu și domn, fiul marelui voevodu Vladu, cu mila lui dumnedzeu și cu dumnedzeiasca putere, stăpânind și domnind tota țara Ungro-Vlahie, încă și alle părților de peste munți Amlașu și al Fagarașului duce. Am binevoit și cu a mea buna voința, din curata și luminata inima a domniei mele și dat-am acest de față pre cinstit și pre frumosu și pre respectatu hrisovu al domnie mele. Ca, iată, viind înaintea noastră knezii Teodor și Ioan Balșu în țara noastră, de piste Dunărea din pamuntul serbescu și vadzand ca ei a fost așadzați acolo și având obleduire piste mai multe țări, dorind acești knezi a dobândi pamant în țara noastră, noi am miluit aciasta stăpânire, dupe cum ne arate acest knezi, pe lângă Oltu și întărim ca ocina ce au dobândit cu banii de la însăși ei, se strângă oameni pașnici și să facă târgu ca să fie puse numile lor ca de cinstite și fiind oameni cinstiți și buni în pamentul nostru și fiindcă ne este scrise despre acești knezi și pre înalta carte a marelui împărat Friderik III, împărat sfântului și puternicului Imperiul Roman și de către marele doge de Veneție. Deci domnie mea prin aceasta carte a domniei mele întărim acestor knezi cumparare pământului ce-l ceru. Și domnie mea întărim acestor knezi și ramaind driapte ocine a lor, dăruim și domnie mea dela noi, din locul domnescu, o bucată de locu, pe care o voru hotarnici, să fie driapte moșie.

Mai punem blestem domnie mea, ca pe ori < cine > il va alege dumnedzeu de a fi domn Țării Românești, fie din rodul domnie mele, fie chiar din pacatele noastre unui altu niam, acela se socotiască și se reînnoiască și se interască aceasta porunca cea a domnie mele, pentruca astu feliu și dumnedzeu să-l socotiască și sa-l întariasca și sa-l pastradzi în domnie lui, iar de nu voru socoti și nu va reinnoi și nu va întări, ce va lovi și va resipi aceasta porunca a domniei mele, atunce și dumnedzeu să-l piardă și se-l ucide cu trupul seu și în vecul viitoru cu sufletul, și se aibe tot o parte cu Iuda și cu Arie și cei Evrei ce strigau în contra lui Hristosu dumnedzeiul și maintuitorul al nostru, Singele lui asupra lor și asupra copiiloru, ca ce și este și va fi în veci, amin.

Martori: jupanul Dragici Udrițu, jupanul Negoe Borcev, jupanul Dreghici Stankof, jupanul Pârvul dvornik, jupanul Stancu logofet, Danciul comise, Albu stolnik, jupanul Ventilă Florescu, Gramatogu stolnik, Dimitri paharnik.

Pentru voința noastră și întăritură, am ordonat credinciosului nostru pisaru Ceukuț a scrie aceasta carte și a pune pecetea noastră.

Date în Tergoviște în luna Noemvrii, în anul 6996(1487)

Arh. St. Buc., Fișele I. Tanoviceanu.

Trad. Rom.

(Document ce atestă nașterea târgului Balș, noiembrie 1487)

Prezentul legat a fost primit de Ministerul Cultelor și
afacerilor - în numele Bisericii Sf. Apostoli. În urma decretului regal
Nr. 3861 din 29 Noiembrie 1926, după care s-a trimis

Copie cu ord. 1267/927 ca s. aflu în dooovle
Episcopiei pe anul 1927 înreg. la Nr. 68. Secret
se a fost publicat în modit. oficial Nr. 278/926 după cum a
convenit murat cu ad. 16963, înreg. la 78/927. —

Văzut 13 Martie 1927
spre neșchimbare
Iude. C. N. GEORGESCU

TESTAMENT

Subsemnatul Petre D. Roșca, proprietar, din Comuna Balș, Județul Romanați, fiu de
țaran, muncitor de pământ, născut și crescut în această comună, unde am pornit în lupta
vieții să-ac, și după o muncă cinstită, stăruitoare, continuă și cu credința, căci numai cu
ajutorul și binecuvântarea lui Dumnezeu, ori ce început cu gând bun, poate ajunge la un
sfârșit bun, ajutat fiind și de prea iubită mea soție legitimă Teodora acum decedată, care mi-a
fost o credincioasă și neprețuită tovarășe cât a trăit, am strâns în timp de mai bine de
patru zeci ani de muncă o avere destul de frumoasă.

Și pentru că bunul Dumnezeu, față de credința mea m'a ajutat ținându-mă în tot
cursul vieții mele sănătos, dându-mi putere și spor la muncă și ferindu-mă de ori-ce ispită,
care ar fi putut să rătăcească calea vieții mele și în memoria prea neuitatei și evlavioasei mele
soții Theodora, m'am gândit ca să clădesc în această comună o sfântă biserică pe cari am și
început-o în anul 1915.

În toamna anului 1916, din cauza marelui și crâncenului război european, fiind această
localitate ocupată de vrăjmași, lucrurile acestui sfânt locaș au fost întrerupte.

Reîncepte după război, astăzi biserica se găsește zidită, tencuită și provizoriu acoperită;
și fiind-că mă găsesc la adânci bătrânețe, omul este muritor și nici nu știe când poate să-și aibă
sfârșitul, fiind încă în întregimea facultăților mele mintale, liber pe voința mea și nesilit de nimeni,
în dorința de a se desăvârși ceea-ce am început și de a exista în viitor am hotărât cele ce urmează:

Las acestei sfinte biserici care va purta numele de Sf. Petru și Pavel terenul pe care se
află construită și cu cel din prejur cu delimitările următoare:

Acest teren se află în centru comunei Balș, pe malul stâng al râului Olteț, lângă podul de
trecere peste această apă și șoseaua națională București—Craiova și are o lățime pe această șosea
pornind din apa Olteț spre răsărit, până în locul cumpărat de la mine de Marin M. Roșca, de care
se va despartea printr'un drum de trecere lat de cinci (5) metri, lăsat tot din acest teren și care drum
va porni din șoseaua națională și se va uni cu drumul actual dintre grădini și care drumuri vor
rămâne în totdeauna deschise pentru circulațiune și în folosința atât a bisericii, cât și a proprietarilor
vecini cu drumurile spre răsărit.

Terenul lăsat bisericii, va porni deci din șoseaua națională spre miazăzi, va merge,
având vecinătate spre răsărit acest drum, apoi drumul actual dintre grădini, și unde acest drum
dintre grădini dă în terenul rezervat ariei de treierat, se va urma ca limită a terenului lăsat
bisericii, o rază vizuală, care ar urma capul drumului până în dreptul altarului, bisericii Sfânta
Paraschiva de peste Olteț.

Terenul va fi deci învecinat la răsărit cu drumurile arătate mai sus, la apus cu apa, Olteț, la miez-noapte cu șoseaua națională București—Craiova și la miez-zi cu linia vizuală arătată de asemenea mai sus; acest teren îl las Sfintei biserici împreună cu împrejurirea și toți pomii roditori și neroditori, precum și toate îmbunătățirile aflate pe dânsul, care se găsesc astăzi și care s'ar mai face.

Mai las Sfintei biserici în scopul de mai sus, casele mele cu două etaje situate în centrul comunei Balș, pe șoseaua națională București—Craiova, numite actualmente hotel Petre D. Roșca și compuse din două prăvălii cu pivnițele lor și nouă camere în etajul de jos, iar în etajul de sus, un salon mare și opt (8) camere împreună cu locul și împrejurirea învecinate la răsărit cu șoseaua București—Craiova, la apus cu moștenitorii C. Floreșteanu, la miez-zi cu I. B. Căpitănescu și Pantelie Corcoveanu, iar la miez-noapte cu moștenitorii deced. Barbu Radovici.

Aceste case și teren dispui ca executorii testamentari de mai jos, după încetarea mea din viață să le vândă prin licitație publică, care se va ține în localul Bănci Populare după ce se vor face întinse publicațiuni, iar prețul ce va rezulta să se consemne la Banca Populară Asigurarea Viitorului din Balș, la fondul ce se prevede mai jos pentru biserică.

Mai las Sf. Biserici toate creanțele mele cele am ca creditor, fie ipotecare, fie chirografare fie cu privilegiu, și de ori-ce natură ar fi ele de încasat, de la diferiți debitori ai mei cum și ori-ce sume de bani ce le ași avea la diferite bănci, ca depuneri, acțiuni, titluri, s'au care s'ar găsi în casă la mine în momentul morții.

Aceste sume și împreună cu ceia-ce va rezulta din vânzarea caselor de mai sus va FORMA FONDUL SF. BISERICI, care se va depune la BANCA POPULARĂ „ASIGURAREA VIITORULUI” din Balș, sub numele de „Fondul PETRE D. ROȘCA lăsat bisericii Sf. Petru și Pavel.

De asemenea mai las Sf. Biserici, pentru ca epitropia să păstreze ori-ce acte de valoare va avea, una casă de fier împreună cu postamentul ei cu No. 2063, din fabrică Carl Iachn, având inscripția pe ea „Petre D. Roșca firma Lupu”.

În caz că biserica n'ar fi terminată la încetarea mea din viață, executorii mei testamentari pe care îi desemnez mai jos vor putea să ridice din acest fond sumele necesare pentru terminarea de isnoavă a acestui sf. locași iar ceia-ce va rămâne după complectă și definitivă terminare în care să între sfîntirea bisericii, împrejurirea și aranjarea terenului în curtea-bisericii, plantația, bănci etc., va forma fondul definitiv care va sta de-a pururea consemnat la Banca Populară și numai în caz de lichidare a băncii, cu acest fond se va cumpăra titluri de stat din cele mai ridicate care se vor depune spre conservare la casa de depuneri s'au la Banca Națională.

Ori unde se va găsi acest fond și sub ori-ce formă ar fi, adică numerar la Banca Populară s'au în efecte de stat, îl declar de veci inatacabil și numai venitul anual al acestui fond se va întrebuința de epitropia bisericii cari va fi formată după cum voi specifica mai jos.

Din acest venit anual cinci la sută 5% se va rezerva și consemna la Banca Populară formându-se împreună cu dobânzile cuvenite, un fond separat sub denumirea de „Fondul Petre D. Roșca pentru restaurarea bisericii Sf. Petru și Pavel” gândindu-mă că într'un viitor îndepărtat această biserică se va ruina și va avea nevoie de restaurare; acest fond nu se va putea întrebuința decât numai în acest scop.

Acest fond în caz de lichidare a băncii populare, se va plasa în titluri de stat care se vor depune la casa de depuneri și consemnațiuni s'au la Banca Națională și dobânzile cuvenite anual se vor plasa tot în titluri de stat.

Din restul de nouăzeci și cinci la sută, 95% din venit se va plăti un preot de preferință teolog, doi cântăreți și un paracliser, se va întreține biserica cu lumânări, unt de lemn, căldură în timp de iarnă și altele; și în caz că venitul anual va suporta, ar fi bine ca biserica să aibă și un diacon și un cor; această dorință a mea rămâne la buna chibzuială a epitropiei.

Doresc ca în fie care an să se facă patru parastase pentru pomenirea mea, a soției mele Teodora și a copiilor mei Ion și Maria și anume la Sf. Ion, la Sf. Teodor, la Sf. Petre și Pavel și la Sf. Maria; iar la parastasul de Sf. Petru și Pavel, în fiecare an să se dea din venit la o pereche de tineri, țărani, agricultori, săraci și cinstiți, care se căsătoresc pentru prima oară, instrumente agricole sau vite pentru suma de lei două mii, pereche cari va fi din comuna Balș și aleasă de epitropie.

Tot terenul donat bisericii și care este în afară de curtea propriu zisă a bisericii se va îngriji luându-se uzufructul de preot și în caz că este și diacon la biserica de ambii în tovărășie.

Dacă la sfințirea bisericii se vor prezenta diferite daruri, ele se vor transforma în bani și vor forma începerea unui fond pentru construirea unei case parohiale și cancelarie pentru epitropie.

Din venitul anual al bisericii, dacă va rămâne veri o sumă neîntrebuințată, epitropia 'i va da destinația cum va crede de cuviință în interesul bisericii.

Dorința mea este ca la încetarea mea din viață să fiu înmormântat în biserică, și pentru care scop se va face intervenire de executorii testamentari sau epitropie la autoritățile superioare bisericești și dacă legile se opun, la termenul permis, epitropia să-mi transporte mie și soției mele rămășițele pământești în biserică; în locul destinat de mine în acest scop.

La numirea preotului și diaconului, rugăciunea mea către onor minister al cultelor este ca dorința executorilor mei testamentari în privința persoanelor să fie ascultată.

Bustul meu și al soției mele Teodora vor fi așezate pe pedestalul de piatră în curtea bisericii, iar portretele noastre, al meu, al soției mele, și al fraților soției mele Teodora, pe care îi consider ca titori ai acestei biserici, vor fi pictate în ulei în interiorul bisericii la locurile obișnuite.

Înmormântarea mea și pomenirile după datinile creștinești până la un an se vor face de executorii mei testamentari, din banii ce se vor găsi în casă la moartea mea, iar de nu vor fi, vor ridica de la banca populară suma necesară.

Doresc ca epitropia bisericii mele să fie compusă pe lângă persoanele prevăzute de lege și dintr'un membru al familiei mele, pe care îl desemnez de astăzi anume: Mihalache Matei D. Roșca; după încetarea din viață a acestuia, epitropia va alege prin tragere la sorț, alt membru din familie major de parte bărbătească dintre toți cari se vor prezenta candidați și așa se va urma în viitor la alte vacanțe.

Dacă veri o dispozițiune din prezentul testament va fi contrară legilor în vigoare, se va urma conform acestor legi.

PENTRU EXECUTAREA TUTUROR DISPOZIȚIUNILOR DIN ACEST TESTAMENT DESEMNEZ DE ASTAZI PE D-LOR MIHALACHE MATEI D. ROȘCA, și C. STANESCU din Balș, care vor executa toate dispozițiile acestui testament.

Aceasta este ultima mea voință care doresc să fie respectată.

Pentru care am făcut acest testament, astăzi 12 Martie 1921, în comuna Balș, semnat de mine, adăugând că doresc ca turile bisericii să fie acoperite cu aramă când se va putea.

(ss) PETRE D. ROȘCA.

Redactat de mine după cererea, voia și arătarea părții.

(ss) S. DUMITRESCU, avocat Balș.

Tip G. Neagoe Balș.

Urmează autentificarea Judecătoriei Ocol I Balș la No. 89 din 13 Martie 1921.

(34) Gite D. Rosca

Judecătoria C. No. George

Inf. v.
G. 129 G. 129

Greșeală judecătorească la Balș Rb.

Înprezenta se prezintă ființă coafetărie în orașul
flet de la d. de judecătoria nr. 11931 de
citate de mai sus

Ilie N. Stănescu
conversant

ANUL I. — No. 3.

1915 Octombrie I.

**REDACȚIA
ȘI ADMINISTRAȚIA
BALȘ-ROMANAȚI**

ABONAMENTE:

EDIȚIE DE LUX

Pe an Lei 3.50

Un număr „ 0.35

EDIȚIE POPULARĂ

Pe an Lei 2.50

Un număr „ 0.25

S U M A R U L :

- * * * — Pomul de Crăciun (feerie).
Mih. V. Demetrescu. — Am cunoscut...
(versuri).
Cuzea Dobrovăz. — Din sacul moșului
Barbuță.
P. Pas. — În țintirim (versuri).
C. I. Mateiescu. — Singur! (impresii).
Fluid. — Epigrame.
Fermecătorul. — Două glume.
Magnet. — Fabulă (versuri).
C. D. — Actualități (notițe).
Titi. — Epigramă.
Mih. Demetrescu. — O noapte.
Busola. — O întrebare.
I. Cordescu. — Jocuri Distractive.
* * * Informațiuni.
* * * Abonații Noștri.
* * * Poșta Redacției.
Ilustrație: Moș Crăciun.

Cine primește două numere consecutive se con-
sideră ca abonat și este rugat a înainta costul
abonamentului Administrației revistei.

EDIȚIE POPULARA.

TIPOGRAFIA SACHE PAVLOVICI, CRAIOVA.

Lucruri care nu trebuie uitate

L-am cunoscut în cursul acestei ierni când în Capitală ca și în alte locuri bintuia moliina gripei. Avea în seama sa un cartier megies cu abatorul. De cum se lumina de ziua începea să-i bată străzile. Știa ce-i trebuia fiecărui bolnav. Pentru unul avea pregătite niscăi medicamente, altuia îi puneă o compresă, pe un al treilea îl ajuta să-și facă ceai. Seara se întorcea acasă frint de oboseală, sleit de puteri. Totuși, dacă vreun vecin îl cheamă pentru vreo injecție, nu zicea nu. Din nou se îmbrăca, din nou pornea să aline o durere, să ajute la tămăduirea unui beteșug.

M-au impresionat la acest om grija deosebită pentru studiu, abnegația în muncă, și înainte de orice, modestia. De aceea am ținut neșpus să mă apropiu de el, să aflu mai multe lucruri despre viața lui. Și am aflat. Îl cheamă Ion Tudor. E student în ultimul an la medicină. Până aici nimic deosebit. Ascultați însă cele ce urmează. Ion Tudor s-a născut acum 32 de ani într-o comună amărită (Socolești) din raionul Strehaiia, într-o familie la fel de amărită. Erau șase oameni la câteva pogoane de pământ prost. Să fi visat în copilărie acest pui de oltean că va putea cindva să învețe, să ajungă medic? Nici nu-i trecea prin minte. Dar iată că ceea ce părea imposibil s-a întâmplat. Văzind cu câtă ardoare dorea să se instruiască, membrii comitetului raional de partid Strehaiia l-au îndrumat și l-au ajutat să se înscrie la o facultate muncitorească. Erau siguri că nu-i va face de rușine. Și nu s-au înșelat. La facultate, Ion Tudor s-a numărat întotdeauna printre cei mai buni din anul său. După ce a absolvit această școală, indemnă de același tovarăși de la Strehaiia, a intrat la medicină. Aici i s-a acordat bursă și i s-au creat toate celelalte condiții de care avea nevoie pentru a studia, pentru a-și însuși cunoștințele în știința pe care o îmbrățișase. Acum Ion Tudor este pe cale de a ajunge medic.

M-am gândit mult la acest om. Care, ar fi fost oare soarta lui dacă trăia într-o țară capitalistă? Fiind dotat cu bune însușiri in-

telecțuale, ar fi căutat desigur, să le realizeze într-un fel. Dar trăgându-se din părinți atât de nevoiași, ar fi fost oare în stare să-și atingă scopul? Stînd și gîndindu-mă mi-am adus fără să vreau aminte de unul dintre eroii scriitorului american Albert Maltz, de bătrînul Knox. De cîtă inteligență dă dovadă acest om și cît de mult s-a zbatut să-și creeze un rost în viață! Și pînă la urmă ce s-a ales din strădaniile lui? Nimic, absolut nimic. S-a trezit la bătrînețe ratat, chinuindu-se să-și câștige existența prin caraghioase șarlatanii negustorești. Dar să nu ne ducem cu mintea atât de departe. Să ne gîndim ce s-ar fi întîmplat cu Ion Tudor dacă s-ar fi născut cu 20—30 de ani mai devreme și ar fi cunoscut în toată plînatatea lui amarul anilor din perioada regimului burghezo-moșieresc... Ar fi împărțit de bună seamă soarta acelor olteni care împinzeau alădăta Capitala vinzînd ziare și covrigi, pe care-i exploatau sălbatec patronii și care mureau de tineri de mizerie și de oțlecă. Asta i s-ar fi întîmplat și nimeni n-ar fi socotit cazul lui drept un fapt ieșit din comun.

Dar Ion Tudor a apucat alte timpuri. În anii regimului nostru i s-a pus la dispoziție tot ce se cere pentru a învăța, pentru a-și desăvîrși pregătirea. S-ar părea că nu-i nimic deosebit în asta, întrucît ca Ion Tudor sînt acum în țara noastră sute și mii de oameni. Într-adevăr, fenomenul ca atare face parte din categoria acelor realități din țara noastră care azi sînt atât de obișnuite încît ne-am dezobișnuit să mai vorbim de ele.

Neglijînd să repetăm aceste lucruri sîntem uneori tentați să le uităm cu totul. Improspătîndu-ni-le în memorie vom ști însă să le acordăm întreaga considerație, întreaga prețuire pe care o merită. De aceea m-am simțit obligat să pun mina pe condei și să înfățișez aici soarta luminoasă a fiului de țărani săraci din Socolești, viitorul doctor Ion Tudor.

ION PAVELESCU

Articol scris în anul 1959 de jurnalistul Ion Pavelescu despre doctorul Ion Tudor

INVITATIUNE.

Ziua de 1 Decembrie 1938 - Unirea Ardealului cu România
se va serba printr'un tedeum la Catedrala Sf. Apostoli Petru
și Pavel, la ora 11 dimineata, unde vă invităm a lua parte cu
familia.-

Dupe tedeum se va vorbi despre însemnătatea acestui
eveniment.-

Organizat de: Căpitan
Căpitan F. Rosulescu

- Alui Nicolae Pr. Mihăescu
- Organicul Preot G. Mihăescu
- " " Ch. Popescu
- Alui Judecător I. Mateescu
- Jude Aj. P. Demetrescu
- Preot Trifon
- Dr. Fl. Morărescu
- Avocat I. V. Marineanu
- P. Căpitănescu
- Mihalache M. Roșca
- Institutor Gr. Rădulescu
- Alui Funcționari ai Percepției Bals
- Alui Controlor D. Mărculescu
- Organicul Preot N. Gr. Anghel
- Alui Eugeniu C. Petrescu
- M. G. Demetrescu
- Florea Ionescu
- Organ Fabrica Balșu Frații V. Dumitrescu.
- Alui Dr. I. Turlui.
- Iancu I. Marcu
- Sof Sof al stației U.F.R.
- I. Ocheia
- I. Băniceanu
- Ilie Mihăilescu
- Smarandache Grigorescu
- Avocat Eugen Nicolăescu
- Vasile Ionescu
- Grigorie Stoica
- Avocat Stefan Dumitrescu

.1.1.

D-ului Mihail Florescu

" N.Pandelie (Moara)

" Director al Gimnaziului Industrial
cu D-nii Profesori

" Florea M. Morărescu

" Gheorghe Neagoe

" Alexandru Crivăț.

Preșea Cucernicului Protoiereu Sm. Ochișor

D-lui Const. A. Florescu

" Controlor M. Deaconu

Cucernicului Preot Lucian Celăreanu

D-lui Florea M. Popescu

D-na Ana C. Dinculescu

D-lui Tudor M. Popescu

" Ilariu Popescu

" P. Corcoveanu

" Const. St. Anastasie

" Georgică C. Florescu

" Stefan M. Nicolăescu

" Niță Stănescu

" Costică Petrescu

" Dumitru Marinescu

" Ilie Stoicescu

" Const. Manolescu

" F. Frăsineanu

" N. Dinculescu

" Gh. Vasilescu

Const. Niculescu

, J. Voiculescu Șeful Politiei locale

BIBLIOGRAFIE

- Adăniloae N., *Independența Națională a României*, Editura Academiei R.S.R., București, 1986.
- Avram Cezar, Bușă Daniela, Ceașescu Anca, Osiac Vladimir (coord.), Stoicescu Nicolae(coord.) și colab., *Dicționarul istoric al localităților din județul Olt (Orașe)*, Academia Română, Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu Plopșor”-Craiova, Editura ALMA, Craiova, 2006.
- Bălcescu Nicolae, *Puterea armată și arta militară la români*, Editura Militară, București, 1990.
- Botar Dumitru, *Atunci la Robănești*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A. București, 1992.
- Căzănișteanu C., Alexandrescu V., Dogaru M., Cociu M., Georgescu M., *Documente ale Unirii 1600-1918*, Editura Militară, 1984.
- Chițu C., *Relieful și solurile României*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1975.
- Ciucă M., Predescu Bianca, Ciucă D. Ioan, *Priorități istorice oltene și românățene*, Parohia Câmpu-Mare, județul Olt, 2005.
- Coteț Petre, *Câmpia Olteniei*, Editura Științifică, București, 1957.
- Coteț Petre, *Câmpia Română. Studiu de geomorfologie integrată*, Editura Ceres, București, 1976.
- Coteț Petre, *Câmpia Olteniei, studiu geomorfologic cu privire specială asupra Cuaternarului*, Editura Științifică, București, 1975.
- Coteț Petre, Urucu Veselina, *Județele patriei-Județul Olt*, Editura Academiei R.S.R, București, 1975.
- Cucu Vasile, *Geografia populației și așezărilor umane*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981.
- Dincă Lavinia-Aura, Iordache Maria-Daniela, *Tradiții și obiceiuri de pe malul Oltețului*, Editura Didactic Pres, Slatina, 2006.
- Dumitru Tudor, *Oltenia romană*, ediția a II-a, Editura Științifică, București, 1958.
- Gheorghe C., Mărunțelu V., *Monografia județului Olt*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1974.
- Gheorghiu-Zăuleanu Diana, Zăuleanu Ion, *Județul Romanați în anii Primului Război Mondial*, Editura Fundația Universitatea pentru Toți, Slatina, 2002.
- Ghițulică M., Boteanu V., *Județele patriei. Olt. Monografie*, Editura Științifică Sport -Turism, București, 1980.
- Giurescu C., Giurescu, D., *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Editura Albatros, București, 1971.
- Giurescu C., *Principatele române la începutul secolului al XIX-lea*, Editura Științifică, București, 1957.
- Ianoș I., Tălângă, *Orașul și sistemul urban românesc în condițiile economiei de piață*, Academia Română, Institutul de Geografie, București, 1994.
- Iscru G., *Revoluția Română din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu*, Casa de Editură și Librărie N. Bălcescu, București, 2000, ediția III-a revizuită.
- Lahovari Ioan, *Marele dicționar geografic al României din 1898*, Arhivele Statului Craiova .
- Liteanu E., *Aspectele generale ale stratigrafiei Pleistocenului și genetice reliefului din Câmpia Română*, STE, seria E, Hidrogeologie, 5, CG, 1961.
- Locusteanu C., *Dicționar geografic al județului Romanați*, București, 1889.

- Macarovici N., *Cuaternarul din România*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1968.
- Mihai Gheorghe, Filiala Arhivelor Statului-Județul Olt, București, 1984.
- Mihai Gheorghe, *Mihail Drumeș*, Editura Scribul, Slatina, 2001.
- Mihăescu Corina, *Carte de învățătură(I), Ouăle de Paști din Oboga*, Editura traditioltene.ro, Slatina, 2010.
- Moisa Mircea, *Craiova lui Petre Pandrea*, Editura Ramuri, Craiova, 2008.
- Mutihac V., Ionesi L., *Geologia României*, Editura Tehnică, București, 1974.
- Neagoe Stelian, *Istoria unirii românilor*, Editura Diogene, București, 1993.
- Negreanu Ion, *Monografia Liceului Teoretic „Petre Pandrea”*, Editura Diacritic, Timișoara, 2013.
- Olteanu Constantin, *Contribuții la cercetarea conceptului de putere armată la români*, Editura Militară, București, 1978.
- Oncescu N., *Geologia R.P.R.*, Editura Tehnică, București, 1959
- Panaiteescu, P. P., *Obștea țărănească în Țara Românească și Moldova*, Editura Academiei, București, 1964.
- Panaiteescu P. P., *Obștea țărănească în Țara Românească și Moldova*, Editura Academiei, București, 1964.
- Pandrea Petre, *Brâncuși. Amintiri și exegeze*, Editura Meridiane, București, 1967.
- Pandrea Petre, *Brâncuși. Amintiri și exegeze*, Editura Vremea, București, 2009.
- Pandrea Petre, *Reeducarea de la Aiud*, Ediție îngrijită de Nadia Marcu Pandrea, Editura Vremea, București, 2000.
- Pâslaru Theodor, *Istoria orașului Balș de la începuturi până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial*, Primăria Balș, Premier L.T.D., Balș, 2011.
- Petric Aron, Ioniță Gh., Scurtu I., *Istoria României între anii 1918-1944*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983.
- Posea Gr., Popescu N., Ielenicz Mihai, *Relieful României*, Editura Științifică, București, 1974.
- Ricman Ștefan, Iosif Fr., Enescu Vasile, Constant Paul, *Monografia județului Romanai*, Institutul de arte grafice „Ramuri”, Craiova, 1928.
- Stoica Georgeta, Ilie Rada, *Zona etnografică Olt*, Editura Sport-Turism, București, 1986.
- Teică Nicolae, *Căprioara de smalt*, Editura pentru Literatură, București, 1961 .
- Teică Nicolae, *Căprioara de smalt*, Editură revizuită și adăugită, Editura pentru Literatură, București, 1969.
- Toropu Octavian, *Romanitatea târzie și străromânii în Dacia Traiană Sud-Carpatică (sec.III-XI)*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1976.
- Trașcă, Marin, *Singur printre ziariști*, Editura Pro Humanitate, București, 2002.
- *** *Județele României socialiste*, ediția a II-a, Editura Politică, București, 1972.
- *** *Județul Olt*, editată de Comitetul județean Olt, 1975, autorii: Constantin Gheorghe, Valeriu Boteanu, Iuliu Curta, Gh. Mărunțelu.
- *** Primăria Balș, Biblioteca orășenească „Petre Pandrea” Balș, *Balș... Mărturii...*, Premier L.T.D., Balș, 2011.
- *** *Geografia României, I, Geografia fizică*, Universitatea din București, Institutul de Geografie, Editura Academiei R.S.R, București, 1983, coord. L. Badea, P. Gâstescu, V. Velcea
- *** DRH, B, *Documente privind Istoria României, Țara Românească-sec. XVI*, vol I, vol. XI, București, 1952.
- *** DIR, B, *Țara Românească, sec. XVI*, vol III, doc. 227.
- *** Arhivele Olteniei, nr. 2, anul II, feb.1916, *Articolul Balș – Paris - Note de călătorie, IV*.
- *** Revue Roumanie D’histoire, 1969, nr. 5, Editura Academiei R.S.R., București,

1965.

*** Revista „Vorbe bune”, Gh. Vasilescu, anul I, nr. 1/1 sept. 1904.

*** Revista „Licăriri”, anul I, no. 1/1 aug. 1915.

*** Revista oficială a Sfintei Episcopii a Slatinei și Romanaților, anul IV, nr. 1, 2011+

*** Testamentul lui Petre D. Roșca din 12 martie 1921, copie.

*** Anuarul Statistic al județului Olt pe anii 1966, 1972, 1977, 1985, 1992, 1995, 2002, 2004.

*** Anuarul Muzeului Județean Olt-Slatina, 1, 2, coordonator cerc. dr. Laurențiu Guțică-Florescu, Editura MJM, Craiova, 2012.

*** Buletinul demografic al României din ianuarie 1932, București.

*** Breviarul statistic al județului Olt (1971, 1978, 1994, 2004), editat de Direcția de Statistică Olt, Slatina, *Mapa localității Balș*.

*** Dicționarul statistic al României, vol. II, 1912.

*** Recensământul general al populației României din 1930, 1941, București.

*** Recensământul populației R.P.R din 1948, București.

Arhivele Statului București, Fondul Episcopia Râmnicului Noului Severin, XC/4/16.

Arhivele Statului București, *Documente privind anul revoluționar 1848 în Țara Românească*.

Arhivele Statului București, *Istoricul Războiului de Independență din 1877-1878*.

Arhivele Olteniei Craiova, Documente - anul V, 1926.

Arhivele Statului Craiova, Fondul Inspectoratul General al Muncii pentru județul Romanați.

Arhivele Statului Craiova, *Monografia Raionului Balș*

Arhivele Statului Craiova, Fondul gen. Gh. Magheru, XIV/4.

Arhiva Comitetului Regional de Partid Craiova, *Monografia Raionului Balș*.

Arhivele Statului Slatina, Fondul Prefecturii județului Romanați.

Arhivele Statului Slatina, Fondul Camera de Comerț și Industrie Caracal, jud. Romanați.

Arhivele Statului Slatina, Fondul Inspectoratul pentru Agricultură, jud. Romanați.

Arhivele Statului Slatina, *Răscoala din 1907, Plasa Oltețu*.

Arhivele Statului Slatina, Fondul *Contribuția maselor populare din județele Olt și Romanați la Războiul de independență (1877-1878)*.

Arhiva bisericii „Cuvioasa Paraschiva” Balș.

Arhiva bisericii „Sf. Dumitru” Balș.

Arhiva Catedralei „Sf. Apostoli Petru și Pavel” Balș.

Arhiva Cooperăției Meșteșugărești „Unirea” Balș.

Arhiva Întreprinderii „Jiul” Balș.

Arhiva Întreprinderii I.M.A.I.A. Balș.

Arhiva I.O.B. Balș.

Arhiva *Primăriei orașului Balș*.

Balı

Str. General Dragalina

